

LOGISTYKA I ZARZĄDZANIE

W MEDIACH

LEKSYKON

ZARZĄDZANIE

IT

Redakcja: Włodzimierz Gogołek, Wiesław Cetera

Uniwersytet Warszawski
Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych

Włodzimierz Gogolek
Wiesław Cetera

Leksykon tematyczny
Zarządzanie, IT

Warszawa 2014

Projekt okładki: SFB

Redakcja: Wiesław Cetera

Skład i łamanie: OBiA Stowarzyszenia Fair Business

Recenzent:

prof. dr hab. Marek Jabłonowski

dr hab. Stefan Jakucewicz

© Copyright by Włodzimierz Gogołek, Warszawa 2014

© Copyright by Wiesław Cetera, Warszawa 2014

© Copyright by Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych
Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2014

Wszelkie prawa zastrzeżone. Każda reprodukcja lub adaptacja całości bądź części niniejszej publikacji, niezależnie od zastosowanej techniki reprodukcji (drukarskiej, fotograficznej, komputerowej i in.), wymaga pisemnej zgody Autora i Wydawcy.

Liczba arkuszy: 12

Wydawca:

Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych

Uniwersytet Warszawski

ul. Krakowskie Przedmieście 3, 00-927 Warszawa

tel./faks (48) 22 55 22 952

www.wydawnictwo.wdinp.uw.edu.pl

ISBN: 978-83-63183-58-5

Druk i oprawa: Zakład Graficzny UW. Zam. 193/2014

Spis treści

Wstęp	13	Amortyzacja w polskim systemie prawnym ..	30
		AMR	31
		Analityka Sieci	31
		Analiza dyskryminacyjna.....	31
		Analiza fundamentalna	32
		Analiza portfelowa.....	32
		Analiza przyrostowa	32
		Analiza regresji	32
		Analiza rynku.....	36
		Analiza sentymentów	37
		Analiza SWOT.....	37
		Analogowa informacja	40
		Android	40
		Aplikacja	40
		Aport	41
		Aprecjacja	41
		Archiwizacja	41
		ASCII	41
		Atrakcyjność lokalizacyjna	41
		Augmented Reality – AR	43
		Autentyczność	43
		Awatar	43
A		B	
Administrator Sieci	17	Backup	43
Adres komputera	17	Bajt	43
Adres mailowy	17	Baner	43
Adres strony WWW	17	Bank	43
AdSense	17	Bank centralny	45
Ad valorem	17	Bank komercyjny	45
Advergaming.....	18	Banki hipoteczne.....	46
Adware	18	Banki inwestycyjne.....	46
AdWords	18	Bank operacyjny	46
Agencja interaktywna	18	Banki specjalne	46
AiO	18	Bankructwo	47
Akcja.....	18	Baza danych	47
Akcje aportowe	19	BCI	47
Akcje gotówkowe	20	Benchmark	47
Akcje imienne	20	Bezpieczeństwo teleinformatyczne	47
Akcje na okaziciela.....	20	Big Data	47
Akcje nieme	21	Bilans	47
Akcje uprzywilejowane	21	Bilans – zawartość	48
Akcje założycielskie	21	Biometryka.....	51
Akcjonariusz	21	BIOS	51
Aktualizacja wyceny rzeczowych aktywów		Bit	51
obrotowych	21		
Aktywa.....	22		
Aktywa finansowe.....	23		
Aktywa netto	24		
Algorytm	24		
Alokacja	24		
Alokacja zasobów	24		
Amortyzacja.....	25		
Amortyzacja degresywna	26		
Amortyzacja grupowa.....	26		
Amortyzacja kapitału.....	26		
Amortyzacja kredytu.....	26		
Amortyzacja księgową.....	28		
Amortyzacja liniowa.....	29		
Amortyzacja marży przychodów	29		
Amortyzacja naturalna	29		
Amortyzacja planowa	30		
Amortyzacja podatkowa	30		
Amortyzacja progresywna	30		

BitCoin	51	D	
Biznes plan	51	Darknet	63
Blog	53	Data management platform	63
Blogosfera	53	Deflacja	63
Bluetooth	53	Dekapitalizacja	64
Blu-Ray	53	Deprecjacja	64
Brief	53	Deprecjacja pieniądza	64
Budżetowanie kapitałowe	53	Depresja	64
Business Intelligence	54	Denial of Service	65
B-wykluczenie	54	Dignetmedia	65
BYOD	54	DLNA	66
C		DLP	66
C++	54	DNS	66
Cash flow	54	Dobra	66
CD	55	Dobra inwestycyjne	67
CD-R	55	Dobra kapitałowe	67
CD-ROM	55	Dobra komplementarne	67
CD-RW	55	Dobra publiczne	67
Cechy rynkowe maszyn i urządzeń	55	Dobra substytucyjne	68
Cena	56	Domena	68
Cena nabycia	57	Dominanta	68
Cena równowagi	57	Dostawca usług internetowych	69
Cena sprzedaży netto	57	DRM	69
Certyfikacja	58	Drukarka	69
Ceteris paribus	58	Drukarka 3D	69
CIO	58	DTP	69
Click fraud	58	DVB-T	69
Cloud Computing	58	DVD	70
CMC	59	Dysk	70
CMS	59	Dysk twarde	70
Cookie	59	Dyskonto handlowe	70
CRM	59	Dyskonto proste	71
Crowdfunding	59	Dyskonto składowe	71
Crowdsourcing	60	Dywidenda	72
CSR	60	Dywidenda w spółce akcyjnej	72
Culturomics	60	Dywidenda w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością	73
Cyberatak	60	Dziennikarstwo obywatelskie	74
Cyberbulling	60	Dziennikarstwo online	74
Cyberprzestrzeń	60	Dzień bilansowy	74
Cybersquatting	60		
Cyberterroryzm	60	E	
Cyfrowa informacja	61	E-commerce	74
Cyfrowa przepaść	61	EDI	74
Cyfryzacja	61	Efektywna roczna stopa procentowa	75
Cykl koniunkturalny	61	Efektywna stopa procentowa	75
Czat	62	Efektywność alokacyjna	75
Czynsz	62	Efektywność rynku	75

E-gazety	76	Grid computing	89
E-Ink	76	Grupy społecznościowe	89
Ekologia	76	Gry komputerowe	89
Ekonometria	77		
Ekonomia	77	H	
Eksploatacja	78	Haczywizm	90
E-learning	79	Haker	90
Emisja akcji – publiczna	79	Haptics	90
Emisja akcji założycielskich	79	Hardware	90
Emisja obligacji	80	Hasło	90
Emisja praw poboru	80	HD	90
Emitenci papierów wartościowych	81	Hejterstwo	90
Emotikony	81	Hipertekst	91
ERP	81	Host	91
Estymacja	81	Hosting	91
Estymacja przedziałowa	82	Hotspot	91
Estymacja punktowa	82	HTTP	91
Estymator	82	Hurtownie danych	91
Europejski Obszar Gospodarczy	82		
Ewidencja środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych	82	I	
Exploity	83	Ikona	91
EyeTracking	84	Indeks	91
		Indywidualne stawki amortyzacyjne	92
F		Inflacja	93
Finansowy majątek trwały	84	Infobroker	94
Firewall	84	Informacja	94
Firma	84	Informatyka	95
Flash	84	Innowacje	95
Folksonomy	84	Instrument finansowy	100
Fora	84	Instrument kapitałowy	100
Format pliku	85	Instytucje finansowe	102
Franchising	85	Integralność danych	103
Free software	85	Interaktywność	103
Freeware	85	Interfejs	103
Ftp	85	Internauta	104
Funkcje banków	85	Internet	104
Funkcje ceny	86	Intranet	104
Funkcje nieruchomości	87	Inwestorzy	104
Funkcje papierów wartościowych	87	Inwestorzy instytucjonalni	104
Funkcje wyceny	88	Inwestycje	104
		Inwestycje bezpośrednie	105
G		Inwestycje rozpoczęte	105
General Public License	88	IP	105
Giełda	88	IRR	105
Giełda papierów wartościowych	88	ISP	107
Goodwill	88	IT	107
GPRS	89		

K			
Kapitał	107	LIBID	127
Karta rozszerzająca	108	LIBOR	127
Keylogery	108	Licencja	127
Kinect	108	Link	127
Klastry	108	Linux	128
Klawiatura komputerowa	108	Listy zastawne.....	128
Klucz kodowy	109	Login	128
Kompresja	109	Lokata kapitału.....	129
Komputer	109	LTE	129
Komunikacja sieciowa	109	Ł	
Komunikator (IM)	109	Łańcuch wartości Portera.....	129
Koniunktura gospodarcza	110	Łańcuch wartości w mediach	130
Konkurencja doskonała.....	110	M	
Konstrukcja strony	110	Macierze dyskowe	132
Korelacja	110	Majątek obrotowy	133
Koszt	111	Majątek trwały	135
Koszt alternatywny	111	Malware	137
Koszt kapitału	112	Małe i średnie przedsiębiorstwa.....	137
Koszt krańcowy	112	Marketing.....	138
Koszt wytworzenia produktu	113	Media	138
Kosztorys	114	Mediana.....	139
Koszty stałe.....	115	Media społecznościowe	139
Koszty zmienne.....	115	Media strumieniowe	139
Kradzież tożsamości	116	Megaszperacze/multiwyszukiwarki	139
Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych.....	116	Mikroekonomia.....	139
Kredyt	117	Moc obliczeniowa	140
Kredyt dyskontowy.....	119	Modele cenowe reklam	140
Kredyt hipoteczny.....	119	Model ekonometryczny	140
Kredyt inwestycyjny	119	Modem	142
Kredyt lombardowy	119	Monitor	142
Kredyt obrotowy	120	Monopol.....	143
Kredyt rewolwingowy	120	MP3	143
Kredyt w rachunku bieżącym	120	MRP	143
Kryteria oceny inwestycji	120	MRP II	143
Kryteria oceny potencjalnego wykonawcy systemu	121	Multimedia	143
Kursor	121	Myszka.....	143
Kwartyl	121	N	
L		Nakłady	144
LAN	122	Należności długoterminowe.....	144
Laptop	122	Naprawa bieżąca	144
Leasing	122	Naprawa główna	145
Leasing w <i>Kodeksie cywilnym</i>	123	NAS	145
Leasing w ustawie o rachunkowości.....	125	Netbook.....	145
LED	126	Netykieta.....	145
		Neutralność Sieci	145

NFC	146	Port – gniazdo	161
Nieruchomość inwestycyjna	146	Portal	161
Nominalna stopa procentowa	147	Portal wielotematyczny	161
NPV	147	Poufność danych	161
O			
Obligacja	149	Prawa korporacyjne przysługujące z akcji..	162
Obrót akcjami	151	Prawa majątkowe przysługujące z akcji ...	162
Ocena inwestycji	152	Prawa przysługujące z akcji	163
Ocena strony	152	Prawo rzeczowe	163
OCR	152	Proces innowacyjny	163
OEM	152	Procesor	165
Oczekiwana stopa zwrotu	152	Produkt	166
Odchylenie przeciętne	153	Produkt – cykl życia produktu	170
Odchylenie standardowe	153	Program/oprogramowanie	171
Odszkodowanie	154	Protokół	172
Offline	155	Przeglądarka	172
Okres zwrotu	155	Przekwalifikowanie składnika majątku	172
OLED	155	Przetwarzanie informacji	173
Oligopol	156	Q	
Online	156	QR Code/Quick Response Code	173
Open-source	156	R	
Operacje gospodarcze	156	Rachunek zysków i strat	
Oprocentowanie proste	156	(wariant kalkulacyjny)	174
Oprocentowanie składane	157	Rachunek zysków i strat	
P2P	157	(wariant porównawczy)	175
Palmtop	157	Rafinacja informacji	176
Pamięć Flash	157	RAM	176
Pasmo dostępu do Internetu	157	Ransomware	176
P			
Pasywa	158	Real-Time Bidding	176
PC	158	Reklama	176
Pendrive	158	Reklama w Internecie	176
Personalizacja	158	Repeater sieci bezprzewodowej	176
Phishing	158	Replikator portów/stacja dokująca	177
PI	159	Retargeting	177
Piaskownice	159	ROF	177
Piksel	159	Rok obrotowy	177
Piractwo komputerowe	159	ROM	177
Platforma cyfrowa	160	Router	178
Platforma internetowa	160	Rozdzielczość	178
PLC	160	Rozliczenie wypowiedzianej	
Plik	160	umowy leasingowej	178
Ploter	160	Ruchomy majątek rzeczowy	179
Poczta elektroniczna	160	Rynek	179
Podcast	161	Rynek doskonale konkurencyjny	179
Podpis elektroniczny/podpis cyfrowy	161	Rynek finansowy	179
		Rynek hipoteczny	180

Rynek kapitałowy	180	Szczególne warunki transakcji.....	193
Rynek nieruchomości	181	Szyfrowanie (kryptografia).....	193
Rynek papierów wartościowych	182	Środki techniczne.....	194
Rynek pieniężny	182	Środki trwałe	194
Rynek walutowy	183	Środki trwałe w budowie	194
Rzadkość dobra.....	184		
S		T	
SaaS	184	Tablet	194
SAR	184	Tag	195
SCM	184	Targeting	195
SD	184	TCP/IP.....	195
SEM	185	TLD	195
Semantyczna Sieć	185	Trwała utrata wartości	195
SEO	185	TV smart	196
SERP	185	Typosquatting.....	196
Serwer	185		
Shareware.....	185	U	
Sieć komputerowa	185	Ultrabook	196
Sieci społecznościowe	186	Umorzenie i unieważnienie akcji	196
Siła nabywcza	186	Umowy o gwarancje finansowe.....	196
Skaner	186	UMPC	196
Składniki majątku podlegające		Unikalny odwiedzający	196
amortyzacji podatkowej	186	Upadłość	197
Składniki majątku niepodlegające		UPS	197
amortyzacji.....	187	URL.....	197
SLD	188	USB	197
Smartfon	188	Usługa sieciowa	197
SOA	188	Usługi według Polskiej Klasyfikacji	
Social lending	188	Działalności (PKD).....	198
Software	188		
Spam	188	V	
Społeczeństwo informacyjne	188	VOD	198
Sprawozdania finansowe.....	189	VoIP.....	198
SRM	190	VPN	199
SSD	190		
Stopa dyskonta	190	W	
Stopa kapitalizacji a stopa dyskontowa		WAN	199
w procesie wyceny.....	190	Wartości niematerialne i prawne	199
Stopa procentowa	191	Wartość bankowo-hipoteczna	199
Stopa zwrotu	191	Wartość ekonomiczna	200
Straty i zyski nadzwyczajne	191	Wartość godziwa	200
Strona internetowa	191	Wartość godziwa aktywów	
Strumień	192	lub zobowiązań	200
Superkomputer	192	Wartość księgowa	201
SWAP.....	192	Wartość likwidacyjna	201
System informatyczny	193	Wartość odtworzeniowa	201
System operacyjny.....	193	Wartość początkowa środka trwałego.....	201

Wartość realna	204	Wortal	208
Web 2.0	204	Wycena aktywów finansowych.....	208
WebCam	205	Wycena przedsiębiorstwa.....	209
Weksel.....	205	Wykluczenie informacyjne	210
Wi-Fi	206	Wyszukiwarki	210
WII	207	Wyszukiwarki desktopowe	210
Wielozadaniowość	207	Wyszukiwarki w czasie rzeczywistym	210
Wikipedia	207		
WiMax – 802.16	207	Z	
Windows	207	Zarządzanie informacjami	211
Wirtualny świat	207	Zasoby informacyjne	211
Wirtualizacja	207	Zasoby Sieci.....	211
Wirus komputerowy	208		
Witryna.....	208	<i>Literatura</i>	213

Wstęp

Radykalne zmiany technologiczno-organizacyjne w mediach wymagają nowych kompetencji od dziennikarzy i menedżerów funkcjonujących w tym sektorze gospodarki. Od roku 2012 działa w Instytucie Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego pierwszy w Polsce kierunek studiów – Logistyka Mediów (LM). Dotychczasowe doświadczenia edukacyjne, a także bieżące analizy potrzeb rynku uzasadniają konieczność usystematyzowania pojęć, których znajomość jest niezbędna studentom tego kierunku.

Zapotrzebowanie na usługi logistyczne w mediach z pewnością nie będzie się zmniejszać przez najbliższe lata. Jednocześnie daje się zauważyć permanentny i intensywny rozwój mediów elektronicznych, w tym mediów internetowych. W związku z tym przygotowanie podręcznika obejmującego zarówno teoretyczne podstawy, jak i praktyczne aplikacje jest jeszcze niemożliwe. Poza tym obszary, w których wiedza przyszłych absolwentów Logistyki Mediów może być wykorzystana, powiększają się wraz z niezwykle szybkim rozwojem technologii i dynamicznymi zmianami gospodarki rynkowej.

Zwiększa się zapotrzebowanie na ekspertów dobrze zorientowanych w szczegółowych dziedzinach techniki, a także na kompetentnych menedżerów. Wszędzie tam, gdzie warsztat dziennikarski wkracza w technologie informacyjne, a działalność informacyjna przybiera formy działalności gospodarczej prowadzonej na konkurencyjnym rynku, sprawne zarządzanie jest elementem tworzącym podstawy trwałej przewagi konkurencyjnej.

Na wolnym rynku menedżer przedsiębiorstwa mediowego nie może być zakładnikiem technologii. W przypadku rynku usług informacyjnych, na którym poziom technologii odgrywa ważną rolę, niedostatki warsztatowe można przeliczyć na finansowe konsekwencje ponoszone przez przedsiębiorstwo i jego interesariuszy.

W warunkach wolnorynkowych nieustannie przybywa przedsiębiorstw mediowych. Usługi informacyjne nie są koncesjonowane (poza reglamentacją częstotliwości), a głównym kryterium wyboru dokonywanego przez konsumentów (odbiorców) jest najczęściej ich informacyjna atrakcyjność i dostępność. Bezpośredni wpływ na te czynniki będą mieli przyszli absolwenci LM.

Wiemy już, że warsztat pracy dziennikarza jest trwale związany z technologiami informacyjnymi. To właśnie nowe technologie, wymagające nowych rozwiązań organizacyjnych i metod zarządzania, jak również innowacyjny charakter przedsiębiorstw mediowych są dynamicznymi kryteriami określającymi kompetencje przyszłych menedżerów. Dlatego zarówno wspomniane zmiany, jak i specyficzne dla tego sektora gospodarki technologie, struktury i metody organizacyjne, a także wyjątkowo silnie odczuwana w zarządzaniu informacją globalizacja upoważniają do zdefiniowania podstawowych pojęć związanych z warsztatem menedżera sektora usług informacyjnych.

Zwraca przy tym uwagę fakt, że praktyka i wymagania stawiane przyszłym absolwentom LM określają kompetencje, których podstawy tkwią w technologii, organizacji i zarządzaniu nie tylko informacją, lecz także przedsiębiorstwem o specyficznym charakterze. Ich unikalność i rozległość uzasadniają konieczność zdefiniowania podstawowych pojęć niezbędnych w przyszłej pracy absolwentów tego kierunku.

Redagując pierwszą część *Słownika terminów*, zwracaliśmy przede wszystkim uwagę na dobór haseł przydatnych menedżerowi przedsiębiorstwa mediowego z zakresu technologii informacyjnych oraz administrowania. Dobór haseł, choć subiektywny, ma swoje uzasadnienie w doświadczeniu dydaktycznym oraz praktyce menedżerskiej redaktorów. W opracowaniu staraliśmy się zawrzeć podstawowe terminy ekonomiczne i techniczne. Dla ich lepszego zrozumienia warto wykroczyć poza strony niniejszej książki. Podobnie jest z terminami prawniczymi, których zrozumienia trzeba szukać często poza kodeksowymi definicjami. Dotyczy to na przykład leasingu, który jako nazwana umowa w polskim prawie obecny jest dopiero od 2000 roku i nawet prawnikom sprawia problemy interpretacyjne. Ważnym narzędziem w warsztacie menedżera jest statystyka. Również w tym przypadku dla ugruntowania wiedzy należy sięgnąć po inne publikacje.

Słownik z umiarem wkracza w szczegółowe specjalności techniczne. Menedżer zarządzający przedsiębiorstwem nie tworzy rozwiązań technicznych (w tym przypadku potrzebna jest unikalna wiedza), natomiast wykorzystując podstawową wiedzę o dostępnych technologiach i rynku, powinien sprawnie wpływać na wzrost wartości administrowanej przez siebie firmy.

Słownik jako zbiór terminów powinien inspirować do dalszych studiów i poszukiwań. Ułatwić to może dołączona bibliografia przedmiotu, związana z problematyką objętą słownikiem, a także szeroko pojętym zarządzaniem przedsiębiorstwem.

Z pewnością jest jeszcze za wcześnie, by pokusić się o sformułowanie zasad sprawnego zarządzania usługami informacyjnymi. Trzeba zatem założyć, że absolwenci LM wyposażeni w wiedzę z zakresu organizacji i zarządzania, logistyki i technologii informacyjnych będą potrafili efektywnie wykorzystać zdobyte umiejętności i w praktyce stworzyć wartość firm mediowych.

Jednocześnie po kilku semestrach zdobywania doświadczenia autorzy skłaniają się do postulowania zmiany nazwy kierunku. Uważają bowiem, że ***Logistyka i Zarządzanie w Mediach*** w większym stopniu odpowiada treści i celom kształcenia.

Redaktorzy mają nadzieję, że słownik, choć nie pełni roli podręcznika, jest krokiem w stronę zakreślenia obszaru praktycznych zastosowań zdobytej w czasie studiów wiedzy.

prof. dr hab. inż. Włodzimierz Gogołek
dr inż. Wiesław Cetera

Administrator Sieci

Administrator sieci jest to osoba o odpowiednich kwalifikacjach, zarządzająca siecią komputerową i jej zasobami w ramach instytucji (firmy).

Adres komputera

Adres komputera (adres IP) – to cyfrowy identyfikator komputera w Internecie. Wersja identyfikatora (adresu) według standardu IPv4 obejmuje cztery grupy cyfr o wartości 0 – 255, np. 220 03 12 234. Ze względu na ograniczoną pulę wartości tego identyfikatora (do 4 miliardów), wprowadzany jest nowy, znacznie pojemniejszy standard IPv6.

Adres mailowy

Adres mailowy – to jednoznaczny, sformalizowany identyfikator umożliwiający wymianę maili. Lokalizuje ściśle określone miejsce (wydzielony obszar dysku) na serwerze pocztowym, które pośredniczy w wymianie korespondencji elektronicznej.

Adres strony WWW

Adres strony WWW (URL – *Uniform Resource Locator*) – to jednoznaczny, sformalizowany opis umożliwiający identyfikację wyróżnionej części strony internetowej – strony. Wskazuje na lokalizację konkretnego obiektu w zasobach Sieci, jak również na sposób dostępu do niej. Jest to możliwe dzięki wprowadzeniu jednolitego standardu adresacji i nazewnictwa, tzw. domen. Wiedza o tym organizacyjnym wymaganiu i umiejętne jego wykorzystanie ma znaczenie funkcjonalne, komunikacyjne i promocyjne. URL ma czytelną formę znakową, np. <http://www.encyklopedia.pl/haslo/>. Adres strony w postaci znakowej stanowi swoisty pomost informacyjny między marketingowym wymiarem świata realnego i wirtualnego. Znakowa forma nazw (domena) jest przypisywana do numerycznego adresu komputera.

AdSense

Jest to proces opłacania przez wyszukiwarki twórców stron, włączając w to blogerów. Twórca dostaje wynagrodzenie proporcjonalne do liczby reklam ukazujących się na jego stronie oraz liczby kliknięć w te reklamy. Reklamy powiązane są kontekstualnie z treścią strony jej twórcy.

Ad valorem

Metoda określania wartości podatku lub cła wyrażonej procentowo w stosunku do wartości towaru w odróżnieniu od nakładania opłaty jednostkowej, np. opłaty skarbowej.

Advergaming

Są to gry zawierające różne formy reklamy na potrzeby promocji konkretnych marek, produktów czy usług.

Adware

Adware – to oprogramowanie użytkowe, pełniące zazwyczaj funkcję innych, komercyjnych standardów. Kosztem korzystania z tego oprogramowania jest zgoda na ukazywanie się na ekranie monitora reklam.

AdWords

Reklamy są wyświetlane, obok wyników wyszukiwania wybranych słów kluczowych, użytkownikom wyszukującym te słowa w Google. Reklama trafia do osób już nią zainteresowanych. Użytkownicy mogą kliknąć w reklamę i dokonać zakupu albo dowiedzieć się więcej o jej przedmiocie.

Agencja interaktywna

Firma zajmująca się projektowaniem i wdrażaniem strategii obecności marki lub towaru w Internecie, projektowaniem serwisów WWW, systemów e-commerce i aplikacji internetowych.

AiO

All-in-One to zminiaturyzowany komputer umocowany za monitorem (często dotykowym).

Akcja

Akcja – to papier wartościowy łączący w sobie prawa o charakterze majątkowym i niemajątkowym, wynikające z uczestnictwa akcjonariusza w spółce akcyjnej. To także ogół praw i obowiązków akcjonariusza w spółce lub część kapitału akcyjnego.

Akcja powinna być sporządzona na piśmie (wyjątkiem są akcje spółek publicznych, które mają postać zdematerializowaną) oraz zawierać następujące dane:

- firmę, siedzibę i adres spółki;
- oznaczenie sądu rejestrowego i numer, pod którym spółka jest wpisana do rejestru;
- datę zarejestrowania spółki i wystawienia akcji;
- wartość nominalną, serię i numer oraz rodzaj danej akcji, a także uprawnienia szczególne z niej wynikające:
  - wysokość dokonanej wpłaty w przypadku akcji imiennych,
  - ograniczenia co do rozporządzania akcją,
  - postanowienia statutu o związanych z akcją obowiązkach wobec spółki,
  - podpis zarządu i pieczęć spółki; podpis może być mechanicznie odtwarzany.

Treść dokumentu akcji może zostać uzupełniona dodatkowymi danymi zgodnie z postanowieniami statutu. Akcja jest nieważna, gdy brakuje w niej takich elemen-

---

tów, jak: oznaczenie emitenta, sądu i numeru w Krajowym Rejestrze Sądowym, pod którym jest wpisana spółka; oznaczenie wartości nominalnej akcji; seria, numer i rodzaj akcji oraz przypisane uprawnienia szczególnie; podpis zarządu i pieczęć spółki.

Akcje są emitowane przez spółkę. Pierwsza seria jest emitowana po jej założeniu, natomiast następne wiążą się już ze zwiększaniem kapitału zakładowego. Akcje o równej wartości nominalnej składają się na kapitał spółki. Założyciele spółki dokonują wpłat na akcje w celu pokrycia kapitału spółki.

Oprócz ceny nominalnej istnieje także cena emisyjna (cena zbywania akcji przez spółkę), która może być wyższa niż wartość nominalna akcji. Cena emisyjna jest głównie odzwierciedleniem popytu rynków finansowych na dany papier wartościowy. Różnica ze sprzedaży między wartością nominalną a uzyskaną ceną emisyjną jest przeznaczana na kapitał zapasowy.

Akcje są niepodzielne. Mogą być wydawane w odcinkach zbiorowych obejmujących większą ich liczbę. Akcje mogą być przedmiotem współwłasności, wówczas współuprawnieni wykonują swoje prawa w spółce przez wspólnego przedstawiciela, a za świadczenia związane z akcją odpowiadają solidarnie. Jeżeli współuprawnieni nie wskazali swojego przedstawiciela, oświadczenia spółki mogą być dokonywane wobec któregośkolwiek z nich.

Prawa i obowiązki wynikające z akcji są jednakowe, przy czym statut spółki może przyznać niektórym akcjom dodatkowe prawa albo przypisać do nich określone obowiązki (tzw. akcje uprzywilejowane). Do powstania akcji dochodzi z chwilą wpisania spółki do rejestru lub rejestracji zwiększenia jej kapitału (od tego momentu spółka może wydawać je akcjonariuszom).

Akcje aportowe

Akcje aportowe – to akcje pokryte wkładem niepieniężnym. Przedmiotem aportu nie może być prawo niezbywalne lub świadczenie pracy albo usług. Akcje aportowe obejmowane za wkłady niepieniężne powinny być pokryte w całości nie później niż przed upływem roku po zarejestrowaniu spółki, jeżeli cena, po której są obejmowane, jest wyższa od wartości nominalnej. Cała nadwyżka powinna być opłacona przed zarejestrowaniem spółki. Przedmiot wkładu niepieniężnego, osoby wnoszące ten wkład oraz liczba i rodzaj obejmowanych przez nie akcji wymagają określenia w statucie spółki. Akcje aportowe pozostają imiennymi aż do zatwierdzenia przez najbliższe walne zgromadzenie sprawozdania finansowego za rok obrotowy, w którym nastąpiło ich pokrycie. W ciągu tego okresu nie mogą być zbyte i zastawione. W czasie tym akcje aportowe są zatrzymywane przez spółkę na zabezpieczenie ewentualnych roszczeń o odszkodowanie z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązań do wniesienia wkładów niepieniężnych. Roszczenia spółki o prawidłowe pokrycie akcji mają pierwszeństwo przed innymi wierzytelnościami nieuprzywilejowanymi. Zasady związane z imiennością akcji aportowych oraz zatrzymaniem ich przez spółkę na zabezpieczenie roszczeń nie mają zastosowania do spółek publicznych.

Akcje gotówkowe

Akcje gotówkowe – to akcje pokryte w formie pieniężnej. Wymagają one pokrycia co najmniej w jednej czwartej ich wartości nominalnej przed rejestracją spółki albo zwiększenia kapitału. Jeżeli cena, po której są obejmowane akcje, jest wyższa od wartości nominalnej, cała nadwyżka powinna być uiszczona przed rejestracją. Wpłaty na akcje są dokonywane bezpośrednio lub za pośrednictwem domu maklerskiego na rachunek spółki prowadzony przez bank. Akcja nie w pełni opłacona musi być akcją imienną, chyba że zamiast akcji imiennych spółka wyda świadectwa tymczasowe.

Akcje imienne

Za akcjonariusza wobec spółki uważa się osobę wpisaną do księgi akcyjnej, z uwzględnieniem przepisów o publicznym obrocie papierami wartościowymi. Uprawnienia przysługują zatem osobie (fizycznej, prawnej) wskazanej w dokumencie akcji. Wskazanie w nim konkretnej osoby będzie skutkowało bez ograniczeń tylko względem osób trzecich. W stosunku do spółki realizacja praw z akcji może mieć miejsce tylko przy zgodności wpisu do księgi akcyjnej z oznaczeniem uprawnionego w dokumencie akcji. Księga akcyjna jest prowadzona przez zarząd spółki. Ujawnia się w niej akcjonariuszy posiadających akcje imienne wraz z ich adresem (siedzibą), wysokość dokonanych na akcje wpłat, wpisy o przeniesieniu akcji na inną osobę wraz z datą wpisu oraz ustanowienie na akcje ograniczonego prawa rzeczowego (zastawu lub użytkownika), a także prawa wykonywania głosu przez zastawnika lub użytkownika, jeżeli zostało im przyznane.

Akcje na okaziciela

Uprawnienia do wykonywania praw wynikających z akcji na okaziciela przysługują każdemu ich posiadaczowi. Dokumenty akcji na okaziciela nie mogą być wydawane przed pełną wpłatą. Spółka na dowód posiadania akcji i dokonywanych na nie wpłat wydaje imienne świadectwa tymczasowe, które wymagają wpisu do księgi akcyjnej. Zakaz wydania akcji nie w pełni opłaconych nie dotyczy akcji imiennych. Wpłata na akcje powinna być zaznaczona na świadectwie tymczasowym lub akcji imiennej. Akcjonariusz może żądać zamiany akcji na okaziciela na akcje imienne albo odwrotnie, jeżeli ustawa lub statut nie stanowią inaczej. Zakaz wymiany akcji imiennych na akcje na okaziciela dotyczy akcji nie w pełni opłaconych oraz akcji pokrytych wkładem niepieniężnym aż do chwili zatwierdzenia przez najbliższe zwyczajne zgromadzenie akcjonariuszy sprawozdania finansowego za rok obrotowy, w którym nastąpiło pokrycie tych akcji i akcji uprzywilejowanych, co do głosu oraz akcji, do których przypisany jest obowiązek powtarzających się świadczeń niepieniężnych. Niektóre spółki akcyjne ze względu na ich działalność mogą emitować z mocy prawa wyłącznie akcje imienne. Emisja przez spółkę wyłącznie akcji imiennych może także wynikać z postanowień jej statutu.

Akcje nieme

Akcje nieme – to akcje, z których akcjonariuszowi nie przysługuje prawo głosu. W zamian za to posiadacz takiej akcji jest uprzywilejowany co do wysokości dywidendy (możliwa jest sytuacja, w której wysokość dywidendy przewyższa nawet o więcej niż połowę dywidendę przeznaczoną do wypłaty z akcji nieuprzywilejowanych) oraz prawa pierwszeństwa jej wypłaty.

Akcje uprzywilejowane

Akcje uprzywilejowane są akcjami imiennymi (z wyjątkiem akcji niemych, które mogą być akcjami na okaziciela). Uprzywilejowanie może dotyczyć zarówno praw majątkowych wynikających z akcji (dywidendy, udział w podziale masy likwidacyjnej), jak i praw niemajątkowych (korporacyjnych – prawo głosu).

Akcje założycielskie

Akcje założycielskie, czyli imienne świadectwa założycielskie, mogą być wydane w celu wynagrodzenia usług świadczonych przez założycieli biura spółki.

Akcjonariusz

Akcjonariusz – to posiadacz akcji spółki akcyjnej i tym samym podmiot praw i obowiązków wynikających ze statutu spółki.

Za akcjonariusza wobec spółki uznaje się tylko taką osobę, która jest wpisana do księgi akcyjnej lub jest posiadaczem akcji na okaziciela. Jest zobowiązany jedynie do świadczeń określonych w statucie. Nie ponosi odpowiedzialności wobec wierzycieli za zobowiązania spółki akcyjnej. Odpowiedzialność tę ponosi spółka akcyjna.

Akcjonariusz ma prawo do udziału w zysku (wykazany w sprawozdaniu finansowym), który uchwałą walnego zgromadzenia został przeznaczony do podziału między akcjonariuszy. Zysk ten jest rozdzielany odpowiednio w stosunku do liczby akcji. Przy czym jeżeli akcje nie zostały w całości pokryte, zysk rozdziela się w stosunku do już dokonanych na nie wpłat. Statut spółki może jednak kwestię podziału zysku uregulować w odmienny sposób (z uwzględnieniem stosownych przepisów wskazanych w art. 347 § 3 *Kodeksu spółek handlowych*).

Aktualizacja wyceny rzeczowych aktywów obrotowych

Trwała utrata wartości rzeczowych aktywów obrotowych następuje wówczas, gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że kontrolowany przez jednostkę składnik aktywów nie przyniesie w przyszłości korzyści ekonomicznej. Uzasadnia to dokonanie odpisu aktualizującego w celu doprowadzenia wartości składnika aktywów rzeczowych, wynikającej z ksiąg podatkowych, do ceny składnika netto, a w przypadku jej braku – do ustalonej w inny sposób wartości godziwej. Za wartość godziwą przyjmuje się kwotę, za którą dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej między zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi stronami. Aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów obrotowych powinno się dokonywać na bieżąco, zwłaszcza jeśli chodzi o zapasy.

Niezależnie od odpisu aktualizującego wartość zapasów z powodu utraty wartości użytkowej i handlowej jednostka wycenia zapasy nie rzadziej niż na dzień bilansowy według cen nabycia lub kosztów wytworzenia i nie wyższych niż cena sprzedaży netto w dniu bilansowym. Dokonując odpisów aktualizujących wycenę aktywów obrotowych, należy uwzględnić zagadnienia, które zostały uregulowane w ustawie o rachunkowości.

Ustawa nakazuje uwzględnienie w wyniku finansowym, bez względu na jego wysokość, zmniejszenia wartości użytkowej lub handlowej składników aktywów. Nakazuje także wycenę rzeczowych składników obrotowych nie rzadziej niż na dzień bilansowy według cen nabycia lub kosztów wytworzenia nie wyższych od cen ich sprzedaży netto w dniu bilansowym. Ustawa zobowiązuje także do dokonania odpisu aktualizującego w celu doprowadzenia wartości składnika aktywów, wynikającej z ksiąg podatkowych, do cen sprzedaży netto, a w przypadku jej braku do ustalonej w inny sposób wartości godziwej. Zobowiązuje również do zaliczenia do pozostałych kosztów operacyjnych odpisów aktualizujących trwale utracone wartości. W razie ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizującego, zwiększa się wartość danego składnika aktywów. Zwiększenie tej wartości podlega zaliczeniu do pozostałych przychodów operacyjnych lub przychodów finansowych, jeżeli wcześniej zapis został ujęty w kosztach.

Aktywa

Aktywa – to kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej przeszłości, nabyte w wyniku minionych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych.

Korzyści te mogą stanowić, na przykład, transakcje handlowe wynikające ze sprzedaży aktywów czy użycia ich do realizacji działalności jednostki, odsetki, dywidendy itp.

Majątek może mieć postać:

- niematerialną: licencja, prawa autorskie;
- rzeczową;
- pieniężną.

Aktywa dzielą się na dwie zasadnicze grupy:

1. *Aktywa trwałe:*

- wartości niematerialne i prawne;
- rzeczowe aktywa trwałe:
  - środki trwałe,
  - środki trwałe w budowie;
- długoterminowe inwestycje;
- należności długoterminowe;
- długoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

2. *Aktywa obrotowe:*

- rzeczowe aktywa obrotowe;
- należności krótkoterminowe;

-
- inwestycje krótkoterminowe (aktywa finansowe);
  - krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Podział na aktywa trwałe i obrotowe wynika z okresu ich realizacji. Aktywa trwałe charakteryzuje termin realizacji dłuższy niż 12 miesięcy (będą wykorzystywane w jednostce powyżej roku, zużywają się stopniowo), natomiast okres realizacji aktywów obrotowych zamyka się w czasie do 12 miesięcy (zużywają się jednorazowo lub mogą być użytkowane do roku). Zakwalifikowanie danego składnika majątku do określonego rodzaju zależy od:

- przewidywanego czasu użytkowania;
- przeznaczenia (w jakim celu został nabyty dla firmy);
- charakteru podmiotu gospodarczego (czym firma się zajmuje).

***Uwaga:** Ten sam składnik majątku w dwóch różnych firmach może być zakwalifikowany do dwóch różnych rodzajów majątku.*

Aktywa finansowe

Aktywa finansowe – to aktywa pieniężne i emitowane przez inne podmioty – instrumenty kapitałowe, a także wynikające z kontraktów prawa do otrzymywania aktywów pieniężnych lub wymiany instrumentów finansowych.

Według *Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27 lutego 2004 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (DzU nr 31 poz. 266)* są to:

- aktywa finansowe przeznaczone do obrotu;
- pożyczki udzielone i należności własne;
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności;
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Do **aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu** zalicza się aktywa nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z krótkoterminowych zmian cen oraz wahań innych czynników rynkowych albo krótkiego czasu trwania nabytego instrumentu, a także inne aktywa finansowe bez względu na zamiary, jakimi kierowano się przy zawieraniu kontraktu, jeżeli stanowią one składnik portfela podobnych aktywów finansowych, co do którego jest duże prawdopodobieństwo realizacji w krótkim terminie zakładanych korzyści. Krótki termin to okres trzech miesięcy. Zalicza się do nich także pochodne instrumenty finansowe, z wyjątkiem instrumentów zabezpieczających.

Do **pożyczek udzielonych i należności własnych** zalicza się, niezależnie od terminu ich wymagalności (zapłaty), aktywa finansowe powstałe na skutek wydania bezpośrednio drugiej stronie kontraktu środków pieniężnych pod warunkiem, że z kontraktem zawartym między dwiema lub więcej stronami jednoznacznie wiążą się skutki gospodarcze bez względu na to, czy wykonanie praw lub zobowiązań wynikających z kontraktu ma charakter bezwarunkowy albo wa-

---

runkowy. Do tej kategorii należą także obligacje i inne dłużne instrumenty finansowe nabyte w zamian za wydane bezpośrednio drugiej stronie kontraktu środki pieniężne, jeżeli z kontraktu jednoznacznie wynika, że zbywający nie utracił kontroli nad wydanymi instrumentami finansowymi. Nie zalicza się do niej natomiast pożyczek udzielonych i należności własnych przeznaczonych do sprzedaży w ciągu trzech miesięcy.

Do **aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności** zalicza się (oprócz pożyczek udzielonych i należności własnych) aktywa finansowe, dla których w kontraktach ustalono termin spłaty wartości nominalnej oraz określono prawo do otrzymania w ustalonych terminach korzyści ekonomicznych, na przykład oprocentowania, w stałej lub możliwej do ustalenia kwocie pod warunkiem, że jednostka zamierza i może utrzymać te aktywa do czasu, gdy staną się one wymagalne, na przykład dłużne papiery wartościowe o stałej lub zmiennej stopie procentowej.

Natomiast większość kapitałowych papierów wartościowych nie może być uznana za aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, ponieważ nie mają określonego terminu ważności (akcje zwykłe) lub wysokość kwoty, jaką posiadacz spodziewa się otrzymać, zmienia się w sposób niemożliwy do przewidzenia (opcje na akcje, warranty, prawa poboru).

Do **aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży** należą aktywa w przypadku, gdy cena sprzedaży będzie atrakcyjna lub powstaną inne okoliczności, a jednostka nie podjęła jeszcze decyzji o ich sprzedaży.

Aktywa netto

Aktywa netto – to aktywa jednostki pomniejszone o zobowiązania, odpowiadające wartościowo kapitałowi (funduszowi) własnemu.

Algorytm

Precyzyjny przepis wskazujący, co należy wykonać, by osiągnąć zamierzony cel. Najczęściej stanowi zbiór wytycznych dotyczących budowy programu komputerowego.

Alokacja

Alokacja – to termin, który w ekonomii oznacza przemieszczenie, zmianę czynników produkcji lub przesunięcie pieniędzy między dostępnymi zastosowaniami. W rzeczywistości alokacja ma charakter ciągły. Jest skutkiem zmian struktury popytu i w efekcie dostosowuje do niego podaż dóbr i usług.

Alokacja zasobów

Alokacja zasobów w gospodarce rozumiana jest jako wykaz lub wyczerpujący opis relacji między dostawcami i odbiorcami (konsumentami). Zakres możliwości alokacyjnych zależy od stanu techniki i wielkości zasobów gospodarki. Ostateczna

efektywność alokacji zależy od popytu (decyzji konsumentów). Tak więc dla danego zbioru wyborów konsumentów, zasobów produkcyjnych i techniki alokacja jest efektywna w sensie Pareta, jeśli nie jest możliwe przejście do innej alokacji, która poprawiłaby położenie niektórych osób bez szkody dla innych. O efektywności w sensie Pareta można mówić wtedy, gdy nie jest możliwe zreorganizowanie produkcji w taki sposób, by każdy znalazł się w lepszej sytuacji bez pogarszania sytuacji kogokolwiek innego. Kiedy zatem spełnione są warunki efektywności alokacyjnej (w sensie Pareta), zadowolenie albo użyteczność jednej ze stron można zwiększyć jedynie przez zmniejszenie użyteczności innej strony.

Alokacja zasobów zależy od rodzaju struktury rynku, na którym dany zasób występuje. Rozróżnia się następujące struktury:

Rynek konkurencyjny. Jest to rodzaj rynku, na którym alokacja jest ustalana na podstawie mechanizmów rynkowych, tj. popytu i podaży. Cena danego dobra jest ustalana przez przecięcie krzywych popytu i podaży. Ponadto zostaje określony poziom cen i ilość danego dobra, na które jest zapotrzebowanie. Na rynku tym dany zasób jest najlepiej rozdysponowany, a monopol różnicujący ceny – monopolista posiadający dany zasób jest w stanie sprzedać go po różnych cenach, do czego może wykorzystać na przykład aukcje;

Monopol. Monopolista określa cenę danego zasobu, która maksymalizuje jego zysk. Cena ta jest zazwyczaj zdecydowanie wyższa niż na rynku konkurencyjnym. Może on sztucznie regulować podaż i ograniczać dostępność danego zasobu, co prowadzi do nieefektywności rynku.

Rynek regulowany. Cena jest ogólnie ustalana, na przykład przez rząd. Zakłada się, że zasób jest ograniczony ilościowo i regulator określa cenę poniżej ceny rynkowej, co powoduje, że na dany zasób jest duży popyt i występuje jego nadwyżka na podaż. Na skutek takiej sytuacji dostawca zarabia mniej, niż gdyby cena była ustalana na rynku konkurencyjnym, i nie osiąga maksymalnego możliwego zysku. Osoby, które chcą nabyć dane dobro, nie mogą tego uczynić, nawet posiadając wystarczającą ilość środków. Powoduje to w konsekwencji sytuację, w której rynek staje się nieefektywny.

Amortyzacja

Amortyzacja – to proces utraty wartości majątku trwałego, wywołany jego zużyciem fizycznym na skutek eksploatacji oraz ekonomicznym (moralnym), będącym wynikiem postępu technicznego związanego z możliwością pozyskania na rynku na przykład maszyn lub wydajniejszych urządzeń, tańszych w eksploatacji, pozwalających uzyskać produkty lepszej jakości. Ta utrata wartości jest przenoszona na wartość produktów wytworzonych z wykorzystaniem amortyzowanego majątku trwałego.

Amortyzacji podlegają środki trwałe, wartości niematerialne i prawne, inwestycje w obcych środkach trwałych, budynki, budowle na cudzym gruncie, inne składniki majątku niestanowiące własności podatnika, lecz spełniające przesłanki do uważania ich za środki trwałe, o przewidywanym okresie użytkowania dłuższym niż

---

rok, wykorzystywane na potrzeby związane z prowadzoną działalnością gospodarczą albo oddane do używania na podstawie umowy dzierżawy, najmu lub leasingu. Przepisy prawne wyszczególniają również składniki, od których nie nalicza się odpisów amortyzacyjnych, np.: eksponaty muzealne, dzieła sztuki oraz grunty niesłużące wydobywaniu kopalin metodą odkrywkową. Rozpoczęcie amortyzacji następuje nie wcześniej niż po przyjęciu majątku trwałego do używania (według prawa bilansowego), w miesiącu następującym po miesiącu wpisania do ewidencji (według prawa podatkowego), a zakończenie w momencie zrównania się odpisów z wartością początkową lub postawieniem w stan likwidacji, sprzedaży lub stwierdzenia niedoboru.

Amortyzacja degresywna

Według amortyzacji degresywnej przydatność ekonomiczna obiektu majątku trwałego maleje w miarę jego użytkowania, co przekłada się na fakt, że odpisy amortyzacyjne w początkowych latach jego wykorzystywania są wyższe niż w kolejnych. Pozwala to szybciej zaliczyć większą część wartości początkowej obiektu w koszty, co zazwyczaj jest korzystne dla przedsiębiorstwa (ale nie zawsze). Licząc kwotę amortyzacji, stawka amortyzacyjna nie ulega zmianie, ale zmienia się podstawa obliczeń. Liczy się bowiem od wartości netto, a więc po pomniejszeniu o dotychczasowe odpisy.

W polskim systemie prawnym obowiązuje specyficzna odmiana tej metody, niekiedy zwana metodą degresywno-liniową. Odpisów dokonuje się metodą degresywną, ale począwszy od roku, w którym tak obliczona amortyzacja byłaby niższa od amortyzacji obliczonej metodą liniową, stosuje się metodę liniową.

Amortyzacja grupowa

W przypadku tej metody amortyzuje się łącznie grupę aktywów o podobnym wykorzystaniu w przedsiębiorstwie, porównywalnej wartości początkowej i zbliżonym okresie ekonomicznej przydatności. Amortyzacja grupowa dotyczy zwykle obiektów o małej jednostkowej wartości.

Najczęściej stosuje się metody: liniową, degresywną oraz naturalną, natomiast w odniesieniu do obiektów o małej jednostkowej wartości również metodę grupową. Pozostałe metody mają zdecydowanie mniejsze znaczenie

Amortyzacja kapitału

Amortyzacja, zwana inaczej zużyciem kapitału trwałego, jest miarą szybkości zmniejszania się wartości istniejącego zasobu kapitału w danym okresie, będącego wynikiem jego fizycznego lub ekonomicznego zużycia.

Amortyzacja kredytu

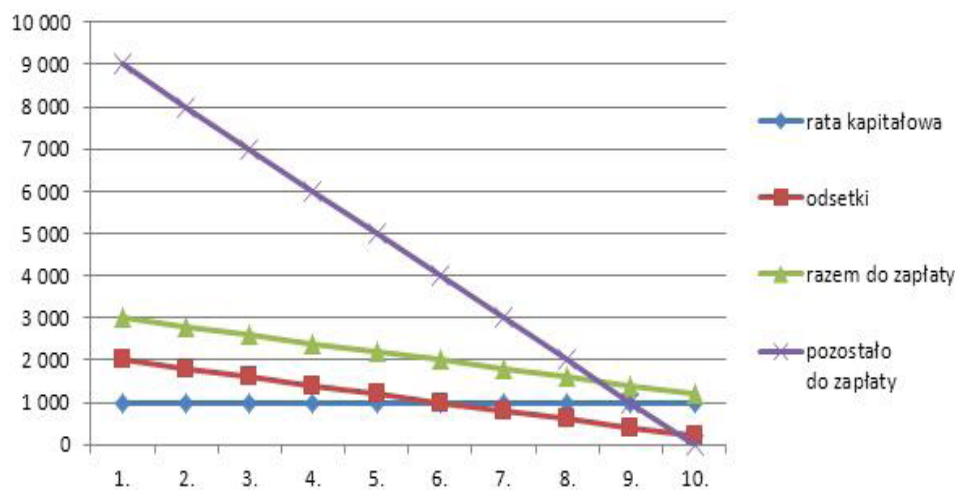
Funkcjonują dwie formy spłaty kredytu.

1. **Spłata równymi ratami kapitałowymi i bieżącymi (nierównymi) odsetkami**, nazywana również „spłatą równymi ratami kapitałowymi”.

Przykład:
 Kredyt w wysokości 10 000 zł. Okres spłaty wynosi 10 lat, roczne oprocentowanie to 20%. Spłata kredytu następuje równymi ratami kapitałowymi.

Tabela 1. Spłata kredytu równymi ratami kapitałowymi

Lp.	Rata kapitałowa	Odsetki	Razem do zapłaty	Pozostało do zapłaty
1	1 000	2 000	3 000	9 000
2	1 000	1 800	2 800	8 000
3	1 000	1 600	2 600	7 000
4	1 000	1 400	2 400	6 000
5	1 000	1 200	2 200	5 000
6	1 000	1 000	2 000	4 000
7	1 000	800	1 800	3 000
8	1 000	600	1 600	2 000
9	1 000	400	1 400	1 000
10	1 000	200	1 200	0

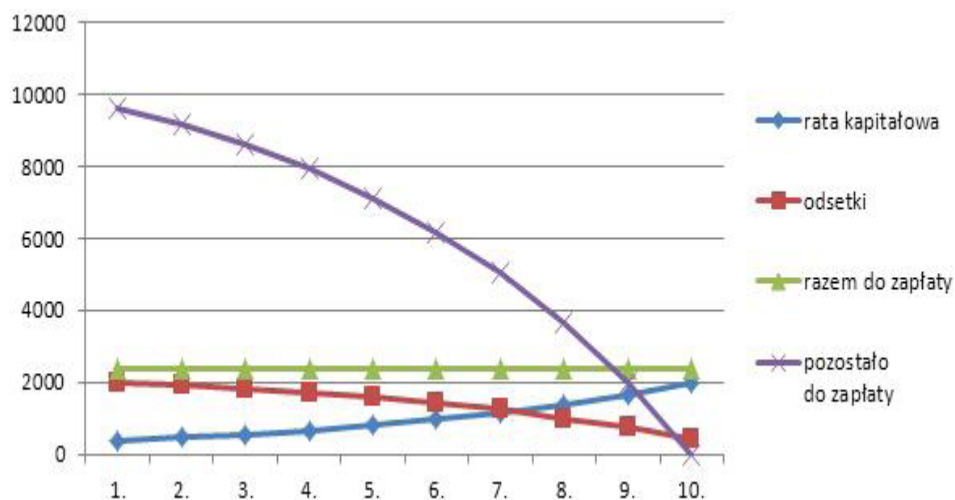
Wykres 1. Spłata kredytu równymi ratami kapitałowymi

2. Spłata równymi ratami kapitałowymi oraz bieżącymi odsetkami, dokonywana tak, aby suma danej raty kapitału i bieżących odsetek była stała. Występuje również pod nazwą „spłata stałych kwot sumy raty i odsetek”.

Przykład:
 Kredyt w wysokości 10 000 zł. Okres spłaty wynosi 10 lat, roczne oprocentowanie to 20%. Spłata kredytu następuje stałą kwotą sumy raty i odsetek.

Tabela 2. Spłata kredytu stałą kwotą sumy raty i odsetek

Lp.	Rata kapitalowa	Odsetki	Razem do zapłaty	Pozostało do zapłaty
1	385,2	2000	2385,2	9614,8
2	462,3	1922,9	2385,2	9152,5
3	554,7	1830,5	2385,2	8597,8
4	665,7	1719,5	2385,2	7932,1
5	798,8	1586,4	2385,2	7133,3
6	958,6	1426,6	2385,2	6174,7
7	1150,3	1234,9	2385,2	5024,4
8	1380,3	1004,9	2385,2	3644,1
9	1656,4	728,8	2385,2	1987,7
10	1987,7	397,5	2385,2	0

Wykres 2. Spłata kredytu stałą kwotą sumy raty i odsetek

Amortyzacja księgowa

Celem amortyzacji księgowej jest przedstawienie procesu zużywania się środka trwałego w trakcie jego eksploatacji oraz zapewnienie zachowania zasady współmierności przychodów i kosztów. Amortyzacja księgowa powinna być tak dopasowana, aby jak najwierniej odzwierciedlała proces zużywania się środka trwałego oraz umożliwiała najdokładniejsze oddanie jego rzeczywistej wartości w postaci wartości netto wykazywanej w bilansie.

Amortyzacja liniowa

Amortyzacja liniowa polega na równomiernym rozłożeniu wartości środka trwałego (WNI_P) w czasie, czyli zakłada, że użytkowany obiekt zużywa się równomiernie przez cały czas jego eksploatacji. Powoduje to, że stawka amortyzacyjna jest stała i wynika z wzoru:

$$A_r = \frac{W_p - W_r}{O_u}$$

gdzie:

- A_r – roczna stawka amortyzacji,
- W_p – wartość początkowa,
- W_r – wartość rezydualna,
- O_u – okres użytkowania.

Amortyzacja marży przychodów

Zgodnie z tą metodą amortyzacji wartość obiektu majątku trwałego jest amortyzowana proporcjonalnie do osiągniętej marży przychodów netto w poszczególnych okresach.

$$A_r = \frac{W_p - W_r M_p}{P_{sz}}$$

gdzie:

- A_r – roczna stawka amortyzacji,
- W_p – wartość początkowa,
- W_r – wartość rezydualna,
- M_p – przewidywana marża przychodów netto w danym okresie,
- P_{sz} – szacowane przychody netto osiągnięte z wykorzystaniem tego obiektu.

Amortyzacja naturalna

Amortyzacja naturalna zakłada, że zużycie obiektu jest jednakowe na każdą jednostkę pracy (np.: sztukę, kilogram, godzinę itp.), a więc kwota amortyzacji jest uzależniona od ilości pracy wykonanej w danym przedziale czasu. Oblicza się ją z wzoru:

$$A_r = \frac{W_p - W_r P_w}{P_p}$$

gdzie:

- A_r – roczna stawka amortyzacji,
- W_p – wartość początkowa,
- W_r – wartość rezydualna,
- P_w – praca wykonana w danym okresie,
- P_p – praca planowana w całym okresie użytkowania.

Amortyzacja planowa

Amortyzacja planowa jest kosztem uzyskania przychodów niepowodujących wydatków, natomiast umożliwia pozyskanie i gromadzenie pieniędzy oraz powoduje zmniejszenie wartości majątku trwałego. Planową amortyzacją są odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe od wartości początkowej środka trwałego przez ustalony okres amortyzacji. Rozpoczęcie amortyzacji jest możliwe po przyjęciu środka trwałego do użytkowania, natomiast kończy się z chwilą zrównania sumy dokonanych odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych z wartością początkową środka trwałego.

Amortyzacja podatkowa

Celem amortyzacji podatkowej jest ustalenie podatkowych kosztów uzyskania przychodów w danym okresie podatkowym oraz realizacja polityki gospodarczej i fiskalnej państwa.

Amortyzacja podatkowa będzie więc tak skonstruowana, aby urząd skarbowy mógł sprawować kontrolę nad poprawnością naliczania podatku. Polega to na ogólnym ustalaniu procentowych stawek amortyzacyjnych dla poszczególnych grup środków trwałych bez względu na ich rzeczywisty okres użytkowania w konkretnym przedsiębiorstwie.

Ustawodawca prowadzi politykę gospodarczą, wykorzystując amortyzację podatkową tak, aby wywołać pożądane efekty ekonomiczne.

Amortyzacja progresywna

Według amortyzacji progresywnej kwota amortyzacji jest coraz większa z upływem czasu eksploatacji. Wynika to z założenia, że im starszy obiekt, tym wymaga większych nakładów na remonty, naprawy itp., a więc koszt jego eksploatacji się zwiększa. Metoda ta jest korzystna dla firm, które przez kilka początkowych lat od wprowadzenia środka do ewidencji ponoszą stratę.

Amortyzacja w polskim systemie prawnym

W polskim prawie podatkowym nie ma narzuconej konkretnej metody amortyzacji. Prawo bilansowe obliguje jedynie do systematycznego i planowego rozłożenia wartości początkowej na ustalony okres amortyzacji. Ustalając okres (stawkę) amortyzacji, należy uwzględnić okres ekonomicznej użyteczności środka, na który wpływają przede wszystkim: liczba zmian, na których jest wykorzystywany, tempo postępu techniczno-ekonomicznego, prawne i inne ograniczenia czasu używania oraz wartość rezydualna i wydajność. Jedynie wartość firmy i koszty prac rozwojowych, zaliczonych do wartości niematerialnych i prawnych, amortyzuje się nie dłużej niż 5 lat. Przy czym wartość firmy w uzasadnionych przypadkach – do 20 lat. Ponadto środki o małej jednostkowej wartości można amortyzować łącznie lub jednorazowo.

Prawo podatkowe dopuszcza:

amortyzację liniową, określając stawki w wykazie stawek amortyzacyjnych; w uzasadnionych przypadkach, na przykład ze względu na gorsze warunki użytkowania, stawki te mogą być podwyższone odpowiednimi współczynnikami;

---

amortyzację degresywno-liniową; można indywidualnie ustalić stawki amortyzacyjne dla używanych lub ulepszonych środków trwałych wprowadzonych po raz pierwszy do ewidencji danego podatnika, jak również dla przyjętych do używania inwestycji w obcych środkach trwałych, dla których określono jedynie minimalne okresy amortyzacji; dla fabrycznie nowych środków trwałych w pierwszym roku podatkowym, w którym środki te zostały wprowadzone do ewidencji, można odpisać 30% wartości.

***Uwaga:** Podatnicy mogą nie dokonywać odpisów amortyzacyjnych od składników majątku, których wartość początkowa nie przekracza 3500 zł. Wydatki na ich nabycie stanowią wówczas koszt w miesiącu oddania ich do używania.*

AMR

Average Minute Rating – to średnia oglądalność minutowa. Termin ten jest stosowany w badaniach marketingowych, odnosi się w szczególności do mediów. Określa wielkość widowni oglądającej konkretny kanał telewizji w dowolnie określonym odcinku czasu (widownia podana w tysiącach lub procentach).

Analityka Sieci

Służy do obiektywnego śledzenia, gromadzenia, mierzenia, raportowania i analizowania ilościowych danych o Internecie w celu optymalizacji stron i inicjatyw marketingowych. Służą temu stosowne narzędzia.

Analiza dyskryminacyjna

Analiza dyskryminacyjna należy do grupy narzędzi określanych mianem modeli samouczących się. Aby konstruować model, niezbędne jest posiadanie zbioru uczącego, który służy do estymacji parametrów i reguł klasyfikacyjnych stosowanych dla nowych przypadków. Analiza dyskryminacyjna jest ukierunkowana na przyporządkowanie obiektów do jednej z kilku rozłącznych grup obiektów – populacji. Dla przedsiębiorstw, na przykład, może to oznaczać zaklasyfikowanie do grupy silnych oraz do grupy upadłych lub zagrożonych upadłością. W tym przypadku ważne są reguły klasyfikujące, które minimalizują ryzyko błędu. Ryzyko oznacza liczbę błędnych klasyfikacji bądź łączną stratę powstałą w wyniku każdego złego przyporządkowania.

Zatem rozwiązanie problemu sprowadza się do znalezienia odpowiedniej funkcji klasyfikacyjnej, której elementami są charakterystyki opisujące utworzone zbiory (np.: wielkości średnie wyróżnionych cech, ich parametry statystyczne, związki korelacyjne między nimi, prawdopodobieństwo a priori przynależności do każdego ze zbiorów, koszty błędnej klasyfikacji). Do określania przynależności obiektów niezaliczonych wcześniej do utworzonych grup stosuje się model użytkowy – funkcję dyskryminacyjną, która jest liniową aproksymacją funkcji klasyfikacyjnej. Wartość funkcji dyskryminacyjnej ustala się na podstawie cech klasyfikowanego obiektu.

Do utworzenia modelu dyskryminacyjnego konieczne jest przetworzenie dużego zasobu informacji o przedsiębiorstwie.

Analiza fundamentalna

Analiza fundamentalna – to analiza związków przyczynowo-skutkowych między ekonomiczno-finansową sytuacją i perspektywami rozwojowymi przedsiębiorstw a cenami ich akcji. Jej podstawą analizy jest założenie, że w dłuższym okresie zmiany cen papierów wartościowych spółki są uwarunkowane jej wynikami ekonomicznymi.

W procesie analizy fundamentalnej bada się wszystkie czynniki oddziałujące na cenę akcji w celu określenia jej rzeczywistej wartości. Wartość firmy określona w wyniku tej analizy może być interpretowana jako: wartość księgową (zgodna z zapisami w księgach handlowych), wartość likwidacyjną (suma cen uzyskanych ze sprzedaży poszczególnych składników majątkowych lub całego przedsiębiorstwa), wartość odtworzeniową (suma nakładów finansowych niezbędnych do odtworzenia poszczególnych elementów majątku przedsiębiorstwa w danym momencie), wartość zastawna (wartość gwarantująca zabezpieczenie udzielonego kredytu) oraz wartość ekonomiczna (wartość odzwierciedlająca zdolność przedsiębiorstwa do pomnażania zysków).

Analiza portfelowa

Analiza portfelowa – to analiza oparta na matematyczno-statystycznych modelach giełdy, określająca sposób dokonywania wyboru akcji do portfela inwestycyjnego. Kryteriami doboru spółek do portfela, którymi kieruje się inwestor, może być na przykład maksymalna stopa zwrotu z inwestycji. W założeniach analizy portfelowej przyjmuje się, że ceny akcji na giełdzie, jak również zachowania inwestorów dadzą się opisać za pomocą wzorów. Rola czynnika losowego (tzn. takiego, którego zachowania nie da się przewidzieć), nieodłącznego w modelach statystycznych, jest w analizie portfelowej ograniczona, gdyż przyjmuje się, że przypadkowe zachowanie się czynników losowych znosi się dla różnych akcji.

Analiza przyrostowa

Analiza przyrostowa – to metoda analizy pozwalająca na wyznaczenie optymalnego okresu kredytowania przez porównanie przyrostu zysku wynikającego ze wzrostu sprzedaży na kredyt ze wzrostem kosztów wynikających z obsługi kredytowania odbiorców.

Analiza regresji

Analiza regresji – to metoda stosowana najczęściej w poszukiwaniu przyczyn mających wpływ na interesujące zjawiska. Przykładem ekonomista, który będzie poszukiwał powiązania różnorodnych czynników z wielkością sprzedaży lub relacji między cechami obiektu a jego wartością rynkową. Na ogół mamy do czynienia z sytuacją, w której interesujące nas zjawisko (na przykład wartość rynkowa obiektu) zależy od wielu czynników – przyczyn (wieku, stanu technicznego, przebiegu, warunków eksploatacji czy wykonanych remontów). W rzeczywistości trudno jest stwierdzić, które czynniki mają największy wpływ na badane zjawisko i które z nich są od siebie niezależne.

Tak opisaną sytuację można przedstawić w postaci ogólnej:

$$\mathbf{Skutek} \leftarrow \mathbf{Przyczyna}(y)$$

lub w postaci funkcji:

$$S = f(P)$$

Najprostszą postacią tego zapisu jest funkcja liniowa (S jest proporcjonalne do P). Niestety, analizowane zjawiska ekonomiczne nie są ściśle zdeterminowane. Dlatego biorąc pod uwagę ich stochastyczny charakter, konieczne jest wprowadzenie zmiennej losowej ς . Ostatecznie powstanie zapis:

$$Y = f(X, \varsigma)$$

Jest to model regresji liniowej prostej. W równaniu tym Y oznacza zmienną zależną lub objaśnianą, X to zmienna niezależna lub objaśniająca. Do dalszej analizy przyjmuje się w modelu następujące założenia:

- stabilność relacji między badanymi zjawiskami;
- model jest liniowy względem parametrów; dla regresji prostej ma zapis:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 * X + \varsigma$$

gdzie: β_0 i β_1 to tzw. parametry strukturalne;

- składnik losowy jest zmienną losową o rozkładzie normalnym $N(0, \delta^2)$.

Przyjęte założenie o normalności rozkładu składnika losowego pozwala przeprowadzić wnioskowanie statystyczne, ponieważ odpowiednie statystyki mają wówczas oczekiwane rozkłady (np. t-Studenta, F).

Przykład:

W przypadku budowy modelu ekonometrycznego, którego celem jest określenie wartości rynkowej urządzenia, celowe jest ustalenie w pierwszym kroku cech mierzalnych mających wpływ na poszukiwaną wartość (zmienna zależna). Istotnymi cechami mierzalnymi (zmiennymi) mającymi wpływ na wartość maszyny są:

- jej wiek (rok produkcji);
- przebieg (stan licznika, np. motogodziny, kilometry itp.).

W przypadku statystycznej analizy rynku można bez trudu uzyskać wiarygodne dane dotyczące wymienionych cech. W modelu wyznaczania wartości rynkowej wymienianego urządzenia jest poszukiwana zależność między zmienną zależną: wartością rynkową urządzenia – WR_m a zmiennymi niezależnymi: rokiem produkcji – RP_m i stanem licznika – SL_m .

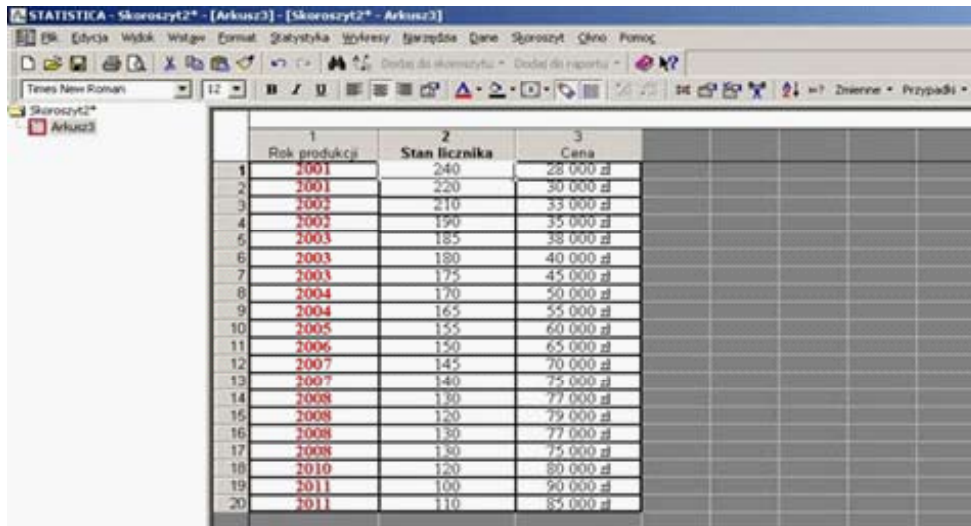
Zatem tak opisany model przyjmie postać:

$$WR_m = a_1 RP_m + a_2 SL_m + a_0$$

gdzie:

- WR_m – kolumnowy wektor wyników obserwacji zmiennej zależnej (objaśnianej), czyli wartość rynkowa urządzenia,
- RP_m – kolumnowy wektor obserwacji zmiennej niezależnej (objaśniającej), oznaczającej rok produkcji,
- SL_m – kolumnowy wektor obserwacji zmiennej niezależnej (objaśniającej), czyli stan licznika,
- a_i – kolumnowy wektor parametrów,
- a_0 – wartość stała, wyraz wolny równy ς (zmienna losowa).

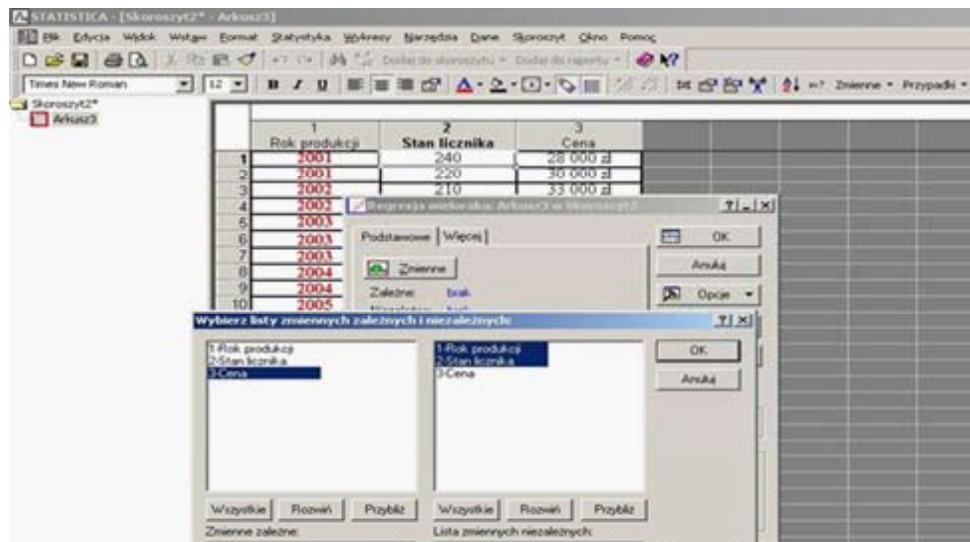
Zebrane dane zostały zgromadzone w arkuszu programu Statistica.

	1	2	3
	Rok produkcji	Stan licznika	Cena
1	2001	240	28 000 zł
2	2001	220	30 000 zł
3	2002	210	33 000 zł
4	2002	190	35 000 zł
5	2003	185	38 000 zł
6	2003	180	40 000 zł
7	2003	175	45 000 zł
8	2004	170	50 000 zł
9	2004	165	55 000 zł
10	2005	155	60 000 zł
11	2006	150	65 000 zł
12	2007	145	70 000 zł
13	2007	140	75 000 zł
14	2008	130	77 000 zł
15	2008	120	79 000 zł
16	2008	130	77 000 zł
17	2008	130	75 000 zł
18	2010	120	80 000 zł
19	2011	100	90 000 zł
20	2011	110	85 000 zł

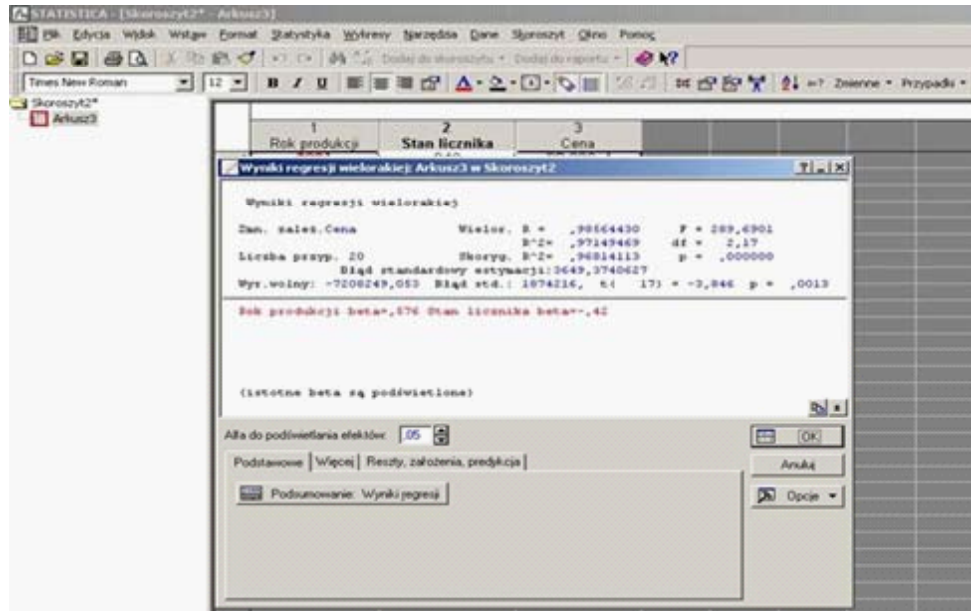
Rysunek 1. Dane zebrane w arkuszu programu Statistica

W zakładce „statystyka” należy wybrać zakładkę „regresja wieloraka”. Następnie definiuje się zmienne zależne i niezależne. Zmienna zależna to cena, zmienna niezależna to rok produkcji i stan licznika.

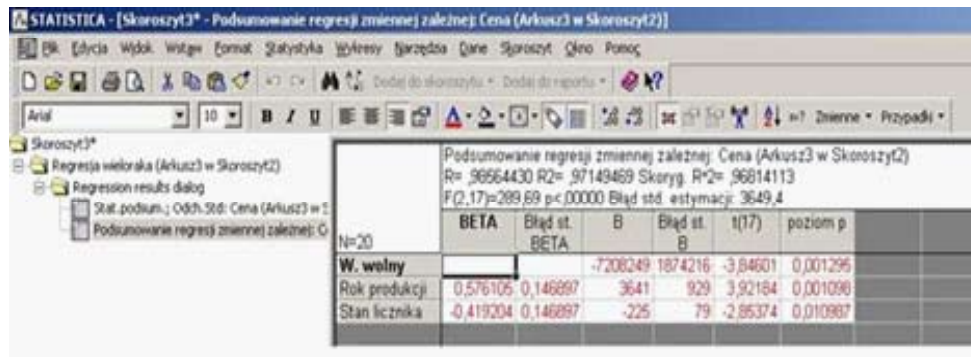
Rysunek 2. Definiowanie zmiennej zależnej i zmiennych niezależnych

W następnym kroku wykonuje się obliczenia (rys. 3).

Rysunek 3. Obliczanie funkcji regresji wielorakiej

W ostatnim kroku w „podsumowaniu” otrzymuje się ostateczne wyniki analizy regresji wielorakiej (rys. 4).

Rysunek 4. Ostateczne wyniki analizy regresji wielorakiej

Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że zbudowany model pozwala wyjaśnić około 97% (R^2) zmienności modelowanej zmiennej zależnej (ceny).

Ostatecznie powstaje wzór (odczyt z kolumny B):

$$WR_m = 3641 * RP_m - 225 * SL_m - 7208249$$

Wystarczy podstawić do wzoru dane dotyczące, na przykład, wycenianej maszyny, aby obliczyć jej wartość rynkową.

Analiza rynku

Analiza rynku – to zespół czynności zmierzających do stworzenia przesłanek dla podejmowania bieżących i planistycznych decyzji, które dotyczą obsługi rynku we wszystkich jej wymiarach. W analizie rynku stosuje się wiele technik, takich jak: obserwacje, wywiady, ankiety, notowania, badanie opinii. Obejmuje nią podaż, popyt i ceny oraz związki zachodzące między nimi.

Celem analizy rynku jest zazwyczaj poznanie możliwości i warunków rozwoju działalności gospodarczej. Przedmiotem natomiast rynek zdefiniowany z uwzględnieniem specyfiki podmiotu gospodarczego.

Analiza rynku obejmuje:

- analizę jakościową, w tym:
  - określenie rodzaju konsumentów oraz ich potrzeb, preferencji i motywów zachowań rynkowych,
  - wyodrębnienie segmentów rynku,
  - rozpoznanie jego kanałów (sposobów docierania produktów do ostatecznych odbiorców),
  - rozpoznanie natężenia i struktury konkurencji;
- analizę ilościową, czyli ustalenie:
  - wielkości i pojemności rynku,
  - jego dynamiki,
  - cenowej struktury rynku,
  - przeciętnej rentowności działalności na danym rynku.

Cechą charakterystyczną rynku jest jego wielkość, pojemność i chłonność.

Wielkość rynku to jego stan w określonym momencie lub okresie, wyrażony liczbą konsumentów danego rodzaju produktów czy usług, a więc:

- osób fizycznych;
- gospodarstw domowych;
- wytwórców produktów;
- instytucji danego rodzaju;
- użytkowników urządzeń.

Wielkość rynku daje więc ogólne wyobrażenie o jego potencjale popytowym, bez odniesienia do rozmiarów popytu.

Natomiast **pojemność rynku** to wielkość masy towarowej lub usług, która przy danych cenach i dochodach może być sprzedana w określonym czasie na konkretnym rynku. Pojemność rynku wyraża więc natężenie popytu.

Chłonność rynku to względna łatwość lub trudność lokowania produktów lub usług na danym rynku.

Duża chłonność oznacza łatwość sprzedaży, mała chłonność – duży wysiłek sprzedającego.

Określenie chłonności polega na odpowiedzi na pytanie, ile można sprzedać, jeśli:

- wprowadzi się nowe lub zmodernizowane produkty;
- dostosuje się asortyment do preferencji;
- zapewni się lepszą dystrybucję;
- dostosuje się ceny i warunki finansowe transakcji do możliwości nabywców;
- zastosuje się informację rynkową i przekaz promocyjny, skutecznie oddziałujące na nabywców.

Dynamika rynku określa kierunek i intensywność dotychczasowych zmian ogólnych rozmiarów popytu lub sprzedaży w kolejnych okresach poprzedzających moment dokonywania analizy (dynamika dotychczasowa) oraz kierunek i intensywność prognozowanych zmian w okresie objętym czasowym horyzontem planowania (dynamika przewidywana). Do pomiaru dynamiki rynku stosuje się wskaźniki statystyczne (wskaźnik dynamiki o podstawie stałej lub zmiennej).

Typowa cenowa struktura rynku składa się z trzech segmentów:

- rynku górnego (wysokich cen), który tworzy stosunkowo wąska grupa nabywców kupująca artykuły markowe najwyższej klasy;
- rynku średniego, obejmującego przede wszystkim nabywców z tzw. klasy średniej, chętnie kupujących towary markowe popularnych producentów oraz towary opatrzone markami handlowymi.
- rynku dolnego (niskich cen), obejmującego nabywców kupujących towary nie-markowe i opatrzone tzw. niby-markami (często zmieniającymi się znakami towarowymi, robiącymi wrażenie towarów markowych).

Analiza cenowej struktury rynku obejmuje:

- ustalenie cen minimalnych i maksymalnych danego produktu;
- ustalenie rozmiarów sprzedaży dla różnych cen;
- ustalenie poziomów cen oddzielających rynek dolny, średni i górny;
- oszacowanie wielkości i pojemności poszczególnych segmentów.

Rentowność i wartość rynku to przeciętna stopa zysku, jaką uzyskują dzięki operacjom na danym rynku już działające firmy, lub stopa przewidywana (z uwzględnieniem całkowitej wielkości nakładów kapitałowych i kosztów).

Wartość rynku to suma możliwych do uzyskania z niego kwot zysku netto w zakładanym czasie zwrotu zainwestowanych w rynek nakładów.

Analiza sentymentów

Jest to analityczne narzędzie służące do przekształcania emocjonalnych odczuć na liczby. Mierzy sentyment użytkownika Sieci (*sentiment analysis*) do określonych zdarzeń, informacji, marek towarowych oraz towarów, a nawet wskazuje dni, w których internauci są najbardziej podatni na określone przekazy informacyjne.

Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem służącym do badania ogólnej sytuacji przedsiębiorstwa. Nazwa pochodzi od pierwszych liter słów w języku angielskim, określających istotę przedmiotu analizy, czyli: mocne i słabe strony przedsiębiorstwa (*Strengths and Weaknesses*) oraz możliwości i zagrożenia działania (*Opportunities and Threats*). Niezbędne jest zatem systematyczne gromadzenie i analizowanie informacji obrazujących osiągnięte wyniki działań, a także przewidywanie przebiegu zjawisk i procesów w przyszłości oraz dokonywanie oceny stwarzanych szans i zagrożeń z uwzględnieniem zewnętrznych i wewnętrznych mocnych i słabych stron przedsiębiorstwa.

Mocne i słabe strony są odnoszone do przedsiębiorstwa i jego produktów (świadczonych usług). Powinny być rozpatrywane na tle konkurentów. Istotą ich analizy jest określenie konkurencyjnej pozycji przedsiębiorstwa na rynku. Może ona wynikać z:

- pozycji rynkowej (udział w rynku i zakres zmian; zróżnicowanie udziału w rynku w odniesieniu do poszczególnych segmentów; dostrzegane zróżnicowanie w dziedzinie jakości, cen, usług; wizerunek przedsiębiorstwa);
- pozycji ekonomicznej i technologicznej (pozycja w dziedzinie kosztów; zaawansowanie technologiczne; posiadane patenty);
- zdolności i umiejętności (jakość kierowania; umiejętności marketingowe; system dystrybucji; stosunki międzyludzkie w przedsiębiorstwie; stosunki z władzą lokalną).

Możliwości i zagrożenia działania są odnoszone najczęściej do czynników zewnętrznych, nad którymi przedsiębiorstwo nie ma kontroli. Czynniki te decydują zazwyczaj o atrakcyjności rynku, na którym przedsiębiorstwo działa lub zamierza rozpocząć działanie. Atrakcyjność rynku jest określana najczęściej przez:

- czynniki polityczne i społeczne (m.in.: charakter ustawodawstwa; stopień społecznej akceptacji systemu gospodarczego i politycznego; stosunki pracodawca – pracownik);
- czynniki ekonomiczne i technologiczne (m.in.: intensywność inwestowania; wpływ inflacji; wielkość zdolności produkcyjnych; stopień rozwoju technologii; dostęp do surowców);
- ogólną charakterystykę rynku (m.in.: jego wielkość i tempo wzrostu; faza cyklu życia produktu; elastyczność cenowa; siła przetargowa nabywców; sezonowość popytu);
- warunki konkurencji (m.in.: struktura rynku; charakterystyka konkurentów; groźba pojawienia się substytucyjnych produktów).

Czynniki pozycji konkurencyjnej (określające mocne i słabe strony przedsiębiorstwa) oraz czynniki atrakcyjności rynku (odnoszące się do możliwości i zagrożenia działania) mogą być różne dla różnych przedsiębiorstw i sytuacji. Dokonując ich wyboru, należy zastanowić się nad ich relatywnym znaczeniem oraz potencjalnym wpływem na szanse odniesienia sukcesu w obszarach działania przedsiębiorstwa.

Poprawna analiza SWOT stwarza szanse wykorzystania mocnych stron przedsiębiorstwa oraz unikania słabych w tych dziedzinach, w których są możliwości zabezpieczenia się przed zagrożeniami. Tak więc podstawowe dyrektywy wynikające z analizy SWOT są następujące:

- wykorzystać możliwości i szanse;
- przewyciężyć słabości;
- rozwijać mocne strony oraz wykorzystać atuty;
- unikać zagrożeń.

Analizę SWOT można przeprowadzić, posługując się listą zagadnień strategicznych obrazujących potencjalne mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia (tab. 3).

Tabela 3. Lista zagadnień strategicznych

Analiza SWOT – lista zagadnień strategicznych	
Potencjalne mocne strony	Potencjalne słabe strony
Znacząca pozycja	Brak jasno określonej strategii
Wystarczające zasoby	Słaba pozycja konkurencyjna
Duża zdolność konkurowania	Brak środków
Dobra opinia u klientów	Niska rentowność
Uznany lider rynkowy	Brak kluczowych umiejętności
Dobre strategie funkcjonalne	Błędy we wdrażaniu strategii
Korzystanie z efektu doświadczeń	Niemożliwość rozwiązania wewnętrznych problemów organizacyjnych
Brak silnej presji konkurencyjnej	Podatność na naciski konkurencji
Własna technologia	Nienadążanie za postępem technologicznym
Przewaga kosztowa	Zbyt wysoki koszt jednostkowy
Zdolność do innowacji produktowych	Za mały potencjał wytwórczy
Doświadczona kadra kierownicza	Słaby image firmy
	Brak przewagi konkurencyjnej
	Słaby poziom marketingu
Inne	Inne
Potencjalne szanse	Potencjalne zagrożenia
Pojawienie się nowych grup klientów	Możliwość pojawienia się nowych konkurentów
Wejście na nowe rynki	Wzrost sprzedaży substytutów
Możliwość poszerzenia asortymentu	Wolniejszy wzrost rynku
Możliwość zróżnicowania asortymentu produktów	Wzrost siły przetargowej nabywców
Możliwość podjęcia produkcji wyrobów komplementarnych	Wzrost siły przetargowej dostawców
Możliwość przejścia do lepszej grupy strategicznej	Zmiana potrzeb i gustów nabywców
Szybszy wzrost rynku	Niekorzystne zmiany demograficzne
Inne	Inne

W celu konfrontacji atutów i słabości przedsiębiorstwa z zagrożeniami i okazjami otoczenia można skonstruować macierz atutów i słabości wewnętrznych oraz zagrożeń i okazji zewnętrznych (tab. 4).

Tabela 4. Macierz atutów i słabości wewnętrznych oraz zagrożeń i okazji zewnętrznych

Wyszczególnienie	Atuty wewnętrzne A	Słabości wewnętrzne S
Okazje zewnętrzne O	O-A maksj-maksj	O-S maksj-mini
Zagrożenia zewnętrzne Z	Z-A mini-maksj	Z-S mini-mini

Przedsiębiorstwo może znaleźć się w czterech następujących sytuacjach:

- Z-S:** zagrożenia zewnętrzne są wzmocniane przez słabości wewnętrzne przedsiębiorstwa; należy minimalizować te słabości i zagrożenia, czyli stosować strategię mini-mini;
- O-S:** okazje zewnętrzne są trudne do wykorzystania, ponieważ wiążą się ze słabościami przedsiębiorstwa; stosowana strategia powinna być typu mini-maksj, czyli minimalizować słabości w celu wykorzystania okazji zewnętrznych;
- A-Z:** atuty wewnętrzne wiążą się z zewnętrznymi zagrożeniami; powinno się stosować strategię maksj-mini, czyli maksymalizować wykorzystanie własnych atutów, a minimalizować zagrożenia zewnętrzne;
- O-A:** przedsiębiorstwo jest w najkorzystniejszej sytuacji, ponieważ jego atuty w określonych sferach mogą być wykorzystane, gdyż otoczenie stwarza ku temu okazje; należy więc maksymalizować stopień wykorzystania tych atutów w sprzyjających warunkach otoczenia (strategia maksj-maksj).

Analogowa informacja

Jest formą informacji w postaci ciągłej. Najmniejsza zmiana wartości malejącego lub wzrastającego sygnału niosącego informację jest niemierzalna. Zapis informacji w postaci analogowej jest wierniejszy od jej zapisu w postaci cyfrowej.

Android

Stanowi system operacyjny dla urządzeń mobilnych.

Aplikacja

Popularna nazwa programu komputerowego. Najczęściej jest funkcjonalnie niezależna od innych programów.

Aport

Aport – to wkład niepieniężny w utworzenie lub powiększenie majątku spółki. Przedmiotem aportu mogą być jedynie rzeczy zbywalne o dającej się określić wartości (przedstawiające wartość ekonomiczną) i mogące być ujęte w bilansie jako aktywa, np.: nieruchomości, rzeczy ruchome lub prawa majątkowe.

Aprecjacja

Aprecjacja – to wzrost wartości. W terminologii ekonomicznej termin ten dotyczy najczęściej wzrostu kursu pieniądza na rynku walutowym. Jego przejawem jest zwiększenie siły nabywczej pieniądza danego kraju lub jego wartości w stosunku do innych walut (wzrost wartości złotówki do dolara lub euro). Termin ten można interpretować szerzej i rozumieć jako wzrost wartości papierów wartościowych na giełdzie, czy też wartości nieruchomości na rynku nieruchomości. Przeciwnością aprecjacji jest deprecjacja.

Archiwizacja

W odniesieniu do zapisu cyfrowego najczęściej polega na cyklicznym kopiowaniu określonych zbiorów informacji na cyfrowe jej nośniki, np. flash, dyskiety, taśmy magnetyczne (*streamery*), w celu ich przeniesienia w bezpieczne (ogień, wilgoć, pole magnetyczne, wstrząsy) miejsce. Często fizyczne przeniesienie zbiorów zastępuje się ich transmisją do innego urządzenia w odległym geograficznie miejscu.

ASCII

American Standard Code for Information Interchange to standard kodów znaków. Każdy znak jest zapisywany jednym bajtem, a ściślej jego pierwszymi siedmioma bitami. Oznacza to, że niemal każdej kombinacji siedmiu zer i jedynek przyporządkowano jeden, i tylko jeden, znak. Są to znaki pisowni angielskiej. Kody znaków narodowych wykorzystują pozostałe – z użyciem ósmego bitu – kombinacje bajta.

Atrakcyjność lokalizacyjna

Punktem wyjścia do oceny atrakcyjności lokalizacji inwestycji może być siedem następujących cech otoczenia nieruchomości:

1. Otoczenie makroekonomiczne

Ta cecha jest oceniana na podstawie analizy struktury i perspektyw gospodarczych całego kraju. Warto przyjrzeć się jej również w wymiarze lokalnym (województwo, miasto, dzielnica). Główne czynniki to:

- ogólny klimat przedsiębiorczości (wspieranie, obojętność, uniemożliwianie rozwoju);
- rozwój i struktura gospodarki;
- stan rynku pracy;
- sytuacja dochodowa firm i konsumentów.

---

2. Otoczenie socjodemograficzne

Zmiany struktury demograficznej i socjologicznej wpływają na sposób oraz możliwość znalezienia odpowiednich najemców lub kupców. Zasadnicze czynniki to:

- zaludnienie i jego zmiany;
- zmiany struktury dochodowej gospodarstw domowych;
- zmiany struktury wiekowej społeczeństwa (odmłodnienie/starzenie się ludności);
- zmiany struktury gospodarstw domowych.

3. Otoczenie polityczne i prawne rynku nieruchomości

Stabilność polityczna i prawna systemu gospodarczego są cechą przyciągającą długoterminowy kapitał inwestycyjny. Zmiany tego otoczenia są trudne do uniknięcia, a jednocześnie potrafią w sposób fundamentalny zmienić finansowe wyliczenia opłacalności inwestycji. Główne czynniki to:

- stabilność polityki makroekonomicznej (w tym między innymi bezpieczeństwo planowania finansowego, wspieranie inicjatyw gospodarczych, zmiany prawa gospodarczego);
- stabilność polityki fiskalnej (zmiany obciążeń podatkowych, poziom fiskalizmu);
- stabilność polityki zagospodarowania przestrzennego (kierunki rozwoju regionalnego oraz wymagania prawne związane z lokalizacją inwestycji w nieruchomości).

4. Istniejąca infrastruktura

Infrastruktura ułatwia dostęp do czynników produkcji (gaz, energia elektryczna), jak również umożliwia lepsze komunikowanie się użytkowników nieruchomości z otoczeniem (klienci). Zasadnicze czynniki to:

- dostępność komunikacyjna (drogi, transport kolejowy i lotniczy);
- możliwość pozyskania mediów (energia elektryczna, woda, gaz);
- infrastruktura aglomeracji (istnienie fachowego zaplecza administracyjno-usługowego dla prowadzonej działalności).

5. Struktura rynku nieruchomości

Z punktu widzenia decyzji lokalizacyjnej istotne znacznie ma wielkość rynku (powierzchni biurowych, sklepowych itp.) oraz jego planowany rozwój. Wiele wskazuje na to, że ze względu na korzyści aglomeracji istnieje naturalna tendencja do przyciągania inwestycji do obszarów o dużej „masie”. Niemniej warto pokusić się o analizę popytu i podaży w podstawowym zakresie (rozwój potrzeb klientów, stopień nasycenia rynku, ilość niewykorzystanej powierzchni, stopy zwrotu w danej lokalizacji).

6. Wizerunek lokalizacji

Znaczenie „miękkich” czynników lokalizacji jest często niedoceniane. Jednak z coraz większą determinacją władze miast i regionów próbują poprawić wizerunek danego obszaru w oczach zarówno mieszkańców, jak i inwestorów. Oprócz czynników estetycznych znaczącą rolę będą odgrywać propozycje kulturalne, sportowe i wypoczynkowe oraz jakość ekologiczna regionu. Dodatkowo wymagane jest eksponowanie unikalnych cech danej lokalizacji.

---

7. *Specjalistyczne zaplecze inwestycji*

Duże znaczenie w analizie atrakcyjności lokalizacji odgrywa dostępność źródeł finansowania inwestycji i działalności gospodarczej związanej z przedsięwzięciem, specjalistyczna wiedza o rynku (*facility manager*, menedżer projektu, architekt), a także firm budowlanych i usługowych związanych z sektorem nieruchomości.

Augmented Reality – AR

Stanowi połączenie świata rzeczywistego i wirtualnego. Jest to zbiór technologii, których celem jest łączenie obrazu świata realnego z elementami wirtualnymi, wytworzonymi z użyciem komputera. Nie buduje przy tym wirtualnego świata, lecz uzupełnia świat rzeczywisty o dodatkowe elementy.

Autentyczność

Oznacza pewność, że otrzymane z Sieci informacje pochodzą od osoby, która się za nią podaje. Autentyczność zapewnia podpis elektroniczny.

Awatar

Są to miniatury bardziej złożonych od emotikonów obrazów, zazwyczaj wykorzystywane na różnego rodzaju forach dyskusyjnych, podczas czatów. Często jest to uproszczony identyfikator podpisującego, także jako wizytówka uczestnika gry online.

Backup

Backup – to procedura kopiowania wybranych zasobów informacyjnych w inne miejsce (inny dysk, dyskietka, taśma). Podstawowa zasada – inny nośnik dla backupu.

Bajt

Bajt – to podstawowa jednostka cyfrowej informacji i wielkości pamięci komputerowej, która składa się z ośmiu bitów. Przyjmuje wartości od 0 do 255. Wartościom tym przyporządkowuje się, zależnie od potrzeb, kody znaków (np. ASCII), barwy bądź liczby.

Baner

To najpopularniejsza forma graficznej reklamy internetowej w postaci niewielkiego, w stosunku do ekranu monitora, prostokąta. Zawiera statyczne, także animowane, elementy graficzne i jest zazwyczaj linkiem do określonej strony. Przybiera różne formy, np. statyczne, rozwijane, *sky scraper*, *interstitial*.

Bank

Bank – to instytucja finansowa zajmująca się gromadzeniem, przechowywaniem i pożyczaniem środków pieniężnych w zamiarze wypracowania zysku oraz funkcjonowania jako instytucja zaufania publicznego.

Jest to pojęcie elementarne dla każdego rodzaju systemu gospodarczego i finansowego. Ustawodawca powinien zatem zdefiniować je w sposób kompleksowy. W ustawie *Prawo bankowe* z 1989 roku, która kładła podwaliny pod dwustopniowy model bankowości w Polsce, banki są definiowane jako samodzielne i samofinansujące się jednostki organizacyjne mające osobowość prawną, działające na podstawie ustawy i statutów. W obowiązującym prawie bankowym bankiem jest tylko i wyłącznie osoba prawna utworzona zgodnie z przepisami ustaw oraz działająca na podstawie zezwoleń uprawniających do wykonywania czynności bankowych obciążających ryzykiem środki pieniężne powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym. Może nim być zatem jedynie jednostka organizacyjna, która jest wyposażona w osobowość prawną w rozumieniu kodeksu cywilnego. Z tego sformułowania wynika, że przedsiębiorstwo bankowe musi być samodzielnym podmiotem praw i obowiązków majątkowych. Podkreślić należy, że zgodnie z aktualnym kształtem prawa bankowego wybór prawno-organizacyjnej jego formy jest ograniczony. Prawo to stanowi bowiem, że bank może być tworzony wyłącznie jako państwowy, spółdzielczy lub w formie spółki akcyjnej. Kolejną cechą wyróżniającą przedsiębiorstwo bankowe na rynku jest procedura tworzenia tego podmiotu, to znaczy „zgodnie z przepisami ustaw”. Legislator słusznie używa tu liczny mnogiej, gdyż ustawa *Prawo bankowe* z 1997 roku nie jest jedyną podstawą prawną powołania banku do życia. W formie spółdzielczej jest tworzony na podstawie prawa spółdzielczego z 1982 roku, dla którego ustawa *Prawo bankowe* oraz ustawa z 7 grudnia 2002 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających stanowi *lex specialis*. Odmienna jest procedura tworzenia banku w formie spółki akcyjnej. Ustawa *Prawo bankowe* z 1997 roku zasadniczo określa tryb jego powstawania, przepisy zaś *Kodeksu spółek handlowych* stosuje się tylko w takim zakresie, w jakim nie pozostają one sprzeczne ze wskazanym aktem prawnym. Pewne odstępstwo stanowi tworzenie banku państwowego, gdyż jest to jedyna sytuacja, w której przepisy ustawy *Prawo bankowe* są wyłączną podstawą prawną jego powołania. Elementem *sine qua non* w tym procesie jest konieczność uzyskania „zezwoleń uprawniających do wykonywania czynności bankowych”.

Dokumenty Unii Europejskiej definiują bank przez wymienienie wykonywanych przez ten podmiot czynności, a wytyczne Unii wprowadzają podział na banki depozytowo-kredytowe i inwestycyjne oraz uniwersalne.

Do usług bankowych zostały zaliczone następujące czynności:

- przyjmowanie depozytów i innych funduszy zwrotnych;
- udzielanie kredytów i pożyczek;
- usługi leasingowe;
- usługi doręczania pieniędzy;
- emisja i zarządzanie środkami płatniczymi (karty kredytowe, czek);
- gwarancje i zobowiązania pozabilansowe;
- prowadzenie rachunków własnych i klientów;
- udział w emisji papierów wartościowych i usługi z tym związane;
- doradztwo finansowo-organizacyjne (strategie, fuzje, sprzedaż firm);
- usługi maklerów walutowych;
- zarządzanie i doradztwo portfelowe;

-
- przechowywanie papierów wartościowych i administrowanie nimi;
  - usługi kredytowe;
  - usługi sejfowe.

Bank centralny

Bank centralny – to bank danego kraju, którego głównym celem jest emisja pieniądza oraz kształtowanie, w sposób pośredni lub bezpośredni, ilości oraz wartości kredytów w danym państwie. Traktowany jest jako „bank banków”, co oznacza, że pełni funkcję zwierzchnika nad innymi bankami. Najważniejszym obowiązkiem banku centralnego jest dbanie o stabilność pieniądza oraz zgodność jego emisji z cyklem rozwoju gospodarczego. Ma ona za zadanie regulować obieg pieniężny wewnątrz kraju oraz zapewniać równowagę bilansu płatniczego. Do jego zadań należy również: kredytowanie rządu, obsługa długu państwowego oraz kasowa obsługa budżetu państwa. Ponadto, bank centralny ma za zadanie pełnić rolę mediatora w kontaktach z zagranicznymi bankami centralnymi. Powinien także organizować i obsługiwać wszelkie płatności międzynarodowe, jak również występować jako pośrednik przy zakupie dewiz oraz złota. Istotne jest także, aby bank centralny dbał o zapewnienie państwu wystarczających rezerw międzynarodowych środków płatniczych. W Polsce funkcję banku centralnego pełni Narodowy Bank Polski.

Bank komercyjny

Bank komercyjny – to szczególna instytucja finansowa, która kumuluje środki finansowe, przetrzymuje je i nimi gospodaruje. Działa na rzecz racjonalizacji przychodów oraz jako ośrodek zaufania społecznego. Bank komercyjny jest jedynym ośrodkiem pieniężnym podlegającym ponad 80 dokumentom prawnym – ustawie Prawo bankowe. Banki te mają dwuszczeblową sieć bankową, która obejmuje również bank centralny. Jednak pod względem wielkości aktywów oraz prowadzonej działalności to właśnie one stanowią bazę sektora bankowego. Ze względu na fakt, że są zorientowane na bieżące transakcje, są również głównymi uczestnikami rynku finansowego i rynku krótkoterminowego. Głównym celem banku komercyjnego jest dążenie do zaspokojenia potrzeb uczestników gospodarujących w obszarze usług bankowych z jednoczesnym dążeniem do osiągnięcia zysku.

Banki komercyjne różnią się od siebie, dlatego wyróżnia się – w zależności od przyjętych kryteriów – różne ich typy. Zazwyczaj głównym kryterium podziału jest struktura własności. Wówczas dzieli się je na:

- banki dysponujące środkami państwowymi;
- polskie banki prywatne;
- banki mające środki zagraniczne.

Dzieli się także na banki uniwersalne, czyli realizujące wszelkie podstawowe transakcje, oraz wyspecjalizowane, czyli opierające się na danych transakcjach. Do banków komercyjnych zalicza się banki hipoteczne, skupiające się na przydzielaniu kredytów ubezpieczonych hipoteką na nieruchomości.

Banki te pełnią ważną funkcję w polskim systemie bankowym. Składa się na nie

---

około 95% depozytów skumulowanych przez wszystkie banki, a także około 95% przydzielonych kredytów bankowych.

Banki komercyjne funkcjonują w roli pośredników finansowych między podmiotami rozporządzającymi nadmiarem kapitału pieniężnego a podmiotami odczuwającymi jego brak, proponując depozyty i pożyczki. Funkcjonują też, co uznaje się za element odróżniający je od innych podmiotów gospodarczych, jako „twórcy” pieniądza, czyli kredytodawcy.

Banki hipoteczne

Bank hipoteczny – to bank wyspecjalizowany w udzielaniu kredytów hipotecznych na cele budownictwa mieszkaniowego i przemysłowego. Środki na finansowanie swojej działalności pozyskuje głównie z emisji hipotecznych listów zastawnych, a także przez przyjmowanie lokat terminowych, emisję obligacji i zaciągane kredyty.

Banki inwestycyjne

Bank inwestycyjny – to bank specjalizujący się w transakcjach inwestycyjnych. Zajmuje się przede wszystkim emisją papierów wartościowych i handlem nimi dla swoich klientów. Może zajmować się również przejęciami oraz fuzjami.

Od banków depozytowo-kredytowych różni się tym, że:

- nie zbiera depozytów od ludności i podmiotów gospodarczych, lecz pożyczka środki na rynku międzybankowym. Nawet jeśli posiada sieć oddziałów, to wśród produktów bankowych nie ma rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych czy lokat terminowych;
- charakteryzuje się wysoką stopą zwrotu inwestycji, jak również wyższym ryzykiem.

Wyspecjalizowane banki inwestycyjne są charakterystyczne dla modelu amerykańskiego – na podstawie działającego prawa Glass-Steagall-Act obowiązuje nakaz oddzielania banków inwestycyjnych od depozytowo-kredytowych. W Europie natomiast działają tzw. banki uniwersalne, wykonujące wszystkie wymienione czynności – prawo nie wyróżnia banków inwestycyjnych.

Bank operacyjny

Bank operacyjny stanowi jeden z najpopularniejszych rodzajów banków. Jego działalność wyznaczają dwa zasadnicze kierunki. Z jednej strony jest traktowany jako przedsiębiorstwo, którego głównym założeniem jest wypracowanie zysku, z drugiej zaś – jego działalność polega na świadczeniu wybranych usług, które są istotne i konieczne ze społecznego punktu widzenia. Ogólnie można zatem stwierdzić, że głównym celem banku operacyjnego jest podejmowanie działań zmierzających do zaspokajania określonych potrzeb podmiotów gospodarczych w zakresie usług bankowych, z jednoczesnym dążeniem do osiągnięcia zysku.

Banki specjalne

Banki specjalne są instytucją o ograniczonym zakresie działania ze względu na sferę lub formę ich działania bądź rodzaj klientów docelowych. Z punktu widzenia specjalizacji można wyróżnić banki inwestycyjne oraz depozytowo-kredytowe. Specjalizacja banku może także dotyczyć określonej branży lub też być związana z zasięgiem terytorialnym.

Bankructwo

Pojęcie to oznacza sytuację finansową osoby fizycznej lub też podmiotu gospodarczego, polegającą na braku możliwości uregulowania zobowiązań wobec swoich wierzycieli.

W obliczu bankructwa podmiotu gospodarczego może być wszczęte wobec niego postępowanie upadłościowe.

Baza danych

Stanowi uporządkowany zasób informacji, w dowolnej formie multimedialnej, którego integralnym uzupełnieniem jest program komputerowy do tworzenia tej bazy, jej aktualizacji i wyszukiwania informacji. Popularne narzędzia do jej budowy i obsługi to: Oracle, DB2, SQL (język zapytań).

BCI

Brain-computer interfaces to technologia rozpoznawania wielkości niektórych sygnałów elektrycznych mierzonych na powierzchni czaszki użytkownika komputera.

Benchmark

Jest programem przeznaczonym do testowania wydajności poszczególnych składników sprzętu komputerowego oraz programów, np. przeglądarek. Benchmark – to w ekonomii wskaźnik (np. instrument finansowy) służący do porównania efektywności inwestycji czy efektywności procesów.

Bezpieczeństwo teleinformatyczne

Termin ten oznacza z reguły związane z tworzeniem informacji w postaci cyfrowej oraz ogólne zasady obiegu, dostępu, modyfikowania, przechowywania i niszczenia informacji. W szczególności dotyczą one ochrony kryptograficznej, elektromagnetycznej, technicznej (niezawodność) i organizacyjnej eksploatowanych systemów teleinformatycznych.

Big Data

Są to bazy danych o rozmiarach przekraczających możliwości typowych narzędzi programowych baz danych w zakresie zbierania, utrzymywania, zarządzania i analizowania. Są to dane uzyskiwane z komputerów stacjonarnych, mobilnych, komórek, sensorów (RFID) i innych urządzeń wspomagających operowanie informacjami, obejmujące sektor prywatny i publiczny (np. opieka zdrowotna), a także zasoby Sieci, w tym sieci społecznościowych.

Bilans

Jest to syntetyczne, dwustronne, wartościowe zestawienie aktywów i pasywów sporządzone na określony dzień (dzień bilansowy) i w określonej formie.

Dokument księgowy stanowiący element sprawozdania finansowego, zawiera on podstawowe informacje o stanie majątkowym i sytuacji finansowej przedsiębiorstwa.

Bilans – zawartość

Aktywa dzielą się na:

A. Aktywa trwałe

I. Wartości niematerialne i prawne

1. Koszty zakończonych prac rozwojowych
2. Wartość firmy
3. Inne wartości niematerialne i prawne
4. Zaliczki na wartości niematerialne i prawne

II. Rzeczowe aktywa trwałe

1. Środki trwałe

- a) grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu);
- b) budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej;
- c) urządzenia techniczne i maszyny;
- d) środki transportu;
- e) inne środki trwałe.

2. Środki trwałe w budowie

3. Zaliczki na środki trwałe w budowie

III. Należności długoterminowe

1. Od jednostek powiązanych
2. Od pozostałych jednostek

IV. Inwestycje długoterminowe

1. Nieruchomości

2. Wartości niematerialne i prawne

3. Długoterminowe aktywa finansowe

a) w jednostkach powiązanych:

- udziały lub akcje,
- inne papiery wartościowe,
- udzielone pożyczki,
- inne długoterminowe aktywa finansowe;

b) w pozostałych jednostkach:

- udziały lub akcje,
- inne papiery wartościowe,
- udzielone pożyczki,
- inne długoterminowe aktywa finansowe.

4. Inne inwestycje długoterminowe

V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe

1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
2. Inne rozliczenia międzyokresowe

B. Aktywa obrotowe

I. Zapasy

1. Materiały
2. Półprodukty i produkty w toku
3. Produkty gotowe
4. Towary

-
5. Zaliczki na dostawy
- II. Należności krótkoterminowe
1. Należności od jednostek powiązanych
- a) z tytułu dostaw i usług o okresie spłaty:
    - do 12 miesięcy,
    - powyżej 12 miesięcy;
  - b) inne.
2. Należności od pozostałych jednostek
- a) z tytułu dostaw i usług o okresie spłaty:
    - do 12 miesięcy,
    - powyżej 12 miesięcy;
  - b) z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych świadczeń;
  - c) inne;
  - d) dochodzone na drodze sądowej.
- III. Inwestycje krótkoterminowe
1. Krótkoterminowe aktywa finansowe
- a) w jednostkach powiązanych:
    - udziały lub akcje,
    - inne papiery wartościowe,
    - udzielone pożyczki,
    - inne krótkoterminowe aktywa finansowe;
  - b) w pozostałych jednostkach:
    - udziały lub akcje,
    - inne papiery wartościowe,
    - udzielone pożyczki,
    - inne krótkoterminowe aktywa finansowe;
  - c) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne:
    - środki pieniężne w kasie i na rachunkach,
    - inne środki pieniężne,
    - inne aktywa pieniężne.
2. Inne inwestycje krótkoterminowe
- IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe
- Aktywa razem

Pasywa dzielą się na:

- A. Kapitał (fundusz) własny
- I. Kapitał (fundusz) podstawowy
  - II. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)
  - III. Udziały (akcje) własne (wielkość ujemna)
  - IV. Kapitał (fundusz) zapasowy
  - V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny
  - VI. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe
  - VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych
-

-
- VIII. Zysk (strata) netto
- IX. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)
- B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania
- I. Rezerwy na zobowiązania
1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego
  2. Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne
    - długoterminowa,
    - krótkoterminowa.
  3. Pozostałe rezerwy
    - długoterminowe,
    - krótkoterminowe.
- II. Zobowiązania długoterminowe
1. Wobec jednostek powiązanych
  2. Wobec pozostałych jednostek
    - a) kredyty i pożyczki;
    - b) z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych;
    - c) inne zobowiązania finansowe;
    - d) inne.
- III. Zobowiązania krótkoterminowe
1. Wobec jednostek powiązanych
    - a) z tytułu dostaw i usług o okresie wymagalności:
      - do 12 miesięcy,
      - powyżej 12 miesięcy;
    - b) inne.
  2. Wobec pozostałych jednostek
    - a) kredyty i pożyczki;
    - b) z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych;
    - c) inne zobowiązania finansowe;
    - d) z tytułu dostaw i usług o okresie wymagalności:
      - do 12 miesięcy,
      - powyżej 12 miesięcy;
    - e) zaliczki otrzymane na dostawy;
    - f) zobowiązania wekslowe;
    - g) z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń;
    - h) z tytułu wynagrodzeń;
    - i) inne.
  3. Fundusze specjalne
- IV. Rozliczenia międzyokresowe
1. Ujemna wartość firmy
  2. Inne rozliczenia międzyokresowe
    - długoterminowe.
    - krótkoterminowe,
- Pasywa razem
-

Biometryka

Jest to nauka zajmująca się identyfikacją na podstawie charakterystycznych cech ludzkiego ciała. Są to: wzór linii papilarnych, geometria twarzy, dłoni itp., a także wzór tęczówki oka, charakterystyka głosu, obraz termiczny niektórych części ciała, cechy ręcznego podpisu, szybkość pisania na klawiaturze, zapach, DNA oraz inne cechy człowieka.

BIOS

Stanowią procedury budzące komputer, docelowo ładujące system operacyjny. Przygotowują uruchomienie procesora i pozostałych układów na płycie głównej.

Bit

Bit – to najmniejsza ilość (porcja) informacji. W technologii cyfrowej reprezentowana przez zero lub jedynekę (np. w logice matematycznej przez TAK lub NIE).

BitCoin

BitCoin – to wirtualna waluta w postaci ciągu zaszyfrowanych znaków. Aby ją używać, trzeba na komputerze, tablecie czy smartfonie zainstalować swoją wirtualną portmonetkę. Zapewnia między innymi anonimowość i szybkość transakcji.

Biznes plan

Biznes plan jest dokumentem opisującym przedsięwzięcie gospodarcze, jego produkt lub usługę oraz sposób wejścia na rynek i finansowanie. Opisuje on inwestycje, które należy zrealizować oraz które są w trakcie realizacji. Biznes plan odpowiada na cztery podstawowe pytania: kto, co, jak i ile to będzie kosztować. Formuluje cele na najbliższy okres (rok lub najwyżej kilka lat) oraz sposoby ich osiągnięcia. Powinien zawierać również prognozę dotyczącą przedsięwzięcia oraz rynku, na którym będzie ono obecne.

Zawartość biznes planu małej i średniej firmy

I. Cel i opis działalności gospodarczej

Należy uzasadnić potrzebę realizacji oraz cel planowanego przedsięwzięcia. Ponadto opisać motywację do rozpoczęcia działalności oraz przyczyny społeczne i zawodowe otworzenia własnego przedsiębiorstwa.

Jeżeli opracowano już plany rozwoju planowanej działalności gospodarczej, należy je przedstawić. W opisie działalności głównej i pobocznej podaje się, co wpłynęło na podjęcie decyzji o założeniu przedsiębiorstwa o danym profilu – źródło pomysłu. Ponadto trzeba uzasadnić wybór planowanej działalności gospodarczej oraz szanse powodzenia i utrzymania się na rynku na podstawie danych liczbowych i statystycznych, analiz, opracowań i artykułów (należy podać ich źródło). Uwzględnia się w nim także informacje o planowanym terminie podjęcia działalności oraz wyjaśnia, czy wymaga ona szczególnych uprawnień, koncesji lub licencji.

Należy opisać branżę związaną z rodzajem planowanej działalności – podać konkretne dane liczbowe oraz ich źródło. Trzeba również podać trzy przedsiębiorstwa, które mogą stanowić konkurencję – można przedstawić je w formie tabelarycznej.

Należy również wskazać różnice między planowaną działalnością a istniejącą konkurencją. Konieczne jest wskazanie, w czym przedsiębiorstwa istniejące na rynku mają przewagę i jakie działania zostaną podjęte w celu jej zminimalizowania.

II. Klient planowanego przedsięwzięcia

W części tej podaje się główne grupy klientów, do których adresowana jest oferta, oraz ich charakterystykę. Należy także uzasadnić popyt w głównych grupach klientów. Konieczne jest przy tym wskazanie sposobu ich pozyskania, m.in.: listy intencyjne, porozumienia, umowy przedwstępne. Trzeba również opisać metody utrzymania klientów.

III. Lokalizacja planowanej działalności gospodarczej

Należy podać status prawny lokalu, w którym będzie prowadzona działalność gospodarcza – załączyć dokumenty potwierdzające stan faktyczny.

Ponadto wskazać dokładną lokalizację, w której zostanie ona podjęta (adres).

Trzeba również określić powierzchnię i stan techniczny miejsca, w którym będzie prowadzona planowana działalność. Poza tym podać, czy lokal spełnia standardy i wymogi prawne dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej o wybranym profilu.

Należy wskazać plusy i minusy prowadzenia jej we wskazanym miejscu oraz opisać wpływ lokalizacji na możliwość pozyskania klientów, np.: sposób dojazdu, parkingi, bezpieczeństwo.

IV. Sposób zarządzania planowaną działalnością gospodarczą

Podaje się w tej części sposób zarządzania przedsiębiorstwem, czy planowane jest zatrudnienie pracowników. Jeśli tak, trzeba wskazać rodzaj umowy, na jaką zostaną zatrudnieni, wymiar czasu pracy oraz wysokość wynagrodzenia.

Należy określić rolę pracowników – podać zadania, jakie będą wykonywać. Ponadto wskazać Dostawców surowców, materiałów, towarów i usług, a w przypadku nawiązanej współpracy załączyć dokumenty, np.: listy intencyjne, rekomendacje, referencje czy umowy przedwstępne.

Należy uzasadnić potrzebę współpracy z firmami zewnętrznymi.

V. Działania organizacyjne (np.: pozyskanie lub remont lokalu, pozyskanie listów intencyjnych od przyszłych kontrahentów, działania reklamowe, inne).

VI. Analiza SWOT.

VII. Kalkulacja miesięcznych wpływów i wydatków oraz ich uzasadnienie.

VIII. Kalkulacja planowanych wydatków inwestycyjnych związanych z uruchomieniem działalności gospodarczej oraz ich uzasadnienie.

Blog

Blog – to neologizm pochodzący od angielskiego słowa weblog (Web –Sieć WWW; log – dziennik, rejestr). Blogi najczęściej są tworzone na specjalistycznych stronach WWW. Zapisywane są tam w postaci dziennika (pamiętnika) zawierającego multimedialne wytwory informacyjne. Strona z blogami jest wyposażona w narzędzia służące do ich tworzenia oraz odbierania i publikowania komentarzy. Pierwotną ich ideą była niezależność publikowanych na nich, przez indywidualne osoby, informacji (autorskich zapisków ułożonych w odwrotnym porządku chronologicznym). Obecnie blogi zdominowane są przez komercję (np. tak zwane firmowe blogi, blogi pisane na zamówienie).

Blogosfera

Obejmuje zjawiska związane z blogami. Stanowi wirtualny obszar wymiany informacji między twórcami a czytelnikami.

Bluetooth

Bluetooth – to technologia łączności bezprzewodowej małej mocy. Najczęściej służy do wymiany informacji między urządzeniami elektronicznymi na niewielkiej odległości (samochód, pokój, sala). Zasięg i szybkość (względnie małej) transmisji zależą od klasy (1–3) i wersji (1–4).

Blu-Ray

Blue-Ray – to format dysków wymiennych o pojemności umożliwiającej zapisanie filmu w wysokiej rozdzielczości (HD). Pojemność B-R/BD wynosi od 25 do 400 GB. Najczęściej B-R /BD mają pojemność 50 GB.

Brief

Brief – to uporządkowany opis celów i wskazówek kampanii reklamowej, które ma osiągnąć reklama.

Budżetowanie kapitałowe

Budżetowanie kapitałowe – to wielostronna procedura badania przedsięwzięć inwestycyjnych, pozwalająca dokonać wyboru najlepszego projektu spośród zbioru rozpatrywanych. Za najlepszy projekt może być uznany ten, który przyniesie największe korzyści. Jeżeli celem inwestowania będzie maksymalizacja bogactwa, maksymalizację korzyści zapewni projekt o największej wartości bieżącej netto. Natomiast jeśli celem inwestowania będzie zapewnienie płynności kapitału, zwycięży projekt o najkrótszym okresie zwrotu. Jeżeli zaś celem będzie maksymalizacja rocznego dochodu, inwestor dokona wyboru inwestycji o najwyższej wewnętrznej stopie zwrotu. Budżetowanie kapitałowe obejmuje badania rozwiązań inżynierskich (wybór technik wznoszenia obiektów, rodzaj maszyn i urządzeń), marketingowych (określenie przyszłych cen produktów i usług, wielkości popytu na nie) i finanso-

---

wych (wybór sposobów finansowania projektów inwestycyjnych). Stanowi szersze pojęcie od oceny inwestycji, nie ogranicza się bowiem do analizy efektywności projektów inwestycyjnych, lecz obejmuje także rozstrzygnięcia związane z finansową stroną inwestowania, a więc jaki będzie udział kapitału własnego i obcego, ze wskazaniem sposobu pozyskiwania tego kapitału na rynkach kapitałowych. Dlatego też elementem budżetowania kapitałowego będzie ocena wartości papierów wartościowych, określenie kosztu kapitału i optymalnej struktury kapitałowej, a nawet analiza portfela inwestycyjnego.

Business Intelligence

Stanowi proces przekształcania danych w informacje (analityka biznesowa), a informacji w wiedzę, która może być wykorzystana do zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstwa. Korzystanie z niego jest uzależnione od utworzenia hurtowni danych, która pozwala na ujednoczenie i powiązanie danych gromadzonych w różnorodnych systemach informatycznych stosowanych w przedsiębiorstwie (np. systemów FK i CRM). Obejmuje także generowanie raportów, narzędzia menedżerów oraz techniki prezentacyjne.

B-wykluczenie

Obejmuje grupę osób, która powstała w wyniku umownego podziału użytkowników Internetu znajdujących się po korzystniejszej stronie wykluczenia informacyjnego. Podział ten tworzy grupę, która w pełni świadomie i krytycznie korzysta z zasobów Internetu jako jednego z wielu źródeł informacji, oraz drugą grupę, która bezkrytycznie powiela informacje odebrane z Internetu jako podstawowego dla niej źródła informacji. W konsekwencji poddaje się „sugestiom wirtualnego świata” i korzysta ze sprawdzonych, nieoryginalnych wzorców.

BYOD

Bring Your Own Device – to procedury wykorzystywania przez pracowników w firmie prywatnych urządzeń elektronicznych (głównie smartfonów).

C++

Najpopularniejszy wysokopoziomowy język programowania. Jest on zbiorem poleceń, instrukcji służących do opisanego algorytmu. Opis ten jest nazywany programem źródłowym. Po odpowiednim przetworzeniu steruje on pracą komputera. C++ jest zbliżony do języka naturalnego, potrafią nim posługiwać się wszyscy (odpowiednio wykształceni) informatycy na świecie.

Cash flow

Cash flow – to przepływy pieniężne, gotówkowe, forma nadwyżki finansowej przedsiębiorstwa uwzględniająca, oprócz elementów wchodzących w skład rachunku wyników (sprzedaż, koszty, wynik finansowy), również elementy nieujęte w nim, niestanowiące przychodów ze sprzedaży ani kosztów ich uzyskania, lecz mające często znaczny wpływ na poziom wypłacalności przedsiębiorstwa.

Dotyczy to zmian poziomu zapasów i należności, kredytów i pożyczek oraz innych zobowiązań, jak również innych wydatków niemających charakteru kosztów (np. wydatki inwestycyjne) oraz kosztów niemających charakteru wydatków (np. amortyzacja).

Przepływy pieniężne są prezentowane w postaci odpowiedniego zestawienia (rachunek przepływów pieniężnych), które stanowi często uzupełnienie podstawowych sprawozdań finansowych (bilans, rachunek wyników) o informacje dotyczące sytuacji w odniesieniu do płynności finansowej przedsiębiorstwa.

CD

Compact Disc – to format dysków wymiennych (płyty) o pojemności umożliwiającej zapisanie utworów muzycznych z jednej płyty winylowej. Pojemność CD wynosi od 1,25 do 800,0 MB, najczęściej 700,0 MB. CD mają stosunkowo niewielką trwałość przechowywania informacji (kilka, kilkanaście lat). Ich technologia jest stopniowo wypierana przez pojemniejsze płyty DVD (*Digital Video Disc*), *Blu-ray* i pamięci flash.

CD-R

Compact Disc-Recordable – to wersja płyty CD, która jest zapisywana tylko raz i po zapisaniu nie można zmienić jej zawartości (można dopisywać nowe materiały na pozostałym wolnym miejscu).

CD-ROM

Compact Disc - Read Only Memory jest to wersja płyty CD (dysk wymienny), której zawartość została fabrycznie wytłoczona i nie można jej zmienić (płyta „tylko do czytania”).

CD-RW

Compact Disc - ReWritable to wersja standardu płyty CD, którą można wielokrotnie zapisywać i kasować.

Cechy rynkowe maszyn i urządzeń

Dla prawidłowej oceny działania maszyny szczególne znaczenie ma podział opisujących ją cech według stopnia ich ważności. Wyróżnia się następujące ich rodzaje:

- **cechy krytyczne**, czyli takie, w przypadku których przekroczenie wartości poza dopuszczalny przedział tolerancji powoduje istotne zmniejszenie efektywności funkcjonowania maszyny i może spowodować jej zniszczenie oraz stwarza zagrożenie dla człowieka i jego otoczenia;
- **cechy ważne**, których zmiana wartości poza ustalone granice powoduje obniżenie efektywności funkcjonowania maszyny oraz stwarza zagrożenie jej zniszczeniem;
- **cechy mało ważne** to takie, dla których zmiany wartości poza ustalone granice powodują dopuszczalne zmniejszenie efektywności działania maszyny;
- **cechy pomijalne**, czyli cechy nieistotne ze względu na wpływ zmian ich wartości na ocenę procesu eksploatacji maszyny.

Oceny ekspertów koncentrują się na wielu cechach wyrobów, przede wszystkim jednak na:

- **funktjonalności**, rozumianej jako zdolność maszyny do pełnienia określonej funkcji – wykonywania zadania;
- **wydajności urządzenia**, czyli założonej możliwości wykonania towarów lub świadczenia usług;
- **trwałości**, oznaczającej przewidziany okres żywotności urządzenia;
- **niezawodności pracy**, czyli odporności na awarie i przestoje;
- **ergonomiczności**, rozumianej jako miara przystosowania urządzenia do możliwości obsługi oraz wygody użytkownika;
- **bezpieczeństwo użytkowania**, które polega na eliminowaniu możliwości stworzenia zagrożenia przez pracującą maszynę.

Cena

W ekonomii cenę określa się jako wartość danego dobra wyrażoną w jednostkach pieniężnych lub też koszt, jaki trzeba ponieść, aby uzyskać dane dobro.

Cenę można przedstawić jako przelicznik dwóch dóbr, pokazujący stosunek, w jakim dobra te płacą za siebie. Przy czym pieniądź niekoniecznie musi być jednym z tych dóbr. W przypadku wymiany barterowej (wymiany jednego dobra na inne dobro bez udziału pieniądza) cena będzie określała stosunek, w jakim dwie strony są skłonne wymienić dany towar. W większości teorii ekonomicznych cena jest utożsamiana z wartością danego dobra.

Powszechnie uznawana jest teoria równowagi między podażą i popytem, według której cena danego dobra w sytuacji wolnorynkowej jest określona przez wypadkową dwóch zmiennych – podaży i popytu. Z punktu widzenia podaży na cenę wpływa koszt końcowy.

Według tej teorii podaż danego dobra zwiększa się wraz ze wzrostem jego ceny (im wyższą cenę można osiągnąć ze sprzedaży danego dobra, tym więcej jest chętnych do dostarczania go na rynek). Natomiast popyt na dane dobro zmniejsza się wraz ze wzrostem ceny (im więcej kosztuje dane dobro, tym mniej jest chętnych do jego zakupu).

Cenę danego dobra ustala się w punkcie równowagi, w którym popyt na nie jest zrównany z jego podażą. Odmiennym zjawiskiem cenowym jest efekt Veblena. Thorstein Veblen zauważył, że popyt na niektóre dobra zwiększa się wraz ze wzrostem ich ceny, co stoi w sprzeczności z teorią podaży i popytu. Zjawisko to wynika z faktu, że niektóre luksusowe dobra, takie jak diamenty i ekskluzywne samochody, są postrzegane jako dowód statusu społecznego. Wzrost ceny tych dóbr wpływa na ich ekskluzywność, co z kolei wywołuje większy popyt.

Inaczej na cenę patrzą ekonomiści tzw. austriackiej szkoły ekonomii, według której cena danego dobra nie wyraża jego obiektywnej wartości. Podczas bowiem wymiany handlowej każda ze stron postrzega jako bardziej wartościowe to dobro, które nabywa, niż to, które oddaje. W przeciwnym razie nie zdecydowałyby się na przeprowadzenie transakcji.

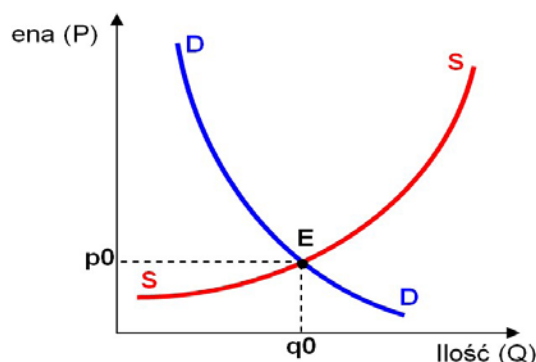
Cena nabycia

Cena nabycia – to cena zakupu składnika aktywów, obejmująca kwotę należną sprzedającemu bez podlegających odliczeniu podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego. W przypadku importu jest ona powiększona o obciążenia o charakterze publicznoprawnym oraz o koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika aktywów do stanu zdatnego do używania lub wprowadzenia do obrotu, łącznie z kosztami transportu, jak też załadunku, wyładunku, składowania lub wprowadzenia do obrotu, a obniżona o rabaty, opusty i inne podobne zmniejszenia oraz o odzyski.

Uwaga: Jeżeli nie jest możliwe ustalenie ceny nabycia składnika aktywów, zwłaszcza przyjętego nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny, jego wyceny dokonuje się według ceny sprzedaży takiego samego lub podobnego przedmiotu.

Cena równowagi

Jest to cena równoważąca rynek. Oznacza to, że przy tej cenie rozmiary zapotrzebowania na dobra są równe oferowanej ich ilości, czyli popyt (**D**) równy jest podaży (**S**).

Wykres 3. Punkt równowagi między podażą a popytem

Natomiast zmniejszeniu ceny, w porównaniu z ceną równowagi rynkowej, towarzyszy nadwyżka popytu nad podażą, powodująca nacisk na podwyższenie ceny. W przypadku powstania ceny wyższej od ceny równowagi rynkowej występuje nadwyżka podaży nad popytem, co wywołuje nacisk na obniżenie ceny.

Pojawienie się nadwyżki popytu z jednej strony lub nadwyżki podaży z drugiej uruchamia siły zmiernące do ustalenia nowej ceny równowagi.

Cena sprzedaży netto

Zgodnie z ustawą o rachunkowości za cenę (wartość) sprzedaży netto składnika aktywów przyjmuje się możliwą do uzyskania na dzień bilansowy cenę jego sprzedaży bez podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego, pomniejszoną o rabaty, opusty i inne podobne zmniejszenia oraz koszty związane z przystosowaniem składnika aktywów do sprzedaży i dokonaniem tej sprzedaży, natomiast powiększoną o należną dotację przedmiotową.

Certyfikacja

W IT – procedura weryfikacji zgodności treści zapisu z przyjętymi wymaganiami. Zapisem może być m.in. klucz publiczny (np. stosowany w podpisie elektronicznym, w procesie szyfrowania), program komputerowy, strona internetowa. Spełnienie rygorów wymagań kontroluje centrum certyfikacji – instytucji zaufania publicznego. Certyfikowany zapis jest zapisem godnym zaufania, np. certyfikowany program komputerowy jest bezbłędny; klucz jest ważny i jest własnością wskazanej osoby.

Ceteris paribus

Ceteris paribus (lub *caeteris paribus*) – to zwrot pochodzący z łaciny, oznaczający dosłownie „wszystko inne takie samo”. Tłumaczy się go zwykle jako „przy pozostałych warunkach równych” lub „w tych samych okolicznościach”. Użycie tego zwrotu oznacza świadome odrzucenie, w celu uproszczenia rozumowania, możliwości zajścia pewnych wydarzeń lub warunków mogących zaburzyć związek między przesłanką a wnioskiem.

Ceteris paribus może także wyrażać przekonanie o pewnej bezwładności praw rządzących rzeczywistością: jeśli coś było prawdą przez jakiś długi czas, to jest mało prawdopodobne, że szybko przestanie obowiązywać.

CIO

Chief Information Officer – to osoba odpowiedzialna w firmie za stan, rozwój i wdrożenia technologii informacyjnych.

Click fraud

Oznacza sztuczne (nieprzypadkowe) zwiększanie liczby kliknięć w określony link (np. reklamę), wymuszające w ten sposób ponoszenie większych kosztów przez reklamodawcę – płacącego proporcjonalnie do liczby kliknięć w ten link.

Cloud Computing

Chmura – to usługa internetowa lub oprogramowanie, które użytkownik może wykorzystać za pośrednictwem Sieci przy użyciu przeglądarki internetowej w komputerze klasy PC, telefonie komórkowym lub innym urządzeniu z systemem operacyjnym. Usługa dostarczana jest zdalnie, przez łączność sieciową, z umownej chmury komputerowej, którą tworzą odległe komputery. Jest wykorzystywana, najczęściej nieświadomie, przez użytkowników Internetu. Dzieje się to podczas korzystania z wyszukiwarek, backupowych usług dostępnych w Internecie, zdalnych edytorów tekstów i arkuszy kalkulacyjnych (np. usługi Google Docs czy Microsoft Office Live). Chmura umożliwia pracę nad swoimi dokumentami w każdym miejscu i na każdym komputerze bez instalowania oprogramowania, a także dzielenie się dokumentami, publikowanie i udostępnianie ich innym osobom.

CMC

Computer-mediated communication – to bezpośredni kontakt człowieka z komputerem, forma komunikacji wykorzystywanej do transmisji (wymian) informacji za pośrednictwem Sieci przy użyciu urządzeń cyfrowych.

CMS

Content Management System – to aplikacja pozwalająca w efektywny sposób tworzyć, publikować treści witryn (serwisów) WWW i zarządzać nimi przez osoby bez przygotowania specjalistycznego. CMS umożliwia bezpośrednie wprowadzanie informacji do „szablonów”. Redaktor, dbający o aktualność określonych informacji wyświetlanych na zarządzanej przez niego stronie, za pośrednictwem CMS bezpośrednio publikuje na niej swój materiał.

Cookie

Stanowi niewielki zbiór danych o niektórych czynnościach wykonywanych przez użytkownika odwiedzającego określoną stronę. Jest tworzony na polecenie odwiedzanej strony i zapisywany przez przeglądarkę na dysku komputera użytkownika. Operacja ta jest wykonywana autonomicznie przez maszynę w czasie, gdy użytkownik jest połączony z określoną stroną. Na podstawie przekazywanych zbiorów oprogramowanie na stronie tworzy opis zachowania (m.in. preferencje) konkretnego użytkownika Sieci. Opis ten jest odczytywany przez stronę podczas kolejnych odwiedzin. Podstawowym celem *Cookie* jest poprawienie procesu komunikacji między internautą a stroną, z którą użytkownik współpracuje. Dzięki informacjom zgromadzonym w *Cookie* następuje zwiększenie m.in. intuicyjności i interakcji strony oraz ograniczenie powtórzeń wyświetlanych informacji. Zagrożenie, które jest przypisywane *Cookie*, to niebezpieczeństwo wynikające z możliwości relatywnie łatwego przechwycenia i odczytania w ten sposób zgromadzonych i udostępnianych informacji.

CRM

Customer Relationship Management to specjalistyczne oprogramowanie do budowania profili klientów, zarządzania kampaniami, spersonalizowanej troski o klienta, oceny jego lojalności, oraz analizy sprzedaży i zaniedbań. CRM w reklamie społecznościowej to kombinacja znajomości oczekiwań konsumentów, rzeczywistości, a także ponoszonych wysiłków na istniejące media online.

Crowdfunding

Termin oznacza finansowanie społecznościowe, gromadzenie środków (finansowych i rzeczowych) od rozproszonych darczyńców w celu realizacji różnego rodzaju inicjatyw.

Crowdsourcing

Crowdsourcinf – to mądrość tłumu w Sieci, czyli sieciowa współpraca wielu osób przy kreowaniu pomysłów powiązanych ze wspólnym celem.

CSR

Corporate Social Responsibility – to społeczna odpowiedzialność biznesu, inicjatywa korporacyjna mająca na celu ocenę i przyjęcie odpowiedzialności za wpływ firmy na środowisko naturalne oraz jej wpływ na korzyści społeczne. Odnosi się do wysiłków (na ogół firmy), które wykraczają poza to, co może być wymagane przez regulatorów. CSR określane jest także jako „obywatelstwo korporacyjne”, i obejmuje koszty, które nie przynoszą natychmiastowych korzyści finansowych dla firmy, lecz promują pozytywne zmiany społeczne i środowiskowe.

Culturomics

Pojęcie to obejmuje aktywność związaną z eksploracją szerokiego spektrum kulturowych trendów poprzez komputerową analizę cyfrowych archiwów książek. Stwarza to nowe możliwości wglądu w funkcjonowanie społeczeństwa.

Cyberatak

Cyberatak – to zamierzone działanie mające na celu zmianę, zakłócenie, oszukanie, degradację lub zniszczenie systemów komputerowych, Sieci, programów służących rezydentnej pracy lub umożliwiających wykorzystanie tych systemów albo Sieci. Cyberatak ma związek z technologią, polityką, prawem i etyką.

Cyberbulling

Oznacza przestępstwo (czyn zabroniony) popełniane w Sieci, polegające na przemocy dokonywanej za pośrednictwem informacji rozpowszechnianych w niej, np.: uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej, wzbudzające w niej, uzasadnione okolicznościami, poczucie zagrożenia lub istotnie naruszające jej prywatność.

Cyberprzestrzeń

Pojęcie to oznacza wirtualny świat.

Cybersquatting

Proceder kupowania domen w celu ich późniejszego odsprzedania po zawyżonej cenie.

Cyberterroryzm

Jest to zjawisko występujące w Internecie polegające na korzystaniu z siły i przemocy przeciwko osobom i ich własności z pogwałceniem prawa. Jego celem jest wymuszenie określonego postępowania i realizacja różnego rodzaju własnych celów, w tym politycznych.

Cyfrowa informacja

To forma informacji w postaci dyskretnej, wartość liczbowa odzwierciedlająca wyróżnialną (zależnie od potrzeb i możliwości technicznych) część opisywanego obiektu, np. piksela w obrazie, próbki w dźwięku. Zapis informacji cyfrowej jest zawsze uproszczeniem zapisu analogowej informacji, np. zmiana poziomu dźwięku zapisu muzyki na płycie najczęściej jest mierzona co 1 w skali od 0 do 216, w telefonie: 0 – 28. W postaci cyfrowej można zapisać, w sposób uproszczony, każdą informację multimedialną. Fundamentalną zaletą cyfrowej informacji jest to, że transmisja nie wnosi zauważalnych dla odbiorcy zakłóceń.

Cyfrowa przepaść

Termin ten oznacza przepaść między tymi, którzy potrafią, mogą i chcą korzystać z potencjału IT, a pozostałymi (większością), którzy mają zaledwie uświadomione potrzeby w tym zakresie. Przepaść zauważalna jest we wszystkich strefach geograficznych i branżach.

Cyfrizacja

Proces zamiany analogowej informacji na cyfrową. Konsekwencją cyfrizacji jest utrata jakości oryginalnej informacji (nie dotyczy znaków/tekstu). Cyfrizacja to inaczej digitalizacja.

Cykl koniunkturalny

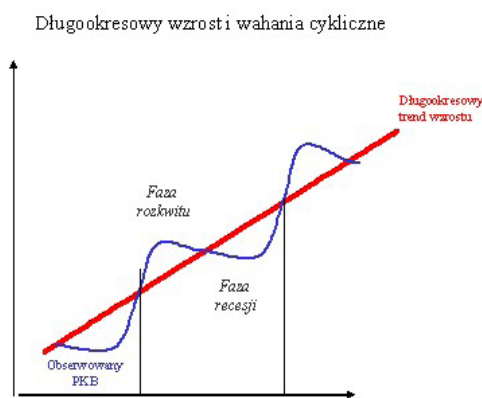
Cykl koniunkturalny – to występujące na przemian okresy przyspieszenia i spowolnienia tempa wzrostu gospodarczego. Wahania takie są typowe dla gospodarek rynkowych i w praktyce nie można im zapobiec. Celem polityki makroekonomicznej we współczesnych gospodarkach jest jednak ograniczenie skali tych wahań (czyli spowodowanie, aby w okresach przyspieszenia dynamika wzrostu PKB nie była nadmiernie wysoka, natomiast w przypadku spowolnienia nie ulegała zbyt niemu obniżeniu).

Typowy cykl koniunkturalny w gospodarce trwa zazwyczaj kilka lat. Na cykl ten składają się cztery podokresy (w ekonomii używa się różnych klasyfikacji podokresów cyklu, wyróżniając zazwyczaj od dwóch do czterech):

- **faza ożywienia**, kiedy szybko wzrastają inwestycje, spożycie oraz PKB, a jednocześnie zaczyna spadać bezrobocie. Wzrostowi nie towarzyszy jeszcze nasilanie się zjawisk nierównowagi gospodarczej;
- **faza rozkwitu**, kiedy nadal szybko wzrastają inwestycje, spożycie i PKB, spada natomiast bezrobocie. W okresie rozkwitu zwiększający się popyt prowadzi jednak do nasilania się zjawisk nierównowagi gospodarczej (wzrost inflacji i deficytu);
- **faza spowolnienia**, kiedy tempo wzrostu inwestycji, spożycia i PKB się zmniejsza, i jednocześnie ulega zahamowaniu spadek bezrobocia. W okresie spowolnienia ograniczone jest również nasilanie się zjawisk nierównowagi gospodarczej;

- **faza recesji**, kiedy zmniejszają się inwestycje, spożycie i PKB, a wzrasta bezrobocie. Jednocześnie zmniejsza się skala nierównowagi.

Wahania cykliczne nakładają się na długookresowy wzrost gospodarczy. O ile jednak długookresowy wzrost wynika przede wszystkim z faktu, że społeczeństwo z okresu na okres dysponuje coraz większym kapitałem ludzkim i produkcyjnym oraz wiedzą i doświadczeniem, a więc wzrost ten jest związany przede wszystkim ze zwiększeniem zdolności podaźowych gospodarki, o tyle krótkookresowe kształtowanie się PKB zależy głównie od czynników popytowych. Przyspieszenie gospodarcze jest spowodowane zazwyczaj głównie wysoką dynamiką inwestycji. W ślad za tym zmniejsza się jednak bezrobocie, a więc (zgodnie z regułą opisaną przez krzywą Phillipsa) wzrastają płace.

Wykres 4. Wahania cykliczne w długookresowym etapie wzrostu

Ekonomiści od lat spierają się o prawdziwy mechanizm wahań koniunkturalnych. Interpretacji jest wiele: od czynników losowych, przez psychologiczne (typowe błędy ocen popełniane przez ludzi i przedsiębiorstwa), związane z wahaniami zyskowności inwestycji, polityką pieniężną, niedoskonałością mechanizmów rynkowych, po najpopularniejsze obecnie teorie realnego cyklu koniunkturalnego, wiążące go ze zmianami podaży (np. nowe wynalazki).

Czat

Popularne określenie procesu wymiany informacji (pogawędka) w formie pisanej za pośrednictwem Sieci. Wykorzystuje się do tego celu urządzenia z klawiaturą i ekranem (komputery, niektóre telefony komórkowe), wyposażone w odpowiednie oprogramowanie.

Czynsz

Czynsz – to powtarzające się okresowe świadczenie majątkowe pobierane przez właściciela (lub zarządzającego) nieruchomości lub gruntów za udzielone osobie fizycznej albo prawnej prawo używania ich lub użytkowania w formie wynajęcia lub wdzierżawienia. Rozróżnia się czynsz najmu i czynsz dzierżawny.

Czynsz najmu jest to okresowa opłata pieniężna za prawo używania lokalu, pobierana przez wynajmującego od najemcy.

Czynsz dzierżawny jest to opłata – z tytułu dzierżawy gruntów (odpowiednik – tenuta dzierżawna lub dzierżawa) – za użytkowanie gruntu, przenoszona przez dzierżawcę na rzecz wydzierżawiającego.

Darknet

Darknet – to ciemna strona Internetu, czyli nieregulowane, niezbadane, anonimowe, niebezpieczne miejsce, szczególnie dla zwykłych użytkowników Sieci. Jest to strefa zdemilitaryzowana, wykorzystywana do przeprowadzania nielegalnych interesów oraz przesyłania treści, których dystrybuowanie jest zabronione i karane. Są to strony dla sprzedających skradzione karty płatnicze, broń, narkotyki, złośliwe oprogramowanie, dane osobowe, pornografię. Darknet stanowią fora dla cyberprzestępców i platformy hazardowe – wszystko, co jest zabronione w „normalnym” Internecie.

Data management platform

DMP – to rafinacja informacji, platforma służąca do zarządzania danymi (DMP) lub ujednoczone zarządzanie danymi (UDMP). To scentralizowany system komputerowy do zbierania, integracji i zarządzania dużymi zasobami ustrukturyzowanych i nieustrukturyzowanych danych pochodzących z różnych źródeł. Skuteczne DMP to technologia zarządzania informacjami i ich analizą w postaci oprogramowania zapewniającego dostęp do spójnych, dokładnych i aktualnych informacji.

Deflacja

Deflacja – to ograniczenie podaży pieniądza powodujące wzrost jego siły nabywczej. Oznacza obniżenie przeciętnego poziomu cen, czyli za tę samą sumę pieniędzy można kupić coraz więcej dóbr, towarów i usług.

Przyczyną deflacji jest:

- brak proporcjonalnej do wzrostu gospodarczego emisji pieniądza;
- nadmierne oprocentowanie lokat terminowych czyniących opłacalną tezauryzację pieniądza – zjawisko powszechnie wykorzystywane do walki z inflacją, powoduje jednak wzrost ilości pieniędzy poza rynkiem, tzw. balon inflacyjny; nie tyle znosi inflację, ile oddala jej wystąpienie i może wywołać przejściową deflację;
- spłata zobowiązań kredytowych w sytuacji braku emisji pieniądza oraz wstrzymanie akcji kredytowej.

Deflacja jest wówczas efektem nadmiernego zadłużenia, a to przyczyną krachu gospodarczego, zwanego nietrafnie „nadprodukcją”.

Deflacja powoduje zmniejszenie opłacalności produkcji (tylko w przypadku regulacji rynkowych uniemożliwiających obniżenie kosztów produkcji) oraz wzrost siły nabywczej pracującej części społeczeństwa (tylko w sytuacji zamrożenia płac). Jednocześnie konsumpcja i zamówienia przemysłu są odsuwane w czasie (w ocze-

---

kiwaniu na niższe ceny), co nasila recesję. Natomiast pieniądz jest powiązany z jakimś ograniczonym dobrem (np. złoto), zatem niemożliwa jest nadmierna ekspansja kredytowa ze strony banków.

Deflacji można przeciwdziałać przez emisję pieniądza, obniżenie stóp procentowych lub brak oprocentowania lokat (albo nawet przez opłaty za „przechowywanie” pieniędzy).

Dekapitalizacja

Dekapitalizacja – to obniżenie się wartości technicznej majątku trwałego na skutek jego nieodnawiania, czyli nieusuwania na bieżąco objawów zużycia przez wykonywanie remontów i inwestycje.

Deprecjacja

Deprecjacja – to zmniejszenie wartości. W terminologii ekonomicznej termin ten dotyczy najczęściej obniżki wartości pieniądza. Używany jest również w szerszym kontekście do określenia zmniejszenia wartości na przykład nieruchomości na rynku (aprecjacja).

Deprecjacja pieniądza

Deprecjacja pieniądza – to zjawisko obniżenia się siły nabywczej pieniądza. Na rynku krajowym przejawia się zmniejszeniem ilości dóbr i usług, które można kupić za określoną kwotę. Zazwyczaj jest ona wynikiem inflacji. Na rynku międzynarodowym, w warunkach płynnego kursu walutowego, oznaką depreciation jest obniżenie kursu danej waluty w stosunku do innych walut. Zjawiskiem przeciwnym do depreciation jest aprecjacja pieniądza.

Depresja

Depresja – to faza cyklu koniunkturalnego spowodowana dalszym zmniejszaniem się wydatków inwestycyjnych. Wzrastające trudności w dziedzinie sprzedaży powodują, że marża zysku gwałtownie się zmniejsza. Wówczas bankrutuje wiele małych i słabszych przedsiębiorstw. Banki komercyjne ograniczają w maksymalnym stopniu akcję kredytową. Spadkowi produkcji dóbr inwestycyjnych towarzyszy zazwyczaj mniejszy spadek produkcji dóbr konsumpcyjnych. Nawet w okresie kryzysu znaczna część społeczeństwa, jeśli nie straciła pracy, próbuje utrzymać konsumpcję na dotychczasowym poziomie lub tylko nieznacznie ją ograniczyć. Dlatego załamanie w produkcji dóbr inwestycyjnych jest zawsze głębsze aniżeli w produkcji dóbr konsumpcyjnych. Chociaż działalność inwestycyjna została znacznie ograniczona, nigdy nie jest tak, aby inwestycje zmniejszyły się do zera.

Pewne środki są wydatkowane również na cele publiczne z budżetu państwa oraz z budżetów władz lokalnych, co wyznacza dolny poziom narodowego dochodu i zatrudnienia. Na rynku nieruchomości zarówno dochody, jak i ceny osiągają najniższy poziom. Właściciele nieruchomości uświadamiają sobie, że aby zainteresować

---

najemców, muszą obniżyć czynsze, niekiedy nawet do poziomu pokrycia kosztów stałych. Płynność w odniesieniu do nieruchomości w tej fazie jest wyjątkowo mała. Nie ma kapitału dla podejmowania nowych inwestycji, a na rynku działają jedynie inwestorzy i deweloperzy akceptujący najwyższy stopień ryzyka. Gospodarka funkcjonuje na zwolnionych obrotach, a aktywność inwestorów na rynkach nieruchomości zanika. W pewnym momencie ani inwestycje, ani tym bardziej konsumpcja nie wykazują tendencji malejącej. Gospodarka osiąga dno kryzysu, czyli najniższy punkt cyklu koniunkturalnego, w którym ogólny poziom działalności gospodarczej przestaje się obniżać. W tym okresie silniejsi przedsiębiorcy wykorzystują niepomysłną koniunkturę i dokonują stopniowo restytucji swojego kapitału. Wycofują wiele przestarzałych maszyn i urządzeń produkcyjnych, zbyt kapitałochłonnych, i zgłaszają popyt na nowocześniejsze maszyny umożliwiające im zwiększenie wydajności pracy i obniżenie kosztów produkcji.

Wszystkie te przedsięwzięcia zmierzają do wzmocnienia konkurencyjnej pozycji firmy w trudnym okresie kryzysowym. W końcu pojawia się popyt restytucyjny, ożywiający produkcję w sektorze dóbr inwestycyjnych. Wzrasta powoli zatrudnienie, wyczerpują się stopniowo nagromadzone dotychczas zapasy. Poprawia się relacja cen do kosztów wytwarzania, co prowadzi do zwiększenia zysków. Nagromadzone w bankach komercyjnych środki pieniężne szukają ujścia handlowego, co powoduje pewne obniżenie stopy procentowej. Przedsiębiorcy zaczynają korzystać z taniego kredytu udzielanego przez banki komercyjne, co zwiększa wydatki inwestycyjne. Inwestorzy zaczynają interesować się rynkiem papierów wartościowych, co powoduje wzrost kursów akcji i obligacji. Przy wzroście aktywności gospodarczej liczba miejsc pracy znów zaczyna się zwiększać, co spowoduje, że będzie coraz większy popyt między innymi na przestrzeń biurową i handlową. W pewnym momencie w gospodarce nastąpi zmiana w kierunku większej aktywności. Zjawisko to zbiega się ze względnym niedoborem podaży na rynku nieruchomości, będącym skutkiem małej aktywności w tej sferze w poprzednim cyklu koniunkturalnym.

W ten sposób następuje ożywienie, obejmując kolejne dziedziny życia gospodarczego, i w ciągu 2–3 lat osiąga nową fazę szczytowego rozwoju. Stopniowo nasilają się nowe sprzeczności i napięcia w gospodarce, które wcześniej lub później położą kres ekspansji inwestycyjnej i wywołają mechanizmy przejściowego regresu gospodarczego.

Denial of Service

Denial of Service (DoS) – to jedna z form ataku na komputer/serwer podłączony do Sieci. W jego wyniku następuje odmowa wykonania usługi, a atakowany serwer jest „zagubiony” z powodu dużej liczby żądań.

Diginetmedia

Diginetmedia – to zjawisko polegające na tworzeniu komunikatów przez urządzenie elektroniczne, w szczególności przez komputery. Komunikaty te są przekazywane między urządzeniami, a także przesyłane ludziom. W tworzeniu informacji źródłowej człowiek nie bierze udziału.

DLNA

Digital Living Network Alliance – to jednolite środowisko do współpracy cyfrowych mediów, dotycząca wszystkich systemów operacyjnych. W praktyce oznacza to, że telewizor może łączyć się z każdym urządzeniem obsługującym DLNA: komputerem, telefonem komórkowym czy sprzętem audio i odtwarzać pobierane z nich pliki: filmy, zdjęcia, muzykę.

DLP

Data Leak Protection – to niekontrolowany, najczęściej przestępczy wpływ informacji z infrastruktury IT. Przeciwdziałanie polega na klasyfikacji i ochronie danych, szyfrowaniu i wykrywaniu szkodliwych działań (logi) zarządzaniu urządzeniami stacjonarnymi i mobilnymi.

DNS

Domain Name Servers – to usługa w Sieci polegająca na tłumaczeniu słów (literowych skrótów) na liczby. Liczbowy adres jest to ciąg czterech liczb z zakresu 0–255 każda, rozdzielonych kropkami, np. 196.116.146.6. DNS służy do przyjaznego użytkownikowi oznaczania adresów stron i stron internetowych. Opisy każdej domeny znajdują się, z powodów niezawodnościowych, w co najmniej dwóch serwerach: Primary DNS i Secondary DNS. Międzykontynentalny i międzynarodowy ruch ma natomiast swojego „globalnego tłumacza” i swój „globalny drogowskaz” adresów w DNS-ach o nazwie Root-Servers, stanowiących wierzchołek ich hierarchii.

Dobra

Dobra (inaczej kapitał rzeczowy lub kapitał finansowy) w ekonomii – to wszystkie środki, które mogą być wykorzystane, bezpośrednio lub pośrednio, do zaspokojenia potrzeb ludzkich.

Tabela 5. Klasyczny podział dóbr

Klasyczny podział dóbr	Możliwość wyłączenia z konsumpcji		
	TAK	NIE	
Konkurencyjność w konsumpcji	TAK	dobra prywatne: żywność, ubrania, komputery	wspólne zasoby: środowisko naturalne
	NIE	dobra klubowe: szkoły prywatne, teatry, kina, kluby	dobra publiczne: obrona narodowa, policja, straż pożarna

Ekonomiści dzielą dobra na:

- publiczne, klubowe, społeczne i prywatne oraz wspólne zasoby;
- normalne, niższego rzędu i dobra luksusowe.

Dobra inwestycyjne

Dobra inwestycyjne (dobra produkcyjne, środki produkcji) – to czynniki produkcji wchodzące w skład kapitału. Są to elementy rzeczowe używane w procesie produkcji do wytworzenia dóbr konsumpcyjnych lub innych dóbr inwestycyjnych.

Dobra inwestycyjne można podzielić na:

- **przedmioty pracy**, czyli elementy przekształcane podczas procesu produkcji za pomocą środków pracy w dobra konsumpcyjne, używane jednorazowo, zmieniające swoją formę zewnętrzną. Koszt ich wykorzystania odlicza się jednorazowo. Do przedmiotów pracy zalicza się surowce, paliwa i półfabrykaty;
- **środki pracy**, czyli elementy wykorzystywane w procesie produkcji, służące do przekształcania przedmiotów pracy. Ulegają one stopniowemu zużyciu, nie zmieniając swojej formy zewnętrznej w czasie ich stosowania. Koszt ich wykorzystania odlicza się jako amortyzację. Do środków pracy zalicza się m.in.: budowle, maszyny i narzędzia.

Zdarza się, że to samo dobro może być dobrem konsumpcyjnym oraz dobrem inwestycyjnym – w zależności od sposobu jego użycia (np. mleko może zostać bezpośrednio skonsumowane – wtedy jest zaliczane do dóbr konsumpcyjnych, lub służyć do wytworzenia produktów mlecznych – wówczas należy do grupy dóbr produkcyjnych – przedmiotów pracy).

Dobra kapitałowe

Dobra kapitałowe (inaczej: inwestycyjne) są efektem procesu produkcyjnego, przeznaczone do wykorzystania w innych procesach produkcyjnych (a nie do bezpośredniej konsumpcji, jak w przypadku dóbr konsumpcyjnych). Dobra kapitałowe to na przykład maszyny i urządzenia.

Dobra komplementarne

Dobra komplementarne – to towary lub usługi wzajemnie się uzupełniające. Dla jednego dobra potrzebne jest drugie, by prawidłowo działało, np. komputer i monitor, samochód i benzyna. Jeżeli wzrasta popyt na dobro A, to zwiększa się także popyt na dobro B, i analogicznie, jeżeli cena jednego dobra komplementarnego wzrasta, wpływając na zmniejszenie popytu, popyt na drugie dobro (komplementarne względem pierwszego) również maleje. Przykładem załamania się rynku silników o dużej pojemności podczas kryzysu paliwowego w USA, kiedy to cena benzyny drastycznie się zwiększyła.

Dobra publiczne

Dobra publiczne – to dobra charakteryzujące się tym, że nie ma możliwości wyłączenia ich z konsumpcji. Jednocześnie nie są konkurencyjne w tym procesie. Pierwszy warunek oznacza, że dostawca dobra nie może legalnie zapobiec jego używaniu przez innych. Drugi natomiast wskazuje, że konsumpcja dobra przez jedną osobę nie pozbawia innych osób możliwości jego konsumpcji, a zatem bez żadnych konsekwencji dobro może być konsumowane przez wiele osób jednocześnie.

Dobra substytucyjne

Dobra substytucyjne, w ekonomii znane również dobrami substytucyjnymi, to towary i usługi pełniące podobne bądź pokrywające się funkcje. Mają podobne zastosowanie i podobne właściwości, np. masło i margaryna, kredyt i pożyczanie pieniędzy od znajomego.

W związku z tym, że przynoszą podobne korzyści, wzajemnie się zastępują. Gdy wzrasta popyt na dobro A, maleje popyt na dobro B.

Domena

Domena – to unikalny adres internetowy zgodny z jednolitym standardem nazewnictwa i adresacji urządzeń oraz procesów w Internecie. Zarządzanie domenami ma znaczący wpływ na procesy związane z komunikacją między osobami i instytucjami, a także między narodowymi i globalnymi strukturami.

Dominanta

Dominanta zwana jest również modą, wartością typową, wartością modalną lub najczęstszą, czyli najmodniejszą wartością. Jest ona wartością cechy, która najczęściej występuje w badanej zbiorowości. Dominantę wykorzystuje się w przypadku cech niemierzalnych. Jest ona jedyną miarą, która do tego służy. Miarę tę ustala się za pomocą różnych technik: wskazywania, obliczania. Zależy to od formy, w jakiej są przedstawiane informacje o wartości cechy jednostek statystycznych.

Przykład:

Uzyskaliśmy następujące dane: 1,2,4,5,5,5,5,5,8,8,9.

W tym zbiorze dominanta wynosi 5, pojawia się bowiem najczęściej dla danej zmiennej. Jest ona najbardziej „popularną” wartością.

Może się jednak pojawić następująca sytuacja: 0,0,2,3,4,4,5,5,5,6,7,7,7.

Dwie najczęściej występujące wartości to 5 i 7. Podaje się zatem te dwie wartości, ponieważ zmienna ma dwie dominanty. Czasem jednak podaje się wartość o najmniejszej wartości, informując przy tym, że istnieje więcej wartości modalnych.

Dominanta (modalna) ma szczególne zastosowanie w przypadku zmiennych nominalnych – dla tych zmiennych nie można wyznaczyć średniej ani mediany. Zatem dominanta stanowi jedną z podstawowych miar opisowych.

Przykład:

Widz po dniu spędzonym przed telewizorem zliczył obejrzone programy: cztery programy informacyjne, dwa filmy dokumentalne i film fabularny.

Nie można obliczyć zarówno średniej, jak i mediany, ale można podać, że najczęściej oglądanym programem był program informacyjny.

Dostawca usług internetowych

Internet Service Provider – to instytucja zajmująca się udostępnianiem Internetu za pośrednictwem łączy stałych (telekomunikacja, telewizja kablowa i inne) lub bezprzewodowo (radio, satelita, telefon komórkowy). Często oferuje dodatkowe usługi, np. w dziedzinie: bezpieczeństwa polegającego na ochronie Sieci klienta i jej użytkowników, rozrywki, odpoczynku, wiadomości oraz serwisów medialnych.

DRM

Jest to system ochrony praw autorskich. Służy zabezpieczaniu komputerowych multimedialnych materiałów, w tym muzyki, przesyłanych w Internecie. Umożliwia przekazywanie osobom trzecim publikacji z ograniczonymi prawami (np. bez możliwości wydruku, edycji czy zrobienia kopii).

Drukarka

Jest to drukujące urządzenie elektromechaniczne. Najczęściej drukowane elementy (znaki, grafika) są tworzone z mozaiki punktów. Ich liczba (liczona miarą dpi – liczba punktów na cal) decyduje o jakości drukowanego obrazu. Jest kilka technologii tworzenia wydruków, m.in.: drukarki igłowe, atramentowe i laserowe. Pełną paletę barw uzyskuje się przez nanoszenie na papier (lub inny nośnik) odpowiedniej mieszanki umownych punktów z palety kilku podstawowych kolorów – najczęściej są to barwy CMYK (odcień niebieskiego, purpury, żółci i czerń). Dostępne są drukarki biurkowe (desktopowe), przenośne, sieciowe i przemysłowe o stosownie większej wydajności.

Drukarka 3D

Urządzenie to służy do wytwarzania różnej wielkości (milimetry – metry) figur trójwymiarowych z drobnych części różnych materiałów (ułamki milimetra) zgodnie z cyfrowym wzorcem trójwymiarowego obiektu, np. implanty, broń – pistolet. Jedną z technologii wytwarzania jest selektywne spiekanie laserowe (SLS). Inne nazwy urządzenia to: stereolitografia – SL, SLA, kształtowanie przyrostowe, *rapid prototyping* oraz addytywne wytwarzanie.

DTP

Desktop Publishing – to wszystkie czynności związane z przygotowaniem za pomocą komputera, materiałów do druku. Obejmuje etap projektowania, redagowania i zarządzania publikacją, coraz częściej włączając do procesu również maszyny drukarskie.

Desktop Publishing – to oprogramowanie, które służy do kompletnego profesjonalnego przygotowania materiałów (wcześniej wykonanych w edytorze tekstu) do druku (tak zwany skład). Przykłady DTP: Corel Ventura, Adobe PageMaker, Quark Xpress.

DVB-T

Jest to technologia rozsiwania cyfrowego sygnału telewizyjnego.

DVD

Digital Versatile Disc – to cyfrowy wymienny nośnik (w postaci dyskietki) informacji cyfrowej. W podstawowej wersji ma pojemność 4,7 GB. Stosując dwustronny zapis i nieco inne wymiary, pojemność DVD można zwiększyć do 17 GB. Dyski DVD, podobnie jak CD, dostępne są w wersjach R, RW oraz mało popularnej wersji DVD RAM (wymaga specjalnych napędów), która charakteryzuje się m.in. znacznie większą dopuszczalną liczbą zapisów (do 100 000) od DVD RW (do 1000 razy). W trosce o trwałość przechowywanych na dyskach informacji wprowadzane są dyski, na których dane są zapisywane w nieorganicznej warstwie o strukturze zbliżonej do skały lub szkła. Podczas wypalania płyty laser tworzy w tej warstwie zagłębienia.

Dysk

Potoczna nazwa rodziny urządzeń służących do zapisu (poza CD-ROM), przechowywania i odczytu danych. Hard Disk Drive, dysk twardy, zazwyczaj na stałe zamontowany w obudowie komputera. Jest to podstawowa pamięć masowa z możliwością zapisu i odczytu. Powoli zastępowany jest dyskami SSD.

Dysk twardy

Hard Disk Drive – to urządzenie elektromechaniczne, tzw. pamięć masowa, służące do gromadzenia i udostępniania dużych ilości informacji (od 2010 roku – terabajty). Najczęściej instalowany jest w komputerach i innych urządzeniach wymagających przechowywania dużych ilości informacji. Dotychczasową mechaniczną wersję dysku twardego zastępują dyski półprzewodnikowe SSD.

Dyskonto handlowe

Dyskonto handlowe (ang. *interest in advance*) – to metoda oprocentowania wkładu pieniężnego P , w przypadku której odsetki są naliczane na początku okresu na podstawie wartości przyszłej (*future value*). Metoda ta znacznie różni się od oprocentowania prostego, w odniesieniu do którego odsetki są naliczane na końcu okresu na podstawie wartości początkowej. Dyskonto handlowe jest powszechnie stosowane przede wszystkim w rachunku weksli i bonów skarbowych. Nie należy go mylić z dyskontem rzeczywistym (patrz hasło: dyskonto).

Na ogół rozważa się dyskonto handlowe proste (będące odpowiednikiem procentu prostego). Tylko takie dyskonto jest stosowane w praktyce i takie zostanie opisane. Niekiedy w literaturze rozważa się także dyskonto składane (analogia procentu składanego).

Do obliczania dyskonta handlowego przyjmuje się następujące oznaczenia:

- P – początkowy wkład pieniężny,
- n – czas oprocentowania w latach,
- d – roczna stopa dyskontowa (np. dla stopy 15% $d = 0,15$),
- D_H – dyskonto handlowe (odsetki),
- F – wartość końcowa kapitału,

oraz wzory:

$$D_H = Fdn$$

$$P = F - D_H = F - Fdn = F(1-dn)$$

$$F = \frac{P}{1 - dn}$$

Należy pamiętać, że wszystkie obliczenia mają sens dla $dn < 1$. W przeciwnym razie jedna z wartości kapitału (P bądź F) przyjmuje ujemną wartość.

Dyskonto proste

Dyskonto proste (rzeczywiste) – to wartość, o jaką należy pomniejszyć kwotę przyszłą FV , aby otrzymać bieżącą kwotę PV (przy założeniu oprocentowania prostego). Dyskontowanie proste jest działaniem odwrotnym do oprocentowania prostego.

Do obliczenia dyskonta prostego przyjmuje się następujące oznaczenia:

- PV – wartość bieżąca kapitału,
- FV – wartość przyszła kapitału,
- D – dyskonto,
- r – stopa dyskontowa,
- t – liczba okresów.

Dyskonto stanowi różnicę między wartością przyszłą a wartością bieżącą:

$$D = FV - PV$$

Ponieważ przyjęto oprocentowanie proste, prawdziwa jest zależność:

$$PV = \frac{FV}{1 + rt}$$

Po przekształceniach powstanie zależność:

$$D = FV - \frac{FV}{1 + rt} = FV \left(1 - \frac{1}{1 + rt}\right) = FV \left(\frac{1 + rt}{1 + rt} - \frac{1}{1 + rt}\right) = \frac{FVrt}{1 + rt}$$

Zatem:

$$D = \frac{FVrt}{1 + rt}$$

Dyskonto składane

Dyskonto składane (rzeczywiste) – to wartość, o jaką należy pomniejszyć przyszłą wartość FV , aby otrzymać obecną wartość PV (przy założeniu oprocentowania składanego).

Do obliczenia dyskonta składanego przyjmuje się następujące oznaczenia:

- PV – wartość bieżąca kapitału,
- FV – wartość przyszła kapitału,
- D – dyskonto,
- r – stopa dyskontowa,
- t – liczba okresów.

Dyskonto stanowi różnicę między wartością przyszłą a wartością bieżącą:

$$D = FV - PV$$

Ze względu na założone oprocentowanie składane prawdziwa jest zależność:

$$PV = \frac{FV}{(1 + r)^t}$$

Wobec tego:

$$D = FV - \frac{FV}{(1 + r)^t} = FV \left(1 - \frac{1}{(1 + r)^t}\right)$$

Zatem:

$$D = FV \left(1 - \frac{1}{(1 + r)^t}\right)$$

Dywidenda

Dywidenda jest formą dochodu z kapitału. Uzyskują ją posiadacze akcji przedsiębiorstwa zorganizowanego w formie spółki akcyjnej, a także właściciele spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jako formę udziału w jej zyskach (związaną z udziałami, a nie akcjami). Zasady wypłaty dywidendy są uregulowane w statucie konkretnej spółki, ale muszą być zgodne z zapisami ustawy *Kodeks spółek handlowych*. O proporcjach podziału zysku na część niepodlegającą podziałowi i część przeznaczoną na wypłaty dywidend decyduje walne zgromadzenie akcjonariuszy lub zgromadzenie wspólników po zatwierdzeniu bilansu spółki.

Dywidenda w spółce akcyjnej

Prawo do dywidendy za dany rok obrotowy mają akcjonariusze, którym przysługiwały akcje w dniu powzięcia uchwały o podziale zysku. Statut może upoważnić walne zgromadzenie do określenia dnia, według którego ustala się listę akcjonariuszy uprawnionych do dywidendy za dany rok obrotowy (dzień dywidendy).

Kwota przeznaczona do podziału między akcjonariuszy nie może przekraczać

---

zysku za ostatni rok obrotowy. Może on być ewentualnie powiększony o niepodzielone zyski z lat ubiegłych oraz o kwoty przeniesione z utworzonych z zysku kapitałów zapasowego i rezerwowych, które mogą być przeznaczone na wypłatę dywidendy. Kwotę tę należy pomniejszyć o niepokryte straty, akcje własne oraz o kwoty, które zgodnie z ustawą lub statutem powinny być przeznaczone z zysku za ostatni rok obrotowy na kapitały zapasowy lub rezerwowe.

Posiadacze akcji uprzywilejowanych, które zgodnie ze statutem spółki uprawniają do wypłaty im dywidendy na szczególnych zasadach, mogą uzyskać dywidendę, która przewyższa nie więcej niż o połowę dywidendę przeznaczoną do wypłaty akcjonariuszom uprawnionym z akcji nieuprzywilejowanych. Akcje uprzywilejowane w zakresie dywidendy nie korzystają z pierwszeństwa zaspokojenia przed pozostałymi akcjami.

Statut spółki akcyjnej może upoważnić zarząd do wypłaty akcjonariuszom zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy na koniec roku obrotowego, jeżeli spółka posiada środki wystarczające na jej dokonanie. Wypłata zaliczki wymaga zgody rady nadzorczej. Zaliczki wypłaca się na takich samych zasadach jak pełną dywidendę, a więc rozdziela na wszystkich uprawnionych odpowiednio do liczby posiadanych akcji.

Warunkiem, który musi być spełniony, aby można było wypłacić zaliczkę na poczet przewidywanej dywidendy, jest wykazanie zysku za poprzedni rok obrotowy w zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym. Zaliczka może stanowić najwyżej połowę zysku osiągniętego od końca poprzedniego roku obrotowego, wykazanego w tym sprawozdaniu finansowym i zbadanym przez biegłego rewidenta, powiększonego o kapitały rezerwowe utworzone z zysku, którymi w celu wypłaty zaliczek może dysponować zarząd, oraz pomniejszonego o niepokryte straty i akcje własne.

O planowanej wypłacie zaliczek zarząd musi poinformować akcjonariuszy co najmniej cztery tygodnie przed jej rozpoczęciem. W informacji musi podać: dzień, na który zostało sporządzone sprawozdanie finansowe, wysokość kwoty przeznaczonej do wypłaty, a także dzień, według którego ustala się uprawnionych do zaliczek. Dzień ten powinien przypadać w okresie siedmiu dni przed terminem rozpoczęcia wypłat.

W spółce publicznej (notowanej na giełdzie papierów wartościowych) dzień dywidendy oraz termin jej wypłaty ustala zwyczajne walne zgromadzenie spółki. Dzień dywidendy może być wyznaczony na dzień powzięcia uchwały albo w okresie kolejnych trzech miesięcy, licząc od tego dnia.

Dywidenda w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

Wspólnicy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością mają równe prawa i obowiązki w spółce, chyba że umowa przewiduje inaczej. Można w niej bowiem ustalić, że z częścią udziałów wiążą się przywileje. Gdy umowa spółki przewiduje udziały o szczególnych uprawnieniach, powinny być w umowie dokładnie określone (udziały uprzywilejowane).

Uprzywilejowanie może dotyczyć przede wszystkim prawa głosu, prawa do dywidendy lub sposobu uczestniczenia w podziale majątku w przypadku likwidacji spółki. Na podstawie udziału uprzywilejowanego w odniesieniu do dywidendy

---

można przyznać uprawnionemu taką, która przewyższa nie więcej niż o połowę dywidendę przysługującą udziałom nieuprzywilejowanym (dywidenda uprzywilejowana). Udziały uprzywilejowane w zakresie dywidendy nie korzystają z pierwszeństwa zaspokojenia przed pozostałymi udziałami, chyba że umowa spółki stanowi inaczej.

Umowa spółki może upoważnić zarząd do wypłaty wspólnikom zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy za rok obrotowy. By jednak była możliwa taka wypłata, musi być spełnionych wiele warunków. Poza oczywistym – spółka musi posiadać środki wystarczające na wypłatę, powinna wypracować zysk także za poprzedni rok obrotowy, który musi być wykazany w sprawozdaniu finansowym. Zaliczka może stanowić najwyżej połowę zysku osiągniętego od końca poprzedniego roku obrotowego, powiększonego o kapitały rezerwowe utworzone z zysku, którymi w celu wypłaty zaliczek może dysponować zarząd, oraz pomniejszonego o niepokryte straty i udziały własne.

Jeżeli umowa spółki przyznaje prawo do dywidendy uprzywilejowanej niewypłaconej w latach poprzednich, powinna określać najwyższą liczbę lat, za które dywidenda może być wypłacona z zysku w następnych latach. Okres ten nie może jednak przekraczać pięciu lat.

Dziennikarstwo obywatelskie

Jest to niekontrolowana, samodzielna aktywność internautów w publikowaniu własnych materiałów informacyjnych w Internecie. Jest ona immanentną cechą Web 2.0.

Dziennikarstwo online

Obejmuje wszelkie prace związane z działalnością dziennikarską, której wyniki publikowane są w Sieci.

Dzień bilansowy

Dzień bilansowy – to dzień, na który jednostka sporządza sprawozdanie finansowe.

E-commerce

Oznacza działalność komercyjną (usługi, handel, transakcje finansowe) wykorzystującą potencjał Internetu.

EDI

Electronic Data Interchange – to automatyczna wymiana danych i dokumentów na podstawie ustalonych standardów informacyjnych w formie komunikatów cyfrowych między różnymi systemami komputerowymi, przy użyciu narzędzi technologii informacyjnych.

Efektywna roczna stopa procentowa

Efektywna roczna stopa procentowa (*effective annual rate* – EAR) jest roczną stopą zwrotu z inwestycji finansowej, dla której dochody (np. odsetki) są dopisywane częściej niż raz w roku (następuje kapitalizacja częstsza niż raz w roku). Określa się ją według następującego wzoru:

$$EAR = \left(1 + \frac{R_{nom}}{m}\right)^m - 1$$

gdzie:

EAR – efektywna roczna stopa procentowa,

R_{nom} – nominalna roczna stopa procentowa,

M – liczba okresów kapitalizacji dochodów w ciągu roku.

Efektywna stopa procentowa

Efektywna stopa procentowa jest to faktycznie uzyskiwana stopa procentowa, która uwzględnia kapitalizację odsetek. Oblicza się ją z wzoru:

$$R_e = \left(1 + \frac{R}{m}\right)^m - 1$$

gdzie:

R_e – efektywna stopa procentowa,

R – nominalna roczna stopa procentowa,

M – liczba okresów kapitalizacji w roku.

Przy założeniu, że jest możliwa kapitalizacja ciągła, tzn. odsetki kapitalizują się w każdej chwili, efektywną stopę procentową wyraża wzór:

$$R_e = eRn$$

gdzie:

R_e – efektywna stopa procentowa,

E – stała, podstawa logarytmu naturalnego (wynosi w przybliżeniu 2,7183),

R – nominalna roczna stopa procentowa,

n – liczba lat.

Efektywność alokacyjna

Efektywność w naukach ekonomicznych oznacza proces, dzięki któremu osiąga się maksymalne zadowolenie konsumentów z zastosowaniem dostępnych zasobów. Efektywność alokacyjna, nazywana też efektywnością Pareta (włoskiego ekonomisty, który pierwszy zaproponował tę koncepcję), następuje wówczas, gdy można tak zreorganizować proces lub konsumpcję, aby poprawić sytuację kogokolwiek, nie pogarszając jednocześnie sytuacji kogoś innego.

Efektywność rynku

Hipoteza rynku efektywnego zakłada, że istotne informacje dotyczące lokat kapitału są odzwierciedlone w ich bieżącej cenie rynkowej. Oznacza to, że rynek efektywny to taki, na którym bieżąca cena aktywów najlepiej oszacowuje ich realną

---

wartość. Na rynku tym nie można zarabiać przez targowanie się ani wykorzystywanie ogólnie dostępnych informacji. Dochód bowiem rekompensuje jedynie ryzyko lokaty, i nie może być wyższy. Notowane ceny są zatem dobrym sygnałem do alokacji kapitału. Im bardziej jest ograniczony dostęp do informacji, tym bardziej rynek jest nieefektywny oraz zwiększa się prawdopodobieństwo osiągnięcia anormalnych dochodów. Mała efektywność rynku nieruchomości oznacza, że ceny (transakcyjne) nie odwzorowują zmian zachodzących w otoczeniu. Ceny nie mogą być zatem uznawane za dobrą miarę wartości.

E-gazety

Synonim prasy online (e-prasa, e-gazety, elektroniczne gazety). Są to wszelkie formy publikowania informacji w Internecie, które stanowią całość lub część drukowanej postaci dzienników i czasopism. Treści e-gazety są uzupełniane na bieżąco aktualizowanymi informacjami w formie multimedialnej. Szczególnymi rodzajami gazet online są gazety wirtualne – publikowane tylko w Sieci, niemające swoich odpowiedników w formie drukowanej, oraz cyfrowe repliki, będące elektroniczną kopią wydań drukowanych.

E-Ink

E-Ink – to technologia wyświetlania na ekranie obrazu widocznego w słońcu i w cieniu, tak jak papier, pod każdym kątem. Energia potrzebna jest tylko przy zmianie obrazu. E-Ink składa się z milionów małych kapsułek o średnicy zbliżonej do ludzkiego włosa. Pigmenty dodatnie i ujemne odbijają światło. Ekran ma przekątną 5 – 10 cali i mały kontrast. Zmiana wyświetlanego obrazu trwa około 1 s.

Ekologia

Ekologia jest to nauka o strukturze i funkcjonowaniu przyrody, zajmująca się badaniem oddziaływań między organizmami a ich środowiskiem oraz wzajemnie między tymi organizmami.

Jej przedmiotem jest badanie powiązań między organizmami żywymi a środowiskiem abiotycznym (układy biologiczne istnieją w sieci powiązań między sobą i otaczającym je środowiskiem), opartych na różnego rodzaju interakcjach. Zjawiska te odkrywano od starożytności, ale ekologia jako samodzielna nauka rozwinęła się w zasadzie w XIX wieku. Ekologia nie jest nauką obojętną wobec egzystencji przyrody i człowieka, dlatego często w potocznych dyskusjach bywa utożsamiana z sozologią i filozofią. Najogólniej rzecz ujmując, jest nauką o porządku i nieporządku w przyrodzie oraz o konsekwencjach z tego wynikających dla istnienia biosfery i człowieka.

Ze względów zarówno filozoficznych, jak i utylitarnych pojęcie „ekologia” bywa używane w szerokim kontekście znaczeniowym. Określenia „ekologia”, „ekologiczny” w języku potocznym są niekiedy stosowane w sensie znaczeniowym nie zawsze związanym z ekologią jako nauką. Często odnoszą się do sozologii, tj. nauki o ochronie środowiska lub do samej ochrony środowiska jako takiej, a nawet filozofii ekologicznej (ekozofia) oraz działalności społecznej czy artystycznej.

Termin ten wprowadził od słowa *oecologia* niemiecki biolog i ewolucjonista Ernst Haeckel w 1869 roku, by określić badania nad zwierzętami i ich relacjami z otaczającym światem nieorganicznym i organicznym, ze szczególnym uwzględnieniem interakcji, przyjaznych lub wrogich, z organizmami roślinnymi i zwierzęcymi, z którymi wchodzi w kontakt. W środowisku na organizmy oddziałują czynniki zarówno abiotyczne, jak i biotyczne.

Ekonometria

Ekonometria – to statystyczne badanie ilościowych prawidłowości ekonomicznych. W odkrywaniu i formułowaniu ilościowych praw ekonomicznych zasadniczą rolę odgrywa badanie statystycznych prawidłowości w rozwoju procesu gospodarczego. Ekonometria wywodzi się z połączenia trzech podstawowych nauk: matematyki, statystyki i ekonomii. Matematyka i statystyka tworzą statystykę matematyczną; statystyka i ekonomia – statystykę ekonomiczną. Natomiast matematyka i ekonomia utworzyły ekonomię matematyczną; ekonomia, matematyka i statystyka zaś są podstawą rozwoju nauki zwanej ekonometrią.

Ekonomia

Ekonomia jest nauką o tym, jak jednostka i społeczeństwo decydują o wykorzystaniu zasobów (wszystkich, gdyż wszystkie zasoby mają alternatywne zastosowanie i z definicji występują w niedoborze), które mogą mieć także inne, alternatywne zastosowania – w celu wytwarzania różnych dóbr i rozdzielania ich na konsumpcję obecną lub przyszłą między różne osoby i różne grupy społeczeństwa.

Termin „ekonomia” pochodzi z greckiego *oikos* (*oikos*) – dom i *nomos* (*nomos*) – prawo, reguła. Pierwszy raz użył go Ksenofont – taki tytuł nosi jedno z jego dzieł. Starożytni rozumieli przez to słowo zasady prowadzenia gospodarstwa domowego. Inna szkoła mówi, że słowo „ekonomia” jest połączeniem wyrazów *oikos* – dom, gospodarstwo domowe i *nomos* – człowiek, który zarządza, przydziela. Czasownik *oikonomeo* oznacza więc kierowanie domem. Ksenofont rozumiał *oikonomikos* jako kierowanie gospodarstwem domowym.

Jednym z podstawowych pojęć ekonomii jest rzadkość dóbr. Niemal wszystko jest rzadkie: żadna ilość dóbr nie jest w stanie całkowicie usatysfakcjonować społeczeństwa; bez względu na stopień zamożności każdy chce mieć więcej. Ekonomia nazywa ten stan nieograniczonością potrzeb ludzkich. Przedmiot jej zainteresowania częściowo pokrywa się z zagadnieniami badanymi w ramach innych nauk społecznych, ale ekonomia zajmuje się głównie relacjami zachodzącymi między kupującym a sprzedającym oraz analizą rynku.

Tradycyjnie naukę tę dzieli się na mikroekonomię, która zajmuje się tym, w jaki sposób gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa podejmują decyzje i jak współdziałają na konkretnych rynkach, oraz na makroekonomię, która skupia uwagę na badaniu całej gospodarki.

Eksploatacja

Jest to zespół celowych działań organizacyjno-technicznych i ekonomicznych człowieka z użyciem obiektu mechanicznego oraz wzajemne relacje występujące między nimi od chwili przejęcia do użytkowania zgodnie z przeznaczeniem.

Pojęcia związane z eksploatacją:

- bezpieczeństwo*** – analiza błędów i uszkodzeń, które stwarzają sytuacje zagrożenia lub powodują wypadki w systemie człowiek – środowisko – obiekt techniczny;
- diagnostyka techniczna*** – badanie i ocena stanów technicznych obiektów na podstawie symptomów diagnostycznych, bez ich demontażu w sposób istotny naruszający funkcjonowanie obiektu; etapy diagnostyki to: geneza – diagnoza – prognoza;
- intensywność użytkowania*** – czas pracy w technologicznym sensie wykorzystania obiektu technicznego, odniesiony do czasu kalendarzowego, np. liczba przejechanych kilometrów w ciągu roku;
- logistyka*** – nauka zajmująca się metodami efektywnego zabezpieczenia realizowania procesów;
- niezawodność*** – właściwość obiektu charakteryzująca jego zdolność do pełnienia określonych funkcji, w określonych warunkach i określonym czasie. W sensie ilościowym niezawodność to prawdopodobieństwo poprawnego funkcjonowania zgodnie z przeznaczeniem w danym czasie;
- obsługiwanie*** – działanie organizacyjno-techniczne związane z zapewnieniem ciągłej sprawności technicznej obiektów mechanicznych oraz utrzymywaniem ich zdolności użytkowej i jej przywracaniem;
- potencjał eksploatacyjny*** – zdolność obiektu mechanicznego do wykonywania zadań eksploatacyjnych. Potencjał ten jest wartością obiektywną, nadaną w procesie projektowania i konstruowania maszyny. Jako cecha charakteryzuje zapas zdolności maszyny do wykonywania przewidzianych funkcji. W procesie użytkowania następuje stopniowy ubytek tego potencjału, a jego intensywność jest uzależniona od rodzaju i warunków użytkowania oraz strategii realizowanych obsług;
- resurs międzyobsługowy*** – liczba jednostek pracy obiektu w ujęciu technologicznym, po których należy przeprowadzić określoną obsługę (np. godzin, motogodzin);
- tribologia*** – nauka o tarciu i procesach towarzyszących tarcia, zajmująca się opisem zjawisk tarcia, zużycia oraz smarowania;
- trwałość obiektu*** – właściwość obiektu charakteryzująca jego zdolność do zachowania w określonych warunkach stanu zdolności do momentu wykonania naprawy głównej, między naprawami głównymi czy też do zakończenia eksploatacji. W sensie ilościowym określa się wykonaną pracą (h, km, mth);
- uszkodzenie*** – przejście elementu, a niekiedy i całego obiektu ze stanu zdolności w stan niezdatności;
- zarządzanie eksploatacją*** – działanie obejmujące planowanie i podejmowanie decyzji oraz organizowanie, kierowanie i kontrolowanie, skierowane na zasoby systemu eksploatacji (ludzkie, finansowe, rzeczowe i informacyjne) i wykonywane z zamiarem osiągnięcia racjonalnego wykorzystania obiektów mechanicznych oraz utrzymania ich w stanie zdolności funkcjonalnej i zadaniowej.

E-learning

Są to wszelkie formy edukacji wspomaganej komputerem: nauczanie offline (wspomaganie samodzielnego uczenia się specjalistycznym oprogramowaniem wraz z zasobami informacyjnymi dostępnymi za pośrednictwem komputera lub podobnych urządzeń); nauczanie online (podobne jak nauczanie offline, uzupełnione o korzystanie z potencjału Sieci lokalnej, korporacyjnej lub Internetu); moderowanie (pomoc w wyborze wykorzystywanych przez uczących się zasobów istniejących w Internecie) oraz komunikacja nauczyciela z uczniem, a także uczących się i nauczycieli między sobą.

Emisja akcji – publiczna

Publicznym proponowaniem nabycia papierów wartościowych według art. 3 ust.1 ustawy o ofercie publicznej jest propozycja ich nabycia w dowolnej formie i w dowolny sposób, jeżeli jest ona skierowana do co najmniej stu osób lub do nieoznaczonego adresata. Publiczne proponowanie nabycia papierów wartościowych może być dokonywane wyłącznie w drodze oferty publicznej. Ofertą publiczną jest udostępnianie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej stu osobom lub nieoznaczonemu adresatowi, w dowolnej formie i w dowolny sposób, informacji o papierach wartościowych i warunkach dotyczących ich nabycia, stanowiących dostateczną podstawę do podjęcia decyzji o odpłatnym nabyciu tych papierów.

Oferta publiczna lub dopuszczenie papierów wartościowych do obrotu na rynku regulowanym wymaga sporządzenia prospektu emisyjnego, zatwierdzenia go przez Komisję Nadzoru Finansowego oraz udostępnienia do publicznej wiadomości. Komisja może odmówić zatwierdzenia tego prospektu w przypadku, gdy nie odpowiada on pod względem formy lub treści wymogom określonym w przepisach prawa.

Po zatwierdzeniu prospektu emisyjnego emitent lub wprowadzający papiery wartościowe do obrotu przekazuje jego ostateczną wersję Komisji oraz udostępnia do publicznej wiadomości (np. ogłoszenie w gazecie czy w siedzibie giełdy papierów wartościowych). Emitent lub wprowadzający jest obowiązany udostępnić do publicznej wiadomości prospekt emisyjny w terminie umożliwiającym inwestorom zapoznanie się z jego treścią, nie później jednak niż w dniu rozpoczęcia subskrypcji lub sprzedaży papierów wartościowych nim objętych, jeżeli są one przedmiotem oferty publicznej, albo w dniu dopuszczenia papierów do obrotu na rynku regulowanym, jeżeli nie były uprzednio przedmiotem oferty publicznej.

Akcje spółek dopuszczonych do obrotu publicznego mają postać zdematerializowaną (tzn. są zapisem elektronicznym na odpowiednich rachunkach prowadzonych przez domy maklerskie), przy czym Komisja Nadzoru Finansowego na wniosek emitenta może udzielić zezwolenia na przywrócenie akcjom formy dokumentu.

Emisja akcji założycielskich

Podczas tworzenia nowej spółki w celu objęcia wydawanych akcji jest wymagane złożenie przez zainteresowanego oświadczenia w formie aktu notarialnego, w którym przyszły akcjonariusz stwierdza, że wyraża zgodę na zawiązanie spółki

---

i dane brzmienie jej statutu oraz na objęcie akcji. Akt musi wymieniać osobę lub osoby obejmujące akcje, liczbę i rodzaj akcji objętych przez każdą z nich, wartość nominalną i cenę emisyjną akcji oraz terminy dokonywanych na nie wpłat.

Emisja obligacji

Obligacje mogą być emitowane w różnym trybie, który decyduje o procedurze emisji i wysokości ponoszonych kosztów. Ustawa o obligacjach pozwala na wyróżnienie trzech trybów:

- trybu emisji prywatnej;
- trybu subskrypcji publicznej obligacji krótkoterminowych bądź o wartości nominalnej nie mniejszej niż równowartość 40 tys. euro, przeznaczonych do obrotu prywatnego;
- trybu subskrypcji publicznej obligacji przeznaczonych do obrotu publicznego.

Poszczególne rodzaje emisji obligacji różnią się wykonywanymi czynnościami organizacyjnymi i prawnymi. Cechą wspólną każdego rodzaju emisji jest wybór jej trybu i ustalenie warunków. Rodzaj emitowanych obligacji narzuca wybór trybu emisji między publiczną subskrypcją a skierowaniem propozycji nabycia obligacji do indywidualnych adresatów, których liczba nie przekracza stu osób, a w praktyce ogranicza się do kilku lub kilkunastu osób, z którymi są prowadzone negocjacje.

Emisja praw poboru

Zwiększając kapitał zakładowy, spółka może wyemitować nowe akcje. Walne zgromadzenie akcjonariuszy musi podjąć jednak decyzję, komu zaproponować ich objęcie. Zgodnie z *Kodeksem spółek handlowych* pierwszeństwo objęcia nowych akcji mają dotychczasowi akcjonariusze proporcjonalnie do liczby już posiadanych akcji. Uchwała o zwiększeniu kapitału zakładowego powinna wskazywać również dzień, w którym posiadacze dotychczasowych akcji będą mieli prawo do poboru nowych akcji (dzień ustalenia prawa poboru).

Harmonogram postępowania:

- walne zgromadzenie akcjonariuszy podejmuje uchwałę o emisji akcji z prawem poboru;
- dzień ustalenia prawa poboru – na rachunkach posiadaczy akcji zostają zapisane prawa poboru;
- notowanie prawa poboru na giełdzie;
- składanie zapisów podstawowych na akcje nowej emisji;
- składanie zapisów dodatkowych;
- przydział akcji i ewentualne rozliczenie zapisów dodatkowych;
- pojawienie się na rachunkach w miejsce posiadanych praw poboru PNE (prawa do nowej emisji);
- notowanie na giełdzie akcji nowej emisji jako PDA;
- asymilacja akcji nowej emisji z dotychczas notowanymi na giełdzie akcjami spółki.

Emitenci papierów wartościowych

Przedmiotem obrotu na rynku regulowanym (giełda papierów wartościowych, giełda towarowa) mogą być jedynie papiery wartościowe spółek publicznych, tzn. takich spółek, w których co najmniej jedna akcja jest zdematerializowana. Dematerializacja papierów wartościowych następuje z chwilą ich rejestracji w depozycie papierów wartościowych. Od tego momentu przestają mieć formę dokumentu.

Emotikony

Niewerbalne informacje graficzne uzupełniające przekaz tekstowy, pomagające w procesie wzajemnej komunikacji. Są one postrzegane jako porównywalne do przekazów mimiki (przekaz niewerbalny) podczas rozmowy face-to-face i mają znaczący wpływ na interpretację przekazywanych tekstów.

ERP

Enterprise Resource Planning – to komputerowe systemy wspomagające: księgowość, kadry i płace oraz sprzedaż. Systemy te obejmują całość procesów produkcji i dystrybucji, czyli obsługę klientów (produkty na żądanie, EDI), produkcję (magazyn, koszty, zaopatrzenie, prognozowanie zdolności produkcyjnych, krytyczny poziom zapasów, kontrola produkcji), finanse (księgowość, kontrola przepływu dokumentów, raporty finansowe – zgodnie z oczekiwaniami) oraz planowanie i zarządzanie zasobami (urządzenia, materiały, kadra, pieniądze).

Estymacja

Estymacja – to dział wnioskowania statystycznego, będący zbiorem metod pozwalających na uogólnianie wyników badania próby losowej na nieznaną postać oraz parametry rozkładu zmiennej losowej w całej populacji, a także szacowanie błędów wynikających z tego uogólnienia. Wyrażenie „nieznana postać” jest kluczem do odróżnienia estymacji od drugiego działu wnioskowania statystycznego, czyli weryfikacji hipotez statystycznych, polegającej najpierw na wysuwaniu przypuszczeń na temat rozkładu, a następnie na sprawdzaniu ich poprawności.

W zależności od szukanej cechy rozkładu można wyróżnić dwie metody estymacji:

- **estymację parametryczną**, czyli metody znajdowania nieznanymi wartościami parametrów rozkładu;
- **estymację nieparametryczną**, czyli metody znajdowania postaci rozkładu populacji.

W praktyce estymacja nieparametryczna jest zastępowana prostszymi metodami opierającymi się na weryfikacji hipotez statystycznych. Metody estymacji parametrycznej można – w zależności od sposobu szacowania szukanego parametru – podzielić na dwie grupy: **estymację punktową i estymację przedziałową**.

W estymacji punktowej oceną wartości szukanego parametru jest konkretna wartość uzyskana z próby (estymator), natomiast w estymacji przedziałowej operuje się pojęciem przedziału ufności, czyli przedziału, do którego z pewnym prawdopodobieństwem należy szukana wartość.

Estymacja przedziałowa

Estymacja przedziałowa – to grupa metod statystycznych służąca do oszacowania parametrów rozkładu zmiennej losowej w populacji generalnej. Wynikiem oszacowania nie jest ocena punktowa, tak jak w przypadku metod estymacji punktowej. Można zauważyć, że w odniesieniu do rozkładu ciągłego prawdopodobieństwo, że ocena punktowa parametru przyjmie wartość równą wartości szacowanego parametru, jest bliskie zeru. W metodach estymacji przedziałowej oceną parametru nie jest konkretna wartość, lecz pewien przedział, do którego z określonym prawdopodobieństwem należy szacowana wartość parametru.

Estymacja punktowa

Estymacja punktowa – to grupa metod statystycznych służąca do punktowego oszacowania wartości szukanego parametru rozkładu. Punktowe oszacowanie oznacza, że uzyskuje się konkretną wartość liczbową, nie zaś przedział liczbowy, jak w przypadku estymacji przedziałowej.

Metody estymacji punktowej sprowadzają się do wyznaczenia odpowiednią metodą estymatora szacowanego parametru.

Estymator

Estymator jest statystyką służącą do szacowania wartości parametru rozkładu. Celem zastosowania estymatora jest znalezienie parametru rozkładu cechy w populacji.

Przykład:

Badamy rozkład wzrostu ludności w Polsce. Zakładamy, że rozkład tej cechy X w populacji jest rozkładem normalnym, szukaną zaś wielkością jest wartość oczekiwana m . Wartość m jest zatem szukanym parametrem rozkładu cechy X . W celu oszacowania tych wielkości zbieramy dane z próby losowej o liczebności n . Następnym krokiem będzie znalezienie wygodnej statystyki z próby, która posłuży do oszacowania parametru m . Rolę takiej statystyki może pełnić wartość średnia z próby. Mówimy zatem, że wartość średnia z próby jest estymatorem wartości oczekiwanej rozkładu normalnego. Obliczoną na podstawie konkretnej próby wartość średnią nazywamy oceną parametru.

Europejski Obszar Gospodarczy

Kraje Unii Europejskiej oraz Islandia, Liechtenstein i Norwegia.

Ewidencja środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych

Składniki majątku zaliczane do środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych muszą być objęte stosowną ewidencją. Podatnicy opodatkowani na ogólnych zasadach, prowadzący podatkową księgę przychodów i rozchodów lub księgi rachunkowe, mają obowiązek prowadzenia ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. Obowiązkiem tym nie są objęte jedynie budynki mieszkalne lub lokale mieszkalne, których wartość początkową ustala się w sposób uproszczony (opisany w dalszej części publikacji). Natomiast podatnicy opodatko-

wani zryczałtowanym podatkiem dochodowym od przychodów ewidencjonowanych są także obowiązani do prowadzenia wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.

Ewidencja środków trwałych oraz i wartości niematerialnych i prawnych powinna zawierać co najmniej:

- liczbę porządkową;
- datę nabycia;
- datę przyjęcia do używania;
- określenie dokumentu stwierdzającego nabycie;
- określenie środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej;
- symbol klasyfikacji środków trwałych;
- wartość początkową;
- stawkę amortyzacyjną;
- kwotę odpisu amortyzacyjnego za dany rok podatkowy i narastająco za okres dokonywania tych odpisów, w tym także, gdy składnik majątku był kiedykolwiek wprowadzony do ewidencji (wykazu), a następnie z niej wykreślony i ponownie wprowadzony;
- zaktualizowaną wartość początkową;
- zaktualizowaną kwotę odpisów amortyzacyjnych;
- wartość ulepszenia zwiększającą wartość początkową;
- datę likwidacji oraz jej przyczynę albo datę zbycia.

Podatnicy mogą ujmować w ewidencji dodatkowe dane, na przykład ratę odpisu (miesięczną, kwartalną). Należy pamiętać, że podatnik jest obowiązany wprowadzić środek trwały lub wartość niematerialną i prawną do ewidencji najpóźniej w miesiącu przekazania ich do używania. Późniejszy termin wprowadzenia uznaje się za ujawnienie środka trwałego. Pozostałe zapisy w ewidencji środków trwałych powinny być dokonywane w terminach umożliwiających prawidłowe ewidencjonowanie kosztów zużycia trwałych składników majątku. W razie braku ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych dokonywane odpisy amortyzacyjne nie stanowią kosztów uzyskania przychodów. Natomiast od ujawnionych środków trwałych dokonuje się odpisów amortyzacyjnych od miesiąca następującego po miesiącu, w którym środki te zostały wprowadzone do ewidencji. Podatnicy opodatkowani na ogólnych zasadach, jak również opodatkowani zryczałtowanym podatkiem dochodowym są obowiązani do prowadzenia – obok ewidencji lub wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych – ewidencji wyposażenia, do której powinny być wprowadzane rzeczowe składniki majątku, których wartość początkowa przekracza 1500 zł.

Exploity

Niewielkie programy wykorzystujące błędy w oprogramowaniu, stosowane do pokonywania zabezpieczeń komputerów. Ich stosowanie łączy się zazwyczaj z łamaniem prawa.

EyeTracking

Jest to technologia precyzyjnego śledzenia przez użytkownika na ekranie monitora obserwowanego miejsca.

Finansowy majątek trwały

Finansowy majątek trwały – to majątek obejmujący długoterminowe lokaty kapitałowe powierzone innym jednostkom w celu uzyskania określonych korzyści (np. w formie dywidendy, odsetek). W bilansie pozostają jako aktywa przynajmniej przez rok.

Firewall

Firewall – to technologia kontrolowania informacji przepływającej w Sieci (pakietów). Cały ruch informacyjny do i z firewalla jest sprawdzany według zadanych kryteriów.

Firma

W ujęciu prawnym jest to nazwa podmiotu gospodarczego ujętego w *Kodeksie cywilnym*. Natomiast w języku potocznym i ekonomii określenie „firma” jest synonimem przedsiębiorstwa.

Flash

Pamięć Flash – to technologia budowy pamięci; częściej używane określenie pamięci przenośnej, następcy dyskietek. Inne nazwy tej pamięci to: USB Flash Drive, pamięć USB, Flash Disk, Flash Drive, Flash Memory Stick. Flash jest niewielki, lekki i coraz bardziej pojemny (do setek gigabajtów). Technologia ta wykorzystywana jest do konstrukcji SSD (szybszy i droższy następca, dysk twardego) oraz pamięci do innych, poza komputerami, elektronicznych urządzeń mobilnych (m.in. aparaty cyfrowe, komórki, kamery wideo).

Format prezentacji multimedialnych w Internecie, opracowany przez firmę Macromedia (obecnie Adobe). Jest to technologia tworzenia i odtwarzania materiałów multimedialnych na stronach WWW.

Folksonomy

Folksonomy służą do współpracy prowadzącej do kategoryzacji i oceny informacji w Sieci. Jest to społecznościowe wyróżnianie popularnych terminów w celu wskazania popularności i miejsca (adresu) określonych zasobów informacyjnych. Mają charakter otwarty, dzięki temu tworzą sieć osób zainteresowanych podobnymi informacjami. Informacje te mogą mieć postać obrazków (flicker) lub dedykowanych stron, np. del.icio.us, wikis. Jest to narzędzie wspomagające społecznościowe interakcje.

Fora

Umowne miejsca w Internecie (usługa dostępna za pośrednictwem przeglądarki) do wymiany informacji. Ich uczestnicy stosują, zazwyczaj zgodnie ak-

---

ceptowaną, kategoryzację swojej społeczności i poruszanych tematów. Jedną z form to Web 2.0.

Format pliku

Standard zapisu dowolnej całości informacji (np. list, obraz, piosenka) w postaci cyfrowej. Każda multimedialna informacja cyfrowa jest wyróżniana ostatnią częścią nazwy (rozszerzenie). Może być zapisana w dowolnym formacie, odpowiednim dla danej formy, np. tekst: nazwa.txt, nazwa.doc; obraz: nazwa.bmp.

Franchising

Franchising – to umowa, na mocy której za określoną opłatę firma daje zezwolenie innej firmie na używanie własnego znaku handlowego. Termin ten oznacza również całokształt działań biznesowych podejmowanych w ramach prowadzenia firmy, na które składają się: pomoc prawna, promocja marki, dostarczanie towarów, pomoc w prowadzeniu interesów. Taka forma interesów nie wymaga zbyt wiele od przedsiębiorcy, najczęściej jedynym wymogiem jest posiadanie odpowiedniej ilości gotówki. Przykładem takich firm są McDonald's lub DaGrasso.

Free software

Jest to oprogramowanie kategorii *open source*. Udostępniane jest bezpłatnie i komercyjnie.

Freeware

Oprogramowanie darmowe, zamknięte (bez źródeł!), z możliwością wykorzystywania bez żadnych ograniczeń. Często należy liczyć się z tym, że oprogramowanie to może zawierać niebezpieczne, nieznanym użytkownikowi funkcje, np. złośliwe programy.

Ftp

File transfer protocol – to usługa mająca charakter „produkcyjny”. Służy do sprawniej transmisji plików: filmów, tekstów i wszelkich innych zbiorów danych tworzących zasoby Sieci.

Funkcje banków

Podstawowe funkcje banków to:

- przyjmowanie wkładów pieniężnych płatnych na żądanie lub z nadejściem oznaczonego terminu oraz prowadzenie rachunków tych wkładów;
- prowadzenie innych rachunków bankowych;
- udzielanie kredytów;
- udzielanie i potwierdzanie gwarancji bankowych oraz otwieranie i potwierdzanie akredytyw;
- emitowanie bankowych papierów wartościowych;
- prowadzenie bankowych rozliczeń pieniężnych;

-
- wydawanie instrumentu pieniądza elektronicznego;
  - wykonywanie innych czynności przewidzianych wyłącznie dla banku w odrębnych ustawach.

Czynnościami bankowymi są również następujące działania, o ile są podejmowane przez banki:

- udzielanie pożyczek pieniężnych;
- wykonywanie operacji czekowych i wekslowych oraz operacji, których przedmiotem są warranty;
- wydawanie kart płatniczych oraz przeprowadzanie operacji z ich użyciem;
- wykonywanie terminowych operacji finansowych;
- nabywanie i zbywanie wierzytelności pieniężnych;
- przechowywanie przedmiotów i papierów wartościowych oraz udostępnianie skrytek sejfowych;
- prowadzenie skupu i sprzedaży wartości dewizowych;
- udzielanie i potwierdzanie poręczeń;
- wykonywanie czynności zleconych, związanych z emisją papierów wartościowych;
- pośredniczenie w dokonywaniu przekazów pieniężnych oraz rozliczeń w obrocie dewizowym.

Banki mogą także:

- obejmować lub nabywać akcje i prawa z akcji, udziały innej osoby prawnej oraz jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych;
- zaciągać zobowiązania związane z emisją papierów wartościowych;
- dokonywać obrotu papierami wartościowymi;
- dokonywać, na warunkach uzgodnionych z dłużnikiem, zamiany wierzytelności na składniki jego majątku;
- nabywać i zbywać nieruchomości;
- świadczyć usługi konsultacyjno-doradcze w sprawach finansowych;
- świadczyć usługi certyfikacyjne w rozumieniu przepisów o podpisie elektronicznym, z wyłączeniem wydawania certyfikatów kwalifikowanych, wykorzystywanych przez banki podczas wykonywania czynności, których są stronami;
- świadczyć inne usługi finansowe;
- wykonywać inne czynności, jeżeli przepisy odrębnych ustaw uprawniają je do tego.

Założycielami banku w formie spółki akcyjnej mogą być osoby prawne i osoby fizyczne, z tym że założycieli nie może być mniej niż trzech. Natomiast założycielami banku spółdzielczego mogą być tylko osoby fizyczne w liczbie wymaganej do założenia spółdzielni, określonej w ustawie *Prawo spółdzielcze*.

Funkcje ceny

Wyróżnia się następujące funkcje ceny:

Informacyjno-bodźcową. Jest to parametr, który pozwala określić wielkość przychodów ze sprzedaży, a także wywołać określone działania. Ceny informu-

ją nabywcę, o ile zmniejszą się jego zasoby pieniężne, jeśli dokona zakupu. Sprzedającego natomiast informują, o ile zwiększy się jego przychód, jeśli dokona sprzedaży.

Redystrybucyjną (wtórny podział, rozdział). Ceny są narzędziem podziału dóbr i usług oraz przesuwania dochodów z jednych grup społecznych do innych oraz do budżetu państwa. Państwo również może dokonywać redystrybucji dochodów za pomocą cen, różnicując obciążenie ich podatkami, ustalając ceny minimalne albo maksymalne lub dotując pewne gałęzie gospodarki.

Stymulacyjną. Jest to narzędzie oddziaływania na dostawców i odbiorców – im wyższy jest poziom cen, tym większa jest opłacalność produkcji. Stymuluje ono producentów do zwiększania produkcji. Niższy poziom cen zniechęca producentów i powoduje ograniczenie produkcji. Natomiast wyższy poziom cen może skłaniać ich do zwiększenia produkcji, a nawet wartości użytkowej wyrobów (jakość, estetyka, funkcjonalność). Zazwyczaj wyższy poziom cen skłania konsumentów do ograniczenia spożycia, a niższy stymuluje wzrost spożycia.

Za pomocy cen państwo może stymulować wzrost spożycia niektórych wyrobów, tj. modyfikować strukturę spożycia, a także regulować poziom realnych dochodów w społeczeństwie.

Funkcje nieruchomości

W gospodarce rynkowej nieruchomości pełnią wiele funkcji. Są obiektem: rynkowym; dochodowym dla właściciela; inwestowania (w celu na przykład zabezpieczenia kapitału, osiągania dochodu czy ulg podatkowych); fiskalnym (stanowią podstawę naliczania podatków, a tym samym zasilają budżet gminy czy państwa); kredytowym (stanowią rzeczową formę zabezpieczenia kredytu); zarządzania; prawnym, a także obiektem użytkowym.

Funkcje papierów wartościowych

Funkcje ogólne:

- funkcja legitymacyjna;
- funkcja obiegowa.

Funkcje szczegółowe:

- funkcja gwarancyjna;
- funkcja kredytowa:
  - funkcja finansowania kapitałem,
  - funkcja finansowania długiem;
- funkcja udziałowa;
- funkcja inwestycyjna;
- funkcja spekulacyjna;
- funkcja płatnicza;
- funkcja motywacyjna.

Funkcje wyceny

Funkcje wyceny wartości są następujące: informacyjna, decyzyjna, negocjacyjna i rozwiązywania konfliktów interesów.

Funkcja informacyjna polega na przygotowaniu stronom informacji, aby kupujący i sprzedający uniknęli nietrafnych propozycji cenowych.

Funkcja decyzyjna polega na dostarczeniu informacji niezbędnych do podejmowania decyzji dotyczących wyboru kierunku lokat kapitału.

Funkcja negocjacyjna przejawia się w dostarczaniu stronom argumentów uzasadniających proponowaną w transakcji cenę.

Funkcja rozwiązywania konfliktów interesów obu stron zapobiega wydłużaniu się czasu trwania transakcji oraz stratom produkcyjno-finansowym związanym z przedłużającymi się negocjacjami.

General Public License

Jest to licencja wolnego oprogramowania, zabraniająca zamykania kodu. Jej znaną wersją jest GNU GPL. Aplikacje objęte GNU muszą dawać prawo do uruchamiania bez żadnych ograniczeń, do kopiowania, modyfikowania i udostępniania zarówno oryginalnego programu, jak i jego zmodyfikowanej wersji.

Giełda

Miejsce, gdzie regularnie w określonym czasie i w podporządkowany określonym zasadom sposób odbywają się transakcje kupna/sprzedaży danego instrumentu w celu osiągnięcia zysku wynikającego z różnicy kursów.

Giełda papierów wartościowych

Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie – to instytucja publiczna mająca na celu umożliwienie obrotu papierami wartościowymi (takimi jak: akcje, obligacje, prawa poboru itp.), dopuszczonymi do obrotu giełdowego. Wymiana taka jest regulowana przez regulamin giełdy, Komisję Nadzoru Finansowego (19 września 2006 roku zastąpiła Komisję Papierów Wartościowych i Giełd) oraz ustawy z 29 lipca 2005 roku o:

- brocie instrumentami finansowymi;
- ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych;
- nadzorze nad rynkiem kapitałowym.

Goodwill

Goodwill (renoma, reputacja; wartość renomy, reputacji; nadwartość; ang. *goodwill*, niem. *Geschäftswert*) – to nadwyżka zyskowności danego przedsiębiorstwa nad średnią zdolnością generowania zysków przez podmioty z danej branży. Jest to jeden z elementów wchodzących w skład pozycji bilansowej wartości niematerialnych i prawnych o nazwie „wartość firmy”. Wartość firmy (czyli nazwy przedsię-

---

biorstwa, jego marki), w tym *goodwill*, staje się składową wartości przedsiębiorstwa, będąc nadwyżką godziwie oszacowanej wartości podmiotu gospodarczego – z uwzględnieniem zdolności do generowania zysków w przyszłości – nad sumą wartości jego aktywów. *Goodwill*, utożsamiana często z kapitałem intelektualnym, jest definiowana również jako suma wartości elementów pozamajątkowych i pozamaterialnych przedsiębiorstwa.

W wielu spółkach, zwłaszcza tych o znanej, powszechnie rozpoznawanej marce i z długą tradycją, największą wartością niematerialną jest właśnie *goodwill*. Często jej wartość odbiega w dużym stopniu od wartości aktywów materialnych przedsiębiorstwa. Ze względu na to, że *goodwill* brakuje wielu cech, które z definicji są przypisywane aktywom (m.in. identyfikowalność i odrębność), wycena jej wartości staje się złożonym problemem, poświęca się jej zatem wiele uwagi.

Stosuje się trzy zasadnicze podejścia do wyceny *goodwill*:

- wycenę przychylnych postaw wobec firmy;
- określenie bieżącej zdyskontowanej wartości nadwyżki oczekiwanych przyszłych zysków ponad te, które uważa się za normalny, przeciętny zwrot z całkowitej inwestycji, gdyby nie uwzględniano *goodwill*;
- wycenę konta głównego – nadwyżki wartości firmy ujmowanej jako całość ponad wycenę poszczególnych indywidualnych pozycji materialnych oraz niematerialnych aktywów netto.

Ze względu na częstokroć dużą wartość i znaczenie *goodwill* w wycenie przedsiębiorstw stosuje się podejścia w sposób zróżnicowany uwzględniające wartość reputacji przedsiębiorstwa. Wśród metod mieszanych wyceny tej wartości, czyli uwzględniających zarówno majątek, jak i dochody firmy, można wyróżnić m.in. metodę: niemiecką, U.E.C., zakupu rocznego i inne.

GPRS

General Packet Radio Service – to technologia (względnie stara), która pozwala na bezprzewodową transmisję do 115 Kb/s, dla 3G – 384 Kb/s.

Grid computing

Jest to system zarządzający zasobami będącymi pod kontrolą różnych komputerów, połączonych siecią komputerową, który do swojej pracy wykorzystuje otwarte protokoły i interfejsy ogólnego przeznaczenia.

Grupy społecznościowe

Komunikujący się między sobą użytkownicy Sieci, którzy mają wspólne zainteresowania. Łączność między członkami grup odbywa się za pośrednictwem wszelkich form indywidualnej wymiany informacji online i offline, od poczty elektronicznej, przez listy dyskusyjne, portale społecznościowe, do wideokonferencji włącznie.

Gry komputerowe

Są to programy i usługi sieciowe służące rozrywce. Korzystanie z nich może od-

---

bywać się offline – na samodzielnie pracującym urządzeniu elektronicznym (komputer, konsola, telefon komórkowy) lub online – za pośrednictwem Internetu (często odpłatnie) na dedykowanych temu celowi serwerach. Istotą gier komputerowych jest rywalizacja między graczem a komputerem lub/i innymi graczami. Stanowią znaczącą część globalnej działalności komercyjnej w Sieci.

Haczywizm

Haczywizm – to rozprzestrzenianie wirusów w sieci – forma demonstracji politycznej.

Haker

Osoba, często o wysokich umiejętnościach informatycznych, dysponująca odpowiednimi narzędziami (sprzęt, oprogramowanie, dostęp do Internetu) umożliwiającymi zdalne, przez Sieć, włamania do komputerów swoich ofiar. Celem ataków hakerskich bywają: destrukcja, podsłuch, fałszowanie informacji oraz kompromitowanie ofiary (np. zmieniając treść jej strony), także manifestacja własnych umiejętności.

Haptics

Technologia umożliwiająca rozpoznawanie ruchów rąk użytkownika i przekazywanie ich do maszyny.

Hardware

Hard i ware – to sprzęt ze wszystkimi fizycznymi składowymi.

Hasło

W odniesieniu do IT to krótka, poufny tekst służący do identyfikacji w Sieci. W celu uzyskania jak największego bezpieczeństwa tekst ten powinien być jak najbardziej skomplikowany (cyfry, litery, znaki specjalne), jak najdłuższy, często zmieniany i niedostępny dla innych osób. Większe bezpieczeństwo haseł uzyskuje się przez stosowanie tak zwanych haseł jednorazowych (listy-zdrapki, tokeny, SMS-y) lub biometrikę.

HD

Standard sygnału TV dużej rozdzielczości. Wyróżnia się: HD Ready – 720p, 1280x720 pikseli; Full HD – 1080p, 1920x1080 pikseli. Tylko model Full HD gwarantuje wyświetlanie filmów z płyt Blu-ray/stacji HDTV bez utraty jakości obrazu.

Hejterstwo

Jest to złośliwe i powtarzające się nagabywanie, naprzykrzanie się w celu wywołania u ofiary poczucia zagrożenia. Czynności te polegają na obsesyjnym śledzeniu lub kontaktowaniu się z inną osobą wbrew jej woli.

Hipertekst

Język, sposób lub forma zapisu strony. Potocznie mówi się, że strony są napisane w HTML-u. Jest to format lub język zapisu informacji, który standaryzuje odczytywanie zawartości stron przez przeglądarki WWW. Dzięki temu uzyskuje się interaktywny sposób gromadzenia i prezentacji informacji powiązanych ze sobą odnośnikami (linkami).

Host

Każdy komputer podłączony do sieci, który ma unikalny adres IP, może być hostem – miejscem, w którym uruchamiane są usługi sieciowe (mail, strony itp.).

Hosting

Hosting – to usługa polegająca na udostępnianiu przez firmę zewnętrzną miejsca na własnych serwerach. Hosting internetowy zapewnia miejsce na stronie WWW, rejestrację własnej domeny, serwer FTP, skrzynki poczty elektronicznej oraz inne usługi, np. miejsce do gromadzenia i udostępniania prywatnych zasobów informacyjnych.

Hotspot

To obszar, w którym dostępna jest łączność Wi-Fi.

HTTP

Hypertext Transfer Protocol – to standard (protokół) przesyłania dokumentów hipertekstowych w Internecie.

Hurtownie danych

Zorientowane tematycznie, integralne i uwzględniające wymiar czasowy zbiory danych wykorzystywane w procesie podejmowania decyzji. Dane gromadzone w hurtowni pochodzą z wielu źródeł i pozwalają na szybką i efektywną analizę wartości zgromadzonych informacji.

Ikona

W odniesieniu do informatyki jest to symboliczny obrazek, niewielka ilustracja symbolizująca czynność lub zasób cyfrowy.

Indeks

Indeks wyszukiwarki – to zasób informacyjny o zawartości poszczególnych stron w całej lub wyróżnionej części Sieci. W indeksie do poszczególnych słów kluczowych (haseł) są dołączone adresy stron, w których hasła te występują (podobnie jak w książce telefonicznej numery telefonów są przyporządkowane do nazwisk).

Indywidualne stawki amortyzacyjne

Indywidualne stawki amortyzacyjne można ustalać dla używanych lub ulepszonych środków trwałych, po raz pierwszy wprowadzonych do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. Środki trwałe uznaje się za używane, gdy podatnik jest w stanie udowodnić, że przed ich nabyciem były one wykorzystywane:

- w przypadku środków trwałych zaliczanych do 3–6, 8 KŚT (*Klasyfikacja Środków Trwałych*) co najmniej przez 6 miesięcy;
- w odniesieniu do budynków i budowli przez 60 miesięcy.

Środki trwałe uznaje się za ulepszone, jeżeli przed wprowadzeniem do ewidencji wydatki poniesione przez podatnika na ich ulepszenie stanowiły co najmniej:

- 20% wartości początkowej w przypadku środków trwałych zaliczanych do 3–6, 8 KŚT i środków transportu;
- 30% wartości początkowej w odniesieniu do budynków i budowli.

Rozpatrując środki trwałe używane lub ulepszone, które po raz pierwszy zostały wprowadzone przez podatnika do ewidencji środków trwałych, minimalny okres amortyzacji, wynikający z zastosowania stawek indywidualnych, nie może być krótszy niż:

- dla środków trwałych zaliczonych do grupy 3–6, 8 KŚT:
  - 24 miesiące, gdy ich wartość początkowa nie przekracza 25 000 zł,
  - 36 miesięcy, gdy ich wartość początkowa jest większa od 25 000 zł i nie przekracza 50 000 zł,
  - 60 miesięcy – w pozostałych przypadkach;
- dla środków transportu, w tym samochodów osobowych – 30 miesięcy;
- dla budynków (lokali) niemieszkalnych, dla których stawka amortyzacyjna z „wykazu stawek amortyzacyjnych” wynosi 2,5% – 40 lat, pomniejszone o pełną liczbę lat, które upłynęły od dnia ich oddania po raz pierwszy do używania do dnia wprowadzenia do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, prowadzonej przez podatnika, z tym że okres amortyzacji nie może być krótszy niż 10 lat;
- dla budynków (lokali) i budowli innych niż wymienione – 10 lat, z wyjątkiem:
  - trwale związanych z gruntem budynków handlowo-usługowych wymienionych w rodzaju 103 klasyfikacji oraz innych budynków niemieszkalnych wymienionych w rodzaju 109 klasyfikacji, trwale związanych z gruntem;
  - kiosków towarowych o kubaturze poniżej 500 m³, domków kempingowych i budynków zastępczych, dla których okres amortyzacji nie może być krótszy niż 3 lata.

Należy zaznaczyć, że podatnicy, którzy przed 1 stycznia rozpoczęli amortyzację budynków (lokali) i budowli na podstawie przepisów obowiązujących przed 1 stycznia 2007 roku, stosują na zasadzie praw nabytych przepisy ustawy w brzmieniu obowiązującym przed tym dniem. Zgodnie z tymi przepisami okres amortyzacji dla budynków (lokali) i budowli nie może być krótszy niż 10 lat, z wyjątkiem budynków wymienionych w rodzajach 103 i 109 klasyfikacji, trwale związanych z gruntem, kiosków towarowych o kubaturze poniżej 500 m³, domków kempingowych

oraz budynków zastępczych, dla których okres amortyzacji nie może być krótszy niż 36 miesięcy.

Indywidualne stawki amortyzacyjne mają również zastosowanie w stosunku do przyjętych do używania inwestycji w obcych środkach trwałych. Inwestycje te obejmują wydatki na ulepszenie środków trwałych niestanowiących własności podatnika i niezaliczonych do jego majątku. Dotyczy to zarówno ulepszenia będących środkami trwałymi nieruchomości, jak i rzeczy ruchomych.

Minimalny okres amortyzacji inwestycji w obcych budynkach (lokalach) lub budowlach nie może być krótszy niż 10 lat. W pozostałych przypadkach został określony analogicznie jak dla środków trwałych tego samego typu – ulepszonych bądź używanych. Indywidualne stawki amortyzacyjne stosowane są również w przypadku amortyzacji wartości niematerialnych i prawnych. Wyjątek stanowi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego oraz prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej. Od tych składników majątku dokonuje się amortyzacji z zastosowaniem rocznej stawki w wysokości 2,5%. Zaznaczyć przy tym należy, że przy ustalaniu wartości początkowej tych praw podatnicy mogą stosować metodę uproszczoną. Wówczas roczna stawka amortyzacyjna wynosi 1,5%.

Stawki amortyzacyjne pozostałych wartości niematerialnych i prawnych określa sam podatnik. Jednak muszą być tak ustalone, aby zachować minimalny, wymagany przepisami ustawy, okres amortyzacji. Okres dokonywania odpisów amortyzacyjnych od wartości niematerialnych i prawnych nie może być krótszy niż:

- dla licencji (sublicencji) na programy komputerowe oraz praw autorskich – 24 miesiące;
- dla licencji na wyświetlanie filmów oraz na emisję programów radiowych i telewizyjnych – 24 miesiące, z tym że jeżeli wynikający z umowy okres używania tych praw majątkowych jest krótszy niż 24 miesiące, podatnicy mogą dokonywać odpisów amortyzacyjnych w okresie wynikającym z umowy;
- dla poniesionych kosztów zakończonych prac rozwojowych – 12 miesięcy;
- dla pozostałych wartości niematerialnych i prawnych – 60 miesięcy.

Podatnicy ustalają stawki amortyzacyjne na cały okres amortyzacji przed rozpoczęciem odpisów amortyzacyjnych. Należy pamiętać, że wartość początkowa tych składników majątku nie ulega zmianie. Wartości niematerialne i prawne nie podlegają ulepszeniu dla celów podatkowych.

Inflacja

Inflacja jest to proces wzrostu poziomu cen, powodujący niekontrolowane i nieakceptowane społecznie zmiany proporcji podziału dochodu narodowego. We współczesnej gospodarce światowej występuje ona powszechnie, choć z różnym nasileniem w poszczególnych krajach. Stopień nasilenia inflacji określa stopa inflacji, wyrażająca w procentach wzrost poziomu cen w badanym okresie w stosunku do okresu przyjętego przez ustawę. W zależności od poziomu stopy inflacji rozróżniamy:

inflację pełzającą (do kilku procent w skali rocznej), niepowodującą zakłóceń w przebiegu procesów gospodarczych, poddającą się kontroli;

---

inflację kroczącą (zwykle do kilkunastu procent rocznie), gdy oczekiwania inflacyjne wywołują określone zachowania podmiotów gospodarczych wzmagające ten proces, przy czym zaczyna się ona wymykać spod kontroli;

inflację galopującą (powyżej 20%), powodującą narastanie zakłóceń w przebiegu procesów gospodarczych, osłabienie systemów motywacyjnych, a w rezultacie zahamowanie wzrostu gospodarczego;

hiperinflację, gdy natężenie procesów inflacyjnych uniemożliwia racjonalne gospodarowanie z powodu niemożności prowadzenia rachunku ekonomicznego, planowania działań gospodarczych i nieskuteczności systemów motywacyjnych, co prowadzi do anarchizacji życia społecznego.

Proces inflacji jest niezwykle złożony ze względu na mnogość jego przyczyn, przejawów i skutków. Z punktu widzenia przyczyn wyróżnia się inflację popytową (powodowaną przez popyt) i kosztową (wynikającą z kosztów).

Inflacja popytowa jest wynikiem nadmiernej ilości pieniądza w obiegu. Nazywa się ją także inflacją pieniężną. Jej źródłem mogą być nadmierne wydatki państwa, niezajdujące pokrycia w dochodach (inflacja budżetowa), nadmierna kreacja pieniądza kredytowego (inflacja kredytowa) lub nadmierny w stosunku do zwiększenia produkcji wzrost płac (inflacja płacowa). Inflacja kosztowa jest związana ze wzrostem kosztów produkcji.

Zazwyczaj oba rodzaje inflacji występują równocześnie. Mechanizm inflacji przejawia się w występowaniu tzw. spirali inflacyjnej, polegającej na wzajemnym wspomaganiu się ruchów cen, dochodów i kosztów, z których jedne są raz przyczyną, a innym razem skutkiem zmian pozostałych. Wśród wielu płaszczyzn spirali inflacyjnej wymienia się konkurencyjne ceny – płace, płace – płace (wzrost płac w jednych dziedzinach gospodarki staje się przyczyną nacisków na wzrost płac w innych dziedzinach), płace – świadczenia społeczne (żądania waloryzacji świadczeń społecznych w ślad za wzrostem płac), ceny – ceny (wzrost jednych towarów skłania producentów innych towarów do podwyżki cen w celu zachowania ukształtowanych wcześniej proporcji cenowych), ceny – stopa procentowa itp.

Początkowo procesy inflacyjne występowały tylko w okresach ożywienia koniunktury gospodarczej. Współcześnie towarzyszą one każdej fazie cyklu gospodarczego.

Infobroker

Instytucja lub osoba zajmująca się usługami polegającymi na pomocy w korzystaniu z zasobów informacyjnych online. Odgrywa rolę pośredniego ogniwa w komunikacji sieciowej między zasobami Internetu a ich użytkownikami. Pełni funkcję swoistego tłumacza wspomagającego komunikację osób (instytucji) zainteresowanych korzystaniem z zasobów sieciowych.

Informacja

Informacja – to każdy czynnik organizacyjny (niematerialny), który może być wykorzystany do sprawniejszego lub bardziej celowego działania przez ludzi, inne organizmy żywe lub maszyny. Ów czynnik powoduje zmniejszenie niewiedzy. Im

---

więcej informacji, tym mniejsza niewiedza. W odniesieniu do IT informacja jest cyfrową reprezentacją każdej z form multimedialnych.

Informatyka

Wiedza obejmująca przedsięwzięcia związane z przetwarzaniem informacji. Ujmuje wszelkie aspekty naukowe, badawcze, projektowe, wdrożeniowe i eksploatacyjne związane ze sprzętem informatycznym (hardware) i oprogramowaniem (software).

Innowacje

J.A. Schumpeter uznawał innowację za istotę rozwoju. Innowacje zaś to *wprowadzanie nowych kombinacji materiałów i siły znajdujących się w zasięgu naszej władzy* – napisał w 1912 roku. Innowacje zatem to, według niego, zastosowanie nowego towaru lub nowego gatunku jakiegoś towaru, a także nowej metody produkcji lub otwarcie nowego rynku. To również zdobycie nowych źródeł surowców lub półfabrykatów oraz wprowadzenie nowych zasad organizacji jakiegoś sektora przemysłu.

J.A. Allen natomiast stwierdził, że *innowacja jest wprowadzeniem do szerokiego użytku nowych produktów, procesów lub sposobów postępowania*. Ph. Kotler zaś uważał, że *pojęcie innowacji odnosi się do każdego dobra, które jest postrzegane przez kogoś jako nowe*. Inaczej postrzegał innowacje E.M. Rogers. Uważał bowiem, że *innowacją jest idea, praktyka lub obiekt, który jest postrzegany jako nowy przez osobę lub inną jednostkę przyjmującą*. Są to dość pojemne definicje pojęcia innowacji.

Proponowane w literaturze modele opisują jedynie wybrane fragmenty innowacji. Model E. Mansfielda nadaje się do empirycznego testowania, ale zajmuje się jedynie różnicowaniem wydatków na badania i rozwój (BiR) w różnych firmach w zależności od ich wielkości oraz możliwości oferowanych przez tę sferę działalności. W modelu W.D. Nordhousa model innowacji został ograniczony do firmy działającej w doskonale konkurencyjnym środowisku.

Samo pojęcie innowacji nie ma jednolitej definicji umożliwiającej unifikację podstaw do opracowania ujęcia teoretycznego – ewentualnej teorii innowacji. Zdaniem E. Mansfielda, innowację stanowi pierwsze zastosowanie wynalazku. Natomiast Ch. Freeman uważał, że jest to *pierwsze handlowe wprowadzenie (zastosowanie) nowego produktu, procesu, systemu lub urządzenia*.

Rozbudowaną definicję innowacji podał J. Panek. Według niego: *innowacyjność jest pojęciem szerokim i rozumiana jest jako zdolność i motywacje podmiotów gospodarczych do ustawicznego poszukiwania i wykorzystywania w praktyce nowych wyników badań naukowych, prac badawczo-rozwojowych, usprawnień, pomysłów i wynalazków. Innowacyjność oznacza także doskonalenie i rozwój istniejących technologii produkcyjnych i pomocniczych, eksploatacyjnych i dotyczących sfery usług, wprowadzanie nowych rozwiązań w organizacji i zarządzaniu oraz doskonalenie infrastruktury, w tym również przetwarzania informacji*.

Dla J. Penca innowacja (myślenie i komunikowanie) oznacza zdolność do kreowania nowej wiedzy w celu łącznego wykorzystania wpływu i rozwoju otoczenia oraz sytuacji w samej organizacji. Takie zdefiniowanie innowacji przenosi centrum zainteresowania przede wszystkim na człowieka, na kreatywność pracowników, która *powinna wynikać z wewnętrznej potrzeby i chęci działania pracownika*.

W cytowanych definicjach innowacja zależy w dużym stopniu od postaw pracowników. Są oni, bez wątpienia, ważnym elementem procesów innowacyjnych. Ich postawa wobec zmian może bowiem ułatwiać postęp, jednak ich rola jest – moim zdaniem – przeceniona. Innowacje zmieniające strukturę zatrudnienia, wymagające nowych kwalifikacji czy wręcz zmiany charakteru pracy mogą budzić obawy pracowników i napotykać nawet opory w ich wdrażaniu.

Osią innowacji, czy raczej procesów innowacyjnych, jest przedsiębiorca. Jego rola wykracza jednak daleko poza działanie wynalazcy, inicjatora postępu technicznego i menedżera zmian. S. Kwiatkowski stwierdził za Schumpeterem, że działalność gospodarcza wymaga pełnienia czterech funkcji społecznych: przedsiębiorcy, menedżera, kapitalisty i wynalazcy. *Przedsiębiorca (nazywany często przywódcą, kapitanem przemysłu czy też kreatywnym niszczycielem) to właśnie innowator*.

Spojrzenie na innowacje przez pryzmat przedsiębiorcy jest zgodne z Druckerską koncepcją określającą innowacje jako szczególne narzędzie przedsiębiorcy, dzięki któremu inicjuje on nowe przedsięwzięcia gospodarcze. Tę szczególną rolę przedsiębiorcy potwierdzają przeprowadzone badania: *Z doświadczeń krajów wysoko rozwiniętych wynika, że współcześnie motorem postępu technicznego nie jest naukowiec (placówka naukowa), lecz innowacyjnie zorientowany przedsiębiorca (przedsiębiorstwo innowacyjne)*.

Wymienione ogólne definicje omawianego pojęcia obejmują zarówno innowacje produktowe, jak i procesowe. W miarę wytwarzania coraz bardziej złożonych produktów różnica między tymi ujęciami innowacji staje się umowna. *Co więcej – napisał S. Gomułka – za nowe produkty należy uznać także produkty zasadniczo istniejące już wcześniej, ale przeprojektowane, unowocześnione lub ulepszone*. Innowacja zatem *to wszystko, co postrzegamy jako nowe, niezależne od obiektywnej nowości danej idei, rzeczy*, jak również rewolucyjne zmiany, które nie tylko wprowadzają usprawnienia i ulepszenia, ale także nowe techniki, technologie i procesy, czyniąc dotychczas używane bezużytecznymi.

Definicja R. Kocha, według której innowacja w dziedzinie *procesu to zmiana konkretnego sposobu, w jaki dana usługa jest świadczona klientowi – w przeciwieństwie do strukturalnej zmiany całego systemu dostawy*, zawęża pojęcie innowacji procesowej jedynie do przeobrażeń techniki i organizacji produkcji, pozostawiając sam przedmiot bez zmian. Cytowany S. Gomułka zwrócił uwagę, że różnica między nowym procesem a nowym produktem jest wyraźniejsza na etapie wynalazku niż na etapie innowacji.

Innowacja traktowana jako *zmiany celowo wprowadzone przez człowieka lub zaprojektowane przezeń układy cybernetyczne, które polegają na zastępowaniu do-*

tychczasowych stanów rzeczy (rozumianych także jako wszelkie informacje, poglądy, zjawiska społeczne itd.) innymi, ocenianymi dodatnio w świetle określonych kryteriów i składających się w sumie na postęp, jest pojęciem dobrze poddającym się analizie systemowej.

Innowacje organizacyjne definiowano w ciągu ostatnich lat w różnorodny sposób, uwzględniając każdorazowo potrzeby prowadzonych właśnie badań. C.M. Crawford (1980), D. Dougherty i E. Bowman (1995) analizowali innowacje organizacyjne z punktu widzenia produktu. Natomiast pojęcie „procesu” do definicji innowacji organizacyjnej wprowadzili T. Amabile (1988), J. Johannessen i J. Dolva (1994), R. Kanter (1988), S. Scott i R. Bruce (1994). Wielowymiarowość innowacji organizacyjnych dostrzegł F. Damanpour (1991), natomiast R.A. Wolf (1994) zaproponował trzy różne podejścia do badań innowacji organizacyjnych: dyfuzji innowacji, organizacji innowacji i teorii procesów innowacyjnych. Każde z nich wymaga sformułowania odmiennych tematów badawczych oraz modeli i metod gromadzenia danych, każde bowiem ma inne ograniczenia. Jednak wnioski z przeprowadzonych badań powinny prowadzić do budowy spójnego systemu.

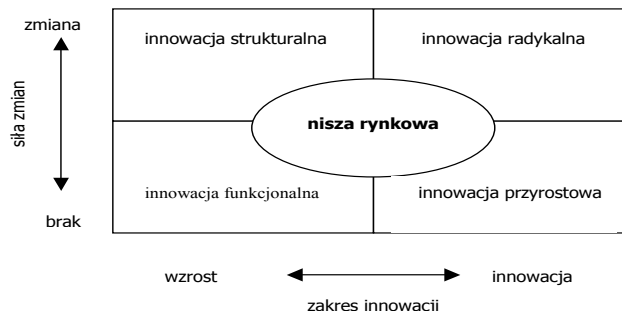
Klasyfikacja innowacji jest niejednoznaczna. Badacze używają kryteriów klasyfikacyjnych odpowiednich dla celów przeprowadzanych badań. Przegląd podziałów klasyfikacyjnych przedstawił J. Penc. Do najczęściej używanych klasyfikacji innowacji zaliczył podział ze względu na:

- dziedzinę wiedzy (innowacje techniczne, artystyczne, naukowe itp.);
- dziedzinę działalności (innowacje funkcyjne, przedmiotowe, technologiczne, organizacyjne, ekologiczne);
- kryterium oryginalności (innowacje kreatywne, imitujące);
- intensywność technologiczną i kapitałową (innowacje „lekkie”, „ciężkie”);
- kryterium złożoności (innowacje niesprężone, sprężone);
- miejsce powstania (innowacje krajowe, zagraniczne);
- skalę wielkości i zakres skutków (innowacje strategiczne, taktyczne);
- warunki psychospołeczne osób realizujących innowacje (innowacje refleksyjne, bezrefleksyjne, zamierzone, niezamierzone);
- mechanizm pobudzania do innowacji (innowacje podażowe, popytowe);
- zakres oddziaływania i uzyskiwane efekty (innowacje procesowe, produktowe).

Dokonując przeglądu klasyfikacji innowacji, A. Jasiński cytował za K. Pavitem pojęcie dwuwymiarowej przestrzeni innowacyjnej. Podział zaproponowany przez Pavitta i współpracowników uwzględnia dwa wymiary: pierwszy to innowacja (przyrostowa, radykalna, transformacyjna), drugi to zmiana (produktowa, usługowa i procesowa).

Przy dwuwymiarowym opisie innowacji pozostaje również Chi-Cheng Chang, definiując innowacje na płaszczyźnie rynku rozpiętej na osi zakresu innowacji i osi siły zmian innowacji (rys. 5). Najmniejszy zakres innowacji i mała siła zmian odpowiadają innowacji funkcjonalnej. Jeśli przy tym samym, małym zakresie innowacji

siła zmian będzie większa, to mamy do czynienia z innowacją strukturalną. Natomiast duży zakres innowacji i niewielka zmiana opisują innowację przyrostową. Innowacja radykalna wymaga dużego zakresu i równie dużej siły zmian.

Rysunek 5. Klasyfikacja innowacji według Chi-Cheng Chang (2004)

G. Zaltman umieścił innowacje w trzech wymiarach. Pierwszy jest rozpięty między innowacjami planowanymi i nieplanowanymi, drugi – między innowacjami instrumentalnymi i ostatecznymi, a trzeci między innowacją rutynową i radykalną. Pierwszy wymiar jest intuicyjnie zrozumiały. Drugi to kolejne modyfikacje prowadzące do stanu, w którym żadna kolejna zmiana nie jest możliwa. Trzeci wymiar rozpoczynają innowacje przyrostowe, wpływające również na zmiany strukturalne, choć zachowują specyfikę (cel) organizacji, a kończą zmiany radykalne wymuszające przeobrażenia w organizacji, nie wyłączając jej celu.

F. Damanpour podzielił innowacje na trzy typy: administracyjne, techniczne i pomocnicze. Innowacje administracyjne determinują zmiany w strukturze organizacji. Innowacje techniczne wprowadzają zmiany w organizacji na skutek zmian technologii. Innowacje pomocnicze włączają do organizacji nowe funkcje, wychodząc daleko poza dotychczasowe cele działania.

Innowacje i procesy innowacyjne w firmie dynamizują przedsiębiorstwo, wprowadzając jednocześnie element ryzyka. Kosztowne innowacje mogą zakończyć się niepowodzeniem, a przy tym wymagają sprawnego kierowania. Ponadto, uzyskana w wyniku ich wprowadzenia przewaga konkurencyjna może zostać szybko zniwelowana przez naśladowców. Zatem, zgodnie z sugestią J. Kaya, zdobycie przewagi konkurencyjnej w wyniku realizacji procesów innowacyjnych powinno być wsparte działaniami wzmacniającymi reputację i architekturę firmy. Innowacyjność jako samodzielny proces nie jest bowiem wystarczającym warunkiem osiągnięcia sukcesu. Organizacje mające dobrą reputację i właściwą architekturę są przy tym bardziej skłonne do wprowadzania innowacji.

J. Kay zwrócił uwagę na koszty inwestycji. Organizacje zorientowane innowacyjnie, skłonne do inwestowania i podejmowania związanego z tym ryzyka, ponoszą niewspółmiernie większe koszty niż firmy, które nową technologię skopiowały i w postaci już gotowego rozwiązania wykorzystują, nie narażając się na niepew-

---

ność co do osiągnięcia sukcesu. Wspomniane firmy bez wprowadzania innowacji po prostu zamierają. Z czasem aktywność innowacyjna staje się elementem wizerunku i trwałą cechą reputacji.

Bruce Tether stosuje trzy pojęcia innowacji:

- innowację jako wynalazek (nowa jakość, odkrycie);
- innowację jako osiągnięcie technologiczne – nowy produkt zawierający zbiór znanych lub nowych technologii, tworzący nową jakość;
- innowację jako zdolność do tworzenia i modyfikowania nowych produktów czy technologii.

Wynalazek staje się innowacją, kiedy po raz pierwszy zostanie wykorzystany w celach komercyjnych. Ilustracją tego stwierdzenia jest przykład telefonu lub odkrycia promieniowania przez Roentgena. O ile telefon jest sumą kilku technologii, a promieniowanie R zjawiskiem prostym, które przyczyniło się do rozwoju nowych technologii, o tyle oba są radykalnymi innowacjami wprowadzającymi nową jakość w technice i ekonomii.

Zatem innowacja przyrostowa to konsekwentny „przyrost” szczegółowych rozwiązań modyfikujących nową, radykalnie nowatorską technologię. Nie ma jednak jasno określonej granicy między genialnymi projektami Leonarda da Vinci (latające maszyny z Amboise) a takimi współczesnymi rozwiązaniami techniki, jak Concorde, Boeing czy prom Columbia. Na te osiągnięcia złożyły się zarówno odkrycia aerodynamiki, jak i skonstruowanie silników odrzutowych, opracowanie włókien szklanych i wielu nowych technologii.

Nowe technologie, zwłaszcza ich złożoność, skłaniają do sformułowania definicji innowacji jako zdolności do celowej działalności zmierzającej do rozwoju technologicznego i organizacyjnego z uwzględnieniem aspektu ekonomicznego oraz społecznego. O ile odkrycia mogą zdarzyć się przypadkiem, czego przykładem odkrycie penicyliny przez Aleksandra Fleminga, o tyle *szansę dostaje tylko przygotowany umysł* – powiedział L. Pasteur. Zatem niemal pewna jest teza, że innowacje powstające w XXI wieku są efektem zbiorowej pracy zespołów specjalistów, jednak bez wątplenia pod kierunkiem liderów.

A. Kleinknecht, J. Reijnen i W. Smits przeprowadzili na początku lat 90. badania, które były podstawą wprowadzenia następującego rozróżnienia innowacji technicznych:

- innowacja to nowy albo radykalnie zmieniony produkt (usługa);
- innowacja to także ulepszony istniejący produkt (usługa);
- innowacja to nowy albo ulepszony dodatek do produktu (usługi);
- innowacja to zróżnicowanie istniejącego dotychczas w jednej postaci produktu (usługi);
- innowacja to również zmiana procesu (technologii – ten jednak zakres został przez autorów słabo zbadany).

Przedstawione niektóre pojęcia i definicje innowacyjności zostały zunifikowane w wydawnictwie „Oslo Manual” i są podstawą prowadzonych badań statystycznych. „Oslo Manual” jest trzecim podręcznikiem (w ramach serii Frascati Family Manuals) poświęconym metodom badań statystycznych z dziedziny innowacji technicz-

---

nych i technologicznych. Omówione w nim metody są podstawą prowadzenia badań odnoszących się do innowacyjności w przemyśle oraz w sektorze usług. Zalecanym ich tematem jest działalność innowacyjna oraz zachowania innowacyjne przedsiębiorstwa, czyli zbiór czynników wpływających na innowacyjność na poziomie przedsiębiorstwa. „Oslo Manual” unifikuje terminy, sprowadzając pojęcie innowacji do następującego rozróżnienia:

- innowacje – produkty,
- innowacje – procesy,
- innowacje organizacyjne,
- innowacje marketingowe.

Przyjęcie zunifikowanych metod jest podstawą dokonywania analiz porównawczych. Przeprowadzone do 2005 roku badania z wykorzystaniem formularza CIS nie są w pełni porównywalne. Badając innowacyjność małych i średnich przedsiębiorstw, przyjąłem za „Oslo Manual” określenie innowacji jako pierwszego zastosowania nowego lub ulepszanego produktu lub procesu, przy czym punktem odniesienia nowości jest przedsiębiorstwo.

Zgodnie z definicją sformułowaną w tej publikacji innowacja techniczna (technologiczna): *ma miejsce wtedy, gdy nowy lub ulepszony produkt zostaje wprowadzony na rynek albo, gdy nowy lub ulepszony proces zostaje zastosowany w produkcji, przy czym ów produkt i proces są nowe przynajmniej z punktu widzenia wprowadzającego je przedsiębiorstwa. Zatem badania statystyczne innowacji uwzględniają wszystkie możliwe stopnie nowości: od wyrobów i procesów nowych na skalę światową (tzw. innowacje absolutne), poprzez wyroby i procesy nowe w skali kraju lub rynku, na którym operuje przedsiębiorstwo, po wyroby i procesy nowe tylko dla danego przedsiębiorstwa, lecz już wdrożone w innych przedsiębiorstwach, branżach lub krajach (tzw. innowacje imitacyjne).* „Oslo Manual” za przedsiębiorstwo innowacyjne uznaje takie przedsiębiorstwo, które w badanym okresie – najczęściej trzyletnim – wprowadziło przynajmniej jedną innowację technologiczną: *nowy lub ulepszony produkt bądź nowy lub ulepszony proces, będące nowością przynajmniej z punktu widzenia tegoż przedsiębiorstwa.*

Instrument finansowy

Instrument finansowy – to kontrakt determinujący powstanie aktywów finansowych po jednej stronie i zobowiązań po drugiej stronie.

Instrument kapitałowy

Instrument kapitałowy – to kontrakt determinujący prawo do majątku jednostki (podmiotu) pozostałego po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wszystkich wierzycieli. Są to również wszelkie zobowiązania jednostki do wyemitowania lub dostarczenia własnych instrumentów kapitałowych (np.: udziały, opcje na akcje własne lub warranty).

W rozumieniu *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi* (DzU 2005 nr 183 poz. 1538, z późn. zm.) do instrumentów finansowych zalicza

---

się papiery wartościowe oraz niebędące papierami wartościowymi:

- tytuły uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania;
- instrumenty rynku pieniężnego;
- finansowe kontrakty terminowe oraz inne równoważne instrumenty finansowe rozliczane pieniężnie, umowy forward dotyczące stóp procentowych, swapy akcyjne, swapy na stopy procentowe, swapy walutowe;
- opcje kupna lub sprzedaży instrumentów finansowych, opcje na stopy procentowe i walutowe oraz inne równoważne instrumenty finansowe rozliczane pieniężnie;
- prawa majątkowe, których cena zależy bezpośrednio lub pośrednio od wartości oznaczonych pod względem gatunku rzeczy, od określonych rodzajów energii, mierników limitów wielkości produkcji lub emisji zanieczyszczeń (pochodne instrumenty towarowe);
- inne instrumenty, jeżeli zostały dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym na terytorium państwa członkowskiego lub są przedmiotem ubiegania się o takie dopuszczenie.

Natomiast dyrektywa PE (*Dyrektywa 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych* zmieniająca dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG oraz dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, a także uchylająca dyrektywę Rady 93/22/EWG) znacznie rozszerzyła zarówno pojęcie zbywalnych papierów wartościowych, jak i zakres derywatów objętych pojęciem instrumentów finansowych, do których zaliczyła:

- zbywalne papiery wartościowe;
- instrumenty rynku pieniężnego;
- jednostki uczestnictwa w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania;
- transakcje opcyjne, transakcje typu futures, swaps, umowy terminowe na stopę procentową oraz inne kontrakty na instrumenty pochodne, odnoszące się do papierów wartościowych, instrumentów dewizowych, stóp procentowych lub oprocentowania albo innych instrumentów pochodnych, indeksów finansowych lub środków finansowych, które można rozliczać materialnie lub w środkach pieniężnych;
- transakcje opcyjne, transakcje typu futures, swaps, umowy terminowe na stopę procentową oraz inne kontrakty na instrumenty pochodne odnoszące się do instrumentów towarowych, które należy rozliczać w środkach pieniężnych lub w środkach pieniężnych z opcją jednej ze stron (w przeciwnym przypadku mogą powodować niedotrzymanie warunków lub innego rodzaju zdarzenie powodujące unieważnienie kontraktu);
- transakcje opcyjne, transakcje typu futures, swaps, umowy terminowe na stopę procentową oraz inne kontrakty na instrumenty pochodne odnoszące się do instrumentów towarowych, które można materialnie rozliczać pod warunkiem, że podlegają one obrotowi na rynku regulowanym i (lub) MTF;
- transakcje opcyjne, transakcje typu futures, swaps, umowy terminowe na stopę procentową oraz inne kontrakty na instrumenty pochodne odnoszące się do instrumentów towarowych, które można materialnie rozliczać, oraz niewymienione w sekcji C.6 (też dyrektywy) i nieprzeznaczonych do celów handlo-

-
- wych, wykazujące właściwości innych pochodnych instrumentów finansowych, uwzględniając przy tym, czy są one rozliczane przez uznane izby rachunkowe lub podlegają regularnym spekulacyjnym transakcjom różnicowym;
- instrumenty pochodne dotyczące przenoszenia ryzyka kredytowego;
  - kontrakty finansowe na transakcje różnicowe;
  - transakcje opcyjne, transakcje typu futures, swaps, umowy terminowe na stopę procentową oraz inne kontrakty na instrumenty pochodne odnoszące się do kontraktów na instrumenty towarowe dotyczące stawek klimatycznych, opłat przewozowych, dopuszczalnych poziomów emisji oraz stawek inflacji lub innych urzędowych danych statystycznych, które należy rozliczać w środkach pieniężnych lub z opcją jednej ze stron (w przeciwnym przypadku mogą powodować niedotrzymanie warunków lub innego rodzaju zdarzenie powodujące unieważnienie kontraktu), a także wszelkiego rodzaju inne kontrakty na instrumenty pochodne dotyczące aktywów, praw, zobowiązań, indeksów oraz środków niewymienionych w innym miejscu w tej sekcji, wykazujących właściwości innych pochodnych instrumentów finansowych, uwzględniając, między innymi, czy podlegają one obrotowi na rynku regulowanym lub MTF, są rozliczane przez uznawane izby rachunkowe lub podlegają regularnym spekulacyjnym transakcjom różnicowym.

Zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości za instrumenty finansowe można uznać także umowy pożyczek i kredytów, umowy sprzedaży z odroczonym terminem płatności, środki na rachunku bieżącym, umowy najmu przewidujące wniesienie kaucji, a nawet umowy leasingu finansowego. W wymienionych umowach w aktywach jednego podmiotu pojawia się składnik finansowy – najczęściej prawo do otrzymania środków pieniężnych lub instrument kapitałowy innego podmiotu. Drugi podmiot po stronie pasywów bilansu umieści albo zobowiązanie finansowe (jeśli ma formę środków pieniężnych), albo instrument kapitałowy jako element kapitałów własnych.

Instytucje finansowe

Instytucja finansowa – to jednostka organizacyjna, której podstawowym zadaniem jest operowanie zasobami finansowymi, czyli gromadzenie i wydatkowanie środków pieniężnych. Do instytucji finansowych należą przede wszystkim banki, kasy oszczędnościowe, zakłady ubezpieczeniowe oraz zakłady reasekuracyjne.

Definicja instytucji finansowej na gruncie polskiego prawa nie jest jednolita. *Kodeks spółek handlowych* zalicza do nich:

- banki,
- fundusze inwestycyjne,
- towarzystwa funduszy inwestycyjnych lub powierniczych,
- narodowy fundusz inwestycyjny,
- zakłady ubezpieczeń,
- fundusze powiernicze,
- towarzystwa emerytalne,

- fundusze emerytalne,
- domy maklerskie.

Instytucje te muszą mieć siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej albo w państwie należącym do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD).

Z kolei zgodnie z ustawą Prawo bankowe instytucją finansową jest podmiot niebędący bankiem ani instytucją kredytową, którego podstawowa działalność będąca źródłem większości przychodów polega na wykonywaniu działalności gospodarczej związanej z:

- nabywaniem i zbywaniem udziałów lub akcji;
- udzielaniem pożyczek ze środków własnych;
- udostępnianiem składników majątkowych na podstawie umowy leasingu;
- świadczeniem usług w zakresie nabywania i zbywania wierzytelności;
- świadczeniem usług związanych z transferem środków pieniężnych;
- emitowaniem instrumentów płatniczych i administrowaniem nimi;
- udzielaniem gwarancji, poręczeń lub zaciąganiem innych zobowiązań nieujmowanych w bilansie;
- obrotem na rachunek własny lub rachunek innej osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, o ile ma zdolność prawną;
- terminowymi operacjami finansowymi;
- instrumentami rynku pieniężnego;
- papierami wartościowymi;
- uczestnictwem w emisji papierów wartościowych lub świadczenia usług związanych z taką emisją;
- świadczeniem usług w zakresie zarządzania aktywami;
- świadczeniem usług w dziedzinie doradztwa finansowego, w tym inwestycyjnego;
- świadczeniem usług brokerskich na rynku pieniężnym.

Integralność danych

Oznacza własność danych wykluczającą niekontrolowane wprowadzenie do nich zmian. Zapewnia to podpis elektroniczny.

Interaktywność

W odniesieniu do IT jest to możliwość prostej i szybkiej wymiany informacji między użytkownikiem a komputerem i Siecią.

Interfejs

Przez pojęcie to należy rozumieć standaryzowane zasady przekazywania informacji. Wyróżnia się interfejs:

Sprzętowy – standaryzowane urządzenia (złącza) i zasady/standardy przesyłania informacji (protokoły) służące ich wymianie w sprzęcie teleinformatycznym.

Użytkownika – zespół rozwiązań sprzętowych (m.in. wykorzystanie myszki) i programowych, które ułatwiają wymianę informacji między komputerem i innymi urządzeniami elektronicznymi (np. TV smart) oraz ich użytkownikiem. Interfejs powinien charakteryzować się m.in. intuicyjnością, tolerancją dla błędów użytkownika oraz wykorzystaniem graficznych elementów w procesie komunikacji (interfejs graficzny, ikony). Uzyska się dzięki temu tzw. przyjazność i spolegliwość komputerów.

Graficzny (GUI – *Graphical User Interface*) – środowisko graficzne wykorzystywane podczas komunikacji z komputerem, w którym dominującą rolę w przekazywaniu informacji pełni prezentacja przez komputer obrazów (ikony) oraz wskazywanie kursorem ikon w celu wykonania określonej operacji.

Internauta

Jest to użytkownik internetu. Osoba, która w przyjętym okresie (zazwyczaj minimum 30 dni) przynajmniej raz korzystała z Internetu.

Internet

Stanowi zbiór infrastruktury (łączość przewodowa i bezprzewodowa) oraz wszystkich narzędzi technicznych i programowych, które są wykorzystywane do przesyłania informacji między komputerami. Jest to jedna z form cyfrowej łączności elektronicznej, w której stosowany jest ogólnoświatowy standard formatu przesyłanych pakietów informacji – TCP/IP. Internet uzupełniony o zasoby sieciowe nazywany jest Siecią WWW.

Intranet

Sieć komputerowa obejmująca urządzenia pracujące w ramach wyróżnionej organizacji. Mogą być w niej dostępne wszystkie usługi Internetu. Intranet dzięki izolacji od Internetu zapewnia większe bezpieczeństwo informacji firmowych.

Inwestorzy

Inwestor – osoba fizyczna lub prawna, która dokonuje inwestycji, czyli podejmuje takie działania gospodarcze, których efekty widoczne są raczej w przyszłości niż natychmiast.

Inwestorzy instytucjonalni

Inwestor instytucjonalny lokuje wielki kapitał powierzony mu w formie depozytu lub składek ubezpieczeniowych. Wyróżnia się instytucje ubezpieczeniowe i fundusze emerytalne, które lokują część środków rezerwowych pochodzących ze składek klientów.

Inwestycje

Inwestycje – to aktywa nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania z nich przychodów w for-

mie odsetek, dywidend (udziałów w zyskach) lub innych pożytków, w tym również z transakcji handlowej. W szczególności są to aktywa finansowe oraz te nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz zostały nabyte w celu osiągnięcia korzyści.

W gospodarce rynkowej podmioty gospodarcze w zależności od działalności, jaką prowadzą, mogą inwestować w majątek trwały oraz w papiery wartościowe. Pierwszy typ działalności określa się jako: **inwestycje bezpośrednie**, natomiast drugi – **inwestycje pośrednie**. Inwestycje bezpośrednie to modernizacja oraz udoskonalanie prowadzonej działalności. Natomiast inwestycje pośrednie zakładają zyski z działalności obcych firm i przedsięwzięć gospodarczych. Wymienione rodzaje inwestycji są ze sobą powiązane.

Inwestycje bezpośrednie

Inwestycje bezpośrednie są klasyfikowane na:

odtworzeniowe, polegające na zastępowaniu zużytych oraz przestarzałych aktywów nowymi. Ich celem jest przede wszystkim zapobieganie wzrostowi kosztów produkcji i tworzenie majątku;

modernizacyjne, ukierunkowane głównie na zmniejszenie kosztów wytwarzania wyrobów (wprowadzane zazwyczaj równocześnie z inwestycjami odtworzeniowymi);

innowacyjne, służące modyfikacji wytwarzania dotychczasowych wyrobów z wykorzystaniem innowacji technologicznych, organizacyjnych lub marketingowych;

rozwojowe, zwiększające potencjał produkcyjny przedsiębiorstwa (wzrost wydajności parku maszynowego, rozwój sieci handlowej, zmiana kanałów dystrybucji własnych produktów). Inwestycje rozwojowe to także wdrażanie do produkcji nowych wyrobów i procesów;

strategiczne, biorące pod uwagę odległy horyzont czasowy, umacniające w perspektywie przewagę konkurencyjną przedsiębiorstwa.

Inwestycje rozpoczęte

Inwestycje rozpoczęte – to suma kosztów wynikających bezpośrednio z niezrealizowanych jeszcze procesów: budowy, montażu bądź oddania do użytkowania czy modyfikacji istniejącego środka trwałego.

IP

Internet Protocol – to standard wymiany informacji w sieciach lokalnych (LAN) i w Internecie.

IRR

Internal Rate of Return – to wewnętrzna stopa zwrotu będąca metodą uwzględniającą zmianę wartości pieniądza w czasie podejmowania decyzji inwestycyjnych. Jest ona rzeczywistą stopą dochodu uzyskiwaną z inwestycji w ciągu jej realizacji.

O ile podczas obliczania wartości bieżącej netto *NPV* stopa jest określoną wielkością, a analiza polega na sprawdzeniu, czy *NPV* dla danego projektu przyjmuje wartość powyżej 0 (dla tej stopy procentowej), o tyle w metodzie *IRR* jest poszukiwana wartość stopy dyskontowej, gdy *NPV* będzie równa 0 (przy danym okresie trwania projektu i znanych przepływach pieniężnych). Można to zapisać wzorem:

$$IRR = NPV = 0$$

IRR jest zatem taką stopą, dla której wartość *NPV* = 0. Wyznacza się ją za pomocą prostego algorytmu:

$$0 = \sum_{t=0}^n \frac{NCF_t}{(1 + IRR)^t}$$

a *IRR* wyznacza się według formuły interpolacji liniowej danej wzorem:

$$IRR = r_1 + \frac{PV(r_1 - r_2)}{PV + |NV|}$$

gdzie:

- r_1 – poziom stopy procentowej, dla którego *NPV* > 0,
- r_2 – poziom stopy procentowej, przy którym *NPV* < 0,
- PV* – poziom *NPV* obliczonej na podstawie r_1 ,
- NV* – poziom *NPV* obliczonej na podstawie r_2 .

Analityczne rozwiązanie tego równania jest w przypadku braku odpowiedniego programu komputerowego bardzo uciążliwe, a nawet wręcz niemożliwe. Przybliżony wynik można otrzymać, stosując metodę kolejnych przybliżeń. Procedura ustalania wartości *IRR* obejmuje wówczas kilka etapów. Najpierw należy ustalić przepływy pieniężne netto w kolejnych latach realizacji i funkcjonowania analizowanego przedsięwzięcia inwestycyjnego. Następnie wybiera się metodą prób i błędów takie dwie wielkości stopy procentowej r_1 oraz r_2 , dla których:

- obliczona na podstawie r_1 wartość *NPV* jest zbliżona do zera, ale jest dodatnia;
- obliczona na podstawie r_2 wartość *NPV* jest zbliżona do zera, ale jest ujemna.

Ustalony na podstawie ostatniego wzoru poziom *IRR* jest tym dokładniejszy, im różnica między r_1 i r_2 jest mniejsza. Różnica ta nie powinna przekraczać 1%. Wynika to z faktu, że w rzeczywistości zależność między poziomem stopy procentowej a *NPV* nie ma liniowego charakteru. Zachowanie takiej różnicy stóp procentowych sprawia, że popełniony błąd uznaje się za nieistotny. Wewnętrzną stopę zwrotu, jako kryterium oceny opłacalności projektów rozwojowych, można stosować zarówno do cechy pojedynczych przedsięwzięć, jak i do wyboru najbardziej opłacalnych wariantów spośród możliwych. W tym drugim przypadku należy kierować się maksymalizacją *IRR*. Najbardziej opłacalne jest to przedsięwzięcie, które charakteryzuje

---

się najwyższym poziomem **IRR**. Należy zwrócić szczególną uwagę na to, że w przypadku niektórych inwestycji występuje więcej niż jedna wartość **IRR**. Dotyczy to sytuacji niekonwencjonalnych przepływów pieniężnych. Za podstawę efektywności inwestycyjnej należy przyjąć wówczas miernik **NPV**.

ISP

Internet Service Provider – to prowajderzy, dostawcy Internetu. Oferta ISP jest zazwyczaj znacznie bogatsza niż tylko udostępnianie Internetu – zawiera wiele dodatkowych usług (*Value-Added Services*).

IT

Information Technology – to technologie informacyjne obejmujące metody, środki i narzędzia (sprzęt teleinformatyczny i oprogramowanie) służące do posługiwania się informacjami. Funkcjonalna sfera IT to metody i narzędzia gromadzenia, transmisji i przetwarzania informacji, jej selekcji i wyszukiwania. IT łączą potencjał informatyki i Internetu.

Kapitał

Kapitał – to pojęcie z dziedziny ekonomii i finansów, oznaczające dobra (bogactwa, środki, aktywa) finansowe, służące zwłaszcza rozpoczęciu lub kontynuacji działalności gospodarczej. Jest jednym ze środków wytwórczych obok: pracy, przedsiębiorczości i ziemi, które są potrzebne do rozpoczęcia produkcji.

W szerokim kontekście kapitał to „samopomnażająca się” wartość. Taka definicja wskazuje po pierwsze na fakt, że kapitałem nie muszą być jedynie pieniądze i dobra, lecz także technologie i inne niematerialne wartości. Po drugie mówi o tym, że nie każdy pieniądź (dobro/technologie) jest kapitałem, lecz jedynie ten zainwestowany, czyli taki, którego posiadanie daje właścicielowi tytuł do renty (w postaci odsetek, opłaty licencyjnej itp.).

Kapitał może występować w trzech formach: finansowej, technologicznej (materialnej: maszyny, urządzenia; niematerialnej: projekty rozwiązań technologicznych, programy komputerowe, patenty, prawa autorskie) oraz towarowej.

Kapitał to dobra finansowe lub materialne o wymiernej wartości pieniężnej, którymi można dysponować w celu prowadzenia działalności mającej przynieść dochód. Najpierw się go gromadzi, a następnie inwestuje. Przedsiębiorstwo jest finansowane z kapitału własnego: akcyjnego, udziałowego, zapasowego i rezerwowego przewidzianego w statucie (ale nie jest to rezerwa rewaloryzacyjna przeznaczona na pokrycie deprecjacji kapitału własnego w wyniku inflacji) oraz z pozostawionego zysku lub niepokrytej straty z lat ubiegłych, a także z obcego, czyli pożyczek i kredytów, najczęściej bankowych.

Kapitał należy do podstawowych czynników produkcji. Stanowi on posiadane dobra materialne i niematerialne, wykorzystywane w procesach produkcji, oraz zasoby pieniężne przedsiębiorstwa. Do kapitału fizycznego należą przedmioty mate-

---

rialne (maszyny, urządzenia, środki transportu, wyposażenie), a do niewidocznego – nakłady o charakterze niematerialnym (patenty, licencje, znak firmowy, reputacja firmy, kapitał ludzki). Tak zdefiniowane formy kapitału są wykazywane w bilansie przedsiębiorstwa po stronie aktywów jako „majątek”, natomiast termin „kapitał” w dosłownym rozumieniu tego słowa jest stosowany do określania źródeł finansowania tego majątku, czyli jego odwrotnej strony, i jest wykazywany w bilansie po stronie pasywów.

Z punktu widzenia okresu zużywania się środków produkcji kapitał dzieli się na obrotowy, czyli zużywający się w ciągu jednego procesu produkcyjnego, oraz trwały, wykorzystywany stopniowo. Ten podział ma swoje odzwierciedlenie w pojęciu tzw. ruchu okrężnego kapitału. Jest to przekształcenie środków z jednej formy w inną oraz przechodzenie przez stadia produkcji i obrotu. Pojęcie to jest abstrakcyjne, odzwierciedla jednak rzeczywiste procesy gospodarcze zachodzące w przedsiębiorstwie. Środki obrotowe firmy znajdują się w nieustannym ruchu, przechodząc kolejno przez sferę zaopatrzenia, produkcji i zbytu. W ruchu tym zmieniają kolejno swoją formę z pieniężnej na materialną, produkcyjną, materialną i znowu pieniężną.

Karta rozszerzająca

W odniesieniu do komputera jest to wymienne urządzenie elektroniczne, które służy do zmiany/uzupełnienia potencjału sprzętowego komputera, np. karta dźwiękowa zapewnia odpowiednią jakość dźwięku generowanego i odbieranego przez komputer. Natomiast karta graficzna wspomaga generowanie obrazów widocznych na ekranie monitora. Dla PC są to karty rozszerzające, dla mobilnych komputerów – karty PC.

Keylogery

Są to szkodliwe programy zapisujące wpisywane na klawiaturze informacje, w tym hasła i inne poufne dane, w celu ich nielegalnego wykorzystania/udostępnienia.

Kinect

Jest to technologia rozpoznawania ruchów ciała.

Klastry

Pojęcie to oznacza komputery połączone prywatną Siecią, z zewnątrz widzianą jako jedno urządzenie. Zwykle do klastra podłączona jest także jedna lub więcej macierzy dyskowych. Komputery tworzące klaster są nazywane węzłami (*node*). Na każdym węźle powinny istnieć mechanizmy pozwalające na stwierdzenie awarii innego węzła i przejęcie jego procesów, na przyłączanie i odłączanie od klastra oraz migrację procesów.

Klawiatura komputerowa

Urządzenie to służy do wprowadzania informacji do komputera za pośrednictwem klawiszy alfanumerycznych i funkcyjnych. W Polsce obowiązuje standard (kolejność pierwszych liter na klawiaturze) QWERTY, a na przykład w Niemczech – QWERTZ.

Klucz kodowy

Jest to szereg znaków (na ogół ich długość jest podawana w bitach), od których zależy sposób przekształcania (szyfrowania) przez program szyfrujący (np. PGP) określonej informacji. Im więcej bitów ma klucz, tym bardziej skuteczny jest sposób kodowania (trudniej odszyfrować zmienioną za pomocą tego klucza informację). W praktyce klucz kodowy najlepiej przechowywać na nośniku zewnętrznym w pamięci flashowej lub na karcie czipowej, aby ktoś niepowołany nie mógł go odczytać na przykład z komputera właściciela klucza.

Kompresja

Kompresja – to operacja mająca na celu zmniejszenie rozmiaru pliku (liczby zajmowanych przez plik bajtów). Kompresja stratna (dotyczy dźwięku, obrazu, wideo), zależnie od stopnia kompresji, powoduje bezpowrotną utratę jakości kompresowanego pliku. Natomiast kompresja bezstratna, zawsze stosowana do plików tekstowych, także do plików wideo, dźwiękowych i obrazów, zwykle mniej skuteczna i okupiona małą wydajnością (długim czasem operacji) w czasie zapisu/odczytu, gwarantuje, że plik po dekompresji jest identyczny z plikiem oryginalnym – przed kompresją.

Komputer

Komputer – to urządzenie (maszyna) o zróżnicowanej skali integracji, wielkości i możliwościach operowania informacjami. Zależnie od wymiarów i możliwości funkcjonalnych najczęściej wyróżnia się: tablety/netbooki, laptopy/palmtopy/smartfony (zasilane bateryjnie), PC, a także serwery i superkomputery. O możliwościach obliczeniowych komputera decyduje przede wszystkim procesor i pamięć RAM. Jego potencjał można zmienić, stosując karty rozszerzające. Komputer dysponuje potencjałem do gromadzenia, przetwarzania i generowania/udostępniania informacji. Ma wbudowane podzespoły do przewodowej i bezprzewodowej (głównie komputery mobilne/przenośne) komunikacji z innymi urządzeniami. Wszystkie jego użytkowe funkcje są efektem realizacji poleceń wynikających z działania systemu operacyjnego i innych programów.

Komunikacja sieciowa

Jest to proces wymiany przetwarzanych informacji. Odnosi się do podmiotów biorących udział w akcie komunikacji, przy czym przynajmniej jednym z nich jest Sieć. Jest tu mowa o tzw. środowisku zewnętrznym – nadbudowie nad inżynierską interpretacją komunikacji cyfrowej.

Komunikator (IM)

Komunikator jest to oprogramowanie umożliwiające zainteresowanym „pisaną rozmowę” za pośrednictwem Internetu. Po zainstalowaniu oprogramowania można utworzyć listę osób, które dysponują podobnym oprogramowaniem. W chwili włączenia komputera z dostępem do Sieci możliwa jest wymiana informacji między internautą a osobami ze wspomnianej listy.

Koniunktura gospodarcza

Koniunktura gospodarcza – to wszelkie zmiany aktywności gospodarczej przejawiające się w zmianach podstawowych wskaźników ekonomicznych. Należą do nich wskaźniki agregatowe określające kondycję gospodarki, a więc np.: PKB, PNB, inwestycja, konsumpcja, wskaźniki bezrobocia i inflacji.

Koniunktura odzwierciedla cykliczny przebieg procesu gospodarowania i odnosi się zarówno do stanu, jak i do dynamiki zjawisk oraz procesów gospodarczych.

Konkurencja doskonała

Konkurencja doskonała (nazywana także wolną konkurencją) jest teoretycznym modelem opisującym jedną z form konkurencji na rynku. Charakterystyczną jej cechą, w odróżnieniu od innych form konkurencji, jest przekonanie zarówno kupujących, jak i sprzedających, że ich indywidualne decyzje nie mają wpływu na cenę rynkową. Rynek, na którym panuje konkurencja doskonała, zapewnia optymalną alokację zasobów w sensie Pareta.

Konstrukcja strony

Kategorie zasad konstrukcji strony są następujące: dostępność, zawartość merytoryczna, komunikatywność, nawigacja.

Korelacja

Korelacja oznacza współzależność (współwystępowanie), czyli zmiana jednej wielkości wpływa na zmianę innej. Można wyodrębnić trzy przypadki:

- między cechami występuje korelacja dodatnia;
- między cechami występuje korelacja ujemna;
- między cechami nie występuje korelacja.

Korelacja dodatnia. Rozważmy przykład z zyskami przedsiębiorstwa i jego wydatkami na inwestycje. Im większe są zyski, tym więcej można wydać na inwestycje. Zmiany wartości obu cech mają ten sam kierunek: albo obie się zwiększają (zyski i inwestycje wzrastają), albo obie maleją (zarobki i zyski maleją). Korelacja dodatnia oznacza, że wartości obu cech zmieniają się w tym samym kierunku (obie się zwiększają bądź obie maleją).

Korelacja ujemna. Rozważmy przykład wzrastających cen energii. Przedsiębiorstwo stara się wówczas zużywać jej mniej. Gdy cena energii zmniejsza się, kupuje jej więcej. Zmiany wartości obu cech następują w przeciwnych kierunkach. Gdy wartość jednej cechy wzrasta (zwiększa się cena energii, wartość drugiej cechy się zmniejsza (kupuje jej mniej). I na odwrót. Gdy wartość jednej cechy maleje (zmniejsza się cena energii), wartość drugiej cechy wzrasta (kupuje jej więcej). Korelacja ujemna oznacza, że wartości obu cech zmieniają się w przeciwnym kierunku (gdy jedna wzrasta, druga maleje).

Ale czy między wielkością zatrudnienia a liczbą bocianów na łące istnieje jakiś związek? Otóż, nie ma związku. Zatrudnienie nie wpływa na liczbę bocianów, ani liczba bocianów nie wpływa na zatrudnienie! Między tymi cechami nie ma związku, czyli nie ma korelacji!

Jest wiele miar służących do obliczania korelacji między badanymi cechami.

Najpopularniejsze z nich to:

- współczynnik korelacji liniowej Pearsona,
- współczynnik korelacji rang Spearmana,
- współczynnik zbieżności Czuprowa.

Koszt

Koszt jest to wyrażone wartościowo zużycie składników majątku trwałego i obrotowego, usług obcych i nakładów pracy, a także niektóre wydatki niestanowiące zużycia (podatki, składki ZUS), związane z prowadzeniem normalnej działalności przez jednostkę gospodarczą w określonej jednostce czasu.

Inaczej rzecz ujmując, koszt to wyrażone wartościowo zużycie środków pracy (środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych), przedmiotów pracy, usług obcych i samej pracy oraz pewne wydatki nieodzwierciedlające zużycia, które są związane z prowadzeniem typowej działalności przez jednostkę gospodarczą w określonym czasie. Koszty ponoszone w ramach zwykłej działalności są zróżnicowane, dlatego dokonuje się ich klasyfikacji według różnych kryteriów.

Układ rodzajowy dzieli koszty z punktu widzenia ich treści ekonomicznej. Zalicza się do nich:

amortyzację, czyli koszty z tytułu planowanych odpisów zużycia środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych;

zużycie materiałów i energii, obejmujące zużycie surowców, materiałów podstawowych i pomocniczych, półfabrykatów, opakowań, paliwa, energii elektrycznej i ciepłej oraz wody;

usługi obce, czyli roboty i usługi świadczone przez inne jednostki, usługi transportowe i remontowe oraz naprawy i konserwacje środków trwałych;

podatki i opłaty, obejmujące podatki kosztowe od nieruchomości i środków transportu.

podatek VAT naliczony, niepodlegający zwrotowi, oraz opłaty skarbowe i notarialne;

wynagrodzenia brutto za prace wykonane na rzecz danego podmiotu bez względu na charakter stosunku pracy;

świadczenia na rzecz pracowników, czyli ubezpieczenia społeczne, fundusz pracy, szkolenia pracowników;

pozostałe koszty, na przykład ekwiwalent pieniężny na rzecz osób fizycznych, niezaliczany do wynagrodzeń lub świadczeń na rzecz pracowników.

Koszt alternatywny

W ekonomii koszt alternatywny danego dobra oznacza ilość innego dobra, z której trzeba zrezygnować, aby możliwe było wytworzenie dodatkowej jednostki tego pierwszego.

W wielu podręcznikach z ekonomii jest również definiowany jako koszt potencjalnie utraconych możliwości (lub jako koszt utraconych korzyści). Można to tłumaczyć w następujący sposób. Załóżmy, że otwieramy przedsiębiorstwo. Naszym głównym celem jest osiągnięcie jak największych obrotów, ale może się zdarzyć sy-

tuacja, w której nasze przedsiębiorstwo nie zarobi nic. Wtedy tracimy potencjalny zysk, jaki moglibyśmy mieć, gdybyśmy zatrudnili się u innego przedsiębiorcy – to właśnie jest koszt alternatywny.

Inaczej mówiąc, koszt alternatywny jest to wartość najlepszej z możliwych korzyści utraconej w wyniku dokonanego wyboru. Zatem jest zawsze ponoszony przez osobę podejmującą decyzję. Ponadto jest określony w chwili dokonywania wyboru i ma charakter subiektywny.

Koszt kapitału

Koszt kapitału przedsiębiorstwa jest średnią ważoną kosztu poszczególnych składników kapitału. Wagami są udziały tych składników w kapitale służącym do finansowania działalności. Wyraża to następujący wzór:

$$WACC = \sum_{i=1}^n u_i r_i$$

gdzie:

WACC – średnioważony koszt kapitału,

u_i – udział i-tego źródła (składnika) kapitału w wartości kapitału ogółem,

r_i – koszt i-tego źródła (składnika) kapitału,

n – liczba źródeł (składników) kapitału.

Koszt kapitału poszczególnych źródeł jest uzależniony od wymaganej stopy zwrotu, jakiej oczekują ich dostawcy. Wpłaty jakich dokonuje przedsiębiorstwo na rzecz swoich wierzycieli i właścicieli decydują o osiąganym przez nich stopie zwrotu z inwestycji. Dla firmy te wydatki są kosztem wykorzystania kapitału.

Średni ważony koszt kapitału jest używany przy ocenie rentowności inwestycji. Bardzo często **WACC** jest używany do wyznaczania stopy dyskonta przy stosowaniu metod oceny projektów inwestycyjnych opartych na zdyskontowanych przepływach pieniężnych (np. metoda **NPV**).

Jeżeli wewnętrzna stopa zwrotu danej inwestycji jest większa od średniego kosztu kapitału zaangażowanego w jej finansowanie, wówczas inwestycja taka przyniesie zysk, natomiast, jeżeli koszt kapitału finansującego przewyższa wewnętrzną stopę zwrotu, wówczas inwestycja nie będzie zyskowna – przychody będą zbyt niskie, by pokryć koszty np. odsetek od kredytu lub koszt wypłaconej akcjonariuszom dywidenty.

Koszt krańcowy

Koszt krańcowy (koszt marginalny) jest to zwiększenie kosztów całkowitych spowodowane wzrostem o jednostkę. Inaczej mówiąc, jest to koszt wyprodukowania kolejnej (dodatkowej) jednostki dobra, wykonania danej czynności lub świadczenia usługi.

W innym ujęciu jest to przyrost kosztu (zmiennego, stały z definicji się nie zmienia), jeśli produkcja zwiększy się o jednostkę.

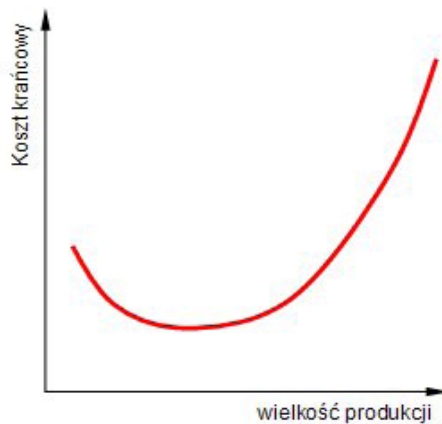

Pojęcie kosztów krańcowych wprowadził do ekonomii David Ricardo. Analizując rentę z majątku ziemskiego pod kątem kosztów produkcji, zdefiniował koszty krańcowe. Uznał, że koszty produkcji zboża zwiększają się w miarę, jak ziemia jest uprawiana intensywniej. Ostatecznie stwierdził, że koszt krańcowy to łączny przyrost kosztu niezbędnego do wytworzenia dodatkowej ilości finalnego produktu. Tak zapoczątkował znaną i stosowaną do dzisiaj szkołę rachunku marginalnego, której istotą nie są wartości globalne, lecz ich przyrosty i warunki zmian.

Kształt krzywej MC (wykres 5) wynika bezpośrednio z prawa malejących przychodów. Początkowo przy zwiększaniu ilości zużywanych zmiennych czynników produkcji koszt wytworzenia dodatkowych jednostek jest niższy od kosztu jednostek poprzednich – MC maleje.

Powyżej pewnego poziomu produkcji pojawiają się malejące przychody. Od tego poziomu MC wzrasta.

Wytworzenie dodatkowych jednostek produkcji kosztuje coraz więcej, gdyż potrzeba do tego coraz większych ilości zmiennych czynników produkcji.

Wykres 5. Zależność kosztu krańcowego od wielkości produkcji

Jak można zaobserwować, wykresem kosztów krańcowych jest krzywa, która najpierw maleje, następnie osiąga wielkość minimalną (najmniejszą), po czym się wznosi. Dzieje się tak na skutek „prawa nieproporcjonalnych przychodów”. Jeżeli kolejne nakłady czynnika zmiennego powodują do pewnego punktu zwiększanie się przyrostów produkcji, a następnie przychody maleją, to koszt wytworzenia tej dodatkowej produkcji zmienia się odwrotnie: najpierw maleje, a później wzrasta.

Wzrost kosztu krańcowego prowadzi do zmniejszenia produkcji danego dobra.

Koszt wytworzenia produktu

Jest to koszt pozostający w bezpośrednim związku z danym produktem oraz uzasadnioną częścią kosztów pośrednio związanych z wytworzeniem tego produktu. Koszty bezpośrednio obejmują wartość zużytych materiałów bezpośrednich, koszty pozyskania i przetworzenia związane bezpośrednio z produkcją oraz inne koszty poniesione w związku z doprowadzeniem produktu do postaci i miejsca, w jakich

---

się znajduje w dniu wyceny. Do uzasadnionej, odpowiedniej do okresu wytwarzania produktu, części kosztów pośrednich zalicza się zmienne pośrednie koszty produkcji oraz tę część stałych pośrednich kosztów produkcji, które odpowiadają poziomowi tych kosztów przy normalnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych. Za normalny poziom wykorzystania zdolności produkcyjnych uznaje się przeciętną, zgodną z oczekiwaniami w typowych warunkach, wielkość produkcji w danej liczbie okresów lub sezonów z uwzględnieniem planowych remontów. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie kosztu wytworzenia produktu, jego wyceny dokonuje się według ceny sprzedaży netto takiego samego lub podobnego produktu, pomniejszonej o przeciętne osiągnięte przy sprzedaży produktów zysk brutto, a w przypadku produktu w toku – także z uwzględnieniem stopnia jego przetworzenia.

***Uwaga:** Do kosztów wytworzenia produktu nie zalicza się kosztów:*

- *będących konsekwencją niewykorzystanych zdolności produkcyjnych i strat produkcyjnych;*
- *ogólnego zarządu, które nie są związane z doprowadzeniem produktu do postaci i miejsca, w jakich się znajduje w dniu wyceny;*
- *magazynowania wyrobów gotowych i półproduktów, chyba że poniesienie tych kosztów jest niezbędne w procesie produkcji;*
- *sprzedaży produktów.*

Koszty te wpływają na wynik finansowy okresu sprawozdawczego, w którym zostały poniesione.

Kosztorys

Kosztorys sporządza się między innymi w celu:

- określenia kosztów (lub ceny) wykonania określonego zadania:
  - przez inwestora: dla określenia możliwości i opłacalności realizacji zadania, kontroli złożonych ofert, uzyskania kredytu, prowadzenia i kontroli rozliczeń finansowych;
  - przez wykonawcę: dla złożenia oferty inwestorowi, prowadzenia rozliczeń w trakcie realizacji zadania i innych;
- prowadzenia rozliczeń finansowych między zleceniodawcą (inwestorem) a zleceniobiorcą (wykonawcą), a także między wykonawcą a podwykonawcami;
- rozstrzygania sporów;
- zebrania materiałów dowodowych.

Kosztorysy są sporządzane w wielu dziedzinach. Mają różny zakres, zróżnicowany stopień szczegółowości, odmienne formy i różne podstawy prawne. Wykonywane są także w ramach danej dziedziny w kolejnych etapach realizacji zadania. Dziedziny, w których najczęściej opracowuje się kosztorysy, to:

- budownictwo;
- górnictwo;
- energetyka;
- renowacja zabytków;
- architektura krajobrazu;

- szacowanie nieruchomości w metodzie odtworzeniowej;
- **realizowanie przedsięwzięć z zakresu kultury, np.: kosztorys filmu, widowiska, spektaklu itp.;**
- budowa okrętów.

Szczególnie rozwinięte i unormowane prawnie jest kosztorysowanie w budownictwie, w której to dziedzinie opracowano wiele metod sporządzania kosztorysów budowlanych, stosowanych również do szacowania nieruchomości.

Koszty stałe

Koszty stałe – to nakłady, które musi ponieść przedsiębiorca niezależnie od wielkości produkcji. Nawet wówczas, gdy przedsiębiorstwo niczego nie produkuje, ponosi on takie nakłady, jak: czynsze dzierżawne, procenty od kredytów, koszty konserwacji, płace strażników i służb administracyjnych oraz często pensje pracownicze (w przypadku sztywnego rynku pracy). Koszty stałe należy płacić niezależnie od wielkości produkcji, a zatem bez względu na to, czy jest ona podejmowana, czy nie.

Są to koszty, które nie reagują na zmiany wielkości produkcji, ponieważ zależą, na przykład, od upływu czasu. Bez względu na ilość wytworzonych w danym okresie produktów najczęściej pozostają na niezmiennym poziomie. Przykładem: płace pracowników administracji i kierownictwa jednostki, energia cieplna i elektryczna, utrzymanie czystości itp.

Koszty stałe są głównym składnikiem kosztów wielu przedsiębiorstw, zwłaszcza świadczących usługi, m.in.: restauracji, kin, teatrów, hoteli.

W analizie długookresowej nie wyszczególnia się kosztów stałych. Przyjmuje się, że jest to analiza, w której nie ma już tych kosztów. W zależności od branży różny może być okres nazywany długim.

Koszty zmienne

Koszty zmienne są to nakłady przedsiębiorcy związane bezpośrednio z produkcją. Ich poziom zależy wprost od jej wielkości. Tak więc wynoszą zero, gdy niczego się nie produkuje, a wzrastają wraz ze zwiększaniem się rozmiarów produkcji.

Kosztami zależnymi od zmian wielkości produkcji są koszty bezpośrednie (surowce, towar, roboczogodziny itp.) wraz z niektórymi wydziałowymi kosztami ruchu, na przykład: energii lub paliwa na cele technologiczne i napędowe.

Koszt zmienny obejmuje więc te wszystkie rodzaje nakładów w przedsiębiorstwie, które nie wchodzi w skład kosztów stałych. Koszty całkowite (*TC* – *Total Cost*) równają się sumie kosztów stałych (*FC* – *Fixed Costs*) i kosztów zmiennych (*VC* – *Variable Costs*), co można zapisać zależnością:

$$TC = FC + VC$$

Koszty zmienne są ujmowane i kontrolowane w przekroju produktów.

Kradzież tożsamości

Świadome przekazanie lub użycie bez prawnej zgody opisu lub identyfikacji innej osoby z zamiarem popełnienia lub pomocy w popełnieniu przestępstwa albo nakłaniania do każdej bezprawnej aktywności, która jest określona jako przestępstwo w regulacjach prawnych.

Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych

Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych jest centralną instytucją odpowiedzialną za prowadzenie i nadzorowanie systemu depozytowo-rozliczeniowego w obrocie instrumentami finansowymi w Polsce. Obrót ten jest wzorowany na najlepszych światowych rozwiązaniach – działa na zasadzie całkowitej dematerializacji papierów wartościowych.

Główne zadania realizowane przez KDPW:

Rozliczanie transakcji zawieranych na rynku regulowanym oraz w alternatywnym systemie obrotu w dziedzinie zdematerializowanych papierów wartościowych.

Krajowy Depozyt dokonuje rozliczeń transakcji, których przedmiotem są instrumenty finansowe. Ustala wysokość świadczeń pieniężnych i niepieniężnych wynikających z transakcji zawartych między ich stronami.

Dokonywanie rozrachunku w instrumentach finansowych i środkach pieniężnych w związku z transakcjami zawieranymi na rynku regulowanym oraz transakcjami zawieranymi w alternatywnym systemie obrotu. Krajowy Depozyt przeprowadza rozrachunek transakcji, których przedmiotem są instrumenty finansowe. W wyniku rozrachunku następuje obciążenie lub uznanie konta depozytowego albo rachunku papierów wartościowych prowadzonego przez tę instytucję.

Prowadzenie depozytu papierów wartościowych oraz wykonywanie czynności związanych z systemem rejestracji instrumentów finansowych niebędących papierami wartościowymi, które zostały dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym lub wprowadzone do alternatywnego systemu obrotu. Przez depozyt papierów wartościowych należy rozumieć prowadzony przez Krajowy Depozyt system rejestracji zdematerializowanych papierów wartościowych, obejmujący rachunki papierów wartościowych i konta depozytowe prowadzone przez podmioty upoważnione do tego przepisami ustawy.

Nadzorowanie zgodności wielkości emisji z liczbą papierów wartościowych zarejestrowanych w depozycie papierów wartościowych znajdujących się w obrocie. Krajowy Depozyt kontroluje zgodność liczby papierów wartościowych zapisanych na wszystkich kontach uczestników z liczbą papierów wartościowych wyemitowanych przez emitentów.

Realizacja zobowiązań emitentów wobec właścicieli papierów wartościowych. Krajowy Depozyt pośredniczy między emitentami a ich właścicielami w wypłacie dywidendy (w przypadku akcji) oraz dokonuje w imieniu krajowych i zagranicznych emitentów m.in.: asymilacji, zamiany, konwersji i podziału akcji. Ponadto realizuje prawa poboru lub zamiany obligacji zamiennych na akcje.

Prowadzenie systemu zabezpieczania płynności rozliczeń, w tym systemu gwarantowania rozliczeń transakcji zawartych na rynku regulowanym. Krajowy Depozyt w ramach systemu zabezpieczania płynności rozliczeń zarządza funduszem rozliczeniowym, który jest tworzony z wpłat uczestników. Jego celem jest zapewnienie dokonania rozliczeń w przypadku braku na rachunku uczestnika środków pieniężnych niezbędnych do rozliczenia transakcji. Codziennie są aktualizowane wpłaty do wyodrębnionych funkcjonalnie części Funduszu:

- Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Giełdowych;
- Gwarantowania Rozliczeń Transakcji zawieranych w alternatywnym systemie obrotu, organizowanym przez BONDSPOT SA;
- Gwarantowania Rozliczeń Transakcji zawieranych w alternatywnym systemie obrotu organizowanym przez GPW;
- Gwarantowania Rozliczeń Giełdowych Transakcji Terminowych.

Zarządzanie obowiązkowym systemem rekompensat. Krajowy Depozyt tworzy i prowadzi obowiązkowy system rekompensat w celu gromadzenia środków na wypłaty inwestorom rekompensat, pochodzących z wpłat uczestników tego systemu – biur maklerskich i banków. Celem systemu jest zapewnienie inwestorom wypłat, do wysokości określonej ustawą, środków pieniężnych oraz zrekompensowanie wartości utraconych instrumentów finansowych, zgromadzonych przez nich u uczestników systemu rekompensat (biura maklerskie i banki), w przypadku:

- ogłoszenia upadłości uczestnika systemu rekompensat lub
- prawomocnego oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości ze względu na to, że majątek danego uczestnika nie wystarczy na zaspokojenie kosztów postępowania lub
- stwierdzenia przez KNF, że uczestnik systemu rekompensat nie jest w stanie, z powodów ściśle związanych z sytuacją finansową, wypełnić ciężących na nim zobowiązań wynikających z roszczeń inwestorów oraz nie jest możliwe wywiązanie się z nich w najbliższym czasie.

System funkcjonuje od 1 stycznia 2003 roku, a górna granica objętych nim środków od 1 stycznia 2008 roku wynosi 22 000 euro. Funkcjonowanie systemu reguluje *Ustawa o obrocie instrumentami finansowymi z dnia 29 lipca 2005 r.* oraz *Regulamin funkcjonowania systemu rekompensat KDPW*.

Zadania związane z systemem zabezpieczenia społecznego. Krajowy Depozyt obsługuje wypłaty transferowe między otwartymi funduszami emerytalnymi w wyniku zmiany funduszu przez uczestnika lub podziału środków przez niego zgromadzonych. Zarządza także obowiązkowym Funduszem Gwarancyjnym, tworzonym ze składek Powszechnych Towarzystw Emerytalnych, gwarantującym wypłatę świadczeń członkom funduszy.

Kredyt

Kredyt bankowy – to umowa zawarta w formie pisemnej między bankiem a kredytobiorcą. Bank zobowiązuje się udostępnić określoną kwotę na określony cel oraz czas, natomiast kredytobiorca zobowiązuje się wykorzystać kredyt zgodnie z jego

---

przeznaczeniem oraz zwrócić pobraną kwotę wraz z należnym bankowi wynagrodzeniem w postaci prowizji i odsetek. Zgodnie z tą definicją kredyt jest postrzegany jako specyficzny rodzaj stosunków zobowiązaniowych, którego wyróżniającymi cechami są: zwrotność, terminowość i oprocentowanie.

Sposoby ujmowania kredytu:

formalnoprawne, zgodnie z którym istotą kredytu jest wykorzystanie czasowo wolnych środków pieniężnych, a nie tworzenie nowych. Bank pełni rolę pośrednika w przekazywaniu potrzebującym podmiotom czasowo ulokowanych w nim, przez inne osoby, środków pieniężnych. W wyniku tej operacji powstaje wiarytelność kredytodawcy oraz proporcjonalne kwotowo zobowiązanie kredytobiorcy;

ekonomiczne, według którego bank umożliwia dokonywanie wydatków pieniężnych o rozmiarach przekraczających aktualnie posiadane przez kredytobiorcę środki pieniężne, tworząc nowe dochody i środki z równoczesnym ich udostępnieniem kredytobiorcy na warunkach przewidzianych w umowie.

Standardowa umowa kredytowa zawiera:

- datę i miejsce zawarcia umowy;
- dane dotyczące stron umowy;
- postanowienia ogólne;
- określenie kwoty i waluty kredytu;
- warunki uruchomienia kredytu;
- cel kredytu;
- okres kredytowania;
- zasady i termin spłaty kredytu;
- wysokość prowizji;
- wysokość oprocentowania;
- sposób zabezpieczenia kredytu;
- zakres uprawnień banku;
- termin i sposób postawienia do dyspozycji kwoty kredytowej;
- informacje o warunkach zmiany i odstąpienia od umowy przez bank i kredytobiorcę;
- informacje o skutkach naruszenia umowy oraz inne ustalenia stron.

Stroną dominującą w stosunku kredytowym wobec kredytobiorcy jest bank, który określa warunki przyznania kredytu i jest uprawniony do kontroli jego wykorzystania oraz uzależnia jego przyznanie od zdolności kredytowej. Przy czym nie jest zobowiązany do udzielenia kredytu, nawet jeżeli osoba ubiegająca się o kredyt ją posiada. Kredyt występuje jedynie w formie bezgotówkowej pod postacią zapisu na rachunku.

Prawo udzielania kredytów mają wyłącznie banki, a środki na ten cel pochodzą z depozytów powierzonych im przez ich klientów, dlatego umowy kredytowe reguluje prawo bankowe.

W zależności od okresu kredytowania wyróżnia się kredyty krótkoterminowe (do roku), średnioterminowe (od roku do 3 lat) i długoterminowe (powyżej 3 lat).

Kredyt dyskontowy

Kredyt dyskontowy – to kredyt polegający na dyskontowaniu weksli, tzn. na ich wykupie przez bank przed terminem płatności, z potrąceniem odsetek dyskontowych zwanych dyskontem, których wielkość zależy od wysokości stosowanej stopy dyskontowej (procentu) oraz okresu liczonego od daty operacji do dnia płatności weksla.

Weksel, będący wyrazem kredytu kupieckiego w transakcji kupna – sprzedaży, staje się przenośnym instrumentem płatniczym, który w operacji dyskonta bankowego zostaje przekształcony przez kredyt bankowy na natychmiast płatny pieniądź.

Może go zdyskontować jego wystawca oraz każdy kolejny posiadacz. Przyjmowane przez banki weksle to głównie weksle handlowe (wynikające z działalności gospodarczej) oraz weksle finansowe (wynikające, na przykład, z udzielonej pożyczki pieniężnej).

Weksle składane do dyskonta powinny być podpisane przez co najmniej dwa podmioty gospodarcze odpowiedzialne materialnie, z podanym terminem płatności i płatne w oddziałach banku, w których dłużnicy mają swoje rachunki.

Kredyt hipoteczny

Kredyt hipoteczny – to kredyt udzielany zwykle na cele inwestycyjne, średnio- lub długoterminowy, a jego charakterystyczną cechą jest zabezpieczenie hipoteczne. Wiąże ono gwarancję jego spłaty z określoną nieruchomością, co pozwala bankom na zaspokojenie roszczeń z tej nieruchomości nawet wówczas, gdy zmieni ona właściciela. Właściciel nieruchomości może ją zbywać i dodatkowo obciążać długami, co jednak nie pozbawia banku pierwszeństwa w zaspokajaniu jego roszczeń.

Kredyt inwestycyjny

Kredyt inwestycyjny – to kredyt przeznaczony na finansowanie nakładów gospodarczych na utworzenie lub powiększenie istniejącego majątku. Jest on przeznaczony na finansowanie inwestycji materialnych (zakup maszyn, urządzeń, nieruchomości), inwestycji niematerialnych (zakup patentów, licencji) lub zakup finansowych składników majątku (udziałów lub papierów wartościowych).

Kredyt lombardowy

Kredyt lombardowy – to kredyt udzielany pod zastaw papierów wartościowych, towarów i przedmiotów wartościowych. Charakterystyczną jego cechą jest posiadanie przez bank przedmiotu zastawu. W związku z tym tego rodzaju kredyty są udzielane zazwyczaj pod zastaw papierów wartościowych, co nie sprawia bankom trudności w ich przechowywaniu.

Banki udzielają pożyczek lombardowych na okres od 7 dni do 3 miesięcy. Zabezpieczeniem tych pożyczek mogą być bony i książeczki PKO lub blokada środków pieniężnych na rachunkach złotych i walutowych. Ponadto bank przyjmuje kosztowności w postaci wyrobów ze złota i platyny, sztabki złota oraz złote monety.

Kredyt obrotowy

Kredyt obrotowy – to kredyt krótko- lub średnioterminowy, przeznaczony na zaspokajanie bieżących potrzeb związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą (np. na zakup towarów czy surowców).

Kredyt rewolwingowy

Kredyt rewolwingowy – to kredyt, w przypadku którego kredytodawca ustanawia limit kredytowy. Kredytobiorca może spłacić go wcześniej i ponownie zaciągnąć. Dlatego nazywany jest również kredytem odnawialnym. Ten rodzaj kredytu rozwija się przede wszystkim na rynkach nieruchomości w państwach, w których jest słabo rozwinięty kredyt hipoteczny.

Kredyt w rachunku bieżącym

Kredyt taki może być udzielany jako krótkoterminowy na działalność eksploatacyjną i tylko wówczas, gdy osoba ubiegająca się o niego ma rachunek bieżący w danym banku.

Umożliwia on kredytobiorcy zadłużenie się na rachunku bieżącym do wysokości przyznanego kredytu, dzięki czemu posiadacz rachunku bieżącego może dysponować nie tylko środkami zgromadzonymi na tym rachunku, lecz także wystawiać zlecenie płatnicze przekraczające stan posiadanych środków do wysokości przyznanego limitu kredytowego.

Kredyt na rachunku bieżącym charakteryzuje się dużym ryzykiem, dlatego banki udzielają go jedynie długoletnim, solidnym i wiarygodnym w ich opinii klientom.

Kryteria oceny inwestycji

Przed podjęciem decyzji o rozpoczęciu inwestowania możliwe jest dokonanie oceny każdej inwestycji za pomocą trzech obiektywnych kryteriów. Ocena ta umożliwia poznanie zalet i wad różnych form inwestowania.

Bezpieczeństwo oznacza gwarancję otrzymania zwrotu zainwestowanych pieniędzy lub pewność osiągnięcia planowanego zysku. Podczas oceny bezpieczeństwa inwestycji należy uwzględnić takie aspekty, jak: wiarygodność podmiotu oferującego inwestycję, jej cel oraz poziom ryzyka walutowego czy kursowego. Bezpieczeństwo można zwiększyć przez podzielenie posiadanego kapitału i ulokowanie go w różnego rodzaju inwestycje (dywersyfikacja portfela). Środki mogą, na przykład, zostać zainwestowane w różne typy papierów wartościowych, które można dodatkowo zdywersyfikować ze względu na walutę, region (obszar) oraz branżę.

Płynność inwestycji zależy od szybkości, z jaką zainwestowaną kwotę będzie można zapisać w postaci pieniądza na rachunku bankowym uczestnika. Oznacza czas, w jakim można spieniężyć posiadane jednostki uczestnictwa. Przykładowo, inwestycja w mieszkanie charakteryzuje się niewielką płynnością, ponieważ sprzedaż mieszkania i przelanie przez kupującego środków na rachunek bankowy sprzedającego trwają zwykle dość długo, niekiedy tygodnie bądź miesiące.

Rentowność oznacza wysokość dochodu z inwestycji, czyli odsetki, dywidendy, wzrost wartości zainwestowanych środków, pomniejszoną o wszelkie koszty, takie jak podatki czy opłaty w odniesieniu do wartości zainwestowanego kapitału. Uzyskiwane dochody znacząco różnią się w zależności od rodzaju inwestycji. Dochody z inwestycji mogą być dostępne po jej zakończeniu lub wypłacane regularnie w wyznaczonych terminach bądź nieregularnie. Porównanie rentowności kilku inwestycji jest możliwe po wyliczeniu dla każdej z nich przeciętnej rocznej stopy zwrotu z zainwestowanego kapitału, uwzględniającej długość okresu inwestycji. Osiągnięty w całym okresie inwestycji zysk (stratę) dzielimy przez wielkość zainwestowanego kapitału. Otrzymaną stopę zwrotu należy następnie podzielić przez liczbę lat trwania inwestycji, aby obliczyć rentowność w skali rocznej.

Opisane trzy kryteria oceny inwestycji: bezpieczeństwo, płynność i rentowność są ze sobą wzajemnie powiązane. Inwestor oczekuje osiągnięcia optymalnego poziomu każdego z wymienionych kryteriów. Idealna inwestycja powinna zapewniać maksymalne bezpieczeństwo, dużą płynność oraz przynosić wysokie zyski (dużą rentowność). W rzeczywistości osiągnięcie maksymalnego poziomu wszystkich trzech kryteriów jednocześnie nie jest możliwe.

Kryteria oceny potencjalnego wykonawcy systemu

- Doświadczenie w realizacji podobnych projektów.
- Pozycja finansowa wykonawcy w Polsce.
- Liczba wdrożonych i aktualnie wykonywanych systemów.
- Wsparcie lokalne (w Polsce) w:
  - trakcie wdrożenia (każde wdrożenie dużego systemu związane jest z koniecznością nanoszenia różnego rodzaju poprawek),
  - zakresie Help Desk (Bieżąca pomoc [telefoniczna, mailowa] użytkownikom i administratorom w rutynowej eksploatacji wdrożonego systemu),
  - zakresie bieżącego serwisu,
- Doświadczenie w zakresie migracji.
- Akcjonariusze/udziałowcy firmy (z udziałem powyżej 33%).
- Kadra pracownicza oferenta.
- Aktualny portfel klientów firmy.

Kursor

Wskaźnik – wyróżniony fragment ekranu monitora, najczęściej strzałka lub migająca pionowa kreska wielkości wielkiej litery I, którego położenie ustalane jest zazwyczaj myszką, także strzałkami na klawiaturze lub innymi manipulatorami (np. instalowanymi w laptopach).

Kwartyl

Kwartyl – to jedna z miar tendencji centralnej, które służą do wyznaczania tej wartości cechy, wokół której grupują się dane. Chodzi zatem o skoncentrowanie większości danych wokół jakiegoś reprezentanta badanej cechy.

W grupie miar pozycyjnych (miar tendencji centralnej) można wyróżnić kwantyle, spośród których najczęściej używane są kwartyle (wartości ćwiartkowe).

Wyróżnia się kwartył pierwszy, drugi i trzeci. Kwartył pierwszy Q_1 (dolny) dzieli uporządkowaną niemalejąco zbiorowość na dwie części w taki sposób, że 25% jednostek zbiorowości ma wartości zmiennej mniejsze lub równe kwartyłowi pierwszemu Q_1 , a 75% – równe lub większe od tego kwartyła.

Kwartył drugi Q_2 (mediana, wartość środkowa) dzieli uporządkowaną niemalejąco zbiorowość na dwie części w taki sposób, że połowa jednostek zbiorowości ma wartości zmiennej równe lub większe od mediany. Dlatego też mediana bywa nazywana wartością środkową.

Kwartył trzeci Q_3 (górnny) dzieli uporządkowaną niemalejąco zbiorowość na dwie części w taki sposób, że 75% jednostek zbiorowości ma wartości zmiennej mniejsze lub równe kwartyłowi trzeciemu Q_3 , a 25% – równe lub większe od tego kwartyła.

Z szeregów szczegółowych uporządkowanych rosnąco kwartył drugi nazywany jest medianą.

Kwartył pierwszy i trzeci z szeregu szczegółowego wyznacza się analogicznie w sposób jak medianę. Zbiorowość dzieli się na dwie rozłączne części: pierwszą, której jednostki przyjmują wartości nie większe od mediany, i drugą, złożoną z pozostałych jednostek. Dla pierwszej części wartość mediany będzie odpowiadała kwartyłowi pierwszemu (Q_1), a dla drugiej – kwartyłowi trzeciemu (Q_3).

LAN

Local Area Network – to niewielka sieć komputerowa, pracująca w jednym budynku (mieszkanu). W celu wyróżnienia technologii łączenia ze sobą komputerów lokalna sieć bezprzewodowa nazywana jest WLAN (Wireless LAN).

Laptop

Jest to komputer przenośny. Integralnymi jego częściami są monitor, klawiatura oraz manipulator. Laptop ma swoje własne źródło zasilania i mniejsze możliwości zwiększania funkcjonalności od PC (brak gniazd do kart rozszerzających, ich substytutem są gniazda PCMCIA). Dotychczas laptop ma nieco gorsze parametry od stacjonarnego odpowiednika (szybkość procesora, wielkość dysku).

Leasing

Leasing – to forma finansowania inwestycji (szczególna umowa dzierżawy), umożliwiająca inwestorowi dostęp do dóbr inwestycyjnych bez konieczności ich zakupu. Leasingodawca (finansujący) na podstawie umowy przekazuje leasingobiorcy (korzystającemu) prawo do korzystania (użytkowania) z przedmiotu leasingu za określone płatności w postaci czynszu leasingowego. Ze względu na okres i sposób egzekwowania przedmiotu leasingu po zakończeniu umowy leasingowej oraz możliwości jej wypowiedzenia wyróżnia się dwie podstawowe jego formy: leasing operacyjny (dotyczący krótkoterminowego użytkowania składnika) oraz leasing finansowy (dotyczący długoterminowego użytkowania składnika majątku).

Leasing w *Kodeksie cywilnym*

XVII. UMOWA LEASINGU

Art. 709¹. Przez umowę leasingu finansujący zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, nabyć rzecz od oznaczonego zbywcy na warunkach określonych w tej umowie i oddać tę rzecz korzystającemu do używania albo używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony, a korzystający zobowiązuje się zapłacić finansującemu w uzgodnionych ratach wynagrodzenie pieniężne, równe co najmniej cenie lub wynagrodzeniu z tytułu nabycia rzeczy przez finansującego.

Art. 709². Umowa leasingu powinna być zawarta na piśmie pod rygorem nieważności.

Art. 709³. Jeżeli rzecz nie zostanie wydana korzystającemu w ustalonym terminie na skutek okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność, umówione terminy płatności rat pozostają niezmienione.

Art. 709⁴. § 1. Finansujący powinien wydać korzystającemu rzecz w takim stanie, w jakim znajdowała się ona w chwili wydania finansującemu przez zbywcę.

§ 2. Finansujący nie odpowiada wobec korzystającego za przydatność rzeczy do umówionego użytku.

§ 3. Finansujący obowiązany jest wydać korzystającemu razem z rzeczą odpis umowy ze zbywcą lub odpisy innych posiadanych dokumentów dotyczących tej umowy, w szczególności odpis dokumentu gwarancyjnego co do jakości rzeczy, otrzymanego od zbywcy lub producenta.

Art. 709⁵. § 1. Jeżeli po wydaniu korzystającemu rzecz została utracona z powodu okoliczności, za które finansujący nie ponosi odpowiedzialności, umowa leasingu wygasa.

§ 2. Korzystający powinien niezwłocznie zawiadomić finansującego o utracie rzeczy.

§ 3. Jeżeli umowa leasingu wygasła z przyczyn określonych w § 1, finansujący może żądać od korzystającego natychmiastowego zapłacenia wszystkich przewidzianych w umowie a niezapłaconych rat, pomniejszonych o korzyści, jakie finansujący uzyskał wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem i wygaśnięcia umowy leasingu oraz z tytułu ubezpieczenia rzeczy, a także naprawienia szkody.

Art. 709⁶. Jeżeli w umowie leasingu zastrzeżono, że korzystający obowiązany jest ponosić koszty ubezpieczenia rzeczy od jej utraty w czasie trwania leasingu, w braku odmiennego postanowienia umownego koszty te obejmują składkę z tytułu ubezpieczenia na ogólnie przyjętych warunkach.

Art. 709⁷. § 1. Korzystający obowiązany jest utrzymywać rzecz w należyтым stanie, w szczególności dokonywać jej konserwacji i napraw niezbędnych do zachowania rzeczy w stanie niepogorszonym, z uwzględnieniem jej zużycia wskutek prawidłowego używania, oraz ponosić ciężary związane z własnością lub posiadaniem rzeczy.

§ 2. Jeżeli w umowie leasingu nie zostało zastrzeżone, że konserwacji i napraw rzeczy dokonuje osoba mająca określone kwalifikacje, korzystający powinien niezwłocznie zawiadomić finansującego o konieczności dokonania istotnej naprawy rzeczy.

---

§ 3. Korzystający obowiązany jest umożliwić finansującemu sprawdzenie rzeczy w zakresie określonym w § 1 i 2.

Art. 709⁸. § 1. Finansujący nie odpowiada wobec korzystającego za wady rzeczy, chyba że wady te powstały wskutek okoliczności, za które finansujący ponosi odpowiedzialność. Postanowienia umowne mniej korzystne dla korzystającego są nieważne.

§ 2. Z chwilą zawarcia przez finansującego umowy ze zbywcą z mocy ustawy przechodzą na korzystającego uprawnienia z tytułu wad rzeczy przysługujące finansującemu względem zbywcy, z wyjątkiem uprawnienia odstąpienia przez finansującego od umowy ze zbywcą.

§ 3. Wykonanie przez korzystającego uprawnień określonych w § 2 nie wpływa na jego obowiązki wynikające z umowy leasingu, chyba że finansujący odstąpi od umowy ze zbywcą z powodu wad rzeczy.

§ 4. Korzystający może żądać odstąpienia przez finansującego od umowy ze zbywcą z powodu wad rzeczy, jeżeli uprawnienie finansującego do odstąpienia wynika z przepisów prawa lub umowy ze zbywcą. Bez zgłoszenia żądania przez korzystającego finansujący nie może odstąpić od umowy ze zbywcą z powodu wad rzeczy.

§ 5. W razie odstąpienia przez finansującego od umowy ze zbywcą z powodu wad rzeczy, umowa leasingu wygasa. Finansujący może żądać od korzystającego natychmiastowego zapłacenia wszystkich przewidzianych w umowie a niezapłaconych rat, pomniejszonych o korzyści, jakie finansujący uzyskał wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem i wygaśnięcia umowy leasingu oraz umowy ze zbywcą.

Art. 709⁹. Korzystający powinien używać rzeczy i pobierać jej pożytki w sposób określony w umowie leasingu, a gdy umowa tego nie określa – w sposób odpowiadający właściwościom i przeznaczeniu rzeczy.

Art. 709¹⁰. Bez zgody finansującego korzystający nie może czynić w rzeczy zmian, chyba że wynikają one z przeznaczenia rzeczy.

Art. 709¹¹. Jeżeli mimo upomnienia na piśmie przez finansującego korzystający narusza obowiązki określone w art. 7097 § 1 lub w art. 7099 albo nie usunie zmian w rzeczy dokonanych z naruszeniem art. 70910, finansujący może wypowiedzieć umowę leasingu ze skutkiem natychmiastowym, chyba że strony uzgodniły termin wypowiedzenia.

Art. 709¹². § 1. Bez zgody finansującego korzystający nie może oddać rzeczy do używania osobie trzeciej.

§ 2. W razie naruszenia obowiązku określonego w § 1, finansujący może wypowiedzieć umowę leasingu ze skutkiem natychmiastowym, chyba że strony uzgodniły termin wypowiedzenia.

Art. 709¹³. § 1. Korzystający obowiązany jest płacić raty w terminach umówionych.

§ 2. Jeżeli korzystający dopuszcza się zwłoki z zapłatą co najmniej jednej raty, finansujący powinien wyznaczyć na piśmie korzystającemu odpowiedni termin dodatkowy do zapłacenia zaległości z zagrożeniem, że w razie bezskutecznego upły-

wu wyznaczonego terminu może wypowiedzieć umowę leasingu ze skutkiem natychmiastowym, chyba że strony uzgodniły termin wypowiedzenia. Postanowienia umowne mniej korzystne dla korzystającego są nieważne.

Art. 709¹⁴. § 1. W razie zbycia rzeczy przez finansującego nabywca wstępuje w stosunek leasingu na miejsce finansującego.

§ 2. Finansujący powinien niezwłocznie zawiadomić korzystającego o zbyciu rzeczy.

Art. 709¹⁵. W razie wypowiedzenia przez finansującego umowy leasingu wskutek okoliczności, za które korzystający ponosi odpowiedzialność, finansujący może żądać od korzystającego natychmiastowego zapłacenia wszystkich przewidzianych w umowie a niezapłaconych rat, pomniejszonych o korzyści, jakie finansujący uzyskał wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem i rozwiązania umowy leasingu.

Art. 709¹⁶. Jeżeli finansujący zobowiązał się, bez dodatkowego świadczenia, przenieść na korzystającego własność rzeczy po upływie oznaczonego w umowie czasu trwania leasingu, korzystający może żądać przeniesienia własności rzeczy w terminie miesiąca od upływu tego czasu, chyba że strony uzgodniły inny termin.

Art. 709¹⁷. Do odpowiedzialności finansującego za wady rzeczy powstałe wskutek okoliczności, za które finansujący ponosi odpowiedzialność, uprawnień i obowiązków stron w razie dochodzenia przez osobę trzecią przeciwko korzystającemu roszczeń dotyczących rzeczy, odpowiedzialności korzystającego i osoby trzeciej wobec finansującego w razie oddania rzeczy tej osobie przez korzystającego do używania, zabezpieczenia rat leasingu i świadczeń dodatkowych korzystającego, zwrotu rzeczy przez korzystającego po zakończeniu leasingu oraz do ulepszenia rzeczy przez korzystającego stosuje się odpowiednio przepisy o najmie, a do zapłaty przez korzystającego rat przed terminem płatności stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży na raty.

Art. 709¹⁸. Do umowy, przez którą jedna strona zobowiązuje się oddać rzecz stanowiącą jej własność do używania albo do używania i pobierania pożytków drugiej stronie, a druga strona zobowiązuje się zapłacić właścicielowi rzeczy w umówionych ratach wynagrodzenie pieniężne, równe co najmniej wartości rzeczy w chwili zawarcia tej umowy, stosuje się odpowiednio przepisy niniejszego tytułu.

Leasing w ustawie o rachunkowości

Jeżeli jednostka (podmiot gospodarczy) przyjęła do używania obce środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne na mocy umowy, zgodnie z którą jedna ze stron, zwana dalej „finansującym”, oddaje drugiej stronie, zwanej dalej „korzystającym”, środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne do odpłatnego używania lub również pobierania pożytków na czas oznaczony, środki te i wartości zalicza się do aktywów trwałych korzystającego. Umowa musi jednak spełniać co najmniej jeden z następujących warunków:

- przenosi własność jej przedmiotu na korzystającego po zakończeniu okresu, na który została zawarta;

-
- zawiera prawo do nabycia jej przedmiotu przez korzystającego po zakończeniu okresu, na jaki została zawarta, po cenie niższej od wartości rynkowej w dniu nabycia;
  - okres, na jaki została zawarta, odpowiada w przeważającej części przewidywanemu okresowi ekonomicznej użyteczności środka trwałego lub prawa majątkowego, przy czym nie może być on krótszy niż 3/4 tego okresu. Prawo własności przedmiotu umowy może być, po okresie, na jaki umowa została zawarta, przeniesione na korzystającego;
  - suma opłat, pomniejszonych o dyskonto, ustalona w dniu zawarcia umowy i przypadająca do zapłaty w okresie jej obowiązywania, przekracza 90% wartości rynkowej przedmiotu umowy w tym dniu. W sumarycznym wymiarze opłat uwzględnia się wartość końcową przedmiotu umowy, którą korzystający zobowiązuje się zapłacić za przeniesienie na niego własności tego przedmiotu. Do sumy opłat nie zalicza się płatności na rzecz korzystającego za świadczenia dodatkowe, podatków oraz składek na ubezpieczenie tego przedmiotu, jeżeli korzystający pokrywa je niezależnie od opłat za używanie;
  - zawiera przyrzeczenie finansującego do zawarcia z korzystającym kolejnej umowy o oddanie w odpłatne używanie tego samego przedmiotu lub przedłużenia umowy dotychczasowej na warunkach korzystniejszych od przewidzianych w obecnej umowie;
  - przewiduje możliwość jej wypowiedzenia z zastrzeżeniem, że wszelkie powstałe z tego tytułu koszty i straty poniesione przez finansującego pokrywa korzystający;
  - przedmiot umowy został dostosowany do indywidualnych potrzeb korzystającego. Może on być używany wyłącznie przez korzystającego bez wprowadzania w nim istotnych zmian.

W przypadku spełnienia co najmniej jednego z wymienionych warunków oddane do używania korzystającemu środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne zalicza się u finansującego do aktywów trwałych jako należności.

***Uwaga:** Ustawa o rachunkowości w art. 3.4. pkt 6 przewiduje możliwość wypowiedzenia umowy przez korzystającego (leasingobiorcę).*

LED

Jest to technologia wykorzystująca świecące diody do podświetlania ekranu monitora, oparta na triadach RGB. Każda z nich składa się z osobnego czerwonego, zielonego i niebieskiego LED-u. Rodzaje podświetleń diodami LED są następujące: pełne podświetlenie LED bez strefowego wygaszania (*Full LED*), pełne podświetlenie LED ze strefowym wygaszaniem (*Full LED with local dimming*), podświetlenie krawędziowe LED (*Edge LED*) oraz podświetlenie krawędziowe LED ze strefowym wygaszaniem (*Edge LED with local dimming*).

LIBID

LIBID – to stopa procentowa lokat na rynku międzybankowym w Londynie. Jest ona zdeterminowana popytem i podażą nadwyżek lub niedoborów gotówki przez banki komercyjne.

Rynek ten zalicza się do najłatwiejszych sposobów pozyskiwania środków przez banki. Zawiera się na nim transakcje opiewające na duże kwoty na okres powyżej jednego dnia do roku. Przeważają transakcje z jednodniowym i jednotygodniowym okresem zapadalności. Wynika to z faktu, że są one najbardziej płynnymi aktywami po gotówce. Lokaty jednodniowe są bezkonkurencyjne pod względem płynności.

Stopa LIBID jest średnią arytmetyczną stóp procentowych, po jakich najważniejsze banki Wielkiej Brytanii są skłonne pożyczać swoje środki innym bankom.

Stanowi bazową stopę procentową do ustalania oprocentowania kredytów i depozytów na rynku międzybankowym oraz kredytów typu *roll-over*.

Wysokość stopy procentowej LIBID zmienia się w sposób ciągły w zależności od warunków ekonomicznych. Jednomiesięczną stopą LIBID jest oprocentowanie depozytów jednomiesięcznych oferowane w danym momencie przez bank innemu bankowi, trzymiesięczną natomiast oprocentowanie depozytów trzymiesięcznych.

LIBOR

LIBOR – to stopa procentowa kredytów oferowanych na rynku międzybankowym w Londynie przez cztery główne banki: Bankers Trust, Bank of Tokyo, Barclays i National Westminster. Ustalana codziennie o godzinie 11.00 (czasu londyńskiego) jest bazową stopą procentową oprocentowania kredytów i depozytów na rynku międzybankowym oraz kredytów *roll-over*. Wysokość stopy procentowej LIBOR zmienia się w sposób ciągły w zależności od warunków ekonomicznych. Jednomiesięczną stopą jest oprocentowanie depozytów jednomiesięcznych oferowane w danym momencie przez bank innemu bankowi, trzymiesięczną – oprocentowanie depozytów trzymiesięcznych etc. Jeśli oprocentowanie pożyczki jest ustanowione na poziomie jednomiesięcznej stopy LIBOR, to stopa procentowa tej pożyczki jest uaktualniana w kolejnych okresach miesięcznych według stopy LIBOR, a odsetki płacone są z dołu. Stopy LIBOR dla innych okresów definiuje się analogicznie.

Licencja

Rodzaj umowy zawieranej między stronami, określającej sposób używania danego produktu, który może być fizyczny lub niematerialny, np. w postaci programu komputerowego. Licencje na oprogramowanie określają sposób i formy (zakres eksploatacji) jego używania. Zwykle ograniczają prawa użytkownika i dokładnie je opisują.

Link

Link – to hiperłącze wyróżnione na stronie słowa/frazy (podkreślenie/kolor/wielkość) lub inne elementy strony: rysunki/ikony. Link jest odnośnikiem/łączem do innych informacji w Sieci. Jego wskazanie można porównać do zainicjowania

---

czynności odszukania hasła w encyklopedii, z tym że w przypadku WWW proces odszukania odbywa się automatycznie: wystarczy owo hasło wskazać kursorem i kliknąć. Powoduje to, że przeglądarka samodzielnie łączy się ze stroną (lub jej fragmentem), która stanowi rozwinięcie wyróżnionego słowa-tematu/obrazka.

Linux

Po Windowsie najbardziej popularny system operacyjny instalowany w pecetach. Jest to sieciowy, darmowy system operacyjny. Obsługuje wielozadaniowość i prawie wszystkie urządzenia zewnętrzne. Jedną z wad Linuxa jest mała liczba programów, a w szczególności gier działających w tym systemie. Jednak dzięki bardzo rozwiniętym programom, tzw. emulatorom, nie jest już trudnością uruchamianie programów, które pracowały dotychczas tylko, na przykład w Windowsie. Podstawową zaletą Linuxa, poza bezpłatną dostępnością, jest jego „otwartość”. Linux (poprawna nazwa: GNU/Linux) jest systemem opensource’owym. Oznacza to, że źródła (program) jądra systemu, jak i oprogramowania systemowego są dostępne dla każdej zainteresowanej nimi osoby.

Listy zastawne

Listy zastawne są to dłużne papiery wartościowe. Do ich emitowania uprawnione są tylko banki hipoteczne, a obrót nimi reguluje ustawa o listach zastawnych i bankach hipotecznych.

Listy zastawne dzielą się na:

- hipoteczne listy zastawne,
- publiczne listy zastawne.

Zalety listów zastawnych:

- jasne ramy prawne;
- wysoki poziom bezpieczeństwa;
- szybko rozwijający się sektor kredytów hipotecznych w Polsce;
- możliwość obrotu na rynku wtórnym.

Wady listów zastawnych:

- niesprzyjające otoczenie prawne: przewlekłe procedury, zmieniające się przepisy;
- ramy prawne nie w pełni obejmują wszystkie ryzyka, na przykład ryzyko stopy procentowej i kursowe;
- prawdopodobne niedopasowanie zapadalności między listami a kredytami w rejestrach zabezpieczeń;
- ryzyko kredytowe w obrębie rejestru zabezpieczenia: koncentracja, wysoki udział kredytów komercyjnych, przeważające kredyty denominowane w walutach obcych.

Login

Jawny identyfikator użytkownika urządzenia/komputera/Sieci. Zazwyczaj jest to nazwa użytkownika. Najczęściej występuje w parze z niejawnym hasłem/identyfikatorem.

Lokata kapitału

Lokata kapitału – to operacja finansowa polegająca na lokowaniu kapitału w dziedzinach, które różnią się charakterem od prowadzonej przez inwestora działalności zawodowej lub wykraczają poza zakres jego kompetencji. Lokata ma na celu osiąganie dochodu. Inwestor może dokonać lokaty kapitału, inwestując bezpośrednio w zakup składników majątkowych, budowę lub rozbudowę, bądź pośrednio, kupując na przykład akcje firm czy udziały w funduszach powierniczych.

LTE

Long Term Evolution – to technologia zapewniająca szybkość bezprzewodowej transmisji do 326,4 Mb/s, w przyszłości do 3,3 Gb/s (LTE Advanced). Podstawową jej zaletą jest gwarancja nieprzerywanej transmisji podczas przemieszczania się użytkownika (do 120 km/h).

Łańcuch wartości Portera

Łańcuch wartości M. Portera został opisany w połowie lat osiemdziesiątych. Można go traktować jako syntezę analizy wartości L. Milesa (metoda racjonalizacji systemów technicznych i organizacyjnych) oraz metody stosowanej przez firmę konsultingową McKinsey and Company, zakładającej, że przedsięwzięcia rynkowe są pewnymi sekwencjami działań.

Wartość jest mierzona jako całkowity dochód przedsiębiorstwa. Oczywiście powinna być większa niż koszty, które należy ponieść, aby ją wytworzyć. Poza tym M. Porter rozszerzył badanie przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa na badanie efektywności różnych rodzajów działań podejmowanych w ramach realizowania jego celu. Wszystkie one tworzą łańcuch wartości.

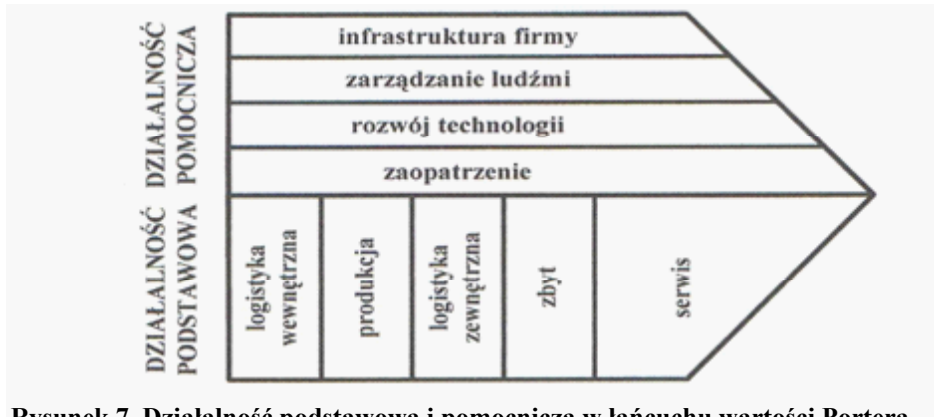
Porter, posługując się modelem łańcucha wartości, podzielił te działania na dwie grupy:

1. Działania podstawowe obejmujące fizyczne wytworzenie produktu, jego sprzedaż i dostawę do nabywcy oraz uruchomienie usług serwisowych. Działania podstawowe to:
  - logistyka wewnętrzna;
  - produkcja lub przetwarzanie surowców i półfabrykatów, utrzymywanie urządzeń, montaż, pakowanie, konfekcjonowanie;
  - logistyka zewnętrzna;
  - zbyt (obsługa zamówień, dobór sieci dystrybucji, reklama, promocja, public relations);
  - usługi na rzecz klienta (serwis, instalowanie, dostarczanie części zamiennych).
2. Działania pomocnicze podejmowane wraz z każdym rodzajem działalności podstawowej. Działania pomocnicze to:
  - zaopatrzenie w surowce, materiały, wyposażenie i osprzęt;
  - rozwój technologiczny (wiedza, umiejętności, procedury, badania rozwojowe, wdrażanie technologii);

- zarządzanie zasobami ludzkimi;
- organizacja (kierowanie ogólne, planowanie, finanse i księgowość, kontrola zarządzania, kontrola prawna, kontrola jakości).

Rysunek 6. Działalność podstawowa w łańcuchu wartości Portera

Rysunek 7. Działalność podstawowa i pomocnicza w łańcuchu wartości Portera

Łańcuch wartości w mediach

Opierając się na łańcuchu wartości M. Portera, T. Kowalski przedstawił propozycję łańcucha wartości przedsiębiorstw sektora mediów. W tej wersji zostały uwzględnione: produkcja, tworzenie pakietów i rozpowszechnianie.

Jednocześnie T. Kowalski zauważył, że o sile łańcucha wartości w mediach decyduje najsłabsze jego ogniwo. Jednocześnie podkreślił, że elementy łańcucha mają wartość jedynie dzięki współdziałaniu (żaden element łańcucha nie ma samostnej wartości).

Rysunek 8. Łańcuch wartości w mediach

(Źródło: T. Kowalski: *Media na rynku. Wprowadzenie do ekonomii mediów*. Wyd. Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2006, s. 44)

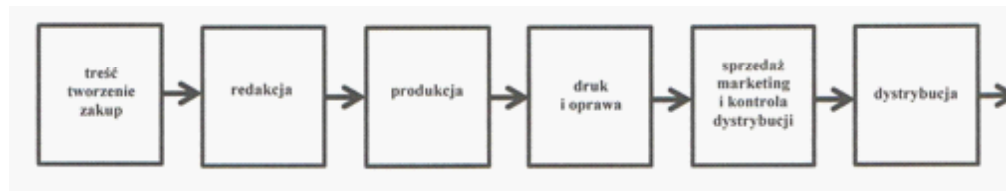
Bardziej rozbudowany łańcuch wartości zaproponował A.B. Albarran, wyróżniając w nim cztery elementy (rys. 9).

Rysunek 9. Łańcuch wartości w mediach

(Źródło: A.B. Albarran: *The Transformation of the Media Communication Industries*. Media Markets Monographs, issue 11, Universidad de Navarra, Pamplona 2010, s. 35)

Natomiast L. Küng zaproponowała zróżnicowane łańcuchy wartości dla różnych branż medialnych. Biorąc jednak pod uwagę niezwykle tempo ewolucji mediów, propozycje, zwłaszcza w obszarze mediów elektronicznych, należy uznać za tymczasowe.

Rysunek 10. Łańcuch wartości w sektorze czasopism

(Źródło: L. Küng: *Strategie zarządzania na rynku mediów*. Oficyna Wolters Kluwer, Warszawa 2010)

Rysunek 11. Łańcuch wartości w sektorze fonograficznym

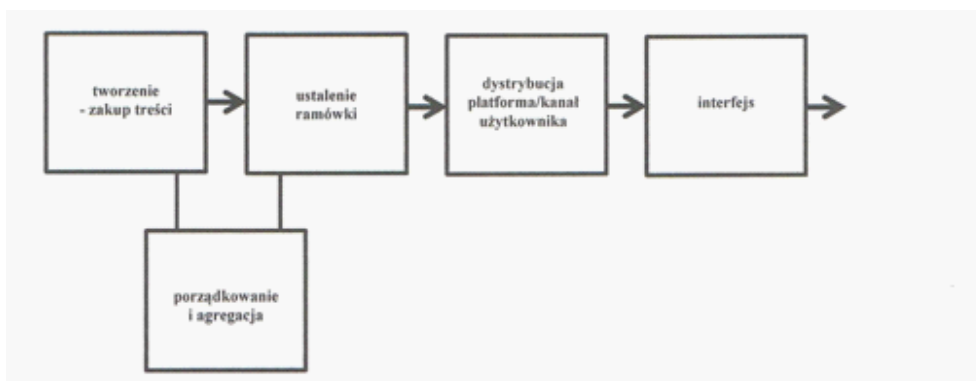
(Źródło: L. Küng: *Strategie zarządzania na rynku mediów*. Oficyna Wolters Kluwer, Warszawa 2010)

Większą uwagę L. Küng poświęciła branży telewizyjnej. Dostrzegając dynamikę zmian w przedsiębiorstwach tego sektora, zaproponowała dwa schematy łańcucha wartości uwzględniające zachodzące zmiany.

Rysunek 12. Tradycyjny łańcuch wartości w telewizjach

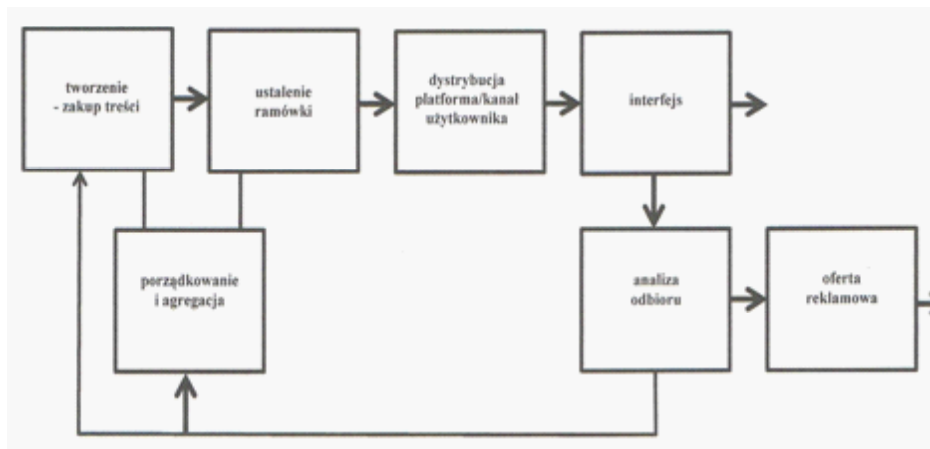
(Źródło: L. Küng: *Strategie zarządzania na rynku mediów*. Oficyna Wolters Kluwer, Warszawa 2010)

Rysunek 13. Kształtujący się łańcuch wartości w telewizjach

(Źródło: L. Küng: *Strategie zarządzania na rynku mediów*. Oficyna Wolters Kluwer, Warszawa 2010)

Zmiany, które nabrały tempa w okresie kryzysu, niezwykle wyraźne w dziedzinie mediów elektronicznych, sprawiły, że nawet ostatnia propozycja dotycząca łańcucha wartości w telewizji niezbyt dobrze oddaje obecny stan, a z pewnością atmosferę zmian. Przeobrażenia technologiczne, rozwój nowych kanałów dystrybucji, a także zmiany ekonomiczne na rynku informacji, w tym stopniowe, a przy tym duże zmniejszenie nakładów dzienników i czasopism drukowanych, spowodowały, że w łańcuchu wartości należy uwzględnić nowe elementy.

Rysunek 14. Łańcuch wartości w mediach elektronicznych

(Źródło: opracowanie własne)

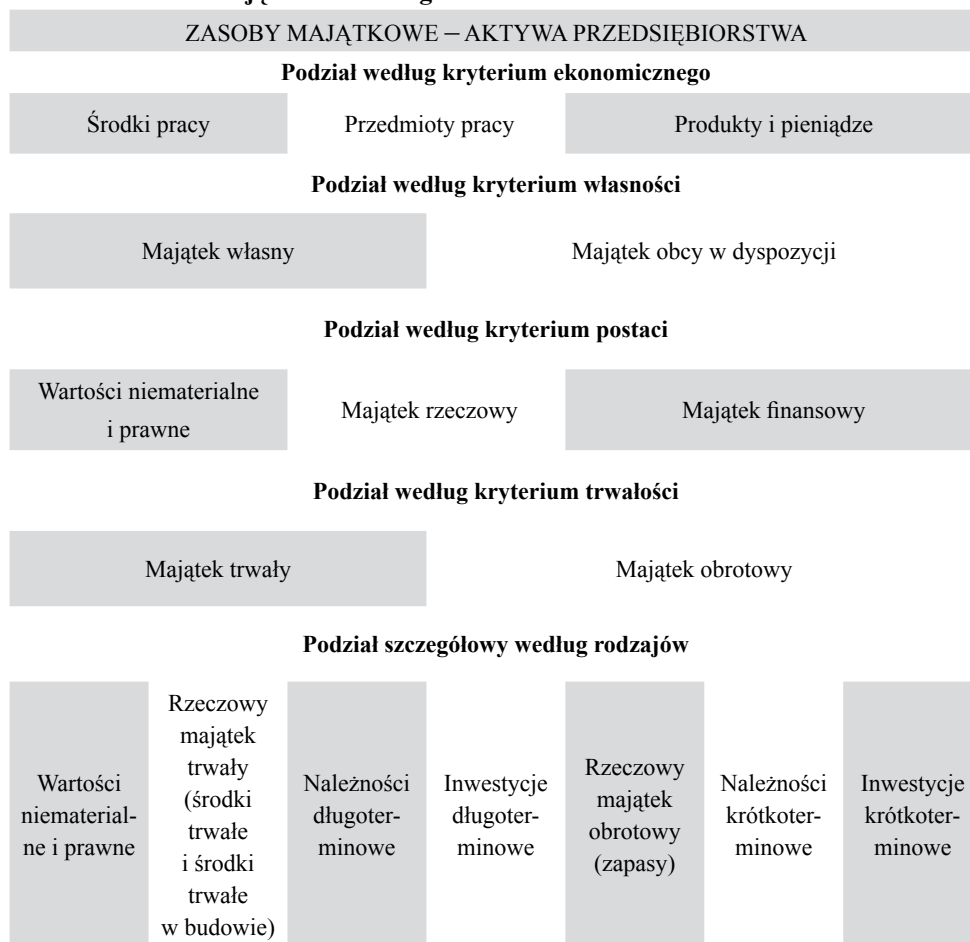
Bez wątpienia w przyszłości konieczne będzie uwzględnienie silnego sprzężenia zwrotnego między odbiorcą a nadawcą. Odbiorca przez interaktywny interfejs będzie tworzyć (tworzy) największą wartość w łańcuchu, determinującą główne źródło dochodu przedsiębiorstwa. Poza tym, choć podzielam pogląd T. Kowalskiego dotyczący najsłabszego ogniwa w zaprezentowanym łańcuchu oraz występującej synergii wszystkich jego elementów, uważam, że w każdym ogniwie jest tworzona samoistna wartość.

Macierze dyskowe

Macierze dyskowe – to technologia łączenia wielu dysków (RAID) w celu zwiększenia niezawodności i szybkości ich pracy.

Majątek obrotowy

Tabela 6. Podział majątku obrotowego

Drugą część majątku przedsiębiorstwa stanowi majątek obrotowy (aktywa obrotowe), zwany też środkami obrotowymi.

Majątkiem obrotowym są więc składniki, które nie mają charakteru trwałego, są bowiem w ciągłym ruchu i wciąż się zmieniają, przechodząc z jednej postaci w inną stosownie do procesów gospodarczych zachodzących w przedsiębiorstwie.

W przedsiębiorstwie przemysłowym za posiadane pieniądze nabywane są materiały i surowce, które sukcesywnie są zużywane w procesie produkcji. Z produkcji uzyskuje się gotowe wyroby, które są sprzedawane, oczywiście także za pieniądze. Środki obrotowe występują więc w kilku postaciach. W każdej z nich występują krótko, w zależności od rodzaju procesu gospodarczego.

Majątek obrotowy przedsiębiorstwa zatem to:

- zapasy,
- należności krótkoterminowe,
- inwestycje krótkoterminowe.

Zapasy należą do rzeczowych składników majątku obrotowego i obejmują:

- materiały,
- produkty niezakończone,
- produkty gotowe,
- towary.

Materiały stanowią zapasy przedmiotów pracy (surowców, materiałów i półproduktów obcych oraz opakowań) nabytych w celu zużycia.

Produkty niezakończone to niegotowa jeszcze produkcja, składająca się ze stanów produkcji w toku oraz zapasów półproduktów własnych.

Produkty gotowe stanowią zapasy wyrobów gotowych i półfabrykatów własnych przeznaczonych na sprzedaż oraz roboty i usługi zakończone, lecz jeszcze nie-sprzedane, a także posiadany inwentarz żywy, niezaliczony do środków trwałych (inwentarz do uboju).

Towary obejmują zapasy produktów pracy innych przedsiębiorstw nabytych w celu odsprzedaży w stanie nieprzetworzonym.

Należności krótkoterminowe są to kwoty pieniężne należne od odbiorców (dłużników) za sprzedane, a jeszcze niezapłacone produkty i towary oraz inne należności z tytułu udzielonych zaliczek, nadpłat, z tytułu kar i odszkodowań umownych, obciążeń za niedobory i szkody, a także należności sporne, czyli roszczenia.

Inwestycje krótkoterminowe to finansowy majątek obrotowy nabyty lub posiadany w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych i dokonywania za ich pomocą transakcji gospodarczych. Do inwestycji krótkoterminowych zalicza się:

- papiery wartościowe przeznaczone do obrotu,
- środki pieniężne.

Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu obejmują udziały i akcje oraz inne papiery wartościowe krótkoterminowe, których termin zapłaty przypada w okresie od 3 miesięcy do roku.

Do **środków pieniężnych** zalicza się gotówkę, pieniądź bezgotówkowy i inne środki pieniężne. Na gotówkę składają się banknoty i monety przechowywane w kasie. Pieniądź bezgotówkowy stanowią środki pieniężne ulokowane na rachunkach bankowych. Zarówno środki gotówkowe, jak i bezgotówkowe środki pieniężne podlegają podziałowi na krajowe (w walucie polskiej, czyli złotych) i zagraniczne (w walutach obcych: dolary, euro, funty, franki i inne). Oprócz gotówki i pieniądza bezgotówkowego przedsiębiorstwa mogą dysponować również innymi środkami pieniężnymi. Są nimi na przykład dokumenty wskazujące na prawo do zamiany na gotówkę (czek gotówkowy) lub pieniądź bezgotówkowy (czek rozrachunkowy) oraz weksle obce, jeżeli są płatne w ciągu 3 miesięcy od daty ich wystawienia. Zgodnie z przepisami papiery wartościowe krótkoterminowe, płatne w ciągu 3 miesięcy, zalicza się do środków pieniężnych.

Struktura środków obrotowych w przedsiębiorstwach różni się w zależności od rodzaju przedsiębiorstwa i realizowanego przez nie procesu gospodarczego.

W przedsiębiorstwach przemysłowych znaczny udział w środkach obrotowych mają zapasy materiałowe. W przedsiębiorstwach przemysłowych o długim cyklu produkcyjnym znaczny jest udział produkcji w toku. W przedsiębiorstwach handlowych większość środków obrotowych stanowią towary.

Majątek trwały

Uwzględniając kryterium trwania w czasie, do majątku trwałego zalicza się:

- wartości niematerialne i prawne,
- środki trwałe,
- środki trwałe w budowie,
- należności długoterminowe,
- inwestycje długoterminowe.

Główny składnik majątku trwałego stanowią *środki trwałe*. Są to rzeczowe aktywa przedsiębiorstwa o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdatne do użytku i przeznaczone na potrzeby przedsiębiorstwa. Zalicza się do nich w szczególności nieruchomości (grunty, budynki, lokale), ruchomości (maszyny, urządzenia, środki transportu) i inwentarz żywy (zwierzęta użytkowe i hodowlane), stanowiące własność przedsiębiorstwa lub będące w jego posiadaniu (prawo użytkowania wieczystego gruntu, spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego), a także oddane do używania, jeżeli przewidują to warunki umowy (leasing finansowy).

Ilość środków trwałych posiadanych przez przedsiębiorstwa jest zazwyczaj znaczna i zależy od rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej (przemysł, budownictwo, rolnictwo, handel, usługi) oraz stopnia technicyzacji procesu gospodarczego (praca ręczna, zmechanizowana, zautomatyzowana). Różnorodność występujących środków trwałych spowodowała konieczność ich sklasyfikowania.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 30 grudnia 1999 r. w sprawie *klasyfikacji środków trwałych* (KŚT) ustala ich podział na 10 grup:

- 0. Grunty** (tereny przemysłowe, inne tereny zabudowane, użytki kopalne, tereny komunikacyjne).
- 1. Budynki i lokale** (budynki przemysłowe, budynki transportu i łączności, budynki handlowo-usługowe, budynki biurowe).
- 2. Obiekty inżynierii lądowej i wodnej** (budowle dla górnictwa i kopalnictwa, elektrownie, rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne dalekiego zasięgu, drogi kołowe i kolejowe, budowle wodne).
- 3. Kotły i maszyny energetyczne** (kotły grzejne i parowe, maszyny napędowe, silniki spalinowe i elektryczne, turboszespoły).
- 4. Maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania** (obrabiarki, młoty, prasy, pompy, sprężarki, piece, zespoły komputerowe, roboty).
- 5. Specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty** (dla przemysłu chemicznego, górniczego, gazownicze, do przerobu drewna, do wytwarzania wyrobów włókienniczych).
- 6. Urządzenia techniczne** (zbiorniki naziemne, urządzenia i aparatura do wytwarza-

---

nia i przesyłania energii elektrycznej, urządzenia telewizyjne i radiotechniczne, urządzenia elektroenergetyczne).

7. Środki transportu (tabor szynowy, pojazdy mechaniczne, tabor konny, pływający i lotniczy).

8. Narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie (narzędzia zwykłe i elektryczne, sprawdziany, aparaty i sprzęt laboratoryjny, meble, wyposażenie techniczne do prac biurowych).

9. Inwentarz żywy (zwierzęta użytkowe i hodowlane).

Środki trwałe stanowią o technicznym uzbrojeniu ludzkiej pracy. Im są doskonalsze, tym łatwiejsza, i jednocześnie wydajniejsza jest ludzka praca. Właściwością rozwoju gospodarczego jest ciągły wzrost technicznego uzbrojenia pracy, wyrażający się zwiększeniem ilości środków trwałych przypadających na jednego zatrudnionego. Szczególnie korzystna jest coraz większa liczba nowoczesnych maszyn i urządzeń. Czynnikiem zwiększającym udział środków trwałych w przedsiębiorstwach jest między innymi wprowadzanie w coraz większym zakresie urządzeń wpływających na bezpieczeństwo i higienę pracy oraz służących ochronie środowiska naturalnego.

Właściwa gospodarka środkami trwałymi wymaga prowadzenia dokładnej ich ewidencji. Do ewidencji środków trwałych służą karty obiektu (środka trwałego) oraz księgi inwentarzowe zawierające ich charakterystykę techniczną, wartość inwentarzową, informacje o miejscu użytkowania i stopniu zużycia.

Środki trwałe w budowie (dawniej zwane inwestycjami) to zaliczone do aktywów trwałych środki w okresie ich budowy lub montażu, a także rozbudowa lub inne ulepszenia istniejących już środków trwałych. Łącznie ze środkami trwałymi stanowią rzeczowy majątek trwały.

Wartości niematerialne i prawne to nabyte prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby przedsiębiorstwa. Zalicza się do nich w szczególności:

- autorskie prawa majątkowe, licencje i koncesje;
- prawa do wynalazków, patentów i znaków towarowych;
- know-how;
- nabytą wartość firmy oraz koszty zakończonych prac rozwojowych.

Należności długoterminowe wynikają z niektórych kontraktów, przewidujących rozliczenia w terminie dłuższym niż 12 miesięcy, oraz z umów leasingu.

Inwestycje długoterminowe to aktywa trwałe nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych, wynikających z przyrostu ich wartości lub uzyskania przychodów w formie odsetek i udziałów w zyskach (dywidenda) albo innych pożytków. Do inwestycji długoterminowych zalicza się:

- udziały i akcje w innych spółkach;
- długoterminowe pożyczkowe papiery wartościowe (obligacje, listy zastawne, certyfikaty inwestycyjne);
- udzielone innym podmiotom pożyczki długoterminowe;

-
- nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez przedsiębiorstwo, lecz zostały nabyte w celu osiągnięcia korzyści, na przykład z tytułu najmu lub dzierżawy.

Malware

Ogólne określenie programów komputerowych (m.in.: wirusy, robaki, trojany, hoaxy), które powodują zagrożenie dla poprawnego użycia potencjału IT, w szczególności komputerów (także niektórych telefonów komórkowych). Wykorzystywane są do niszczenia, modyfikowania i nieupoważnionego manipulowania zasobami informacyjnymi przechowywanymi na cyfrowych nośnikach informacji. Potocznie malware są nazywane wirusami komputerowymi.

Małe i średnie przedsiębiorstwa

Średnie przedsiębiorstwo zatrudnia mniej niż 250 pracowników, jego obrót jest mniejszy niż 50 mln euro, a suma bilansowa nie przekracza 43 mln euro. Natomiast przedsiębiorstwa małe zatrudniają mniej niż 50 pracowników, mają obrót nieprzekraczający 10 mln euro, a suma bilansowa wynosi mniej niż 10 mln euro. Unia Europejska wyróżnia (podobnie w polskiej statystyce) również mikroprzedsiębiorstwa, które zatrudniają mniej niż 10 pracowników, a ich obrót roczny oraz suma bilansowa nie przekraczają 1 mln euro.

Jednocześnie z kategorii małych i średnich przedsiębiorstw zostały wyłączone firmy, w których co najmniej 25% kapitału lub praw głosu jest kontrolowane bezpośrednio lub pośrednio, wspólnie lub indywidualnie, przez jeden lub kilka organów państwowych.

Pojęcie „małe i średnie przedsiębiorstwo” występuje w ustawodawstwie europejskim. Przykładem art. 137 pkt 2 traktatu o Unii Europejskiej, w którym stwierdzono, że ewentualne dyrektywy wydane przez Radę Europejską w dziedzinie bezpieczeństwa i zdrowia pracowników nie mogą narzucać ograniczeń administracyjnych, finansowych i prawnych w sposób, który utrudniałby tworzenie oraz rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. Natomiast w art. 157 traktatu, wśród przedsięwzięć podejmowanych w celu zapewnienia warunków konkurencyjności przemysłu Wspólnoty, wymienia się tworzenie klimatu sprzyjającego inicjatywom i rozwojowi przedsiębiorstw, zwłaszcza małych i średnich. Poza tym art. 163 wspomnianego traktatu, dotyczący badań i rozwoju technicznego, deklaruje pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw w ich „wysiłkach badawczych, rozwijaniu techniki, jak również dla ich wzajemnej współpracy”.

Eurostat udostępnia dane statystyczne zgodnie z klasyfikacją przedsiębiorstw według kryterium zatrudnienia:

- mikroprzedsiębiorstwa: 1–9 pracowników;
- małe przedsiębiorstwa: 10–99 pracowników;
- średnie przedsiębiorstwa: 100–499 pracowników.

Marketing

Marketing – to aktywny handel, wychodzący naprzeciw potrzebom klienta, próbujący odgadnąć skryte jego potrzeby, usiłujący potrzeby te uświadamiać oraz pobudzać, a nawet kreować je i zaspokajać.

W marketingu najważniejsza jest świadomość, że klient i jego oczekiwania to podstawowy element biznesu (jeśli nie ma klientów, przedsiębiorstwo traci rację bytu w sensie ekonomicznym) oraz wynikający z tej świadomości proces identyfikowania i zaspokajania potrzeb klienta, przy równoczesnym zapewnieniu zysku przedsiębiorstwa i ciągłości jego funkcjonowania. W osiągnięciu tego celu służą techniki wspomagające ten proces: badania rynku, kształtowania produktu, oddziaływania na rynek oraz ustalania ceny i sprzedaży.

Marketing ma wiele definicji naukowych. Jednak najprościej rzecz ujmując, jest to działanie mające na celu wynajdywanie, pobudzanie i zaspokajanie potrzeb podmiotów gospodarczych. Marketingiem nazywa się także dziedzinę wiedzy analizującą wspomnianą działalność.

W ramach marketingu można wyróżnić wiele zagadnień, takich jak:

- odnajdywanie i ocenianie możliwości rynkowych prowadzących do zaspokojenia potrzeb określonych odbiorców (nabywców) oraz dokładne ustalanie tych potrzeb;
- opracowywanie na podstawie tej wiedzy produktu oraz strategii jego dystrybucji;
- przygotowywanie odpowiedniej strategii ceny i promocji;
- reklama i informacja o produkcie, np. marketing wirusowy, *product placement*.

Działania marketingowe dzielą się na cztery podstawowe typy, tzw. marketing mix. Są to: cena, produkt, dystrybucja i promocja.

Specjaliści od spraw marketingu wyróżniają niekiedy kolejne elementy. Są to: ludzie, świadectwo materialne, zestaw – opakowanie, proces, przyzwolenie, rekomendacja, pozycjonowanie, nagłośnienie (*publicity*) i czynnik wyróżniający (fioletowa krowa – *purple cow*).

Według stratega marketingowego Jaya Abrahama są trzy sposoby zwiększania zyskowności firmy dzięki działaniom marketingowym:

- pozyskać nowych klientów;
- sprawić, by więcej kupowali;
- sprawić, by częściej kupowali.

Połączenie tych trzech działań ma prowadzić do wykładniczego tempa rozwoju firmy.

Media

Media pośredniczą w przekazywaniu informacji między światem zewnętrznym a ludzkimi zmysłami za pomocą środków do przekazywania informacji. Są to: prasa, radio, telewizja, film oraz Internet. Media to także: narzędzia do tworzenia, rejestrowania i transmisji informacji. „Stare media” (*old media*), wzbogacone o cyfrowe media, tworzą „nowe media”.

Mediana

Mediana nazywana jest wartością środkową lub środkiem obszaru zmienności rozpatrywanej zmiennej. Jest to wartość zmiennej, która rozdziela całą populację na dwie równe części. W pierwszej są jednostki o wartościach mniejszych od mediany, w drugiej – o wartościach większych. Medianę oblicza się w zależności od tego, z jakiego rodzaju szeregiem statystycznym, przedstawiającym informacje o wartości cechy statystycznej, mamy do czynienia oraz czy liczba jednostek statystycznych (liczebność zbiorowości) jest parzysta czy nieparzysta.

Mediana w szeregu szczegółowym jest wyrażona wzorem:

$$M_e = \frac{x_{n+1}}{x} \text{ – gdy } n \text{ jest nieparzyste}$$
$$M_e = \frac{1}{2} \left(\frac{x_n}{n} + \frac{x_{n+1}}{2} \right) \text{ – gdy } n \text{ jest parzyste}$$

Media społecznościowe

Są to zasoby informacyjne współtworzone przez indywidualnych użytkowników Sieci, np.: blogi i mikroblogi, YouTube, kwejk.pl, demotywatory.pl, serwisy społecznościowe, np. Facebook, fora dyskusyjne, gazeta.pl, peb.pl, internetowe serwisy informacyjne, np. wykop.pl, wirtualne światy gier, np. *World of Warcraft*, *Diablo III*, a także wirtualne światy społecznościowe, np. *Second Life*.

Media strumieniowe

Jest to technologia przesyłania danych w sposób umożliwiający ciągłą transmisję przekazu multimedialnego. Ma ona coraz większe znaczenie wraz ze zwiększaniem się pasma dostępu do Internetu. Jakość przesyłanego materiału zależy od wielkości strumienia informacji. Dzięki zastosowaniu strumieniowego przesyłania danych (film, muzyka) odbiorca może widzieć (słyszeć) je na bieżąco, w trakcie przesyłania. Dane odbierane od nadawcy są szybciej gromadzone w komputerze niż wyświetlane, dzięki temu użytkownik może oglądać na bieżąco otrzymywany przekaz filmu lub dźwięku. Teoretycznie, w większości rozwiązań, rejestracja tak odbieranego materiału na komputerze odbiorcy jest niemożliwa. Media strumieniowe stanowią swoistą ochronę przed nieuprawnionym wykorzystywaniem materiałów multimedialnych.

Megaszperacze/multiwyszukiwarki

Są to systemy polegające na łączeniu świadczonych usług w ramach jednej bardziej wszechstronnej wyszukiwarki – megawyszukiwarki, hybrydy, metawyszukiwarki. Systemy te gromadzą wyniki poszukiwań (adresy stron) z różnych źródeł.

Mikroekonomia

Mikroekonomia – to dziedzina ekonomii zajmująca się badaniem zachowań indywidualnych konsumentów, przedsiębiorstw i rynków. Szczegółowo analizuje podejmowane przez jednostki decyzje dotyczące zakupu i sprzedaży towarów.

W badaniach mikroekonomicznych gospodarkę danego kraju bądź regionu traktuje się jako zbiór podmiotów, nie zaś jako jeden organizm (tak jak w makroekonomii). W silnym obecnie nurcie ekonomii neoklasycznej są stosowane prawie wyłącznie matematyczne (statystyczne, analityczne) modele zachowań zbiorów podmiotów, np.: konsumentów, przedsiębiorstw, instytucji publicznych itd.

Moc obliczeniowa

Jest to parametr komputera, określający liczbę wystandaryzowanych operacji (tzw. MIPS i FLOPS), które może on wykonać w czasie sekundy. Moc obliczeniowa zależy od szybkości taktowania procesora zainstalowanego w komputerze, liczby procesorów, ich budowy oraz konstrukcji programów obsługujących te procesory.

Modele cenowe reklam

BTA (*behaviorally targeted media*) – cena jest proporcjonalna do liczby wyświetleń reklamy specyficznemu (o zadanym profilu) internaucie.

CPA (*cost per action/acquisition*) – zależy od skuteczności reklamy mierzonej związkiem kliknięcia w reklamę z pożądanym działaniem użytkownika, np. dokonaniem zakupu przez internautę reklamowanego towaru/usługi, dokonaniem rejestracji. Szacuje się, że jest to najważniejsza miara promocji online.

CPC/PPC (*cost per click/pay-per-click*) – bezpośrednia funkcja, której wielkość zależy od liczby kliknięć w reklamę. Ten model bywa też nazywany PPC (*pay per click*) – niefortunnie, gdyż identyczny skrót ma model *pay per call*.

CPL (*cost per lead*) – wypełnienie formularza (np. konkursowego czy kontaktowego).

CPM (*cost per thousand impressions lub cost per mile*) – koszt opłaty za reklamę, która została kliknięta tysiąc razy.

CPO (*cost per order*) – ograniczona do określonej pory dnia, wielkość opłaty za reklamę zależy od liczby złożonych zamówień będących wynikiem kliknięcia w określoną reklamę.

CPS (*cost per sale*) – reklamodawca określa procent wartości sprzedaży, który w zamian za jej wygenerowanie dostaje wydawca, lub określa stałą kwotę wynagrodzenia za dostarczenie zamówienia (CPO). Model ten jest stosowany w branży e-commerce.

CPUV (*cost per unique visitor*) – koszt przekierowania unikalnego użytkownika.

CPV (*cost per view*) – odtworzenie materiału wideo; akcja może być zdefiniowana także jako rozpoczęcie odtwarzania – PPV (*Pay Per View*).

Model ekonometryczny

Model ekonometryczny jest to układ m-równaniowy, w którym każde z równań ma na celu wyjaśnienie mechanizmu kształtowania się jednego ze zjawisk mierzalnych. Równania te mogą opisywać zależności rynkowe lub procesy wewnątrz przedsiębiorstw. Aby konstruowany model ekonometryczny wiernie odtwarzał zachodzące procesy, musi być poprzedzony badaniem statystycznym. Powinno ono spełniać określone warunki – przede wszystkim musi dotyczyć określonej zbiorowości statystycznej z uwzględnieniem jej cech.

Badania statystyczne i ekonometryczne uzupełniają się wzajemnie. Badania ekonometryczne bowiem opierają się na materiale zebrany podczas badań statystycznych. Zatem w przypadku budowania modelu określającego wartość rynkową maszyny lub urządzenia badanie wpływu cech wycenianych przedmiotów powinno wskazywać związek, siłę i kierunek oddziaływania między poszczególnymi uwarunkowaniami. Relacje te mogą mieć charakter funkcyjny bądź stochastyczny.

Zależność funkcyjna polega na tym, że zmiana wartości jednej zmiennej powoduje ściśle określoną zmianę wartości drugiej zmiennej. Zatem określonej wartości jednej zmiennej (X) jest przyporządkowana jednoznacznie tylko jedna wartość drugiej zmiennej (Y). Najczęściej symbolem X oznacza się zmienną niezależną (objaśniającą, egzogeniczną), natomiast symbolem Y zmienną zależną (objaśniana, endogeniczna). W przypadku gdy każdej wartości $x_1, x_2, \dots, x_n$ zostanie przyporządkowana jakaś liczba $y = f(x)$, wówczas $f(x)$ jest nazywana jednoznaczną funkcją zmiennej X . Takie związki występują głównie w technice i naukach przyrodniczych. Natomiast w naukach ekonomicznych, w tym także w przedstawionej poniżej metodzie określania wartości rynkowej, mają charakter zależności stochastycznych. Wynika to z ograniczonych możliwości uwzględnienia wszystkich czynników wpływających na zmienną endogeniczną.

Zależność stochastyczna występuje wówczas, gdy wraz ze zmianą jednej zmiennej zmienia się rozkład prawdopodobieństwa drugiej zmiennej. Zatem zmienne X i Y są zależne stochastycznie, jeżeli warunkowy rozkład jednej z nich zależy od wartości, jaką przyjmuje druga. Szczególnym przypadkiem zależności stochastycznej jest zależność korelacyjna. Występuje ona wtedy, gdy określonym wartościom jednej zmiennej są przyporządkowywane pewne średnie z kilku wartości drugiej zmiennej. W tym przypadku nie można podać konkretnej wartości cechy Y (zmiennej zależnej) przy danej wartości cechy X (zmiennej niezależnej). Można jedynie ustalić, jak zmieni się wartość zmiennej Y w zależności od wartości cechy X .

Nie można utożsamiać pojęć „związek stochastyczny” i „korelacyjny”, ponieważ:

- związek stochastyczny jest pojęciem szerszym; jeśli między badanymi zmiennymi nie ma związku stochastycznego, to nie ma również związku korelacyjnego; odwrotne twierdzenie nie jest prawdziwe;
- związek stochastyczny można badać dla wszystkich kombinacji cech wyrażonych we wszystkich skalach, natomiast związek korelacyjny wymaga przynajmniej jednej cechy zależnej mierzalnej;
- niezależność stochastyczna jest zawsze symetryczna, natomiast niezależność korelacyjna może być symetryczna lub niesymetryczna.

Do określenia stopnia zależności między poszczególnymi uwarunkowaniami można wykorzystać współczynniki korelacji lub funkcję regresji. Współczynnik korelacji jest jedynie miernikiem siły zależności między badanymi zmiennymi. Natomiast analiza funkcji regresji daje odpowiedź na pytanie, jakiej zmiany średniej wartości zmiennej zależnej należy się spodziewać przy zmianie wartości zmiennej niezależnej o jednostkę.

Modem

Wyróżnia się następujące rodzaje modemów:

Telefoniczny. Do niedawna modem (*MOdulator DEModulator*) telefoniczny był podstawowym urządzeniem służącym do łączenia komputerów między sobą za pośrednictwem linii telefonicznej. Szybkość tego typu transmisji jest stała i wynosi 56 Kb/s.

Bezprzewodowy. Stanowi uzupełnienie komputerów, głównie mobilnych. Najczęściej korzysta się z sieci łączności telefonów komórkowych. Umożliwiają one, podobnie jak modemy telefoniczne, dostęp do Internetu, ale bez użycia kabli. Modemy zewnętrzne (są także wewnętrzne) podłączane są za pośrednictwem portów USB lub PC IMCI A / PC-Card. Wykorzystują, zależnie od wersji, ograniczone lub pełne spektrum technologii bezprzewodowej łączności cyfrowej (UMT S, HSUPA, HSPA+, HSPA, HSDPA, GPR S, EDGE, LTE), które decydują o szybkości transmisji. Maksymalna prędkość zależy od modelu, technologii i siły sygnału.

Kablowy. Urządzenie to pośredniczy w korzystaniu z Internetu uzyskiwanego od jego dostawcy (ISP – *Internet Service Provider*) – głównie od lub za pośrednictwem operatorów telewizji kablowej. Innymi słowy, z sygnału przesyłanego przez telewizję kablową modem wydziela kanał łączności internetowej i dodatkowo kanał telefoniczny. Najczęściej dodatkowe funkcje tego modemu to router z modułem łączności bezprzewodowej Wi-Fi, gniazdem/gniazdami, Ethernet, USB oraz gniazdo telefonii analogowej i typu VoIP. Modem kablowy (zależnie od modelu) działa z szybkością do 100 Mb/s i więcej (nowością 2011 r. były modemy 1 Gb/s).

3G/4G. Służy do transmisji danych 3G (HSUPA/HSDPA/UMTS) i 2G (GSM/GPRS/EDGE), umożliwiając transfer 7 Mb/s. Droższe modele zgodne z 3G i 4G oferują szybkość pobierania danych do 21,6 Mb/s, a zgodne z LTE – do 100 Mb/s.

Monitor

Monitor jest podstawowym urządzeniem wyjściowym służącym do wizualizacji informacji generowanych przez komputer. Obraz wyświetlany na monitorze jest tworzony w karcie graficznej komputera. Jej parametry powinny zapewniać wykorzystanie wszystkich możliwości monitora (głównie rozdzielczość liczoną liczbą pikseli i liczbą barw). Monitory są budowane w kilku technologiach. CRT (*Cathode-Ray Tube*) – podobne do tradycyjnych odbiorników telewizyjnych, cechy charakterystyczne: duże wymiary, duży pobór energii, niezauważalny efekt smużenia, dostatecznie duża rozdzielczość. CRT to technologia stara, wyeliminowana z rynku. LCD (*Liquid Crystal Display*), ekrany ciekłokrystaliczne, cechy charakterystyczne: płaskie, pobierają w porównaniu z innymi technologiami mniej energii, mają względnie słaby kontrast wyświetlanego obrazu, dużą rozdzielczość, smużenie (w stopniu zależnym od technologii/ceny), kąt widzenia mniejszy niż 180°. Technologia LCD, podświetlana LED-ami, staje się obecnie dominującą na rynku monitorów komputerowych (także telewizorów). Jej następcą jest technologia OLED.

Monopol

Monopol – to struktura rynkowa charakteryzująca się:

- występowaniem na rynku tylko jednego dostawcy lub producenta danego towaru, który kontroluje podaż i ceny, oraz wielu odbiorców;
- występowaniem barier uniemożliwiających innym firmom wejście na rynek (np.: ustawodawstwo, patenty, koszty itp.);
- unikatowością produktu monopolu (nie ma on dobrego lub podobnego substytutu).

Monopol może mieć charakter:

- **państwowy** – prawo danego państwa pozwala świadczyć usługi lub produkować określony asortyment towarów tylko jednemu podmiotowi (np. monopol spirytusowy, monopol loteryjny itp.);
- **wymuszony** – jeden z producentów towaru (usługi) osiąga taką pozycję na rynku, że pozostali producenci bankrutują;
- **naturalny** – wynika z natury dostarczanej usługi (towaru), gdy ze względów technicznych konkurencja wielu podmiotów jest niemożliwa lub utrudniona (np.: koleje żelazne, dostarczanie prądu elektrycznego i gazu, telekomunikacja itp.). W przypadku monopolów naturalnych i wymuszonych w wielu krajach jest tworzone specjalne prawodawstwo, które reguluje zmonopolizowany rynek, w sposób sztuczny tworząc na nim warunki do powstania i rozwoju konkurencji.

MP3

Najczęściej stosowany format cyfrowego zapisu dźwięku z kompresją stratną. Stopień kompresji jest regulowany i ma bezpośredni związek ze strumieniem informacji. Wcześniej MP2 - obecnie coraz częściej MP4.

MRP

Material Requirements Planning – to planowanie optymalnej wielkości potrzeb materiałowych niezbędnych w produkcji. Polega na obliczaniu dokładnej ilości materiałów i ustalaniu terminów dostaw, aby sprostać zapotrzebowaniu produkcji, której wielkość jest odpowiedzią na zmieniający się popyt.

MRP II

Manufacturing Resource Planning II – to planowanie zasobów produkcyjnych: przedsięwzięć, produkcji, potrzeb materiałowych oraz zdolności produkcyjnych (CRP – *Capacity Requirements Planning*).

Multimedia

W odniesieniu do technologii informacyjnych są to wszystkie formy cyfrowej informacji, czyli: tekst, grafika, obraz, dźwięk, ruchome obrazy i wideo.

Myszka

Jest to urządzenie – manipulator podłączone przewodowo lub bezprzewodowo z komputerem. Umożliwia w sposób przyjazny zmianę położenia kursora na ekranie

---

monitora. Podobne funkcje pełnią manipulatory: Trackball (obracanie kulki nieco mniejszej od orzecha), TouchPad (przesuwanie palca po wyróżnionej powierzchni) i TrackPoint (naciskanie, w dowolnym kierunku płaszczyzny, wystającego z klawiatury dżojstika).

Nakłady

Nakłady – to wydatkowane w procesie produkcji kapitały (stanowiące koszty własne produkcji) przeznaczone na zakup niezbędnych środków i przedmiotów pracy (infrastruktura, surowce, materiały, narzędzia, energia, robocizna).

Wyróżnia się nakłady:

- **bieżące** – zużywane są w przyjętej jednostce czasu (np. jeden cykl produkcji, rok);
- **inwestycyjne** – zużywają się i przynoszą efekty produkcyjne po upływie dłuższego czasu.

Należności długoterminowe

Należności są to wszystkie aktywa, które należą się danemu podmiotowi od podmiotów zewnętrznych w związku ze zdarzeniami zaistniałymi w przeszłości. Powszechnym przykładem takiego zdarzenia jest sprzedaż – wysłanie towaru do klienta i wystawienie jemu faktury z terminem zapłaty za 30 dni. Jest to technika bardzo często stosowana we współczesnym biznesie. Sprzedaż została dokonana, natomiast klient zapłaci dopiero po pewnym czasie. Powstaje więc należność od klienta, którą wykazuje się w aktywach.

Należności długoterminowe są to należności o terminie spłaty powyżej roku, licząc od dnia bilansowego. W bilansie przygotowywanym zgodnie z polską ustawą o rachunkowości występuje jednak pewne odstępstwo od tej reguły, gdyż jako długoterminowych nie ujmuje się w nim należności z tytułu dostaw i usług. Zaliczane są one zawsze do należności krótkoterminowych, ale wyodrębniane w bilansach. Należnościami długoterminowymi są zazwyczaj pożyczki udzielane innym firmom.

Naprawa bieżąca

Pojęcie to obejmuje takie czynności, jak remont i naprawę, czyli przywrócenie stanu używalności. W budownictwie remonty dzieli się na:

- **bieżące**, polegające na wykonywaniu okresowych przeglądów oraz prowadzeniu prac konserwatorsko-profilaktycznych niezbędnych do utrzymania obiektu (budynku) i jego otoczenia w należyłym stanie technicznym. W ramach tego typu remontów są dokonywane naprawy oraz likwidowane przyczyny ewentualnych uszkodzeń elementów budowlanych i wyposażenia budynków;
- **interwencyjne**, wykonywane w przypadku wystąpienia nagłych uszkodzeń spowodowanych różnymi czynnikami (np. pęknięcie rury, wybuch gazu, pożar itp.);
- **kapitałne**, polegające na wymianie i naprawie wszystkich zużytych, zniszczonych lub uszkodzonych elementów budynku i wyposażenia. Remonty te wyko-

---

nuje się w celu przywrócenia pierwotnej wartości budynku lub budowli. Często równocześnie jest przeprowadzana modernizacja, obejmująca na przykład wykonanie nieistniejącej wcześniej instalacji centralnego ogrzewania.

Naprawa główna

Naprawa główna – remont kapitalny to praca zmierzająca do przywrócenia obiektowi funkcjonalności pierwotnej, polegająca na wymianie lub naprawie wszystkich zużytych części.

Remonty kapitalne są związane zazwyczaj z całkowitym demontażem maszyny lub urządzenia. Często w ich ramach jest przeprowadzana modernizacja, czyli podejmowane są działania mające na celu poprawę właściwości eksploatacyjnych obiektu. Obejmuje około 75% wartości odtworzonej maszyny.

NAS

Jest to autonomiczny dysk (specjalizowany komputer) z systemem operacyjnym obsługującym jeden lub kilka dysków wstawionych bezpośrednio do Sieci. Coraz częściej pełni funkcję serwera multimediów, usług internetowych i klienta pobierania plików. Zgromadzone w NAS-ie pliki można ściągać z dowolnego komputera podłączonego do tej samej Sieci, a także udostępniać przez Internet.

NAS jest wykorzystywany również jako urządzenie do automatycznych backupów plików przechowywanych na stanowiskach sieciowych oraz wspomaga pracę z chmurą. Dzięki swojej autonomii może realizować zadania serwerów WWW i poczty elektronicznej, wypełniając tym samym podstawowe funkcje hostingu.

Netbook

Netbook – to przenośny/mobilny komputer o niewielkich wymiarach, zasilany z akumulatora, zazwyczaj o nieco gorszych parametrach od komputera klasy PC. Projektowany był z myślą o zastosowaniach w komunikacji przez Internet (stąd „net” w nazwie). Dysponuje rozbudowanymi podzespołami do łączności bezprzewodowej: bluetooth, Wi-Fi, przy rezygnacji z napędu CD/DVD.

Netykieta

Jest to zbiór ogólnie akceptowanych zasad korzystania z Internetu (swoisty „savoir-vivre komunikacji przez Sieć”). Owe zasady mają na celu przede wszystkim zwrócenie uwagi na to, by użytkownicy Sieci wzajemnie sobie nie szkodzili.

Neutralność Sieci

Osiąga się ją dzięki blokowaniu bądź hamowaniu transmisji P2P oraz telefonii internetowej w celu zapewnienia niezawodności i stabilności oferowanych łączów. Jest próbą ograniczenia blokowania Sieci przez transmisję dużych zasobów informacyjnych (np. strumień wideo).

NFC

Near Field Communication – to radiowy standard komunikacyjny. NFC pozwala na wymianę danych między urządzeniami na niewielką odległość, nie większą niż 20 cm, przez dotknięcie lub zbliżenie ich do siebie. Umożliwia zdalną identyfikację przedmiotu, m.in. płatność kartą zbliżeniową bez konieczności korzystania z kodu PIN.

Nieruchomość inwestycyjna

Zgodnie z definicją zawartą w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości 40 *Nieruchomości inwestycyjne* do kategorii tej zalicza się nieruchomości (grunty, budynki lub części budynku), które właściciel lub leasingobiorca (w leasingu finansowym) traktuje jako źródło przychodów z czynszów albo utrzymuje w posiadaniu ze względu na przyrost ich wartości. Konieczne jest jednocześnie, aby nieruchomość nie była zajmowana przez właściciela, a więc utrzymywana w posiadaniu ze względu na jej wykorzystanie podczas produkcji, dostaw towarów lub świadczenia usług, a także w celach administracyjnych.

Cechą odróżniającą nieruchomości inwestycyjne od innych nieruchomości, zaliczanych do środków trwałych, jest więc między innymi uzyskiwanie z nich przepływów środków pieniężnych (np. z tytułu czynszów), które są w dużej mierze niezależne od pozostałych przepływów z działalności gospodarczej, uzyskiwanych w związku z wykorzystaniem innych aktywów.

Nieruchomości mogą więc być zaliczane w bilansie do różnych kategorii aktywów, a ich ujmowanie i wycenę regulują różne międzynarodowe standardy sprawozdawczości finansowej. Przykładowo, wymagania MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe* stosuje się do nieruchomości wykorzystywanych przez jednostki gospodarcze na własne potrzeby (np. dla celów produkcji) w okresie dłuższym niż rok. Z kolei w przypadku nieruchomości wytwarzanych w ramach zwykłej działalności (np. w jednostkach gospodarczych branży budowlanej) w celu ich odsprzedaży będą miały zastosowanie postanowienia MSR 2 *Zapasy*. Dla długoterminowych umów o usługi budowlane, realizowanych na zlecenie osób trzecich, należy stosować MSR 11 *Umowy o usługę budowlaną*.

Do nieruchomości inwestycyjnych zalicza się między innymi:

- **grunty** utrzymywane w posiadaniu ze względu na spodziewany, długoterminowy wzrost ich wartości;
- **budynki**, które nie są wykorzystywane przez daną jednostkę, przeznaczone do oddania w leasing operacyjny.

Do nieruchomości inwestycyjnych nie będą natomiast zaliczane m.in.:

- **budynki i budowle w trakcie budowy**; do czasu przyjęcia ich do wykorzystania są wykazywane w pozycji „Środki trwałe w budowie”;
- **budynki, w których lokale nie są użytkowane przez jednostkę**, lecz wynajmowane; niemniej wraz z wynajmem jednostka gospodarcza świadczy znaczące usługi;
- **grunty i wzniesione na nich budynki lub lokale stanowiące przedmiot bieżącej działalności** i przeznaczone na sprzedaż, na przykład w działalności de-

veloperskiej; koszty poniesione na budowę takich nieruchomości są rozliczane zgodnie z zasadami rozliczania długoterminowych umów o usługi budowlane.

Nominalna stopa procentowa

Nominalna stopa procentowa jest to stopa, według której wierzyciel otrzymuje wynagrodzenie za udostępnione fundusze. Składa się ona z dwóch elementów: realnej stopy procentowej i premii inflacyjnej.

NPV

Net Present Value – to wartość danego przedsięwzięcia zaktualizowana netto, określana jako wartość otrzymana przez zdyskontowanie, oddzielenie dla każdego roku, różnicy między przychodami oraz wydatkami pieniężnymi przez cały okres istnienia projektu (przy określonym poziomie stopy dyskontowej). Różnica jest dyskontowana zazwyczaj na dzień, w którym jest przewidziane rozpoczęcie prac nad projektem. Wartość *NPV* oblicza się według następującego wzoru:

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{NCF_t}{(1+r)^t}$$

gdzie:

NPV – wartość zaktualizowana netto,

NPV_t – przepływy pieniężne netto w kolejnych okresach,

r – stopa procentowa,

$\frac{1}{(1+r)^t}$ – współczynnik dyskontujący w kolejnych latach okresu obliczeniowego dla $t = 0, 1, 2, 3, \dots, n$.

W analizie *NPV* ważne są następujące prawidłowości:

$NPV \geq 0$ – wtedy przedsięwzięcie można traktować jako opłacalne i podjąć decyzję o jego realizacji, dodatnia stopa oznacza bowiem, że stopa rentowności danego projektu jest wyższa od stopy granicznej, określonej przez przyjętą w rachunku stopę procentową;

$NPV \leq 0$ – świadczy natomiast o niższej od granicznej stopie rentowności projektu, a zatem o jego nieopłacalności, co wyklucza jego rozpoczęcie.

Ważne w analizie wartości *NPV* jest ustalenie kosztów użycia kapitału. W metodzie tej, podobnie jak we wszystkich metodach dynamicznych, koszt ten stanowi jednocześnie stopę dyskontową.

Na wysokość kosztu użycia kapitału mają wpływ m.in.:

- źródła finansowania (kapitał własny czy obcy);
- oprocentowanie kredytów;
- wysokość podatku dochodowego;
- rentowność osiągnięta w przypadku alternatywnego lokowania środków własnych oraz ryzyko związane z inwestowaniem na danym rynku.

Ustalenie kosztu użycia kapitału jest indywidualną sprawą osoby prowadzącej rachunek opłacalności danego przedsięwzięcia inwestycyjnego. Przy jego ustalaniu można posłużyć się następującym wzorem:

$$r = K_b w_1 + K_w w_2$$

gdzie:

$$w_1 + w_2 = 1,$$

r – koszt użycia kapitału (stopa dyskontowa),

K_b – koszt użycia kredytów bankowych,

K_w – koszt użycia kapitałów własnych
(normatywna stopa zwrotu kapitału netto),

w_1 – udział kredytów bankowych w ogólnych środkach
finansowych przeznaczonych na finansowanie inwestycji,

w_2 – udział kapitału własnego (netto) w finansowaniu inwestycji.

Z przedstawionego wzoru wynika, że koszt użycia kapitału (w rachunku dyskontowym jest on utożsamiany ze stopą dyskontową) jest średnią arytmetyczną ważoną kosztu zaangażowania kredytów bankowych oraz kosztu użycia kapitału netto (kapitału własnego). Koszt użycia kredytów bankowych jest z kolei określony przez bankową stopę procentową oraz stopę podatku dochodowego P_d . Konieczność uwzględniania podatku dochodowego podczas kalkulowania kosztu kapitału wynika z faktu, że odsetki płacone od zaciągniętych kredytów pomniejszają podstawę opodatkowania (są uznawane za koszty uzyskania przychodów). Formuła obliczania kosztów użycia kredytów bankowych jest następująca:

$$K_b = i(1 - P_d)$$

gdzie:

K_b – koszt użycia kredytów bankowych,

P_d – stopa podatku dochodowego,

i – bankowa stopa procentowa (jeśli inwestor korzysta z kredytów o zróżnicowanej stopie procentowej, należy uwzględnić średnią ważoną stopę procentową).

W praktyce do kosztu zaangażowania własnych środków (kapitał netto) dodaje to kilka punktów procentowych, które odzwierciedlają ryzyko związane z realizacją danego przedsięwzięcia inwestycyjnego.

Poziom ryzyka szacuje się przede wszystkim na podstawie subiektywnej oceny inwestora, dla którego zamierzona inwestycja jest mniej lub bardziej pewna.

Stosowanie stałej stopy dyskontowej przy obliczaniu NPV jest uzasadnione tylko wtedy, gdy rozpatrywany projekt inwestycyjny nie jest ryzykowny. W przeciwnym razie konieczne jest stosowanie podejścia probabilistycznego zamiast deterministycznego. W podejściu probabilistycznym przyjmuje się, że nakłady są zdeterminowane (lub losowe), natomiast wpływy z projektowanego przedsięwzięcia zawsze są traktowane losowo. Powstaje zatem problem wyboru miary prawdopodobieństwa opisującej rozkład wielkości wpływów. W przypadku inwestowania miarą tą jest prawdopodobieństwo subiektywne, szacowane przez ekspertów. Podstawowymi wielkościami statystycznymi używanymi przy ocenie ryzyka projektu inwestycyjnego są:

-
- wartość średnia,
  - odchylenie standardowe,
  - wariancja,
  - współczynnik zmienności.

Współczynnik zmienności jest najważniejszą miarą statystyczną stosowaną podczas oceny projektów inwestycyjnych. To iloraz odchylenia standardowego NPV i średniej wartości NPV. Wartość współczynnika zmienności powinna być jak najmniejsza, by uznać, że projekt nie jest przedsięwzięciem ryzykownym.

Obligacja

Według definicji zawartej w ustawie obligacja jest papierem wartościowym emitowanym w serii, w którym emitent stwierdza, że jest dłużnikiem właściciela obligacji (obligatariusza) i zobowiązuje się wobec niego do wypełnienia określonego świadczenia, które może mieć charakter pieniężny lub niepieniężny. Emitent obligacji odpowiada całym swoim majątkiem za zobowiązania wynikające z obligacji, z wyjątkiem emisji obligacji przychodowych.

Zgodnie z tym rozumieniem obligacji ich nabywca w zamian za udzieloną emitentowi obligacji pożyczkę ma prawo do:

- w przypadku świadczenia pieniężnego – zwrotu, w ściśle określonym terminie, pożyczonej kwoty wraz z należnymi odsetkami;
- w przypadku świadczenia niepieniężnego – przyznania mu pewnych praw, na przykład do udziału w przyszłych zyskach emitenta, zamiany obligacji na akcje spółki będącej emitentem tych obligacji, czy też prawa pierwszeństwa do objęcia emitowanych w przyszłości akcji spółki.

Każda obligacja powinna zawierać, określone ustawą, podstawowe informacje, do których należą:

- podstawa prawnej emisji (uchwała właściwych władz o emisji obligacji);
- nazwa (firma) emitenta;
- nazwa obligacji i cel jej wyemitowania;
- jej wartość nominalna;
- data, od której nalicza się oprocentowanie oraz jego wysokość;
- zakres i forma zabezpieczenia albo informacja o jego braku;
- data i miejsce wystawienia obligacji.

Od momentu emisji obligacji do czasu jej wykupu może ona wielokrotnie zmieniać właściciela. Wierzycielem emitenta nie jest ten, kto pożyczył jemu pieniądze jako pierwszy, lecz każdy kolejny jej posiadacz (obligatariusz).

Obligacje, podobnie jak inne instrumenty finansowe, można różnie klasyfikować. Podziału obligacji dokonuje się według zróżnicowanych kryteriów (tab. 7).

Tabela 7. Kryterium podziału obligacji: emitent

Skarbowe	emitowane i gwarantowane przez Skarb Państwa – zazwyczaj są długoterminowe (15 - 30 letnie), ale np. w Polsce emitowane są na okresy krótsze: roczne, dwuletnie, trzyletnie itp.
Korporacyjne (przedsiębiorstw)	emitowane przez firmy: nie mają gwarancji Skarbu Państwa
Komunalne gminne municypalne	emitowane przez związki samorządowe – miasta, gminy, powiaty

Obligacje Skarbu Państwa

W Polsce największą popularnością wśród inwestorów cieszą się obligacje Skarbu Państwa. Emitowane są od czerwca 1992 roku. Łączną wartość nominalną obligacji skarbowych wyemitowanych w każdym roku (tzn. na jaką kwotę państwo zaciągnie dług publiczny) ściśle określa ustawa budżetowa.

Obligacje skarbowe to papiery wartościowe na okaziciela. Sprzedawane są podczas przetargów prowadzonych przez Narodowy Bank Polski (obligacje hurtowe) lub w sieci sprzedaży detalicznej (obligacje detaliczne). Bezpośrednio w przetargu obligacje mogą nabywać tzw. uczestnicy przetargu (np. banki), pozostali korzystają z ich pośrednictwa.

Do obligacji hurtowych należą:

- pięcioletnie obligacje o stałym oprocentowaniu (OS);
- dwuletnie obligacje zerokuponowe (OK);
- dziesięcioletnie obligacje o oprocentowaniu stałym (DS);
- dziesięcioletnie obligacje skarbowe o zmiennym oprocentowaniu (DZ).

Obligacje detaliczne to:

- dwuletnie oszczędnościowe obligacje skarbowe o stałym oprocentowaniu (DOS);
- obligacje trzyletnie o zmiennej stopie procentowej (TZ);
- czteroletnie indeksowane oszczędnościowe obligacje skarbowe (COI).

Nominał obligacji skarbowych wynosi 100 PLN lub też wielokrotność tej kwoty. Dotychczas Skarb Państwa wyemitował obligacje: jednoroczne, dwuletnie, trzyletnie, pięcioletnie i dziesięcioletnie.

Obligacje skarbowe są przedmiotem obrotu na giełdzie. Obligacje, które nie są notowane na rynku regulowanym (np. dwuletnie o stałym oprocentowaniu czy czteroletnie), można przedstawić do przedterminowego wykupu. Warunki tego wykupu określają listy emisyjne ministra finansów w sprawie emisji i wykupu właściwej serii obligacji. Każdą obligację można także odsprzedać na podstawie umowy cywilnoprawnej.

Istotną zaletą obligacji skarbowych jest to, że rząd gwarantuje ich spłatę wraz z odsetkami, są więc papierami wartościowymi nieobciążonymi ryzykiem. Jednocześnie przynoszą one mniejszą stopę zwrotu z poczynionych w nie inwestycji w stosunku do innych możliwości rynku finansowego. Mimo wszystko są chętnie nabywane przez inwestorów, zwłaszcza instytucjonalnych, na przykład firmy prowadzące ubezpieczenia na życie czy fundusze powiernicze liczące na wysoki dochód bieżący przy najmniejszym ryzyku.

Obligacje komunalne

Emisji obligacji komunalnych mogą dokonywać jednostki samorządu terytorialnego, związki tych jednostek oraz miasto stołeczne Warszawa, a także – dzięki nowelizacji ustawy o obligacjach – spółki komunalne i inne podmioty posiadające osobowość prawną, które wykonują lub będą wykonywać zadania użyteczności publicznej.

Oprocentowanie tych obligacji najczęściej jest zmienne i opiera się na rentowności 52-tygodniowych bonów skarbowych (instrument bazowy), powiększonej o marżę z tytułu ryzyka kredytowego emitenta.

Na rynku polskim przeważają emisje obligacji komunalnych, które są skierowane do inwestorów instytucjonalnych, głównie banków, ze względu na skomplikowaną i kosztowną procedurę prawną dotyczącą publicznej emisji obligacji.

Pierwsze emisje obligacji komunalnych miały miejsce w roku 1993 (Międzyrzecz, Czarnków, Płock, Warszawa-Mokotów). Najbardziej dynamicznie rozwijał się ten segment rynku w 1999 roku.

Obligacje korporacyjne

W Polsce emisja obligacji korporacyjnych nie cieszy się popularnością. Najwięcej z nich to emisje spółek zależnych od banków.

Obrót akcjami

Artykuł 337 § 1 *Kodeksu spółek handlowych* stanowi, że akcje są zbywalne. Statut spółki może ograniczyć rozporządzanie akcjami imiennymi w taki sposób, że do przeniesienia ich własności będzie wymagana zgoda spółki, którą najczęściej wyraża zarząd, albo obrót nimi zostanie na podstawie umowy ograniczony na określony czas. Ograniczenie w rozporządzaniu akcjami nie może być ustanowione na okres dłuższy niż 5 lat od dnia zawarcia umowy (winkulacja akcji). Dopuszczalne jest także zawarcie umowy ustanawiającej prawo pierwokupu akcji lub ich ułamkowych części, jednakże ograniczenia w rozporządzaniu nimi, wynikające z takich umów, nie mogą trwać dłużej niż 10 lat od dnia zawarcia umowy.

Ograniczenie obrotu akcjami w stosunku do akcji aportowych wynika z mocy samego prawa. W przypadku akcji na okaziciela przeniesienie ich własności jest dokonywane przez przeniesienie posiadania dokumentu akcji, a w odniesieniu do akcji imiennych – przez pisemne oświadczenie zbywcy na dokumencie akcji lub w innym dokumencie i wręczenie tego dokumentu nabywcy akcji. Wobec spółki za akcjonariusza uważa się tylko tę osobę, która jest wpisana do księgi akcyjnej, lub posiadaczka akcji na okaziciela. Akcje zdematerializowane przenosi się przez usunięcie wpisu na rachunku zbywcy i zapisanie w postaci elektronicznej liczby i rodzaju walorów na rachunku nabywcy.

Prawa majątkowe z akcji mogą być swobodnie przenoszone. Wymaga to formy pisemnej. W odniesieniu do akcji mogą być ustanowione ograniczone prawa rzeczowe – zastaw i użytkowanie. Prawa zastawnika lub użytkownika, jak również fakt przeniesienia praw majątkowych z akcji na inną niż akcjonariusz osobę wymagają zgłoszenia spółce w celu zapisania ich w księdze akcyjnej. Jeżeli statut spółki nie wprowadza w tym względzie żadnych ograniczeń, umowa o ustanowienie zastawu lub użytkowania może przewidywać przeniesienie prawa głosu na zastawnika lub użytkownika.

Ocena inwestycji

Ocena inwestycji jest to procedura mająca na celu ustalenie ekonomicznej opłacalności projektu inwestycyjnego. Obejmuje wiele kryteriów inwestowania. Stanowi pojęcie węższe od kategorii budżetowania kapitałowego, i odmienne od wyceny nieruchomości. Polega na ocenie zasadności inwestycji z punktu widzenia konkretnego podmiotu. Prowadzi do określenia wartości indywidualnej, podczas gdy efektem wyceny nieruchomości jest określenie wartości obiektywizującej rynek (wartości rynkowej, wartości odtworzeniowej, wartości katastralnej).

Ocena strony

Oceny stron dokonuje się według takich kategorii, jak technologia i funkcjonalność. Technologia – to wygląd i nawigacja, interaktywność, linki, wydarzenia i słownik oraz dostępność. Ocena obejmuje również: informacje finansowe, informacje o firmie i informacje adresowe.

OCR

Program rozpoznający zeskanowane strony z tekstem.

OEM

Original Equipment Manufacturer – to oprogramowanie zwykle traktowane jako uzupełnienie do zakupywanego sprzętu („przywiązane” do komputera, bez prawa zainstalowania w innym). W gospodarce oznacza producenta oryginalnego sprzętu.

Oczekiwana stopa zwrotu

Stopa dochodu (stopa zwrotu) jest to procentowa zmiana – wzrost lub zmniejszenie – wartości inwestycji w określonym czasie.

Sposób określania stopy zwrotu zostanie przedstawiony na przykładzie akcji (w przypadku innych papierów wartościowych jest podobnie).

Na wzrost wartości inwestycji (w akcje) składa się:

- suma dywidend wypłaconych w rozpatrywanym okresie;
- zmiana rynkowej wartości akcji w tym okresie.

Stopa zwrotu określa dochód przypadający na jednostkę zainwestowanego kapitału. Wyrażana jest w kategoriach względnych, tj. w procentach, co można zapisać następująco:

$$r = \frac{d + \Delta V}{V} 100\%$$

gdzie:

- r – stopa zwrotu (stopa dochodu) z inwestycji,
- d – dywidendy,
- V – początkowa wartość rynkowa,
- ΔV – zmiana wartości rynkowej.

Stosowane w praktyce stopy zwrotu odnoszą się do konkretnego odcinka czasu. Dlatego dzieli się je na roczne, kwartalne, miesięczne, tygodniowe czy też dzienne stopy zwrotu.

Ogólnie można wyróżnić dwa rodzaje stóp zwrotu:

- zrealizowaną stopę zwrotu, którą oblicza się ex post (po przeprowadzeniu transakcji);
- oczekiwaną stopę zwrotu, którą szacuje się ex ante (przed podjęciem decyzji inwestycyjnej).

W odniesieniu do podejmowania decyzji inwestycyjnych zrealizowana stopa zwrotu wyznaczana ex post ma mniejsze znaczenie. Inwestor jest zainteresowany przede wszystkim przyszłą, czyli oczekiwaną stopą zwrotu. Jej wielkość w momencie podejmowania decyzji o zainwestowaniu gotówki jest oczywiście nieznana, gdyż z przyszłością wiąże się niepewność. Jak wynika z samej nazwy, oczekiwana stopa zwrotu wskazuje, jakiej jej wartości można się spodziewać w ciągu pewnego okresu. Innymi słowy, jest to najbardziej prawdopodobna stopa zwrotu z danej inwestycji.

Odchylenie przeciętne

Średnie odchylenie bezwzględne (inaczej: odchylenie przeciętne) to średnia arytmetyczna z odchyleń bezwzględnych wszystkich elementów zbioru danych statystycznych. Wyraża się je wzorem:

$$D = \frac{\sum_{i=1}^n |x_i - \bar{x}|}{n}$$

gdzie:

- x_i – wartość i-tego elementu zbioru danych,
- $\bar{x}$ – pewien ustalony punkt, zazwyczaj mediana lub średnia arytmetyczna,
- n – liczebność zbioru danych.

Odchylenie bezwzględne jest stosowane jako miara zróżnicowania rozkładu. Ponieważ wykorzystuje wartości wszystkich elementów w zbiorze, jest miarą klasyczną.

Odchylenie standardowe

Odchylenie standardowe jest podstawową miarą zmienności obserwowanych wyników. Informuje o tym, jak „zmieniają” się wyniki, tzn. czy rozrzut wyników wokół średniej jest niewielki czy wielki.

Odchylenie standardowe jest równe pierwiastkowi z wariancji:

$$\sigma = \sqrt{\sigma^2}$$

Przykład:

Wyobraźmy sobie, że zbadaliśmy dwie klasy urzędzeń pod względem, na przykład, ich średniej prędkości pracy (w tysiącach cykli na godzinę).

Średnie prędkości pracy urzędzeń 1. klasy są następujące: 1,1,2,2,3,3,4,4,5,5,6,6.

Średnie prędkości pracy urzędzeń 2. klasy są następujące: 3,3,3,3,3,3,4,4,4,4,4,4.

Jeżeli obliczylibyśmy średnie prędkości dla całej klasy, otrzymalibyśmy w obu przypadkach średnią równą 3,5. Ale czy korzystanie tylko z jednej miary jest niewystarczające? Gdybyśmy podali tylko średnią, okazałoby się, że klasy nie różnią się między sobą. W rzeczywistości jednak klasy rzeczywiście średnio mają podobne prędkości, ale w 1. wyniki są bardziej „rozproszone” – urzędzenia są bardziej zróżnicowane. W przypadku 2. możemy stwierdzić, że urzędzenia mają zbliżoną do siebie prędkość, ponieważ wartości prędkości dla obu nie odbiegają od siebie znacznie.

Odchylenie standardowe dla 1. klasy równe jest 1,78, a w przypadku 2. klasy – 0,52.

Ogólnie mówiąc, odchylenie standardowe dostarcza nam niezbędnej wiedzy na temat tego, czy wyniki w poszczególnych grupach wyników są podobne – czy grupa osób (przypadków, rzeczy itp.) jest podobna, czy też zróżnicowana. Odchylenie standardowe jest powszechną miarą wykorzystywaną we wnioskowaniu statystycznym o prawdopodobieństwie wystąpienia wyników.

Odszkodowanie

Odszkodowanie – to świadczenie, jakie należy się poszkodowanemu za szkodę od osoby, która tę szkodę wyrządziła lub ponosi za nią odpowiedzialność.

Odszkodowanie może polegać na (wybór formy należy do poszkodowanego):

- przywróceniu do stanu istniejącego przed wyrządzeniem szkody, o ile jest to w ogóle możliwe (tzw. restytucja naturalna);
- zapłacie sumy pieniężnej (rekompensata pieniężna).

Odszkodowanie może pokrywać:

- rzeczywiście wyrządzoną szkodę, czyli straty, które poniósł poszkodowany (tzw. *damnum emergens*);
- dodatkowo utracone korzyści, które poszkodowany mógłby uzyskać, gdyby szkody mu nie wyrządzono (tzw. *lucrum cessans*).

Odszkodowanie umowne – to odszkodowanie zastrzeżone z góry w umowie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego; jego zapłata może być uiszczona nawet wówczas, gdy żadna szkoda nie powstała, ale spełnione zostały warunki umowne przewidujące jego wypłatę.

Odszkodowanie nie może być wyższe od wyrządzonej szkody – jego rolą jest tylko jej wyrównanie. W pewnych przypadkach odszkodowanie może być niższe od rzeczywiście poniesionych strat przez poszkodowanego. Może zostać obniżone w następujących sytuacjach:

- wynika to z ustawy lub umowy;
- poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody;
- ze względu na stan majątkowy poszkodowanego lub osoby odpowiedzialnej za

szkodę; ograniczenie odszkodowania wynika wówczas z zasad obowiązującego współżycia społecznego.

Odszkodowanie może mieć także formę renty dla poszkodowanego, który utracił możliwość zarobkowania, lub dla osób poszkodowanych na skutek śmierci żywiciela. W przypadkach określonych w ustawie, związanych z wyrządzeniem szkody osobie lub naruszeniem w innej postaci dóbr osobistych, poszkodowany może otrzymać oprócz odszkodowania zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę.

Jeżeli chodzi o odpowiedzialność wynikającą z nienależytego wykonania umowy (odpowiedzialność *ex contractu*), to zgodnie z art. 361 *Kodeksu cywilnego* zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła (nie będzie na przykład ponosił odpowiedzialności w przypadku działania siły wyższej).

Offline

Oznacza stan/rozwiązanie/sposób korzystania, w przypadku którego wymiana informacji za pomocą komputerów nie odbywa się w czasie rzeczywistym, np. poczta elektroniczna lub poczta tradycyjna – papierowa.

Okres zwrotu

Okres zwrotu nakładów jest narzędziem analizy projektowej. Wskaźnik w najprostszy sposób informuje inwestorów, którzy – podejmując decyzję o inwestycji – zakładają jej zwrot w określonym czasie. Słabym punktem tego wskaźnika jest sposób, w jaki zakładane wpływy pieniężne będą w przyszłości generowane. Można bowiem założyć, że wpływy z inwestycji będą miały charakter stały, czyli w danym czasie do kasy inwestora wpłynie taka sama kwota pieniędzy, lub charakter zmienny, który najczęściej zakłada zwiększanie się zwrotów z inwestycji, a zatem większe zyski. Dla pierwszego przypadku obliczeń można dokonać na podstawie nieskomplikowanego wzoru:

$$O_z = \frac{N}{CF}$$

gdzie:

O_z – łączna suma nakładów,

CF – średnioroczne wpływy pieniężne.

W przypadku drugim, czyli niejednorodnych wpływów pieniężnych w poszczególnych okresach, obliczenie okresu zwrotu polega na kolejnym porównywaniu skumulowanych rocznych wpływów z inwestycji z wielkościami nakładów początkowych. Okres, w którym następuje zrównanie tych dwóch kwot, nazywa się okresem zwrotu z inwestycji. Jeśli punktem odniesienia jest określona przez inwestora granica zwrotu nakładów inwestycyjnych, to akceptowane są te przedsięwzięcia inwestycyjne, których okres zwrotu jest krótszy od zakładanego.

OLED

Organic Light Emitting Diode – to LED z innym źródłem światła. Piksele OLED są same źródłem światła. Kąt widzenia wynosi 180° , odświeżanie – 10 μ s. Są cien-

---

kie, charakteryzują się małym poborem mocy. Docelowo są stosowane nawet jako źródło światła, np. w postaci tapety na całą ścianę.

Oligopol

Oligopol jest to struktura rynku, na którym dominuje kilku wielkich sprzedawców (por. monopol).

Online

Oznacza stan/rozwiązanie/sposób korzystania, w przypadku którego wymiana informacji za pomocą komputerów i innych urządzeń z systemem operacyjnym odbywa się bezpośrednio (podobnie jak podczas rozmowy telefonicznej), np. czat.

Open-source

Są to źródła programu, np. w języku C++, dostępne dla każdej zainteresowanej nimi osoby. Dzięki temu, poza kontrolą wykonywanych przez program funkcji (kwestia bezpieczeństwa), istnieje niczym nieograniczona możliwość jego modyfikowania, uzupełniania dla własnych potrzeb (kwestia kompetencji) – tworzenia tzw. dystrybucji (nowych wersji).

Operacje gospodarcze

To udokumentowane zdarzenia gospodarcze podlegające ewidencji księgowej, wyrażone wartościowo, wywołujące zmiany w aktywach i pasywach jednostki oraz wyniku finansowym. Wszystkie operacje gospodarcze są zdarzeniami gospodarczymi, jednak nie wszystkie zdarzenia gospodarcze są operacjami gospodarczymi.

Oprocentowanie proste

Procent prosty – to sposób oprocentowania wkładu pieniężnego polegający na tym, że dochód w postaci odsetek nie jest doliczany do wkładu (nie podlega kapitalizacji), nie procentuje więc wraz z nim w następnym okresie rozliczeniowym. Odsetki są płatne z dołu po zakończeniu tego okresu.

Procent prosty oblicza się według wzoru:

$$FV = PV(1 + rn)$$

gdzie:

PV – wartość bieżąca (*present value*),

FV – wartość przyszła (*future value*),

r – roczna stopa procentowa,

n – czas oprocentowania w latach.

Uwaga: Zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami przy obliczaniu oprocentowania banki stosują tzw. regułę bankową. Stanowi ona, że czas obliczany jest dokładnie w dniach, przy założeniu, że rok ma 360 dni (a nie 365 lub 366).

Oprocentowanie składane

Procent składany to sposób oprocentowania wkładu pieniężnego polegający na tym, że odsetki są doliczane do wkładu (podlegają kapitalizacji) i procentują wraz z nim w następnym okresie rozliczeniowym.

Kapitalizacja następuje tylko raz w roku, czyli $m = 1$, zatem:

$$V = V_0(1+r)^n$$

Kapitalizacja następuje częściej niż raz w roku, czyli $m > 1$, zatem:

$$V = V_0\left(1 + \frac{r}{m}\right)^{mn}$$

Kapitalizacja następuje nieskończenie wiele razy w roku, zatem:

$$V = \lim_{m \rightarrow \infty} V_0\left(1 + \frac{r}{m}\right)^{mn} = V_0 \left(\lim_{m \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{r}{m}\right)^m\right)^n = V_0 e^{rn}$$

gdzie:

V_0 – wartość bieżąca,

V – wartość przyszła,

m – liczba kapitalizacji w roku,

n – liczba lat,

r – nominalna stopa procentowa (przy czym, jeżeli przykładowo $r = 5\%$, to przed wstawieniem do wzorów zamienia się procent na ułamek dziesiętny, tzn. $5\% = 0,05$),

e – liczba Eulera.

P2P

Peer-to-peer – to jeden z najpopularniejszych sposobów wymiany informacji w wirtualnym świecie. Umożliwia komunikację osób, współdzielenie zasobów komputerowych i usług przez bezpośrednią ich wymianę. Jest to równorzędna komunikacja komputerów przez Sieć typu „każdy z każdym”.

Palmtop

Palmtop – to urządzenie elektroniczne mieszczące się w dłoni, które pełni rolę telefonu komórkowego i dysponuje niektórymi funkcjami komputera.

Pamięć Flash

Pamięć Flash – to urządzenie pełniące funkcję pamięci komputerowej. Pamięć ta to inaczej: pendrive, flash, pamięć USB, Flash Disk, FlashDrive, Flash Memory Stick. Jest urządzeniem wymiennym/przenośnym. Pamięci Flash o większych pojemnościach, nazywane SSD, pełnią funkcje pamięci dyskowych.

Pasmo dostępu do Internetu

Liczba bitów przesyłana w czasie jednej sekundy między komputerami połączonymi Internetem.

Pasywa

Pasywa obrazują źródła pochodzenia majątku. Informują, kto wyposażył daną jednostkę gospodarczą w środki i na jakich warunkach. Wyposażenie na cały okres jej istnienia znajduje odzwierciedlenie w kapitałach własnych jednostki, na czas określony – w zobowiązaniach długoterminowych i krótkoterminowych oraz funduszach specjalnych. Kapitały własne obejmują m.in.:

- kapitał podstawowy jednostki (np.: akcyjny w spółce akcyjnej, udziałowy w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, założycielski w przedsiębiorstwie państwowym);
- kapitał zapasowy, utworzony między innymi ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej lub z dopłat wspólników;
- kapitał rezerwowy pochodzący z aktualizacji wyceny środków trwałych;
- pozostałe kapitały rezerwowe, tworzone ustawowo zgodnie ze statutem lub umową (np.: równowartość udziałów lub akcji własnych do zbycia oraz wynik finansowy netto).

Zobowiązania długoterminowe obejmują zobowiązania, których przewidywany termin spłaty przypada po upływie roku. Są to długoterminowe pożyczki, obligacje i inne papiery wartościowe oraz długoterminowe kredyty bankowe i pozostałe zobowiązania długoterminowe. Zobowiązania krótkoterminowe to zadłużenie jednostki gospodarczej u innych jednostek, np.: banków z tytułu zaciągniętych kredytów; kontrahentów z tytułu otrzymanych dostaw, za które zapłata nastąpi w późniejszym terminie; wobec zatrudnionych z tytułu wynagrodzeń; wobec fiskusa z tytułu podatków oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Fundusze specjalne są tworzone przez zaliczenie ich równowartości do kosztów działalności lub z zysku pozostającego w dyspozycji podmiotu z przeznaczeniem ich na określone cele, np. zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, a także inne fundusze, np. fundusz załogi.

PC

Personal Computer – to skrót angielskiej nazwy personalnego/osobistego komputera. Domyślnie terminem PC („pecet”) określa się stacjonarne domowe/firmowe komputery („desktopy”).

Pendrive

Jest to pamięć flash.

Personalizacja

W odniesieniu do Sieci oznacza algorytmy kategoryzujące internautów zależnie od ich zainteresowań, np.: sport, moda, finanse, gry komputerowe, auta, zdrowie.

Phishing

Phishing – to przekierowanie użytkownika na fałszywą stronę, na przykład w celu wyłudzenia jego listy haseł. Chronią przed tym wszystkie metody wyświetlające szczegóły transakcji wykonywanych w Sieci.

PI

Profitability Index – to wskaźnik rentowności, zwany także wskaźnikiem zyskowności, który jest ilorazem sumy zdyskontowanych dodatnich przepływów pieniężnych oraz sumy zdyskontowanych ujemnych przepływów pieniężnych, co wyraża się następującym algorytmem:

$$PI = \frac{\sum_{t=0}^n \frac{CIF_t}{(1+r)_t}}{\sum_{t=0}^n \frac{COF_t}{(1+r)_t}}$$

gdzie:

- COF_t – ujemne przepływy pieniężne w roku t ,
- CIF_t – dodatnie przepływy pieniężne w roku t ,
- r – stopa dyskontowa stosowana przez inwestora (koszt kapitału),
- n – okres obliczeniowy (w latach), będący sumą okresu ponoszenia nakładów inwestycyjnych oraz okresu osiągania dodatnich przepływów pieniężnych.

Projekt inwestycyjny przyjmuje się do realizacji przy $PI > 1$. Podstawą wyboru najbardziej opłacalnego spośród wielu analizowanych projektów inwestycyjnych jest maksymalizacja wartości PI . Zatem im większa wartość wskaźnika, tym – można przypuszczać – projekt korzystniejszy. Wskaźnik ten jest wykorzystywany w praktyce w sytuacji, gdy potencjalny inwestor boryka się z ograniczonością zasobów finansowych. Oczywiście jest także, że wskaźnik ten może być liczony dla projektów inwestycyjnych, których wartość NPV jest dodatnia. Ujemna wartość netto bowiem od razu eliminuje ten projekt z realizacji.

Piaskownice

Sandbox, inaczej piaskownice – to wydzielony fragment systemu operacyjnego, który znajdującą się we wnętrzu aplikację uważa za cały system. Piaskownice pozwalają na uruchomienie przeglądarki internetowej w izolowanym środowisku, a także na sprawdzenie, jakie szkody poczyniłby wirus, gdyby został uruchomiony bez zabezpieczenia.

Piksel

Picture element – to najmniejszy wyróżniany (zależnie od potrzeb i możliwości technicznych) fragment obrazu, który jest zamieniany na postać cyfrową (cyfrowa informacja) lub na obraz wyświetlany, np. na monitorze komputera.

Piractwo komputerowe

Są to wszelkie zabiegi i narzędzia służące nielegalnemu (łamanie praw autorskich) upowszechnianiu chronionych prawem informacji (filmy, książki, muzyka, programy komputerowe).

Platforma cyfrowa

To technologia emisji programów telewizyjnych i radiowych za pośrednictwem fal radiowych. Sygnał, nadawany przez stacje RTV (także z udziałem łączy satelitar-nych), ma postać cyfrową. Liczba użytkowników praktycznie jest nieograniczona, a jakość sygnału, a tym samym odbieranych programów RTV (zależnie od odległo-ści od nadajnika i parametrów odbiornika), może być różna.

Platforma internetowa

Platforma internetowa – to technologia nadawania/udostępniania programów RTV za pośrednictwem Internetu. Jakość odbieranych strumieniowo materiałów jest uwarunkowana pasmem dostępu do Internetu i praktycznie nie zależy od odległo-ści. Liczba odbiorników jest ograniczona pasmem internetowym, jakim dysponuje nadawca.

PLC

Technologia łączności internetowej za pośrednictwem domowej sieci elektrycznej.

Plik

Plik – to jednorodny, o określonej nazwie, zbiór multimedialnych cyfrowych in-formacji. W skład nazwy wchodzi tzw. rozszerzenie wskazujące na rodzaj informacji (np. tekst – .txt, obraz – .bmp, dźwięk – .mp3).

Ploter

Jest to urządzenie funkcjonalnie podobne do drukarki. Jego główną funkcją jest rysowanie. Służy do nanoszenia na płaski nośnik (np. papier, folia) małych i wiel-koformatowych kolorowych obrazów.

Plotery tnące/wycinające – w ich konstrukcji pisak zastąpiono nożem, a materiał przeznaczony do nanoszenia rysunku (arkusz papieru) może mieć na przykład postać samoprzylepnej folii.

Plotery grawerująco-frezujące – tnące wzbogacono o możliwość ruchu specjalnych noży w trzecim wymiarze – w pionie. Ploter staje się urządzeniem z funkcją rzeźbienia, którą wykorzystuje się np. do produkcji stempli, grawerowania oznaczeń na materiałach reklamowych (np. w gadżetach z plastiku lub dREW-na), a także do produkcji elementów mechanicznych stanowiących podzespoły urządzeń.

Poczta elektroniczna

Jest to usługa sieciowa (mail, e-mail) polegająca na przesyłaniu, zgodnie ze ści-śle określonymi zasadami (protokoły), informacji między co najmniej dwoma kom-puterami. Informacje te mogą zawierać treści multimedialne. W procesie przesyła-nia informacji pośredniczy, dysponujący indywidualnymi skrzynkami pocztowymi (o różnych wielkościach), serwer pocztowy, który może archiwizować tak rozumia-ną korespondencję elektroniczną.

Podcast

Podcast – to system pośredniego udostępniania w Sieci wcześniej nagranych materiałów radiowych w formie cyfrowej, zazwyczaj w postaci pojedynczych odcinków (np. audycja radiowa dostępna w formacie MP3). Autorami tych materiałów są firmy i osoby prywatne (Web 2.0). Podobny system odnośnie do materiałów wideo nazywany jest videocastem.

Podpis elektroniczny/podpis cyfrowy

Jest to zabezpieczenie korespondencji elektronicznej (automatyczne wykonanie stosownych procedur), polegające głównie na wykluczeniu jej zamierzonej lub przypadkowej modyfikacji (integralność) oraz na zagwarantowaniu, że adresat może mieć pewność, iż podpisany nadawca jest faktycznie nadawcą korespondencji (autentyczność). Podpis elektroniczny wyklucza możliwość zaprzeczenia odczytania poczty (niezaprzeczalność) nie zapewnia jednak poufności.

Port – gniazdo

Wymiennie nazywane jest interfejsem. Służy do podłączenia urządzenia zewnętrznego komputera (np. drukarki, monitora). Istnieje wiele standardów portów: szeregowy, równoległy, monitora (DVI, VGA), klawiatury, USB, FireWire (najszybszy), Thunderbolt, HDMI i inne. Różnią się głównie szybkością transmisji informacji. Obecnie najpopularniejszym i jednym z najszybszych jest port USB.

Portal

To rodzaj strony, na której udostępniany jest jeden punkt interakcji z całym, oferowanym przez autora portalu, potencjałem informacyjno-usługowym. Zazwyczaj składają się na niego: wewnętrzna wyszukiwarka, zasoby informacyjno-usługowe, katalog tych zasobów, linki do wyróżnionych innych stron (np. sklepy, giełdy) oraz darmowe usługi, takie jak: mail, miejsce na prywatną stronę, blog, fora, listy dyskusyjne.

Portal wielotematyczny

Portal będący serwisem informacyjnym obejmującym więcej niż jedną dziedzinę wiedzy oraz różną tematykę.

Poufność danych

Stanowi gwarancję, dzięki szyfrowaniu, czytelności informacji wyłącznie dla osoby dysponującej odpowiednimi uprawnieniami, np. kluczem kodowym.

Prawa korporacyjne przysługujące z akcji

Prawa korporacyjne przysługujące z akcji to:

- prawa do głosu (prawo to będzie realizowane głównie przez uczestnictwo w zgromadzeniu akcjonariuszy. Przysługuje od dnia pełnego pokrycia akcji, chyba że statut stanowi inaczej).

***Uwaga:** Kodeks spółek handlowych stanowi, że na jedną akcję nie może przypadać więcej niż jeden głos. Wyjątek stanowią akcje imienne uprzywilejowane, którym statut może obecnie przyznać nie więcej niż dwa głosy. Równocześnie Kodeks spółek handlowych utrzymuje w mocy prawa nabyte przez akcjonariuszy przed jego nowelizacją w 2003 roku (art. 613). Można im było przyznać akcje uprzywilejowane co do głosów w liczbie do pięciu na akcję. Statut spółki może ograniczyć prawo głosu akcjonariusza mającego ponad jedną piątą ogółu głosów w spółce. W sprawach dotyczących odpowiedzialności akcjonariusza wobec spółki, zwolnienia z zobowiązania wobec niej oraz sporu między nim a spółką nie przysługuje prawo głosu.*

- bierno prawo głosu, czyli możliwość pełnienia funkcji członka różnych organów spółki, np. zarządu czy rady nadzorczej;
- prawo do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu; akcjonariusz nie może być pozbawiony tego prawa;
- prawo zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia. Przysługuje ono akcjonariuszowi w przypadku podjęcia uchwały sprzecznej ze statutem bądź dobrymi obyczajami, godzącej w interes spółki albo mającej na celu pokrzywdzenie akcjonariusza oraz w razie podjęcia uchwały sprzecznej z prawem. Ze skargą może wystąpić:
  - akcjonariusz, który głosował przeciwko uchwale, a po jej podjęciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu (nie dotyczy to akcjonariusza akcji niemej);
  - akcjonariusz bezzasadnie niedopuszczony do udziału w walnym zgromadzeniu;
  - akcjonariusz, który nie był obecny na walnym zgromadzeniu, jeżeli zostało ono wadliwie zwołane albo jeżeli została na nim podjęta uchwała w sprawie nieobjętej porządkiem obrad;
- prawo żądania udzielenia informacji na walnym zgromadzeniu i poza nim, nie później jednak niż w ciągu dwóch tygodni od jego zakończenia;
- prawo wystąpienia z powództwem o naprawienie szkody wyrządzonej spółce, jeżeli nie wytoczy ona powództwa o naprawienie wyrządzonej jej szkody w terminie roku od dnia ujawnienia czynu wyrządzającego szkodę.

Prawa majątkowe przysługujące z akcji

Prawa majątkowe przysługujące z akcji – to prawa do dywidendy (udziału w zysku spółki przeznaczonym do podziału między akcjonariuszy). Ani statut, ani uchwała zgromadzenia akcjonariuszy nie może pozbawić akcjonariusza tego prawa. Wyróżnia się:

-
- prawo do udziału w podziale majątku spółki w przypadku jej likwidacji. Akcjonariusz nie może zostać pozbawiony tego prawa przez statut ani uchwałę;
  - prawo poboru akcji nowej emisji. *Kodeks spółek handlowych* przyznaje dotychczasowym akcjonariuszom spółki prawo do objęcia akcji nowej emisji w przypadku zwiększenia kapitału przez spółkę. Prawo to może być w interesie spółki ograniczone lub wyłączone.

Prawa przysługujące z akcji

Są to prawa majątkowe i niemajątkowe (tzw. korporacyjne). Prawa te co do zasady są równe. Możliwe jest jednak, aby na podstawie statutu spółki niektórym akcjonariuszom zostały nadane większe uprawnienia albo przypisano do nich określone obowiązki.

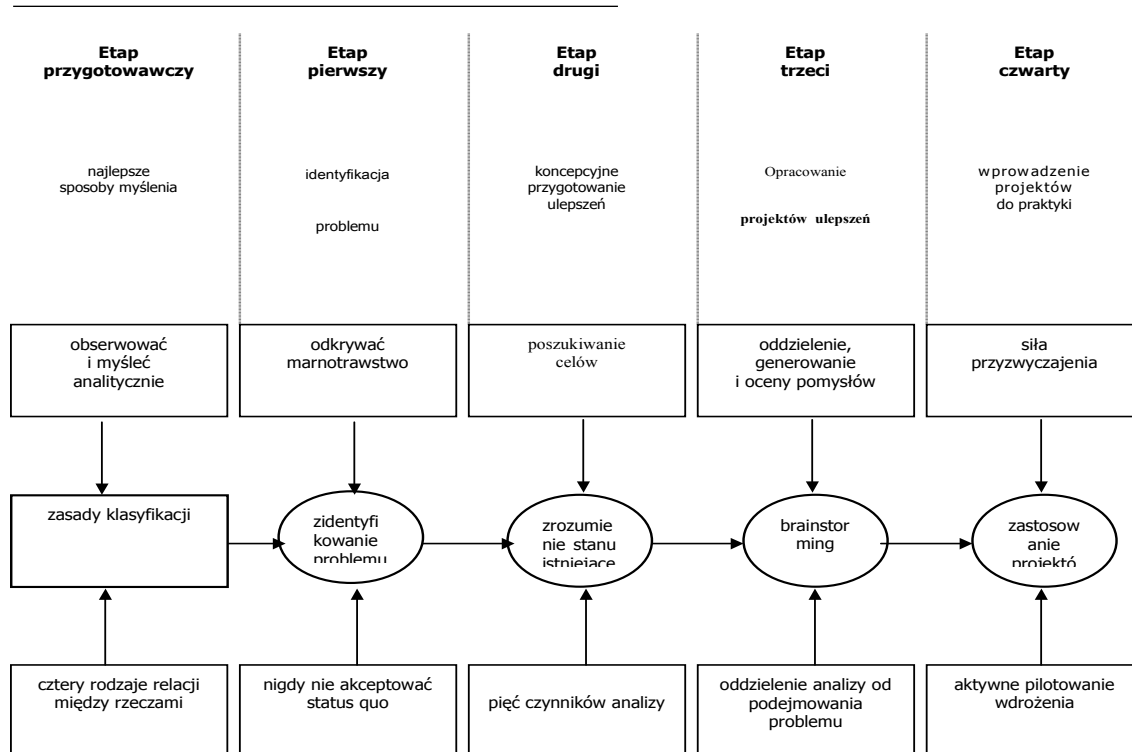
Prawo rzeczowe

Prawo rzeczowe jest prawem bezwzględnym, czyli skutecznym *erga omnes* – „wobec wszystkich”. Charakterystyczne jest również zamknięcie przez ustawodawcę katalogu tych praw, tzw. zasada *numerus clausus* praw rzeczowych. W Polsce kwestie związane z prawem rzeczowym reguluje księga druga *Kodeksu cywilnego* – *Własność i inne prawa rzeczowe*, a także wiele ustaw szczególnych, np.: ustawa o księgach wieczystych i hipotece, ustawa o własności lokali, ustawa o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów i inne.

Proces innowacyjny

Jeśli potraktujemy proces innowacyjny jako ciąg twórczych działań, to każdy jego etap będzie wymagać również zdefiniowania ogólnych kryteriów inspirujących wewnętrzne działania. Takie podejście do procesu innowacyjnego, np. w przemyśle poligraficznym, stosuje J.P. van de Capelle. Rozwinięciem tego podejścia jest system opracowany przez S. Shingo, który podzielił proces innowacyjny na pięć etapów:

1. Wybór najlepszych sposobów myślenia (etap przygotowawczy klasyfikujący idee i obserwacje, porządkujący relacje przyczynowo-skutkowe między wyróżnionymi obiektami oraz różnice i podobieństwa).
2. Identyfikacja problemu (etap definiujący problemy do rozwiązania oraz porządkujący ich znaczenie i kolejność rozpatrywania).
3. Ustalenie koncepcji dotyczącej wprowadzania ulepszeń (etap identyfikacji celów koniecznych do zrealizowania, przegląd metod ich osiągnięcia oraz wybór optymalnych dróg prowadzących do celu).
4. Opracowanie projektu innowacji (etap selekcji pomysłów i wyboru najlepszych idei).
5. Wprowadzenie ulepszeń do praktyki – etap wdrażania.

Rysunek 15. Uproszczony schemat systemu Shingeo-Shingo (za J.Penc: *Innowacje i zmiany w firmie*)

Szczególnym rodzajem procesu innowacyjnego, uwzględniającym specyfikę branży, jest model przedstawiony przez F. Krawca na przykładzie firmy elektroenergetycznej. W modelu tym proces innowacyjny jest podzielony na dwie fazy. Pierwsza dotyczy strategicznego formułowania celu, w której wyróżnia się trzy elementy:

1. Burzę mózgow, dzięki której powstaje idea przyszłego przedsięwzięcia.
2. Techniczne opracowanie przyszłej innowacji, zakończone sformułowaniem strategicznego kierunku działania.
3. Tworzenie zespołów projektowych, które uwzględniając określone kryteria, ustalą ostateczną funkcję strategicznego celu.

Druga faza obejmuje rozwój nowego produktu lub usługi i zawiera takie elementy, jak: ocena pomysłu, planowanie i modelowanie, powstanie prototypu i wytwarzanie oraz wprowadzenie innowacji na rynek.

Drugi rozwoju nowatorskich pomysłów są dość zróżnicowane. Początkiem jest jednak zawsze sam pomysł, końcem zaś jego zastosowanie i to z sukcesem. Przedstawione modele procesu innowacyjnego w odniesieniu do przedsiębiorstwa nie wyczerpują wszystkich możliwych scenariuszy. Proces innowacyjny można potraktować jako ciąg zdarzeń lub ciąg decyzji „pokonujących” drogę od twórcy do użytkownika.

M.A. West i J. Farr opracowali model traktujący proces innowacyjny jako pewien cykl. Uznali, że wszystkie innowacje są modyfikacjami już istniejących. Zatem bez

---

względu na ich rodzaj nowy proces innowacyjny zawiera zawsze elementy wcześniejszych procesów.

Zaproponowali cztery fazy procesu innowacyjnego. Pierwsza to faza rozpoznania, w ramach której są formułowane cele oraz podejmowane decyzje odnoszące się do innowacji: adaptować znaną, czy tworzyć nową. Druga faza to rozpoczęcie prac nad kolejną innowacją, polegających na dostosowaniu istniejącego rozwiązania do potrzeb organizacji bądź na jego rozwijaniu. Zastosowanie to trzecia faza, czyli pierwsze użycie innowacji oraz akceptacja przez organizację nowego rozwiązania. W czwartej fazie – stabilizacji następuje rutynowe użycie tego rozwiązania. Jednocześnie efektywność tej fazy determinuje rozpoczęcie kolejnego cyklu.

Podstawowym założeniem przedstawionego modelu jest ciągła zmiana. Proces innowacji nie kończy się bowiem na fazie stabilizacji. Zmiany efektywności organizacji mogą następować przy tym nie tylko z powodów wewnętrznych, lecz także ze względu na przeobrażenia otoczenia.

Interpretowanie procesu innowacyjnego jako powtarzającego się cyklu wskazuje na jego zmienność oraz otwartość na przekształcenia otoczenia. R.M. Kanter zauważyła, że w innowacji postrzeganej jako kreatywność do nowości i zmian nie można podchodzić statycznie, ponieważ: „jednostkowa zmiana uruchamia nowe możliwości, nowe polityki, nowe zachowania, nowe wzory, nowe metodologie, nowe produkty albo nowe pomysły rynkowe”.

W połowie lat sześćdziesiątych XX wieku model liniowy wystarczył do opisanego procesu innowacyjnego. Wskazywał on na innowacje „pchane” przez naukę, a rozwój nauki i techniki, odkrycia i nowe teorie były źródłem tego procesu. Model liniowy „pchany” przez naukę zakładał proste następstwo kolejnych etapów, począwszy od badań, przez rozwój i projektowanie oprzyrządowania (przygotowanie produkcji), na wdrożeniu i marketingu skończywszy. R. Rothwell nazwał go modelem „pierwszego pokolenia”. Istniał również model procesu innowacyjnego „ciągniętego” przez rynek, który uwzględniał konkurencyjność oraz wyniki badań nad potrzebami rynkowymi.

Inne podejście do analizy procesów innowacyjnych reprezentuje A. Jasiński. Jego propozycja (inspirowana koncepcją Triple Helix-Etzkowitza i Leydesdorffa) wykracza poza ramy procesu innowacyjnego opisywanego z perspektywy przedsiębiorstwa. Taka koncepcja modelu sceny innowacyjnej jest dobrą podstawą do szczegółowych analiz innowacyjności dokonywanych w okresie transformacji. Rozległość omawianej problematyki wymaga uszczegółowienia w celu uwzględnienia specyfiki konkretnych sektorów.

Processor

Processor – to układ elektroniczny, który przetwarza informacje zgodnie z poleceniami zawartymi w programie. Współczesne procesory coraz częściej składają się z wielu rdzeni/pojedynczych układów procesorowych zintegrowanych w jednym module/układzie.

Produkt

Produkt jest istotą działania każdego przedsiębiorstwa. Zatem każda działalność ekonomiczna koncentruje się wokół niego. Produkt może być albo materialny, albo niematerialny. Produkty materialne to dobra, natomiast niematerialne to usługi. Ten ogólny podział nie jest jednak ostry – zakresy tych pojęć mogą się zazębiać, a objęte nimi dziedziny wzajemnie przenikać.

Każdy produkt jest efektem wysiłku przedsiębiorstwa dążącego do dopasowania swoich zasobów do oczekiwań rynku. Jest to proces zdeterminowany różnorodnymi czynnikami, zachodzący w „czasie i przestrzeni” (brzmi bardzo poważnie), ale ostatecznie to rynek decyduje o sukcesie lub niepowodzeniu firmy.

„**Produkt** jest także początkiem wszelkich działań marketingowych przedsiębiorstwa. W dalszej perspektywie strategiczne i taktyczne decyzje marketingu obracają się wokół produktu, ponieważ to on jest głównym źródłem dochodu przedsiębiorstwa”.

„**Produkt** jest zbiorem cech materialnych i niematerialnych, które oferuje sprzedający i nabywa kupujący, akceptując w ten sposób właściwości danego dobra czy usługi jako te, które zaspokajają jego własne potrzeby”.

„**Produktem** jest zatem wszystko to, co można zaoferować na rynku, a więc każde dobro i usługę, które można nabyć, użytkować lub skonsumować, zaspokajając tym samym potrzebę ludzką. Produkt może być przedmiotem wymiany.

Każdy produkt ma określone cechy, które wyróżniają go spośród innych. Da się go opisać i nazwać. Na rynku istnieje z reguły wiele dóbr zaspokajających jedną potrzebę, lecz mających różne marki i różniących się wieloma cechami (na przykład opakowaniem, kształtem, wielkością, gatunkiem czy też technologią wytwarzania). W związku z tym stanowią one odrębne produkty rynkowe”.

Źródło: *Słownik finansowy*. <http://www.findict.pl/slownik/produkt/>.

„**Produkty**. Różne użyteczne dobra i usługi, konsumowane lub użytkowane w dalszej produkcji”.

Paul A. Samuelson, William D. Nordhaus: *Ekonomia*.

Pojęcie produktu nie jest, jak wynika z tych definicji, jednoznaczne. Do dalszych rozważań przyjmijmy, że produkt to pewien zbiór wartości, cech materialnych i niematerialnych, które oferuje sprzedający i nabywa kupujący, zaspokajając własne potrzeby.

Ta ogólna definicja odpowiada ramom niniejszego opracowania. Dla wielu działań ekonomicznych wymaga jednak szczególnego doprecyzowania. Przykładem niech będzie dyskusja nad definicją produktu turystycznego.

„Nauka o turystyce zna różne pojęcia produktu turystycznego. Jest ich bodajże kilkadziesiąt. Powszechna definicja określa produkt turystyczny jako wszystkie dobra i usługi nabywane przez turystów w związku z wyjazdem poza miejsce zamieszkania i to zarówno przed rozpoczęciem podróży, w czasie jej trwania, jak i podczas pobytu poza swoją rodzinną miejscowością” [Gołembski, 1998]. „Według innej należy rozumieć go jako dostępny na rynku pakiet materialnych i niematerialnych składników umożliwiających realizację wyjazdu turystycznego” [Nowakow-

ska, 2002]. „Cytowane definicje prezentują tzw. podejście strukturalne, podkreśla się bowiem dużą pojemność, złożoność i elastyczność produktu turystycznego. Rzadziej w definicjach zwraca się uwagę na aspekty psychologiczne, np.: korzyści, przyjemności, satysfakcję wynikającą z zakupu, przeżycie dostępne za określoną cenę” [Middleton, 1996].

Ostatecznie na potrzeby konkursu organizowanego przez Polską Organizację Turystyczną przyjęto definicję, która uwzględniała unikalność produktu, np.: usługi, imprezy, miejsca, obiektu, wydarzenia, rzeczy. Ostatecznie tak sformułowano definicję:

„Nie jest akceptowana przez wszystkich teoretyków nauk o turystyce, a i praktycy zarzucają jej dużą nieścisłość. Pozostaje w opozycji do najbardziej odpowiadającej powszechnemu rozumieniu produktu turystycznego definicji V.T.C. Middletona, według której produkt turystyczny jest mieszanką trzech głównych składników: atrakcji, infrastruktury turystycznej w miejscu docelowym oraz dostępności do nich. Ta wydaje się być najbardziej zgodna z ogólnym rozumieniem tego pojęcia, podkreślając jego kompleksowość. Nie ulega kwestii, że to właśnie kompleksowość produktu jest główną cechą odróżniającą produkt od pojedynczej atrakcji”.

W przypadku mediów, często dużych organizacji, produktem jest informacja. To z pewnością niematerialny produkt, powstający z udziałem wysokiej technologii, dużych kompetencji pracowników oraz sporych nakładów materialnych.

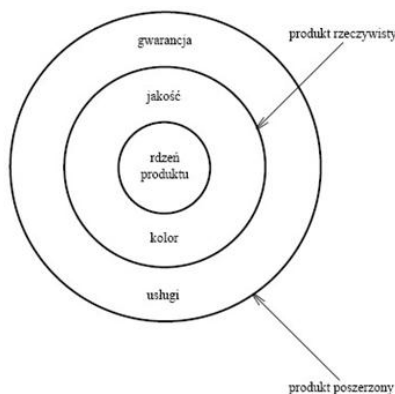
Przerzucając pobieżnie karty historii gospodarczej działalności człowieka, można wyraźnie dostrzec pierwszą epokę funkcjonowania produktu, niezwykle „szczęśliwą” dla dostawców – wystarczyło mieć produkt, a rynek odpowiadał zapotrzebowaniem. Umiejętność wytworzenia (rzemiosło), a także sprowadzenia (handel) produktu stwarzały istotną przewagę konkurencyjną. To właśnie nienasycony popyt przyczynił się do rozwoju technologii i odkryć geograficznych. Wnikliwi obserwatorzy dodadzą, oczywiście, wiele innych czynników (polityczne, społeczne, ideologiczne itp.), które w mniejszym lub większym stopniu wpływały na rozwój produktu. Co ważne, podział na produkt materialny i niematerialny zdaje się być od wieków niezmienny.

Rewolucja przemysłowa wzmocniła kryterium ceny. Wzrost zdolności produkcyjnych, a zwłaszcza mechanizacja i w konsekwencji taśma produkcyjna sprawiły, że cena produktu stała się najważniejszą obok użyteczności cechą produktu.

Wiek XX zmienił te relacje. Gruntownej przebudowie uległ system ekonomiczny. Na rynek wprowadzono różnorodne materiały i środki produkcji, ulepszono formy transportu. Zmiany w każdej dziedzinie są tak duże, że powstał rynek globalny. Konkurencja wykroczyła poza kryterium ceny. I choć regionalne bogactwa naturalne, również regionalne koszty pracy czy zróżnicowany poziom wiedzy mają wpływ na koszty produkcji, to cechy współczesnych produktów zdecydowanie wykraczają poza te czynniki.

Dlatego też wartościowanie produktu jest złożoną procedurą, pozostającą w ścisłym związku z atrybutami, które tworzą jego dynamiczną strukturę. T. Levitt (1980) w strukturze produktu wyróżnił trzy poziomy:

1. **Rdzeń (jądro) produktu** – jest to konstrukcja techniczna, czyli fizyczny wymiar produktu, jego cechy funkcjonalne oraz zastosowane rozwiązania konstrukcyjne.
2. **Produkt rzeczywisty** – rdzeń wraz z pozostałymi elementami produktu, które wpływają na jego ocenę przez klientów. Są to na przykład: cena, opakowanie, styl, model, wygląd, marka, znak handlowy oraz użyte (dające się zauważyć) materiały.
3. **Produkt poszerzony** – to rdzeń wraz z produktem rzeczywistym i wartością dodaną. Jest nią korzyść dodatkowa dla klienta, np.: sposób dostawy produktu, okres gwarancji, system obsługi reklamacji, dołączone części zapasowe, łatwość instalacji i konserwacji, kontakt z potencjalnym klientem, dostępność punktów usługowych i serwisowych, warunki płatności czy promocja.

Rysunek 16. Struktura produktu według T. Levitta

Zhierarchizowana struktura pozwalała dostrzec w produkcie komponenty, które wpływały na jego pozycję na rynku. Każdy kolejny dopełniał wartość produktu. W konsekwencji zwiększał szansę na dotarcie do właściwego rynku, do różnych grup docelowych. Nietrudno przecież męskim spinkom do mankietów, pełniącym funkcję ozdobnych guzików (rdzeń produktu), nadać kształt kija golfowego i zapakować w stylowe opakowanie w kształcie golfowej piłki (produkt rzeczywisty), a w ostateczności członkom elitarnych klubów golfowych udzielić atrakcyjnych rabatów i dać wieczystą gwarancję (produkt poszerzony).

Pozostając w obszarze mediów, dla informacyjnej rozgłośni radiowej rdzeniem produktu jest informacja, która wraz z formą redagowania, narracją lektora, terminarzem emisji charakterystycznym dla stacji itp. składa się na produkt rzeczywisty. Obecnie każda rozgłośnia radiowa prowadzi swoją stronę internetową, umożliwiając odbiór audycji online i oferując serwisy dedykowane lub wiadomości esemes. Ponadto organizuje imprezy poza redakcją, integruje odbiorców. Wymienione przedsięwzięcia tworzą produkt poszerzony.

Z produktami związane są pojęcia, które umożliwiają ich klasyfikację oraz określają kierunki prowadzonych badań. Levitt (1980) zaproponował pięć poziomów analizy produktu:

1. **Jądro (rdzeń)** – jest nim konstrukcja techniczna produktu (produkt fizyczny), która zapewnia podstawową korzyść, którą klient rzeczywiście kupuje.
2. **Produkt podstawowy** – produkt w formie podstawowej jako jego typowa wersja.
3. **Produkt oczekiwany** – oczekiwany przez nabywcę, obejmujący zbiór cech i wartości pożądaných do zastosowania i użycia, określanych jako „pakiet wartości” czy „wiązka korzyści”.
4. **Produkt ulepszony** – produkt o cechach zmodyfikowanych w porównaniu z produktem podstawowym, wpływających na jego „długość życia” i pozwalających odróżnić go od produktów konkurentów.
5. **Produkt potencjalny** – produkt o potencjalnie wzmocnionych korzyściach, objęty programem doskonalenia i rozwoju.

Obecnie przedsiębiorstwa rywalizują głównie w obszarach wykraczających poza produkt podstawowy.

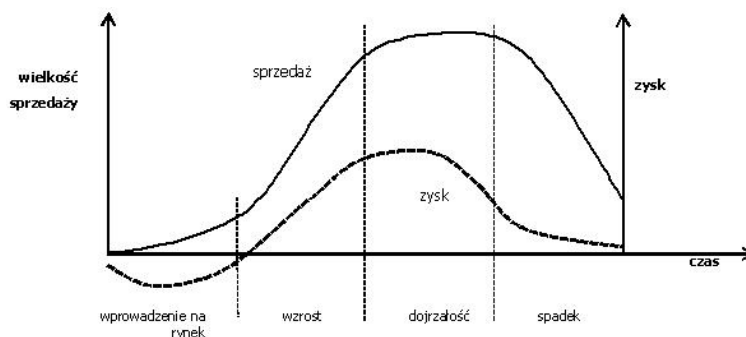
Według Kotlera (2003) każdy produkt istnieje w relacji z innymi produktami. Ich hierarchia obejmuje obszar od podstawowej potrzeby do przedmiotów ją zaspokajających. Można wyróżnić siedem poziomów hierarchii.

Zilustrujmy je na przykładzie typowego produktu wydawniczego – czasopisma branżowego „Poligrafika”.

1. **Rodzina potrzeb** – podstawową potrzebą potencjalnych czytelników są informacje dotyczące sektora poligraficznego (techniczne, ekonomiczne, itp.).
2. **Rodzina produktów** – wszystkie klasy produktów, które mogą zaspokoić podstawową potrzebę w podobnym stopniu. Przykłady: czasopisma konkurencyjne („Świat Druku”, „Poligrafia”, „Vidart” itp.), portale internetowe („www.drukarnie.com”, „www.druk.info.pl”), podręczniki, targi, seminaria itp.
3. **Klasa produktów** – grupa produktów w ramach rodziny produktów, mająca spójne cechy użytkowe. Przykład: czasopisma, portale, podręczniki.
4. **Asortyment** – grupa produktów w ramach klasy produktów powiązanych z racji podobnego działania, sprzedawanych tym samym grupom klientów, dostarczanych tymi samymi kanałami dystrybucji lub znajdujących się w podobnej klasie cenowej. Przykład: czasopisma, podręczniki.
5. **Typ produktu** – elementy linii produktu, które łączy jedna z kilku możliwych postaci produktu. Przykład: czasopisma.
6. **Marka** – nazwa kojarzona z jednym lub kilkoma elementami linii produktu, używana w celu identyfikacji jego źródła lub charakterystyki. Przykład: „Poligrafika”.

Produkt – cykl życia produktu

Jednym z najważniejszych pojęć związanych z produktem jest cykl jego życia. Dobrze ilustruje je wykres, na którym pozioma oś to czas, natomiast pionowa – sprzedaż. Krzywa cyklu życia produktu przebiega zwykle tak jak na wykresie 6. W cyklu tym charakterystyczne są cztery okresy: wprowadzenia na rynek, wzrostu sprzedaży, dojrzałości (stabilność sprzedaży) i zmniejszenia sprzedaży (spadku).

Wykres 6. Cykl życia produktu i zysk z jego sprzedaży

Wprowadzenie produktu na rynek

Cykl życia produktu rozpoczyna faza jego wprowadzania na rynek. Przewidywania menedżera pozostawia się badaniom rynkowym, prace projektowe i uruchomienie produkcji. Na tym etapie produkt jest nieznanym. Sprzedaż zwiększa się powoli. Natomiast przedsiębiorstwo ponosi duże koszty związane z promocją i dystrybucją. Mimo wysokiej ceny towarzyszącej walorowi nowości produktu sprzedaż nie przynosi zysku.

W tej fazie produkt nie powinien być zróżnicowany. Różnorodność modeli utrudnia bowiem promocję. Należy jednak brać pod uwagę możliwość elastycznego wprowadzania kolejnych wariantów produktu tak, aby zaspokoić nowe segmenty rynku, gdy zostaną zidentyfikowane. Czynnikiem decydującym o powodzeniu tego etapu jest jakość produktu, czyli zgodność ze zidentyfikowanymi potrzebami rynku.

Faza wzrostu

Osiągnięcie pierwszych zysków wprowadza produkt w kolejną fazę. Zwiększa się produkcja i sprzedaż produktu. W fazie wzrostu następuje szybkie zwiększenie dochodów przedsiębiorstwa. Główna uwaga menedżerów powinna być skierowana na ten etap z zastosowaniem promocji i uruchomieniem efektywnej dystrybucji. W fazie wzrostu zarządzanie sprzedażą skupia się na sprzedawaniu najlepiej przyjętej przez rynek wersji produktu. Jednocześnie informacje napływające z rynku pozwalają wprowadzać nowe jego wersje (modyfikacje) i ceny. Umożliwia to systematyczne rozszerzanie rynku i zagospodarowywanie nisz rynkowych.

Faza dojrzałości

W tej fazie sprzedaż osiąga stabilny poziom. Pozycja produktu na rynku jest trwała. Pozycja produktu na rynku jest trwała, a ceny spełniają kryteria godziwe-

---

go zysku. Taki stan jest możliwy do osiągnięcia na wolnym rynku. W warunkach rynku monopolistycznego wartość sprzedaży, choć utrzymywanej na stałym poziomie, może się zwiększać. Faza dojrzałości jest najdłuższym okresem w cyklu życia produktu. Stabilność produkcji i sprzedaży oraz płynące z niej korzyści muszą być uważnie obserwowane przez przedsiębiorcę. Na rynku mogą pojawić się konkurenci oferujący alternatywny produkt o lepszych parametrach i atrakcyjniejszej cenie. Mogą też ulec zmianie preferencje klientów.

Dlatego też stabilność produktu w tej fazie stawia przed przedsiębiorcą nowe wyzwania – kolejnych pomysłów, a przynajmniej modyfikowania obecnego na rynku produktu. Analizy rynkowe, uważna obserwacja konkurencji oraz śledzenie preferencji klientów powinny w tej fazie być dominującymi zadaniami przedsiębiorstwa. W efekcie osiągnięta duża sprzedaż powinna determinować zmniejszenie cen. Jednocześnie projekty marketingowe (np. programy lojalnościowe), promocje, serwis czy inne usługi wzbogacające produkt powinny skutecznie utrwalać obecność produktu na rynku i pozycjonować markę firmy.

Ostatecznie osiągnięcie stałego poziomu sprzedaży i w miarę stałej odpowiedniej ceny świadczy o nasyceniu rynku. Jest to dobry moment, aby oszacować jego wielkość i rozważyć preferencje grupy niezainteresowanej produktem. Zwłaszcza że w rozwijającej się gospodarce globalnej fazy życia produktu są coraz krótsze. Przedsiębiorca nie ma zatem zbyt wiele czasu, by cieszyć się osiągniętym sukcesem. W zasadzie, wznosząc toast za osiągnięty sukces, już powinien poszukiwać nowych produktów.

Faza upadku

W końcu produkt osiąga fazę spadku, w czasie której jego produkcja przestaje być opłacalna. Znaczący wpływ na czas trwania tej fazy mają nowe technologie, a także zmiany preferencji nabywców. W fazie tej należy rezygnować z wersji i modeli produktu nieprzynoszących zysków. Jest kilka strategii, które mogą skutecznie wpływać na zarządzanie produktem, na przykład zastosowanie strategii koncentracji. Jest to rozwiązanie, które koncentruje zasoby produktu tylko na najsilniejszych rynkach.

Program/oprogramowanie

Stanowi zbiór instrukcji/poleceń/komend, których wykonanie przez komputer umożliwia realizację oczekiwanego zadania. W wersji źródłowej (czytelny dla człowieka opis czynności w specjalnym języku programowania, np. C++, które ma wykonać komputer) jest dziełem programisty. Wersja źródłowa programu jest tłumaczona (specjalnym innym programem – kompilatorem) na język wewnętrzny. Programy wykonywane przez komputer muszą być w języku wewnętrznym. Są one (praktycznie) nieczytelne dla człowieka. Stanowi to o wadze dysponowania źródłową wersją programu. Daje ona możliwość jego modyfikacji i sprawdzenia, jakie funkcje są przez niego wykonywane.

Protokół

Formalny opis zawartości cyfrowego zapisu wyróżnionej części/pakietu informacji. Obowiązuje zasada kolejności i wielkości umieszczania fragmentów informacji w pakiecie, np.: adres, treść, nadawca, suma kontrolna.

Przeglądarka

Browser – to podstawowe narzędzie pośredniczące między użytkownikiem a Siecią z zaawansowanymi elementami interfejsu użytkownika. Funkcje różnych przeglądarek (np. Internet Explorer, Firefox) są podobne – umożliwiają obsługę komputera podczas wykonywania operacji niezbędnych do korzystania z zasobów Sieci.

Przekwalifikowanie składnika majątku

Amortyzacji podlegają nabyte lub wytworzone przez podatnika składniki majątku o okresie używania dłuższym niż rok. O tym, jak długo będzie wykorzystywany dany składnik, decyduje podatnik. Jeżeli przewidywany okres jego stosowania na potrzeby związane z działalnością jest równy lub krótszy niż rok, to wydatki na jego nabycie – bez względu na ich wysokość – są zaliczane do kosztów uzyskania przychodu z datą ich poniesienia. Należy jednak mieć na uwadze, że w sytuacji, gdy przewidywania podatnika dotyczące okresu używania składników majątku o wartości początkowej przekraczającej 3500 zł nie były trafne i faktyczny czas ich stosowania przekroczy rok, to na podatniku ciąży obowiązek przekwalifikowania tych składników do środków trwałych w pierwszym miesiącu następującym po miesiącu, w którym upłynął rok. W związku z tym konieczne jest:

1. Przyjęcie ich do ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych w cenie nabycia albo w koszcie wytworzenia (stanowiących ich wartość początkową).
2. Korygowanie kosztów uzyskania przychodów, to jest zmniejszenie kosztów uzyskania przychodów o różnicę między ceną nabycia, lub kosztem wytworzenia, a kwotą odpisów amortyzacyjnych przypadającą na okres ich dotychczasowego używania.
3. Wpłacenie do urzędu skarbowego w terminie do 20. dnia pierwszego miesiąca po miesiącu, w którym upłynął rok, kwoty odsetek naliczonych od dnia zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów wydatków na nabycie lub wytworzenie składników majątku, do dnia, w którym okres ich używania przekroczył rok. Od kwoty, o którą należy skorygować koszty uzyskania przychodów, należy obliczyć odsetki w wysokości 0,1% za każdy dzień.

Zaznaczyć również należy, że podatnik może podjąć decyzję o przekwalifikowaniu składników majątku o wartości przekraczającej 3500 zł, w przypadku których wydatki na ich nabycie zaliczono do kosztów uzyskania przychodów, do środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych przed upływem roku od ich nabycia lub wytworzenia. Ma wówczas również obowiązek skorygowania kosztów

---

uzyskania przychodów i wpłacenia odsetek. Odsetki nalicza się do dnia zaliczenia składników majątku do środków trwałych.

Warto pamiętać, że ubytek po upływie roku (lub wcześniej) składnika majątku zużywającego się stopniowo, a niezaliczonego – z woli podatnika – do środków trwałych, musi być uzasadniony (np. sprzedaż, likwidacja). Przepisy ustawy o podatku dochodowym stanowią bowiem, że nie uważa się za koszty uzyskania przychodów wydatków poniesionych na zakup zużywających się stopniowo rzeczowych składników majątku przedsiębiorstwa, niezaliczanych – zgodnie z odrębnymi przepisami – do środków trwałych, w przypadku stwierdzenia, że składniki te nie są wykorzystywane w prowadzonej działalności gospodarczej, lecz służą celom osobistym podatnika, pracowników lub innych osób albo bez uzasadnienia znajdują się poza siedzibą przedsiębiorstwa.

Nadmienić należy, że podatnicy prowadzący podatkową księgę przychodów i rozchodów mają obowiązek ewidencjonowania rzeczowych składników majątku związanych z wykonywaną działalnością, niezaliczonych do środków trwałych o wartości początkowej przekraczającej 1500 zł, w ewidencji wyposażenia. Podatnicy prowadzący księgi rachunkowe ujmują taki składnik majątku w ewidencji pozabilansowej (ilościowej).

Przetwarzanie informacji

Są to wszelkie działania polegające na operowaniu na informacjach, mające na celu ich celową modyfikację lub generowanie nowych informacji. W IT wykorzystywane są do tego celu komputery, które, zaprzęgając potencjał technologii informacyjnych, sprowadzają przetwarzanie informacji do wykonywania operacji arytmetycznych i logicznych.

QR Code/Quick Response Code

Oznacza technologię, która umożliwia wykorzystanie komórki do odczytywania obrazków będących specyficznym kodem (podobnym do kodu kreskowego). Jest on linkiem do określonych treści. Kod taki może zawierać do 7000 znaków.

Rachunek zysków i strat (wariant kalkulacyjny)

- A. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, w tym:
  - od jednostek powiązanych
    - I. Przychody netto ze sprzedaży produktów
    - II. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów
- B. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, w tym:
  - jednostkom powiązanim
    - I. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów
    - II. Wartość sprzedanych towarów i materiałów
- C. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (A-B)
- D. Koszty sprzedaży
- E. Koszty ogólnego zarządu
- F. Zysk (strata) ze sprzedaży (C-D-E)
- G. Pozostałe przychody operacyjne
  - I. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych
  - II. Dotacje
  - III. Inne przychody operacyjne
- H. Pozostałe koszty operacyjne
  - I. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych
  - II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych
  - III. Inne koszty operacyjne
- I. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (F+G-H)
- J. Przychody finansowe
  - I. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym: od jednostek powiązanych
  - II. Odsetki, w tym: od jednostek powiązanych
  - III. Zysk ze zbycia inwestycji
  - IV. Aktualizacja wartości inwestycji
  - V. Inne
- K. Koszty finansowe
  - I. Odsetki, w tym: dla jednostek powiązanych
  - II. Strata ze zbycia inwestycji
  - III. Aktualizacja wartości inwestycji
  - IV. Inne
- L. Zysk (strata) z działalności gospodarczej (I+J-K)
- M. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych (M.I.-M.II.)
  - I. Zyski nadzwyczajne
  - II. Straty nadzwyczajne
- N. Zysk (strata) brutto (L±M)
- O. Podatek dochodowy
- P. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)
- R. Zysk (strata) netto (N-O-P)**

Rachunek zysków i strat (wariant porównawczy)

- A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi, w tym: od jednostek powiązanych
  - I. Przychody netto ze sprzedaży produktów
  - II. Zmiana stanu produktów (zwiększenie – wartość dodatnia, zmniejszenie – wartość ujemna)
  - III. Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki
  - IV. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów
- B. Koszty działalności operacyjnej
  - I. Amortyzacja
  - II. Zużycie materiałów i energii
  - III. Usługi obce
  - IV. Podatki i opłaty, w tym: podatek akcyzowy
  - V. Wynagrodzenia
  - VI. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia
  - VII. Pozostałe koszty rodzajowe
  - VIII. Wartość sprzedanych towarów i materiałów
- C. Zysk (strata) ze sprzedaży (A-B)
- D. Pozostałe przychody operacyjne
  - I. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych
  - II. Dotacje
  - III. Inne przychody operacyjne
- E. Pozostałe koszty operacyjne
  - I. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych
  - II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych
  - III. Inne koszty operacyjne
- F. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (C+D-E)
- G. Przychody finansowe
  - I. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym: od jednostek powiązanych
  - II. Odsetki, w tym: od jednostek powiązanych
  - III. Zysk ze zbycia inwestycji
  - IV. Aktualizacja wartości inwestycji
  - V. Inne
- H. Koszty finansowe
  - I. Odsetki, w tym: dla jednostek powiązanych
  - II. Strata ze zbycia inwestycji
  - III. Aktualizacja wartości inwestycji
  - IV. Inne
- I. Zysk (strata) z działalności gospodarczej (F+G-H)
- J. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych (J.I.-J.II.)
  - I. Zyski nadzwyczajne
  - II. Straty nadzwyczajne
- K. Zysk (strata) brutto (I±J)
- L. Podatek dochodowy
- M. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)
- N. Zysk (strata) netto (K-L-M)**

Rafinacja informacji

Rafinacja informacji umożliwia pozyskiwanie nowych informacji z Big Data. Pozwala uzyskać liczby opisujące wartości wybranych wymiarów przestrzeni badanego przedmiotu rafinacji, np. liczby pozytywne (jeden wymiar) i negatywne (drugi wymiar) opinii na temat wybranej osoby, zdarzenia, firmy. Wartości wymiarów pozwalają monitorować przedmiot rafinacji, określać jego bieżący stan oraz szacować jego przyszłe zmiany.

RAM

Random Access Memory – to układ elektroniczny (jedna z pamięci komputera) w postaci niewielkiego wymiennego modułu. Służy do przechowywania informacji (dane i programy) sterujących pracą procesora. Fundamentalnymi cechami RAM są: szybkość – czas zapisywania, odszukiwania i odczytywania informacji, a także nietrwałość/ulotność – brak zasilania wymazuje zawartość RAM.

Ransomware

Oznacza zamierzone, przestępcze powodowanie awarii systemów informatycznych, np. szyfrowanie zbiorów, której usunięcie (np. podanie hasła do odszyfrowania) wymuszane jest szantażem.

Real-Time Bidding

Real-Time Bidding – to forma licytacji. Zainteresowany publikacją/emisją reklamy internetowej bierze udział w aukcji właściciela platform wydawców reklam i sam decyduje o cenie jej emisji. W aukcji biorą udział reklamodawcy, którzy licytują między sobą każdą pojedynczą odsłonę. Kto zaproponuje najwyższą stawkę – wygrywa.

Reklama

Opłatna lub bezpłatna bezosobowa lub spersonalizowana forma komunikacji za pośrednictwem mediów, stosowana w celu zmiany intencji konsumenta wobec produktu, marki lub osoby.

Reklama w Internecie

Są to reklamy statyczne w postaci: display lub banner, a także graficzne prostokąty, samodzielne strony lub wideo. Istnieją typowe reklamy (*classified ads*) oraz reklama w wyszukiwarkach (*search advertising*).

Repeater sieci bezprzewodowej

Jest to wzmacniacz łączności WLAN.

Replikator portów/stacja dokująca

Urządzenie ułatwiające jednoczesne, galwaniczne podłączenie wielu urządzeń (np.: klawiatura, drukarka, zasilacz, mysz, monitor) do laptopa.

Retargeting

Użytkownik Sieci korzysta z cookie. Stosownie do zawartości cookie otrzymuje ściśle ukierunkowane reklamy na różnych stronach będących w sieci retargetingu.

ROF

Return of investment – to księgowy stopa zwrotu (*Accounting Rate of Return, Return of Investment*), zwana także stopą zwrotu z inwestycji, wyrażająca procentowy stosunek przeciętnego – założonego w okresie rozpatrywania projektu – zysku netto do wielkości nakładów początkowych, co można przedstawić zależnością:

$$ARR = \frac{Z_n}{N} 100$$

gdzie:

- Z_n – roczny zysk netto, osiągany w trakcie funkcjonowania przedsięwzięcia,
- N – wartość kapitału służącego sfinansowaniu nakładów początkowych.

Rok obrotowy

Rok obrotowy – to rok kalendarzowy lub inny okres trwający 12 kolejnych pełnych miesięcy kalendarzowych. Termin ten jest stosowany również do celów podatkowych. Rok obrotowy lub jego zmiany określa statut lub umowa, na podstawie której utworzono jednostkę (podmiot gospodarczy). Jeżeli jednostka rozpoczęła działalność w drugiej połowie przyjętego roku obrotowego, to można księgi rachunkowe i sprawozdanie finansowe za ten okres połączyć z księgami rachunkowymi i sprawozdaniem finansowym za rok następny.

Uwaga: W przypadku zmiany roku obrotowego pierwszy po zmianie rok obrotowy powinien być dłuższy niż 12 kolejnych miesięcy.

ROM

Read Only Memory – to układ elektroniczny, jedna z pamięci komputera, z której można tylko czytać. Jej funkcje są niemal identyczne jak RAM z jedną zasadniczą różnicą – zawartości tej pamięci nie można zmieniać. Jest ona zapisana firmowo, na trwałe, w fabryce. Podobnie jak książka, jest „tylko do czytania”. Stanowi to o trwałości i niezmienności zapisanych w niej informacji. Zapisywane są m.in. programy do uruchamiania komputera i ładowania systemu operacyjnego.

Router

Urządzenie elektroniczne, które automatycznie, stosownie do otoczenia (np. sprawności, obciążenia linii), przekierowuje ruch informacji przesyłanych między komputerami i innymi urządzeniami podłączonymi do Sieci. Samodzielnie uczy się najlepszej drogi między nadawcami i adresatami transmisji. Uboższą liczbę funkcji mają: Hub – rozsyła informacje do wszystkich podłączonych odbiorców i Switch, który ma listę adresów odbiorców i przesyła tylko do adresata (z pełną szybkością).

Rozdzielczość

To jeden z parametrów określających jakość cyfrowego obrazu. Wskazuje liczbę pikseli, na które został podzielony oryginalny obraz podczas jego zamiany na postać cyfrową. Miarą rozdzielczości jest parametr: H x V (*Horizontal x Vertical*). Mówi on o liczbie pikseli w poziomie (H) i w pionie (V). Iloczyn tych wielkości jest parametrem pozwalającym na ocenę rozdzielczości, np. określonego aparatu fotograficznego czy monitora. Rozdzielczość Full HD razem z rozdzielczością 1920x1080 zaczynają pełnić funkcję standardu. 4K to standard kinowy określający obraz o rozdzielczości 4096x2160 pikseli, podczas gdy termin Ultra HD odnosi się do telewizorów z wyświetlaczami o rozdzielczości 3840x2160 pikseli.

Rozliczenie wypowiedzianej umowy leasingowej

W przypadku wypowiedzenia umowy leasingowej z winy korzystającego (na przykład z powodu niezapłaconych rat) leasingodawca może zastosować jedną z dwóch metod jej rozliczenia:

1. Żąda zapłaty zaległych rat, które były powodem wypowiedzenia umowy leasingowej, a także zapłaty wszystkich rat należnych do końca umowy leasingowej, zdyskontowanych na datę wystawienia faktury. Pomniejszenie to (dyskonto) wynika z korzyści, jakie leasingodawca zyskuje, otrzymując pieniądze przed umówionym terminem. Oczywiście przedmiot leasingu pozostaje u leasingobiorcy.

$$\text{Zobowiązanie leasingobiorcy} = (\text{raty zaległe}) + (\text{raty zdyskontowane})$$

2. Leasingodawca żąda zapłaty zaległych rat leasingowych, które były powodem wypowiedzenia umowy, i zabiera przedmiot leasingu. Obciążając leasingobiorcę zdyskontowanymi ratami należnymi do końca umowy leasingowej, powinien pomniejszyć je o przychód uzyskany z zagospodarowania przedmiotu leasingu i powiększyć o koszty związane z jego zagospodarowaniem.

$$\begin{aligned} \text{Zobowiązanie leasingobiorcy} &= (\text{raty zaległe}) \\ &+ (\text{raty zdyskontowane}) \\ &- (\text{korzyść z zagospodarowania przedmiotu leasingu przez leasingodawcę}) \\ &+ (\text{koszt związany z zagospodarowaniem przedmiotu leasingu}) \end{aligned}$$

Druga metoda rozliczenia wypowiedzianej umowy leasingowej wymaga szczególnej staranności w procedurze zagospodarowania przedmiotu leasingu. ***Przedmiot ten zwracany przez korzystającego powinien być wyceniony przez rzeczoznawcę. Wycena zabezpiecza interesy leasingobiorcy tak, aby zagospodarowanie przedmiotu leasingu nie odbiegało od jego wartości rynkowej.***

Ruchomy majątek rzeczowy

Ruchomy majątek rzeczowy stanowią towary, które nie są nieruchomościami oraz budowlami trwale związanymi z gruntem. Usługi świadczone z użyciem ruchomego majątku rzeczowego to obszerna kategoria usług świadczonych w celu ulepszenia, naprawy, remontu lub przetworzenia towaru, a także wytworzenia innego towaru z powierzonego materiału przez, na przykład, przerób uszlachetniający.

Rynek

Rynek – to zbiór warunków i ustaleń, na podstawie których dochodzi do transakcji między kupującym i sprzedającym z zastosowaniem mechanizmu cenowego.

Rynek doskonale konkurencyjny

Termin funkcjonujący na wielu obszarach rozważań teoretycznych (finanse, wymiana handlowa). Na rynku doskonałym:

- nie ma kosztów transakcyjnych;
- liczba nabywców i sprzedawców jest wystarczająco duża, aby działania żadnego z nich nie wpływały na cenę dóbr będących przedmiotem obrotu;
- nie ma podatków i dodatkowych kosztów;
- nie ma trudności finansowych;
- wszyscy uczestnicy rynku mają do niego jednakowy dostęp;
- wszyscy uczestnicy rynku mają jednakowy dostęp do informacji;
- każdy uczestnik rynku ma wobec niego takie same oczekiwania.

Rynek finansowy

Przedmiotem rynku finansowego są walory finansowe występujące w postaci zmaterializowanej lub zdematerializowanej. Podmiotami na rynku finansowym są:

- Skarb Państwa,
- terenowe organy władzy,
- instytucje ubezpieczeniowe,
- fundusze emerytalne,
- fundusze inwestycyjne,
- przedsiębiorstwa,
- ludność,
- podmioty zagraniczne,

Rynek finansowy składa się z następujących segmentów:

- rynek pieniężny,
- rynek walutowy,
- rynek kapitałowy

Rynek hipoteczny

Rynek hipoteczny jest zorganizowany dwusegmentowo. Banki hipoteczne i inne instytucje udzielające kredytów hipotecznych (mogą to być banki i instytucje depozytowe, kasy oszczędnościowo- depozytowe, banki komercyjne) oraz osoby prawne i fizyczne zaciągające kredyty pod zastaw nieruchomości są uczestnikami pierwotnego rynku hipotecznego.

Warunkiem sprawnego działania pierwotnego rynku jest funkcjonowanie wtórnego rynku hipotecznego. Instytucje kredytowe mogą zatrzymywać prawa z hipoteki jako inwestycje lub też, co czynią znacznie częściej, sprzedawać je innym inwestorom. Powstaje wówczas rynek wtórny. Inwestorzy wtórni dostarczają pierwotnym kredytodawcom fundusze na udzielenie nowych kredytów.

Mogą oni zatrzymać prawa wynikające z hipoteki w swym portfelu inwestycyjnym bądź odsprzedać je w formie papierów wartościowych (obligacji, listów zastawnych).

Rynek kapitałowy

Rynek kapitałowy – to segment rynku finansowego, na którym są dokonywane emisje średnio- i długoterminowych instrumentów finansowych, takich jak akcje i obligacje, przeznaczone na finansowanie inwestycji. Zwyczajowo (ale także w przepisach prawnych wielu krajów) cezurą czasową oddzielającą rynek pieniężny od kapitałowego jest termin zapadalności instrumentu finansowego wynoszący rok.

Podstawowe funkcje rynku kapitałowego:

- pozyskiwanie kapitału przez emitentów oraz uzyskiwanie dochodów przez inwestorów, którzy udostępniają kapitał emitentom (np. dywidendy);
- efektywna alokacja środków w gospodarce;
- właściwa wycena instrumentów finansowych (papierów wartościowych).

Podstawową formą rynku kapitałowego jest rynek papierów wartościowych. Towar, którym jest papier wartościowy stwierdzający istnienie określonego prawa majątkowego, może stanowić samodzielny przedmiot obrotu. Lokowanie pieniędzy w papiery wartościowe ma na celu uzyskanie korzyści kapitałowych. Jest jednak inwestycją nietypową, zawierającą elementy ryzyka. Polega ona na wyborze akcji spółki, które w przekonaniu inwestora będą zwyżkować, przynosząc mu przy sprzedaży spodziewane zyski. Ryzykowne może być także określenie horyzontu czasowego wyjścia z inwestycji, a więc momentu planowanej sprzedaży zakupionego wcześniej papieru. Istnieje bowiem ryzyko wystąpienia sytuacji, w której inwestor zmuszony do likwidacji inwestycji przed planowanym terminem odsprzeda akcje nie tylko poniżej szacowanej ceny, lecz także poniżej ceny zakupu.

Prawidłowo rozwinięty rynek kapitałowy jest jednym z niezbędnych atrybutów silnego pod względem gospodarczym państwa. Wynika to przede wszystkim z funkcji, które pełni on w gospodarce, tzn. umożliwia zwiększenie efektywności mobilizacji, wyceny i alokacji kapitału oraz – co się z tym wiąże – obniżenie ceny kapitału dla przedsiębiorców, wzrost transparentności obrotu gospodarczego, optymalizację

alokacji oszczędności obywateli w krajowej gospodarce, a także większą jej innowacyjność i zdolność do elastycznego reagowania na zmiany. Należy podkreślić, że dobrze działający rynek kapitałowy stanowi nie tylko drożny kanał konwersji oszczędności w inwestycje, lecz także sprzyja procesom prywatyzacyjnym, restrukturyzacji, wdrażaniu innowacji i nowych technologii oraz zwiększaniu efektywności przedsiębiorstw. Dostarczając środki od inwestorów, skłonnych do ponoszenia większego ryzyka, umożliwia ponadto rozwój podmiotom, które mogą mieć trudności z uzyskaniem kredytu bankowego.

Zaletą rynku kapitałowego w procesach gospodarczych jest umożliwienie większej dywersyfikacji ryzyka oraz ułatwienie finansowania nowych firm, których podstawową wartością są perspektywy rozwojowe, wiedza i kapitał ludzki. Umożliwiając rozwój firmom działającym w innowacyjnych branżach, pozwala jednocześnie finansować wydatki na rzecz rozwoju i badań. Funkcjonowanie rynku kapitałowego jako mechanizmu finansowania ma także istotne znaczenie dla jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstw użyteczności publicznej. Dotyczy to zwłaszcza rynku municypalnych papierów dłużnych, istotnego w warunkach ograniczonego dostępu do środków budżetowych oraz konieczności wygosparowania środków na współfinansowanie działań realizowanych przy wsparciu funduszy unijnych.

Na stan rynku kapitałowego wpływa ogólna sytuacja gospodarcza oraz perspektywy jej rozwoju w kraju i za granicą. Należy podkreślić, że strategia rozwoju rynku kapitałowego nie podejmuje zagadnień ogólnogospodarczych, lecz wskazuje jedynie problemy i działania, które dotyczą bezpośrednio rynku kapitałowego, i których rozwiązanie może pomóc w jego rozwoju. Jednak nawet najlepsze rozwiązania i regulacje nie zastąpią dobrej koniunktury na rynku oraz otoczenia makroekonomicznego wtedy, gdy będzie ono zniechęcało inwestorów do podejmowania ryzyka. Poza tym rolę rynku kapitałowego w życiu gospodarczym wyznacza wiele czynników, związanych między innymi z przyzwyczajeniami i stanem wiedzy uczestników życia gospodarczego, z historycznymi uwarunkowaniami rozwoju gospodarki oraz aktualną jej strukturą, w tym z poziomem oszczędności społeczeństwa.

Rynek nieruchomości

Rynek nieruchomości – to ogół warunków, w których odbywa się transfer praw do nieruchomości oraz są zawierane umowy tworzące wzajemne prawa i obowiązki, połączone z władaniem nieruchomościami. Rynek ten jest rynkiem nieformalnym, tzn. nie ma stałej siedziby i statusu.

Działa na nim wiele podmiotów gospodarczych. Do najważniejszych należą: inwestorzy, kredytodawcy, przedsiębiorcy, maklerzy oraz obsługa techniczna rynku.

Rynek ten pełni istotne funkcje gospodarcze i społeczne:

- funkcję wymiany,
- funkcję informacyjną,
- funkcję korygowania.

Rynek papierów wartościowych

Rynek papierów wartościowych – to część rynku kapitałowego obejmująca wyłącznie transakcje dokonywane z użyciem długoterminowych papierów wartościowych, takich jak: akcje, obligacje, opcje, jednostki uczestnictwa w funduszach powierniczych, a także innych, specyficznych dla danego kraju, dopuszczonych przez właściwy organ (w Polsce – Komisję Papierów Wartościowych) do obrotu na tym rynku.

Rynek papierów wartościowych składa się z dwóch powiązanych wzajemnie segmentów: rynku pierwotnego, na którym dokonuje się emisji papierów wartościowych, i rynku wtórnego, na którym dokonuje się transakcji kupna-sprzedaży papierów wcześniej wyemitowanych.

Wtórny rynek kapitałowy może mieć charakter zinstytucjonalizowany (zorganizowany) lub niezinstytucjonalizowany (nieorganizowany, wolny). W pierwszym przypadku obrót papierami wartościowymi odbywa się wyłącznie na giełdzie papierów wartościowych, w drugim możliwe są transakcje pozagiełdowe – bezpośrednie lub z udziałem biur maklerskich (wymaga to jednak emisji papierów wartościowych w formie materialnej).

Rynek pieniężny

Rynek pieniężny – to segment rynku finansowego, na którym są dokonywane transakcje polegające na tym, że kupujący i sprzedający prowadzą interesy rozliczane w formie gotówkowej lub bezgotówkowej o okresie zapadalności do roku. Rynek ten można podzielić na:

- rynek międzybankowy depozytów i lokat;
- rynek zbywalnych papierów wartościowych.

Do instrumentów rynku pieniężnego w Polsce zalicza się przede wszystkim 13- i 52-tygodniowe bony skarbowe, krótkoterminowe papiery dłużne przedsiębiorstw oraz pożyczki i depozyty na międzybankowym rynku pieniężnym o różnym terminie zapadalności – od natychmiastowych O/N (przez noc) do 1Y (jednoroczne). Przyjmuje się następujące oznaczenia dla międzybankowego rynku pieniężnego w Polsce, na którym są notowane największe dzienne obroty:

- **WIBOR** – Warsaw Interbank Offer Rate;
- **WIBID** – Warsaw Interbank Bid Rate;
- **O/N (Overnight)** – przez noc;
- **T/N (Tomorrow Next)** – z dnia jutrzejszego na pojutrze;
- **S/N (Spot Next)** – 2 dni;
- **1W (1 Week)** – 1 tydzień;
- **1M, 3M, 6M, 9M (Months)** – miesiące;
- **1Y (1 Year)** – 1 rok.

O/N – termin jednodniowy. Bank pożyczający otrzymuje pieniądze w dniu zawarcia transakcji, a zwraca w następnym dniu roboczym.

T/N – termin jednodniowy. Pieniądze docierają do banku biorącego depozyt dopiero następnego dnia po transakcji, a zwracane są w kolejnym dniu roboczym.

S/N – termin jednodniowy. Bank dający lokatę przekazuje pieniądze dopiero w drugim dniu roboczym po zawarciu transakcji, a zwrotu domaga się następnego dnia roboczego. Wszystkie terminy wymagalności (zapadalności) są liczone w dniach roboczych waluty (walut) transakcji.

We Frankfurcie nad Menem i w Londynie na międzybankowym rynku pożyczkowym są stosowane podobne terminy, z tym że jest używany inny przedrostek, odpowiednio: EURIBOR i LIBOR. Na londyńskim rynku pieniężnym są kwotowane pożyczki w czterech podstawowych walutach: euro (LIBOR-EUR), funcie szterlingu (LIBOR-GBP), jenie japońskim (LIBOR-JPY) i dolarze amerykańskim (LIBOR-USD).

Instrumenty dyskontowe – to bony skarbowe, pieniężne, papiery komercyjne oraz certyfikaty depozytowe. To papiery, których cena sprzedaży na rynku pierwotnym i wtórnym jest niższa od nominalnej. Różnica między ceną a nominałem to dyskonto.

Rewaluacja – to prowadzona na bieżąco kalkulacja dochodowości instrumentu finansowego. Jej podstawą są aktualne ceny rynkowe danego instrumentu. Stosowane są dwie metody rewaluacji:

- metoda kosztów alternatywnych – polega na porównaniu zysków z jednego instrumentu z zyskami, jakie osiągnięto by, gdyby ten sam kapitał ulokowano w inny instrument rynku pieniężnego;
- metoda stałej dochodowości – polega na porównaniu dochodowości uzyskanej w okresie posiadania instrumentu finansowego w swoim portfelu (HPR) z dochodowością, jaką osiąga się w dniu zakupu do momentu wykupu.

Papiery kuponowe – to certyfikaty depozytowe i certyfikaty depozytowe kuponowe, inaczej odsetkowe. Są to krótkoterminowe papiery wartościowe na okaziciela lub imienne, stwierdzające fakt zdeponowania w danym banku określonej sumy pieniężnej na określony czas i przy danym oprocentowaniu wkładu. Certyfikaty depozytowe można podzielić na: dyskontowe i kuponowe (o stałym i zmiennym oprocentowaniu).

Rynek pieniężny dostarcza kapitału krótkoterminowego na finansowanie działalności bieżącej banków, przedsiębiorstw, innych podmiotów i osób fizycznych. Rynek ten jest mechanizmem zamiany pieniądza bankowego (banków komercyjnych) na pieniądz banku centralnego. Chroni banki przed niewypłacalnością oraz stanowi rynek rezerw kasowych systemu bankowego i gospodarki finansowej państwa. Jest miejscem spotkania popytu na pieniądz i jego podaży – spotkania podmiotów dysponujących nadmiarem pieniądza i cierpiących na jego niedobór. Pieniądz jest tu towarem mającym swoją wewnętrzną wartość.

Rynek walutowy

Rynek walutowy – to rynek, na którym handluje się walutami (ewentualnie dewizami). Na rynku tym tworzy się kurs walutowy (kurs wymiany), który odzwierciedla stosunek ceny między dwoma walutami. Handel może odbywać się zarówno na rynku kasowym (wymiana jest dokonywana natychmiast), jak i rynku terminowym

---

(wymiana zostanie dokonana w późniejszym, ściśle określonym terminie).

Najważniejszymi uczestnikami rynku walutowego są inwestorzy, którzy zajmują się wyłącznie spekulacją. Ponadto aktywne są podmioty zajmujące się eksportem bądź importem towarów bądź usług. Do trzeciej istotnej grupy uczestników rynku walutowego należą banki centralne, które sprzedają lub skupują walutę w celu zapobiegania nadmiernemu wzrostowi bądź spadkowi wartości danej waluty (interwencja).

Rzadkość dobra

Rzadkość dóbr jest to sytuacja, w której zapotrzebowanie przy cenie wynoszącej zero przekracza oferowaną wielkość danego zasobu, inaczej mówiąc – występuje ograniczoność zasobów w stosunku do potrzeb. Zazwyczaj chodzi tu o rzadkie dobra lub czynniki produkcji.

Rzadkość dóbr stanowi podstawę wyborów ekonomicznych, gdyż powoduje konieczność ich dokonywania. Z powodu bowiem rzadkości dóbr nie wszystkie cele są osiągalne. Wszelkie dobra ekonomiczne (dobra wytwarzane przez człowieka) oraz większość dóbr pierwotnych (występujących w przyrodzie) to dobra rzadkie.

SaaS

Software as-a-Service – to dynamiczne, dostępne w czasie rzeczywistym, możliwości oferowane przez zewnętrznego dostawcę, uzupełniające istniejącą platformę programową firmy.

SAR

Specific Absorption Rate oznacza wartość absorpcji promieniowania przez ciało ludzkie. Normy: EU < 2 W/kg, USA < 1,6 W/kg. Mają one szczególne znaczenie w odniesieniu do telefonów komórkowych.

SCM

Supply Chain Management – to metody i narzędzia informatyczne oraz informacje niezbędne do podejmowania poprawnych decyzji prowadzących do usprawnienia i optymalizacji procesów logistycznych w zintegrowanym łańcuchu dostaw. Głównym ich przeznaczeniem jest zapewnienie planowania i koordynacji działań w całym łańcuchu dostaw oraz maksymalne skrócenie długości tego łańcucha, a tym samym czasu oczekiwania na produkt przez klienta.

SD

Oznacza wychodzący z użycia standard sygnału TV. PAL – 720x576i oraz 704x576i (format 4:3 oraz format szerokoekranowy 16:9) – szybkość klatek wynosi 25 kl/s. NTSC – 720x480i (format 4:3) – szybkość klatek wynosi 29.98 kl/s.

SEM

Oznacza marketing korzystający z potencjału wyszukiwarek oraz wszelkie formy aktywności umożliwiające uzyskanie jak najlepszych rezultatów marketingowych za ich pośrednictwem. Wykorzystanie promocyjnego potencjału wyszukiwarek polega na płatnym pozycjonowaniu i dostosowaniu treści (jak najczęściej aktualizowanej) oraz konstrukcji strony tak, by była ona dostrzegana przez szperacze i umieszczana jak najwyżej na SERP.

Semantyczna Sieć

Jest to projekt narzędzi do logicznej komunikacji z Siecią w celu wyszukiwania informacji za pośrednictwem naturalnego dialogu człowieka z maszyną.

SEO

Oznacza optymalizację konstrukcji i zawartości strony w celu zajęcia najwyższej pozycji na SERP.

SERP

Search Engine Results Page – to stronica, której treść stanowią wyniki pracy szperacza. Zazwyczaj główne szperacze wyświetlają trzy rodzaje list SERP: wynikające z indeksacji dokonywanej przez automaty, ludzi oraz z opłat za umieszczanie adresów stron na tej liście.

Serwer

Jest to komputer lub zestaw sprzężonych ze sobą bezpośrednio komputerów z zainstalowanym odpowiednim oprogramowaniem/programem, umożliwiającym współdzielenie swoich zasobów – głównie mocy obliczeniowej, zasobów dyskowych i urządzeń peryferyjnych, także łączności cyfrowej, w tym Internetu – z pozostałymi komputerami przyłączonymi do tej samej Sieci. Najczęściej jest dedykowany do obsługi aplikacji, baz danych, stron WWW, poczty elektronicznej, archiwizacji i backupu, łączności i Internetu.

Shareware

Programy udostępniane do użytkowania na limitowany czas lub z ograniczoną funkcjonalnością. W przypadku chęci dalszej pracy z programem użytkownik proszony jest o zapłacenie autorowi drobnej sumy pieniędzy.

Sieć komputerowa

Wyróżnia się dwie sieci:

Funkcjonalne łączenie odległych od siebie komputerów w ramach mieszkania, firmy (LAN), miasta, a także całego globu (WAN). Podstawowe zalety tej sieci to dostęp do wspólnych zasobów: programów, baz danych, Internetu, poczty elektronicznej.

WWW (Web, Sieć), którą tworzą połączone ze sobą w skali świata – Internetem – pojedyncze komputery, różnej wielkości lokalne sieci (LAN) wraz z zasobami (zasoby sieciowe). Powszechnie WWW utożsamiane jest z Internetem.

Sieci społecznościowe

Zazwyczaj są to wirtualne grupy funkcjonujące w Internecie jako uzupełnienie wspólnej aktywności w świecie rzeczywistym lub tylko jako „grupy wirtualne”, które nie oczekują bezpośrednich kontaktów. Ich członków łączy chęć bycia anonimowym, poszukiwanie intelektualnej bliskości, wspólne zainteresowania, czy też sentyment emigrantów do kraju.

Siła nabywcza

Siła nabywcza – to ilość towarów i usług, jakie można zakupić za dany nominalny pieniądza. Zmianę rozmiarów siły nabywczej można określić, porównując ogólny poziom cen w poszczególnych okresach. Wzrost ogólnego poziomu cen oznacza spadek siły nabywczej i odwrotnie.

Skaner

To urządzenie zewnętrzne komputera zamieniające rzeczywisty obraz na postać cyfrową (cyfrowa informacja, piksel). Skanery 3D – to laserowe skanery z siatką kamer, które mogą tworzyć cyfrowe modele obiektów, zawierające wszystkie znaczące wzniesienia/guzy, rysy, rogi i płaszczyzny rzeczywistych przedmiotów. Komputery mogą uwydatniać/podkreślać, łączyć lub zmniejszać modele przed ich wysłaniem do drukarek 3-D.

Składniki majątku podlegające amortyzacji podatkowej

Składniki majątku podlegające amortyzacji podatkowej są to środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne wymienione w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Podatnicy tego podatku mogą dokonywać odpisów amortyzacyjnych od nabytych lub wytworzonych we własnym zakresie środków trwałych, takich jak:

- budowle, budynki oraz lokale będące odrębną własnością;
- maszyny, urządzenia i środki transportu;
- inne przedmioty;

gdy wymienione składniki majątku spełniają równocześnie następujące warunki:

- stanowią własność lub współwłasność podatnika;
- przewidywany przez podatnika okres ich używania przekracza rok;
- są kompletne i zdane do użytku w dniu przyjęcia do używania;
- wykorzystywane są przez podatnika na potrzeby związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą albo oddane do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub leasingu.

Amortyzacji podatkowej, niezależnie od przewidywanego okresu używania, podlegają również zaliczane do środków trwałych:

- przyjęte do używania inwestycje w obcych środkach trwałych, zwane „inwestycjami w obcych środkach trwałych”;
- budynki i budowle wybudowane na cudzym gruncie;
- wymienione składniki majątku (budowle, budynki, lokale, maszyny, urządzenia, środki transportu i inne przedmioty), niestanowiące własności lub współwłasności podatnika, wykorzystywane przez niego na potrzeby związane z prowadzoną działalnością na podstawie umowy leasingu – jeżeli zgodnie z odrębnymi przepisami odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający z tych składników majątku.

Amortyzacji podatkowej podlegają również nabyte przez podatnika wartości niematerialne i prawne:

- spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego;
- spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego;
- prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej;
- autorskie lub pokrewne prawa majątkowe;
- licencje;
- prawo określone w ustawie z 30 czerwca 2000 roku *Prawo własności przemysłowej* (DzU 2003 nr 119 poz. 1117, ze zm.);
- wartość stanowiąca równowartość uzyskanych informacji związanych z wiedzą w dziedzinie przemysłowej, handlowej, naukowej lub organizacyjnej (*know-how*), spełniających jednocześnie następujące warunki:
  - nadają się do gospodarczego wykorzystania w dniu ich przyjęcia do używania;
  - przewidywany okres ich używania jest dłuższy niż rok;
  - są wykorzystywane przez podatnika na potrzeby związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą albo oddane przez niego do używania na podstawie umowy licencyjnej (sublicencji), umowy najmu, dzierżawy lub leasingu.

Amortyzacji podatkowej, niezależnie od przewidywanego okresu używania, podlegają również zaliczane do wartości niematerialnych i prawnych następujące składniki:

- wartość firmy;
- koszty prac rozwojowych zakończonych wynikiem pozytywnym, który może być wykorzystany na potrzeby działalności gospodarczej podatnika;
- wymienione składniki majątku, niestanowiące własności lub współwłasności podatnika, wykorzystywane przez niego na potrzeby związane z prowadzoną działalnością na podstawie umowy leasingu.

Składniki majątku niepodlegające amortyzacji

Nie dokonuje się odpisów amortyzacyjnych dla celów podatkowych od:

- gruntów i prawa wieczystego użytkowania gruntów;
- budynków mieszkalnych, jeżeli podatnik nie podejmie decyzji o ich amortyzowaniu;
- dzieł sztuki i eksponatów;
- wartości firmy, jeżeli wartość ta powstała w inny sposób niż w drodze kupna

---

czy przyjęcia do odpłatnego korzystania, a odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający;

- składników majątku, które nie są używane na skutek zaprzestania działalności.

SLD

Nazwa funkcjonalna adresu/część domeny. Jeśli w ogóle występuje, jest umieszczona na drugim poziomie, na przykład dla .com jest to: com.pl. Drugi poziom adresu tworzy składowa nazywana Second-Level Domain (SLD).

Smartfon

Jest to urządzenie mające wszystkie funkcje palmtopów, uzupełnione o nowoczesny telefon komórkowy (ma wbudowane m.in.: aparat fotograficzny, dyktafon, GPS, Wi-Fi), łącznie ze wszystkimi usługami dostępnymi w Internecie (poczta elektroniczna, przeglądanie stron WWW oraz możliwość korzystania z rozmów telefonicznych przez internet – VoIP). Smartfon stwarza zagrożenie spowodowane promieniowaniem elektromagnetycznym.

SOA

Service Oriented Architecture – to metoda łączenia różnego typu oprogramowania od różnych producentów w całość, czyli tworzenie jednego wirtualnego programowego narzędzia wspomagającego funkcjonowanie firmy.

Social lending

To pożyczka udzielona za pośrednictwem Sieci. Pożyczkodawcy – to grupy społeczności internetowej.

Software

Software – to oprogramowanie. Wszystko to, co w IT jest niewidoczne, czego praktycznie nie można dotknąć.

Spam

Określenie niechcianego maila. Najczęściej jest to reklama lub poczta zawierająca złośliwe programy. Jako polskie rozwinięcie tego skrótu można przyjąć: Szczególnie **p**askudne **m**aile.

Społeczeństwo informacyjne

Społeczeństwo przygotowane i zdolne do użytkowania technologii informacyjnych, wykorzystujące łączność cyfrową do komunikacji i zdalnego przetwarzania informacji. Zasadniczym czynnikiem dochodu narodowego i źródłem utrzymania większości obywateli społeczeństwa informacyjnego jest przetwarzanie informacji.

Sprawozdania finansowe

Sprawozdanie finansowe – to wyniki finansowe przedsiębiorstwa przedstawione zgodnie z zasadami rachunkowości. Sporządza się je na koniec roku obrachunkowego (dzień bilansowy) lub na inny dzień zamknięcia ksiąg, wynikający z przepisów prawa podatkowego. Sprawozdania finansowe sporządza się w języku polskim oraz w walucie polskiej.

Muszą one spełniać formalne warunki. Należy zatem podać w nagłówku pełną nazwę i adres firmy oraz określić moment lub okres, którego dane dotyczą. Inny warunek to załączenie tablic statystycznych, zawierających zestawienie liczbowe związane z określonym zagadnieniem. Kolejnym jest podanie daty sporządzenia sprawozdania oraz jego podpisanie przez osoby odpowiedzialne za rzetelne i prawidłowe jego przygotowanie. Dane liczbowe można wykazywać w zaokrągleniu do tysiąca złotych, jeżeli nie zniekształci to obrazu jednostki, zawartego w sprawozdaniu finansowym oraz w sprawozdaniu z działalności. To właśnie jednostki gospodarcze, prowadząc działalność, są zobowiązane zamknąć księgi rachunkowe na koniec roku obrotowego, a konsekwencją tego działania jest przygotowanie i przetworzenie informacji wynikających z tych ksiąg oraz ich zestawienie w formie odpowiednich sprawozdań. W celu zapewnienia jednolitej formy sprawozdawczości finansowej Główny Urząd Statystyczny, na wniosek ministra finansów, wydaje dla jednostek gospodarczych instrukcje i wzory sprawozdawcze, w których określa:

- jednostki zobowiązane do składania sprawozdań;
- jednostki uprawnione do ich otrzymywania;
- terminy składania i ich tematykę;
- zasady wypełniania poszczególnych sprawozdań.

Najważniejszym sprawozdaniem jednostki gospodarczej jest obligatoryjne roczne sprawozdanie finansowe, czyli roczny raport finansowy, który powinien zawierać czytelny przegląd rozwoju działalności jednostki i obraz jej sytuacji oraz wskazywać na ważne wydarzenia, do jakich doszło od zakończenia roku obrachunkowego. Powinien także wskazywać prawdopodobny przyszły rozwój jednostki oraz jej działalność w dziedzinie badań i rozwoju. Sprawozdania finansowe dostarczają wielu informacji dla ich odbiorców. Dlatego też muszą spełniać pewne standardy jakościowe, aby informacje w nich zawarte nie budziły zastrzeżeń. Powinny zatem odznaczać się:

- wiarygodnością (rzetelnością),
- zrozumiałością dla użytkowników,
- kompletnością,
- porównywalnością,
- sprawdzalnością,
- terminowością,
- ciągłością.

Sprawozdania finansowe sporządza się w różnych sytuacjach i przedziałach czasowych oraz w zróżnicowanych warunkach organizacyjnych i kapitałowych funkcjonowania jednostek gospodarczych. Informacje sprawozdawcze mogą być prezentowane w odmiennych układach i z niejednakowym stopniem szczegółowości. Pełne sprawozdanie finansowe obejmuje:

-
- informację dodatkową, zawierającą wprowadzenie do sprawozdania finansowego oraz dodatkowe informacje i objaśnienia;
  - rachunek zysków i strat;
  - bilans;
  - sprawozdanie z przepływów pieniężnych;
  - zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym.

Do rocznego sprawozdania finansowego dołącza się sprawozdanie z działalności jednostki, jeżeli obowiązek jego sporządzania wynika z ustawy lub odrębnych przepisów.

SRM

Oznacza zarządzanie relacjami z dostawcami (*Supplier Relationship Management*), czyli działania podejmowane przez organizację w celu ustanowienia strategicznych związków z dostawcami produktów i usług – związków, które są ważne z punktu widzenia rentowności organizacji.

SSD

Solid State Disc – to urządzenie przejmujące funkcje dysku twardego. Bazuje na technologii pamięci flashowych. W porównaniu z dyskiem twardym jest droższe, nie zawiera ruchomych części, szybciej zapisuje i odczytuje informacje, pobiera mniej energii elektrycznej i jest bardziej wytrzymałe na wstrząsy mechaniczne.

Stopa dyskonta

Stopa dyskonta – to stopa zrzeczenia się przyszłych środków finansowych na rzecz aktualnie dostępnych środków.

Istnienie stopy dyskontowej wynika ze zmienności wartości pieniądza w czasie i obrazuje stosunek, w jakim przyszły kapitał zrównuje swoją efektywną wartość z kapitałem bieżącym. Informuje, z jakiej części przyszłych środków można zrezygnować, aby zamienić je w środki bieżące. Jest to stosunek kwoty dyskonta do wartości przyszłej kapitału, wyrażony w procentach.

Stopa dyskontowa umożliwia dyskontowanie, czyli przeliczenie przyszłej wartości kapitału na jej wartość bieżącą. W takiej funkcji jest używana w niektórych metodach oceny projektów inwestycyjnych, np. NPV lub IRR, gdy często przyjmuje wartość średniego ważonego kosztu kapitału.

Stopa kapitalizacji a stopa dyskontowa w procesie wyceny

Stopa kapitalizacji odwzorowuje ogólny poziom rentowności, dodatek za ryzyko inwestowania na rynku nieruchomości i w daną nieruchomość, a także poprawki na spodziewany wzrost (lub spadek) wartości. Oczekiwany wzrost (lub spadek) dochodów oraz wzrost (lub spadek) wartości jest uwzględniony w stopie kapitalizacji w sposób „ukryty”.

Stopa dyskontowa uwzględnia wzrost czynszów poprzez zmiany poziomu dochodów oraz wzrost wartości końcowej w postaci wartości rezydualnej w sposób

---

„jawny”. Oznacza to, że są to dwie różne stopy, których nie można utożsamiać. Jeżeli spodziewany jest wzrost czynszów i wartości końcowej, stopa kapitalizacji będzie niższa od stopy dyskontowej. Jeżeli nie nastąpi wzrost, co oznacza, że strumień dochodów i wartości końcowej będzie stały, obie stopy będą miały jednakowy poziom. Jeżeli wartość będzie malała, stopa kapitalizacji może być wyższa od stopy dyskontowej.

Stopa procentowa

Stopa procentowa jest to wynagrodzenie przysługujące właścicielowi kapitału za jego użyczenie danemu podmiotowi na określony czas. Analizując to pojęcie od strony dłużnika, należy stwierdzić, że stopa procentowa jest miarą ceny kapitału. Oznacza to, że dłużnik, pożyczając pewną sumę od kredytodawcy, zobowiązuje się ją spłacić z dodatkowymi odsetkami w określonym momencie w przyszłości.

Wyróżnia się nominalną oraz realną stopę procentową. Realna stopa procentowa w odróżnieniu od nominalnej (rynkowej, oferowanej przez banki) jest skorygowana o wpływ inflacji.

Stopa procentowa oferowana na rynku przez banki jest zróżnicowana w zależności od wysokości wkładu (pożyczki), długości okresu umowy oraz stopy przewidywanej inflacji. Na ogół im dłuższy jest okres wkładu (pożyczki), tym wyższa jest stopa procentowa. Podstawowymi czynnikami wpływającymi na wysokość oferowanej na rynku stopy procentowej są wysokość przewidywanej inflacji, relacja podaży i popytu na pieniądź oraz kierunek polityki banku centralnego działającego jako regulator na rynku pieniężnym w danym kraju.

Stopa zwrotu

Stopa zwrotu w rachunku efektywności inwestycji to wyrażona w procentach relacja rocznej nadwyżki netto (po opodatkowaniu), uzyskiwanej z określonego przedsięwzięcia, do wartości poniesionego nominalnego nakładu inwestycyjnego. Stopa zwrotu informuje o tym, jaka część wyłożonego kapitału zwróci się inwestorowi w ciągu roku w postaci dochodu. Jest jedną z najprostszych, statycznych metod porównywania opłacalności różnych przedsięwzięć inwestycyjnych lub różnych wariantów tego samego przedsięwzięcia.

Straty i zyski nadzwyczajne

Są to straty i zyski powstające na skutek zdarzeń trudnych do przewidzenia, występujących poza działalnością operacyjną jednostki, i niezwiązane z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia.

Strona internetowa

Najpowszechniejsza forma zasobów sieciowych prezentowana w HTML-u. Każda strona (*site*) zawiera zazwyczaj jeden monotematyczny zbiór informacji w postaci dokumentu hipertekstowego. Jest ona podzielona na części/stronice (*pages*). Może zawierać informacje w każdej formie multimedialnej.

Strumień

W odniesieniu do IT jest to technologia udostępniania materiałów dźwiękowych i wideo. Jakość w ten sposób odbieranych materiałów zależy od liczby przesyłanych bitów na sekundę. Im większy strumień (większa liczba bitów na sekundę), tym lepsza jakość odbieranej muzyki lub materiału wideo.

Superkomputer

To komputer o ogromnych możliwościach przetwarzania informacji. Najpotężniejszy (2013) jest około 330 000 razy szybszy niż standardowy pecet, wyposażony w procesor Intel Core i7, ale zużywa około 89 000 razy więcej energii.

SWAP

SWAP (zamiana) jest to umowa, na podstawie której dwie strony kupują i sprzedają wzajemnie serię strumieni finansowych, które charakteryzują się stałym lub zmiennym oprocentowaniem, są w tej samej lub różnych walutach, a których wartość jest dla stron transakcji ekwiwalentem w momencie zawarcia umowy. Pośredniczy w tym inna instytucja finansowa (dealer SWAP-u). Dealer SWAP-u może zawrzeć kontrakt z jedną stroną i dopiero wtedy poszukiwać drugiej strony.

Zamiana płatności jest tak pomyślana, że zyskują na niej obie strony oraz pośrednicząca instytucja finansowa.

SWAP to operacja składająca się z dwóch czynności: kupna lub sprzedaży waluty bądź innych wartości na rynku dnia transakcji oraz ich kupna lub sprzedaży na rynku terminowym. Początkowo takie operacje prowadził Bank Centralny w przypadku napięć na rynku pieniężnym. Obecnie są one stosowane przez banki komercyjne w dwóch podstawowych formach:

SWAP walutowo-procentowy (CIRS) – to wymiana kwot kapitału i płatności odsetkowych w różnych walutach. Wymiana kapitału na końcu kontraktu lub (i) na początku odbywa się po takim samym kursie, najczęściej jest to kurs spot. Nie występuje więc ryzyko kursu walutowego. Wymianie podlegają również stopy procentowe w obu walutach. Dzięki takim zamianom zabezpiecza się ryzyko stopy procentowej, jak również kursu walutowego. Jedna strona dokonuje cyklicznych, na przykład co trzy miesiące, płatności w jednej walucie według zmiennej lub stałej stopy procentowej, natomiast druga strona – płatności w drugiej walucie według zmiennej lub stałej stopy procentowej. Dodatkowo strony w dniu zakończenia transakcji lub (i) w dniu rozpoczęcia dokonują wymiany kwot bazowych w obu walutach po tych samych kursach. Kredytobiorca finansujący się w złotych ze zmienną stopą procentową może zmniejszyć koszt finansowania, zamieniając finansowanie ze stopy procentowej w złotych na stałą stopę procentową na przykład w euro. Dzięki wymianie kwot kapitału po tych samych kursach zabezpiecza również kurs walutowy.

SWAP procentowy (IRS) – transakcje IRS są przeprowadzane między stronami, które mają przeciwne preferencje, jeśli chodzi o indeks spłaty odsetek (oprocenowanie stałe – zmienne), lecz równe co do wartości zobowiązania kapitałowe.

Transakcje IRS (Interest Rate SWAP) są instrumentem finansowym służącym do zabezpieczenia się, w związku z zawieraniem transakcjami lokacyjnymi i kredytowymi, przed ryzykiem związanym ze zmianą stóp procentowych oraz wykorzystywaniem zmian stóp procentowych w celu osiągnięcia zysku. Przedmiotem wymiany są płatności odsetek. Wielkość kapitału, który nie podlega wzajemnemu transferowi, jest ustalana w umowie tylko w celach kalkulacyjnych, aby ustalić kwotę, od której będą naliczane odsetki.

W zależności od przedmiotu wymiany w kontraktach SWAP-u procentowego wyróżnia się dwa ich rodzaje:

SWAP kuponowy – wymiana stałej stopy procentowej na zmienną;

SWAP bazowy – wymiana jednej zmiennej stopy procentowej na inną zmienną stopę procentową.

Dzięki operacjom typu SWAP można na dogodnych warunkach ustalić zobowiązania i należności na innej bazie procentowej i walutowej. Operacje te chronią przede wszystkim przed ryzykiem procentowym. Przedsiębiorstwo, które liczy się ze wzrostem stopy procentowej, dzięki operacji SWAP może ustalić określoną wysokość swoich zobowiązań z tytułu oprocentowania długoterminowego kredytu i odwrotnie – przedsiębiorstwo, które liczy się ze spadkiem stóp procentowych, może być zwolnione z określonego stałego oprocentowania.

System informatyczny

Stanowi zbiór narzędzi informatycznych, oprogramowania i środków łączności wspomagających operowanie informacją.

System operacyjny

Jest to oprogramowanie mające pełną kontrolę nad komputerem (np. Windows, Linux, Android). Umożliwia przyjazną współpracę z komputerem (łatwe korzystanie z jego potencjału), ułatwia optymalne wykorzystanie możliwości sprzętu (podzespołów komputera: procesora, RAM-u, dysków), a także zarządzanie pracą urządzeń zewnętrznych (np. drukarka, ploter) oraz zapewnia nadzór i możliwość jednoczesnego uruchamiania wielu programów (oraz wielozadaniowość i wielodostępność). Jest dostosowany do typu i mocy obliczeniowej komputera (np. w PC – Windows, Linux, w smartfonach – Android, iOS, WindowsPhone).

Szczególne warunki transakcji

Szczególne warunki transakcji to przede wszystkim sprzedaż dokonana w postępowaniu egzekucyjnym lub likwidacyjnym, sprzedaż z bonifikatą, sprzedaż z odroczonym terminem zapłaty lub sprzedaż z odroczonym terminem wydania nieruchomości nabywcy.

Szyfrowanie (kryptografia)

W odniesieniu do IT, w trosce o poufność informacji przesyłanej w Sieci, także gromadzonej na nośnikach informacji, stosuje się szyfrowanie. Podstawową

---

zasadą tej obszernej dziedziny wiedzy jest to, aby wyróżniona grupa osób mogła zachować prywatność swojej korespondencji dzięki wykorzystaniu sekretnej metody. Oryginalna informacja jest przekształcana za pomocą określonego procesu (programu napisanego według specjalnego algorytmu) w taki sposób, że otrzymany szyfrogram nie jest możliwy do odczytania przez nikogo, kto nie zna sposobu (klucza) odszyfrowania tak przekształconej informacji. Adresat, który zna klucz, bez trudu może wykonać operację odwrotną – odszyfrowanie otrzymanej informacji.

Środki techniczne

Środki techniczne – to w metodologii wyceny uogólnienie maszyn, urządzeń. To również narzędzia, niejednokrotnie utożsamiane z obiektem mechanicznym. Środkiem technicznym w rozumieniu tej definicji jest na przykład maszyna, urządzenie, narzędzie, pojazd, agregat, linia technologiczna itd., pracujące w systemie operacyjnym.

Środki trwałe

Środki trwałe – to (z zastrzeżeniem inwestycji) rzeczowe aktywa trwałe i zrównane z nimi, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdadne do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki środka. Zalicza się do nich w szczególności:

- nieruchomości, w tym grunty, prawo użytkowania wieczystego gruntu, budowle i budynki, a także będące odrębną własnością lokale, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego;
- maszyny, urządzenia, środki transportu i inne rzeczy;
- ulepszenia w obcych środkach trwałych;
- inwentarz żywy.

Środki trwałe oddane do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy o podobnym charakterze zalicza się do aktywów trwałych jednej ze stron umowy.

Środki trwałe w budowie

Środki trwałe w budowie – to zaliczane do aktywów trwałych środki trwałe w okresie ich budowy i montażu lub ulepszenia już istniejącego środka trwałego.

Tablet

Tablet graficzny to urządzenie służące do wprowadzania informacji do komputera. Najczęściej wspomaga pracę grafika, który za pośrednictwem specjalnego pióra, podobnie jak ołówkiem, rysuje po specjalnej powierzchni (podkładka, tabliczka), mniejszej od A4 (do korekt fotografii) aż do A0 (w biurach projektowych). Efekt rysowania, każdego ruchu elektronicznego ołówka, jest natychmiast widoczny na ekranie komputerowego monitora. Współcześnie jest to urządzenie wyposażone w bezprzewodowe pióro dysponujące kilkoma funkcjami; minimum są to: rysowanie, gumka, areograf (różna gęstość nakładanej farby) i pędzel.

Tablet PC, czyli **komputer**, podobny do netbooka, składa się tylko z płaskiego ekranu pełniącego funkcje klawiatury i myszki. Często uzupełniany jest o stację dokującą, upodabniającą tablet do netbooka. Umożliwia wykonywanie wszystkich czynności, które można realizować na komputerach, np. iPad.

Tag

Nazwa lub wartość powiązana z wyróżnionym fragmentem informacji. Powszechnie rozumiany jest jako nazwa kategorii danych w bazach danych oraz w Sieci. Często w odniesieniu do Sieci przypisuje się jemu atrybuty (np. wielkość znaków) odzwierciedlające/klasyfikujące popularność określonej nazwy.

Targeting

Oznacza dostosowanie przekazu, np. reklamy, do cech/parametrów opisujących adresata tego przekazu.

TCP/IP

Jest to standard przesyłania informacji w Sieci, tzw. protokół TCP/IP (*Transmission Control Protocol/Internet Protocol*). Ten protokół komunikacyjny jest używany do łączenia komputerów (hostów) w Internecie. TCP/IP wykorzystuje wiele protokołów. Dwa podstawowe to: TCP i IP.

- TCP (*Transmission Control Protocol*) – umożliwia ustanowienie połączenia między dwoma hostami i zapewnia dostarczenie danych (pakietów) w takiej kolejności, w jakiej zostały wysłane; potwierdza odbiór i retransmituje zagubione dane.
- IP (*Internet Protocol*) – odpowiada za pakiety-porcje informacji składające się na całość transmisji.

TLD

Pierwszym członem adresu/nazwy domeny (od prawej) jest zazwyczaj skrócona nazwa państwa (strefy geograficzne ccTLD – *country-code top level*). Na przykład adresy komputerów zarejestrowanych w Polsce zawierają człon będący skrótem nazwy kraju – „.pl”. Ze względów technicznych owa najważniejsza część nazwy adresu jest umieszczana po prawej stronie jego zapisu, np. www.dobry.pl. Ta część jest nazywana *Top-level-domain* (TLD). *Generic top-level domain* (gTLD) – to część adresu mówiąca o cechach funkcjonalnych komputera, np. com, .org, .edu.

Trwała utrata wartości

Trwała utrata wartości następuje wtedy, gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że kontrolowany przez jednostkę składnik aktywów nie przyniesie w przyszłości w znaczącej części lub w całości przewidywanych korzyści ekonomicznych. Uzasadnia to dokonanie odpisu aktualizującego, doprowadzającego wartość składnika aktywów wynikającą z ksiąg rachunkowych do ceny sprzedaży netto, a w przypadku jej braku – do ustalonej w inny sposób wartości godziwej.

TV smart

Jest to odbiornik telewizyjny z funkcją korzystania z Internetu oraz zaawansowanych narzędzi interfejsu użytkownika.

Typosquatting

Jest to rejestrowanie domen o nazwach bardzo podobnych (z literówkami) do domen często odwiedzanych.

Ultrabook

Jest to laptop o znacznie lepszych parametrach (wydajność, wymiary, ekran, bateria).

Umorzenie i unieważnienie akcji

Unieważnienie dokumentu akcji następuje w przypadku niedokonania przez akcjonariusza w terminie wyznaczonym przez spółkę wpłaty na akcje wraz z należnymi spółce odsetkami i odszkodowaniem.

Umorzenie akcji polega na likwidacji dokumentu akcji połączonej z wygaśnięciem praw udziałowych związanych z akcją. Mogą być umorzone wyłącznie wtedy, kiedy przewiduje to statut. Akcja może być umorzona za zgodą akcjonariusza w drodze jej nabycia przez spółkę (umorzenie dobrowolne) oraz bez zgody akcjonariusza (umorzenie przymusowe). Umorzenie przymusowe następuje za wynagrodzeniem. W przypadku umorzenia dobrowolnego wypłata wartości akcji nie musi być dokonana. Umorzenie akcji wymaga uzasadnionej uchwały walnego zgromadzenia. W spółce akcyjnej powoduje obniżenie kapitału zakładowego (art. 360 *Kodeks spółek handlowych*).

Umowy o gwarancje finansowe

Umowy te ustalają wypełnienie obowiązków z tytułu udzielonej gwarancji w formie zapłacenia kwot odpowiadających stratom poniesionym przez beneficjenta na skutek niespłacenia wierzytelności przez dłużnika w wymaganym terminie.

UMPC

Ultra-Mobile PC – to przenośny/mobilny komputer, nierzadko o wysokich parametrach komponentów, lecz o małych wymiarach i wadze oraz długim czasie pracy z baterią. Najczęściej komunikacja z UMPC odbywa się przez ekran dotykowy.

Unikalny odwiedzający

Bez względu na to, ile razy internauta odwiedzi określoną stronę w zadanym czasie, liczba unikalnych wizyt będzie powiększona tylko o jeden w chwili jego pierwszych odwiedzin w określonym przedziale czasowym. Ocena jest dokonywana głównie według cookies.

Upadłość

Upadłość lub też procedura upadłościowa jest to postępowanie wszczynane w sytuacji niewypłacalności dłużnika (przedsiębiorstwa).

Upadłość jest ogłaszana przez sąd. Może być orzeczona przez sąd na wniosek wierzycieli lub samego dłużnika. Procedura upadłościowa polega na wspólnym dochodzeniu roszczeń przez wierzycieli. Może odbywać się przez egzekucję długów z majątku przedsiębiorstwa – upadłość likwidacyjna lub przez zawarcie układu i restrukturyzację długu – upadłość układowa.

Upadłość mogą ogłosić:

- przedsiębiorcy będący osobami fizycznymi;
- osoby prawne;
- jednostki organizacyjne mające zdolność prawną, prowadzące we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.

Sąd ogłasza upadłość dłużnika w sytuacji jego niewypłacalności. Niewypłacalność, zgodnie z polskim prawem, występuje wówczas, gdy dłużnik nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań, albo wartość jego zobowiązań przewyższa wartość majątku, choćby na bieżąco wykonywał swoje zobowiązania.

Postępowanie upadłościowe wszczynane jest jedynie wtedy, gdy istnieje możliwość pokrycia jego kosztów z majątku dłużnika.

UPS

Jest to urządzenie wyposażone w akumulator, pośredniczące w zasilaniu dowolnego urządzenia wymagającego podłączenia do źródła energii elektrycznej. W przypadku zaniku zasilania UPS podtrzymuje je na czas niezbędny do stosownej reakcji – kontrolowanego wyłączenia pozbawionych zasilania urządzeń lub uruchomienie agregatu prądotwórczego.

URL

Jednoznaczny adres internetowy wskazujący podstronę strony WWW.

USB

Jeden z rodzajów portów umożliwiających komunikację między komputerem a innymi urządzeniami. Powszechne, ale mylne określenie, pamięci flashowej. Standardem USB są USB 2.0 (transfer do 480 Mb/s), USB 3 (do 4,8 Gb/s) i dwa razy szybszy USB 3.1.

Usługa sieciowa

Składowa zasobów sieciowych. Dawniej: używający odpowiedniego protokołu i aplikacji dostęp do zasobów na zasadzie klient–serwer. Obecnie: usługa świadczona za pośrednictwem przeglądarki, np.: bankowość internetowa, handel w Sieci, strony umożliwiające pisanie blogów, korzystanie z usług *Cloud computing*, a także zdalne dyski.

Usługi według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)

Sekcja E:	Dostawa wody; ścieki wody; ścieku i odpady oraz usługi związane z ich rekultywacją
Sekcja F:	Obiekty budowlane i roboty budowlane
Sekcja G:	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Sekcja H:	Transport i gospodarka magazynowa
Sekcja I:	Usługi związane z zakwaterowaniem i usługi gastronomiczne

Sekcja J: Usługi w zakresie informacji i komunikacji

58:	Usługi związane z działalnością wydawniczą
59:	Usługi związane z produkcją filmów, nagrań wideo programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych
60:	Usługi związane z nadawaniem programów ogólnodostępnych i abonamentowych
61:	Usługi telekomunikacyjne
62:	Usługi związane z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki i usługi powiązane
63:	Usługi w zakresie informacji

Sekcja K:	Usługi finansowe i ubezpieczeniowe
Sekcja L:	Usługi związane z obsługą rynku nieruchomości
Sekcja M:	Usługi profesjonalne, naukowe i techniczne
Sekcja N:	Usługi administrowania i usługi wspierające
Sekcja O:	Usługi administracji publicznej i obrony narodowej; usługi w zakresie obowiązkowych zabezpieczeń społecznych
Sekcja P:	Edukacja
Sekcja Q:	Usługi w zakresie opieki zdrowotnej i pomocy społecznej
Sekcja R:	Usługi kulturalne, rozrywkowe, sportowe i rekreacyjne
Sekcja S:	Pozostałe usługi

VOD

Video-On-Demand – to wideo na żądanie. Zgromadzone wcześniej w pamięciach serwerów materiały wideo (audycje telewizyjne, filmy) są udostępniane za pośrednictwem Internetu zainteresowanym odbiorcom na ich żądanie.

VoIP

Voice over Internet Protocol – to telefonia przez Internet, usługa bazująca na łączności za jego pośrednictwem. Dzięki odpowiedniemu sprzętowi korzystanie z tej usługi jest niemal identyczne jak za pośrednictwem tradycyjnych aparatów telefonicznych.

Koszty rozmów VoIP z użyciem tradycyjnych telefonów są wielokrotnie mniejsze od kosztów rozmów przez tradycyjne łącza telekomunikacyjne. Rozmowy przez VoIP, bez użycia tradycyjnych telefonów, z wykorzystaniem komputerów lub specjalistycznych aparatów telefonicznych poza kosztem dostępu do Internetu, są bezpłatne.

VPN

Virtual Private Network – za pośrednictwem Sieci publicznej takiej jak Internet, umożliwia połączenie bezpiecznym tunelem informacyjnym (szyfrowanie) odległych lokalizacji, np. umożliwia nawiązanie bezpiecznego połączenia z domową czy firmową siecią. Zapewnia prywatność. Ułatwia omijanie ograniczeń regionalnych nakładanych przez dostawców treści i usług, a w wielu krajach także przez cenzurę polityczną.

WAN

Wide Area Network – to Sieć komputerowa rozległa, która łączy mniejsze sieci w ramach państw, kontynentów i całego świata. Najbardziej znaną siecią tej klasy jest Internet.

Wartości niematerialne i prawne

Wartości niematerialne i prawne – to (z zastrzeżeniem inwestycji) nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, a zwłaszcza:

- autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje;
- prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych;
- *know-how*.

W przypadku wartości niematerialnych i prawnych oddanych do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy o podobnym charakterze zalicza się je do aktywów trwałych jednej ze stron umowy. Do wartości niematerialnych i prawnych zalicza się również nabytą wartość firmy oraz koszty zakończonych prac rozwojowych.

Wartość bankowo-hipoteczna

Wartość bankowo-hipoteczna – to kwota pieniężna, która w ocenie banku hipotecznego odzwierciedla poziom ryzyka związanego z nieruchomością jako przedmiotem zabezpieczenia kredytów udzielanych przez ten bank.

Wartość tę ustala bank hipoteczny na podstawie ekspertyzy wykonanej zgodnie z odrębnymi przepisami regulującymi działalność banku hipotecznego.

Pojęcie, zakres i proces ustalania wartości bankowo-hipotecznej są zdefiniowane w odpowiednich przepisach prawa, w tym przede wszystkim w art. 22 ust. 2 *Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych (DzU nr 140 poz. 940, z późn. zm.)*.

Wartość ekonomiczna

Wartość ekonomiczna – to w przypadku środka trwałego wartość określająca jego zdolność i przydatność do przynoszenia zysków. Podobnie definiuje się wartość ekonomiczną przedsiębiorstwa jako wartość odzwierciedlającą jego zdolność do pomnażania zysków. Określanie tej wartości ma charakter subiektywny.

Wartość godziwa

Wartość godziwa – to kwota, za jaką dany składnik aktywów może być wymieniony na zasadzie transakcji rynkowej między zainteresowanymi, dobrze poinformowanymi i niepowiązanymi ze sobą stronami. Ten rodzaj wartości znajduje powszechne zastosowanie w sprawozdawczości finansowej.

Wartość godziwa aktywów lub zobowiązań

Wartość godziwą przyjmuje się dla wyszczególnionych przypadków:

- notowanych papierów wartościowych – aktualny kurs notowań pomniejszony o koszty sprzedaży;
- nienotowanych papierów wartościowych – wartość oszacowaną, uwzględniającą takie czynniki, jak współczynnik cena do zysku oraz stopa dywidendy porównywalnych papierów wartościowych wyemitowanych przez spółki o podobnych charakterystykach;
- należności – wartość bieżącą (zdyskontowaną) kwot wymagających zapłaty, wyznaczoną przy odpowiednich bieżących stopach procentowych, pomniejszoną o odpisy na należności zagrożone i nieściągalne oraz ewentualne koszty windykacji. Wyznaczanie wartości bieżących (zdyskontowanych) w odniesieniu do należności krótkoterminowych nie jest konieczne, jeżeli różnica między wartością należności według kwot wymagających zapłaty a ich wartością zdyskontowaną nie jest istotna;
- zapasów produktów gotowych i towarów – cenę sprzedaży netto pomniejszoną o opust marży zysku wynikający z kosztów doprowadzenia przez spółkę przejmującą do sprzedaży zapasu lub znalezienia nabywcy;
- zapasów produktów w toku – cenę sprzedaży netto produktów gotowych, pomniejszoną o koszty zakończenia produkcji i opust marży zysku wynikający z kosztów doprowadzenia przez spółkę przejmującą zapasy do ich sprzedaży lub znalezienia nabywcy;
- zapasów materiałów – aktualną cenę nabycia;
- środków trwałych – wartość rynkową lub ich wartość według niezależnej wyceny. W przypadku gdy nie jest możliwe uzyskanie niezależnej wyceny środków trwałych, przyjmuje się aktualną cenę nabycia albo koszt wytworzenia, z uwzględnieniem aktualnego stopnia ich zużycia;
- wartości niematerialnych i prawnych – wartość oszacowaną, wyznaczoną na podstawie ceny rynkowej takich samych lub podobnych wartości niematerialnych i prawnych, a w odniesieniu do wartości firmy lub ujemnej wartości firmy zawartej w bilansie spółki przejętej – wartość zerową. W przypadku gdy war-

---

tość oszacowana nie może zostać wyznaczona na podstawie ceny rynkowej, przyjmuje się taką wartość, która nie spowoduje powstania lub zwiększenia ujemnej wartości firmy w wyniku połączenia;

- zobowiązań – wartość bieżącą (zdyskontowaną) kwot wymagających zapłaty, wyznaczoną przy odpowiednich bieżących stopach procentowych. Wyznaczenie wartości bieżących (zdyskontowanych) w odniesieniu do zobowiązań krótkoterminowych nie jest konieczne, jeżeli różnica między wartością zobowiązań według kwot wymagających zapłaty a ich wartością zdyskontowaną nie jest istotna;
- rezerwy lub aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego – wartość możliwą do realizacji przez połączone spółki, po uwzględnieniu zmiany wartości podatkowej i księgowej aktywów netto spółki przejmowanej.

Wartość księgowa

Wartość księgowa – to wartość środka trwałego (przedsiębiorstwa) ustalona na podstawie zapisów księgowych (w przypadku środka trwałego – na podstawie wykazu środków trwałych). W odniesieniu do przedsiębiorstwa wartość księgowa to różnica między wartością aktywów trwałych i obrotowych a bieżącymi i długookresowymi jego zobowiązaniami.

Wartość likwidacyjna

Wartość likwidacyjna – to suma cen możliwych do uzyskania lub uzyskanych ze sprzedaży poszczególnych składników majątkowych (środka trwałego) lub całego przedsiębiorstwa.

Wartość odtworzeniowa

Wartość odtworzeniowa – to suma nakładów finansowych niezbędnych do odtworzenia środka trwałego lub poszczególnych elementów majątku przedsiębiorstwa na dany moment.

Wartość początkowa środka trwałego

Wartość ta stanowi cenę nabycia lub koszt wytworzenia środka trwałego, powiększoną o koszty jego ulepszenia polegające na przebudowie, rozbudowie, modernizacji lub rekonstrukcji i powodującego, że wartość użytkowa tego środka po zakończeniu ulepszania przewyższa posiadaną przy przyjęciu do używania wartość użytkową, mierzoną okresem używania, zdolnością wytwórczą, jakością produktów uzyskiwanych za pomocą ulepszonego środka trwałego, kosztami eksploatacji lub innymi miarami.

Wartość początkową środków trwałych – z wyjątkiem gruntów niesłużących wydobywaniu kopalin metodą odkrywkową – zmniejszają odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, dokonywane w celu uwzględnienia utraty ich wartości na skutek używania lub upływu czasu.

Wartość początkowa i dokonane dotychczas od środków trwałych odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe mogą, na podstawie odrębnych przepisów, ulegać aktualizacji wyceny. Ustalona w wyniku tej aktualizacji wartość księgowa netto środka trwałego nie powinna być większa od jego wartości godziwej, której odpisanie w przewidywanym okresie jego dalszego używania jest ekonomicznie uzasadnione.

Wartość początkowa ustalana jest według następujących zasad:

Gdy nabycie środka trwałego lub wartości niematerialnej następuje w drodze kupna, wartość początkową stanowi cena nabycia, za którą uważa się:

- kwotę należną zbywcy;
- powiększoną o koszty związane z zakupem, naliczone do dnia przekazania środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej do używania (w ustawie podano otwarty katalog kosztów związanych z zakupem powiększającym cenę nabycia; są to: koszty transportu, załadunku i wyładunku, ubezpieczenia w drodze, montażu, instalacji i uruchomienia programów oraz systemów komputerowych, opłat notarialnych, skarbowych i innych, odsetek, prowizji);
- powiększoną o cło i podatek akcyzowy od importu składników majątku;
- pomniejszoną o podatek od towarów i usług, z wyjątkiem przypadków, gdy zgodnie z odrębnymi przepisami podatek od towarów i usług nie stanowi podatku naliczonego albo podatnikowi nie przysługuje obniżenie kwoty należnego podatku o podatek naliczony, albo zwrot różnicy podatku w rozumieniu ustawy o podatku od towarów i usług;
- skorygowaną o różnice kursowe, naliczone do dnia przekazania do używania środka trwałego lub wartości niematerialnej i prawnej.

Jeżeli nie można ustalić ceny nabycia środków trwałych lub ich części nabytych przez podatników przed dniem założenia ewidencji (lub sporządzenia wykazu), wartość początkową tych środków przyjmuje się w wysokości wynikającej z wyceny dokonanej przez podatnika, z uwzględnieniem cen rynkowych środków trwałych tego samego rodzaju z grudnia roku poprzedzającego rok założenia ewidencji lub sporządzenia wykazu oraz stanu i stopnia ich zużycia. Należy zauważyć, że możliwość przyjęcia wartości początkowej składnika majątku na podstawie wyceny dokonanej przez podatnika dotyczy wyłącznie środków trwałych, nie ma natomiast zastosowania do wartości niematerialnych i prawnych.

Gdy środek trwały lub wartość niematerialna i prawna zostały nabyte częściowo odpłatnie, wartość początkową stanowi cena ich nabycia, powiększona o wartość przychodu z tytułu nieodpłatnego świadczenia.

W tym przypadku wartość nieodpłatnego świadczenia ustala się jako różnicę między wartością rynkową środka trwałego, lub wartości niematerialnej i prawnej, a odpłatnością ponoszoną przez podatnika. W konsekwencji wartość początkową składnika majątku nabytego częściowo odpłatnie ustala się w wysokości wartości rynkowej.

Gdy środek trwały został wytworzony we własnym zakresie, wartość początkową stanowi koszt wytworzenia, na który składają się:

- wartość, w cenie nabycia, zużytych do wytworzenia środków trwałych: rzecz-

-
- wych składników majątku i wykorzystanych usług obcych;
  - koszty wynagrodzeń za prace wraz z pochodnymi;
  - inne koszty dające się zaliczyć do wartości wytworzonych środków trwałych;
  - koszty operacji finansowych: odsetki i prowizje naliczone do dnia przekazania środka trwałego do używania;
  - koszty montażu;
  - różnice kursowe naliczone do dnia przekazania środka trwałego do używania.

Do kosztu wytworzenia nie zalicza się:

- wartości własnej pracy podatnika, jego małżonka i małoletnich dzieci;
- kosztów ogólnych zarządu;
- kosztów sprzedaży;
- pozostałych kosztów operacyjnych i kosztów operacji finansowych.

Jeżeli podatnik nie może ustalić kosztu wytworzenia środków trwałych, ich wartość początkową ustala biegły powołany przez podatnika. Wycena biegłego powinna uwzględniać ceny rynkowe środków trwałych tego samego rodzaju z grudnia roku poprzedzającego rok założenia ewidencji.

Nadmienić należy, że konieczność ustalenia wartości początkowej przez biegłego istnieje także wówczas, gdy składniki majątku były wytworzone na potrzeby własne podatnika, a następnie zostały przeznaczone na potrzeby prowadzonej przez niego działalności.

Gdy nabycie następuje w drodze spadku, darowizny lub w inny nieodpłatny sposób, za wartość początkową przyjmuje się wartość rynkową środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych z dnia nabycia, chyba że umowa darowizny albo umowa o nieodpłatnym przekazaniu określa tę wartość w mniejszej wysokości.

Gdy nabyciem jest wkład niepieniężny (aport) wniesiony do spółki cywilnej lub osobowej spółki handlowej, za wartość początkową przyjmuje się wartość poszczególnych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, ustaloną przez wspólników na dzień wniesienia wkładu lub udziału, nie większą jednak od ich wartości rynkowej z dnia wniesienia wkładu.

Wartość początkowa budynków mieszkalnych i lokali mieszkalnych. Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych, którzy posiadane budynki lub lokale mieszkalne używają do celów własnej działalności gospodarczej albo wynajmują lub wdzierżwiają z przeznaczeniem na działalność gospodarczą lub cele mieszkaniowe i podejmą decyzję o ich amortyzacji – mają do wyboru dwie metody ustalania wartości początkowej tych środków trwałych, a mianowicie:

- zgodnie z zasadami ogólnymi określonymi dla środków trwałych (cena nabycia, koszt wytworzenia, cena rynkowa);
- według zasady szczególnej (uproszczonej). W tym przypadku za wartość początkową w każdym roku podatkowym przyjmuje się wartość stanowiącą iloczyn metrów kwadratowych wynajmowanej, wdzierżawianej lub używanej przez właściciela powierzchni użytkowej tego budynku lub lokalu oraz kwoty 988 zł. Za powierzchnię użytkową przyjmuje się powierzchnię przyjętą dla celów podatku od nieruchomości. Zaznaczyć należy, że przy stosowaniu

---

uproszczonej zasady ustalania wartości początkowej wydatki ponoszone na ulepszenie lokalu lub budynku nie zwiększają tej wartości. Warto wiedzieć, że ta szczególna metoda może być stosowana również do ustalania wartości początkowej własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego, spółdzielczego prawa do lokalu użytkowego oraz prawa do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej.

Ulepszenie środków trwałych

Przez pojęcie „ulepszenie” należy rozumieć wydatki związane z przebudową, rozbudową, rekonstrukcją, adaptacją lub modernizacją środka trwałego, w tym także wydatki związane z nabyciem części składowych i peryferyjnych (np. w zestawach komputerowych), których jednostkowa cena nabycia przekracza 3500 zł. Środki trwałe uważa się za ulepszone, gdy:

- suma wydatków poniesionych na ich przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję, adaptację lub modernizację w danym roku podatkowym przekracza 3500 zł, i wydatki te powodują wzrost wartości użytkowej, którą mierzy się w szczególności:
  - okresem używania,
  - zdolnością wytwórczą,
  - jakością produktów uzyskiwanych za pomocą ulepszonych środków trwałych oraz kosztami eksploatacji tych środków.

Ulepszenie powoduje zwiększenie wartości początkowej środków trwałych. Dalejszych odpisów amortyzacyjnych dokonuje się wówczas według dotychczasowych zasad od wartości uwzględniającej nakłady poniesione na to ulepszenie.

Wartość realna

Wartość realna – to wartość danego dobra, usługi lub innej rzeczy, wyrażona najczęściej w pieniądzu, wyznaczona przez ceny i uwzględniająca wpływ czynników zewnętrznych, np. inflacji.

Web 2.0

Dynamicznie zmieniający się zakres zasobów informacyjnych i usług w Sieci, historycznie oparty na indywidualnej, niezależnej kreatywności pojedynczych użytkowników Internetu i grup społecznościowych. Web 2.0 jest łatwym w obsłudze, najczęściej bezpłatnym kompletem narzędzi służących zarówno do komunikacji, jak i autoprezentacji – prostego tworzenia i dodawania treści w Internecie oraz wspólnej pracy nad zawartością strony. Web 2.0 uzupełnił wcześniejszy model jednokierunkowego, podobnego do starych mediów, przekazu. Treści składające się na jego zasoby tworzą indywidualne osoby. Dzięki spolegliwym technologiom twórczość ta nie wymaga technicznej wiedzy – liczy się determinacja autorów. Powstające zasoby UGC (*user-generated content*) lub CGM (*consumer generated media*) – najczęściej obejmują takie formy aktywności internautów, jak np.: wideo, blogi, strony z wiadomościami, podcasty, fora, Wikipedia. Obecnie Web 2.0 jest zdominowany przez działania komercyjne (np.: promocja firm, osób, produktów).

WebCam

Kamery TV podłączone do Internetu z dostępem swobodnym lub ograniczonym.

Weksel

Weksel jest papierem wartościowym. Osoba posiadająca prawa do weksla może domagać się od dłużnika zapłaty sumy określonej w nim, a w razie jej nieuzyskania – w sposób stosunkowo prosty i szybki dochodzić jej na drodze sądowej, a potem egzekucyjnej.

Weksle dzielą się na własne (takie, w których osoba podpisująca je zobowiązuje się do zapłaty) i trasowane (z weksla wynika, że do zapłaty jest obowiązany trasat, czyli inna osoba niż ta, która weksel podpisała).

Weksel ma formę pisemną i powinien zawierać następujące elementy:

- nazwę „weksel” w samym tekście dokumentu w języku, w jakim go wystawiono;
- przyrzeczenie bezwarunkowe zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej;
- oznaczenie terminu płatności;
- oznaczenie miejsca płatności;
- nazwisko osoby, na której rzecz lub na której zlecenie zapłata ma być dokonana;
- oznaczenie daty i miejsca wystawienia weksla;
- podpis wystawcy weksla.

W przypadku tzw. weksla trasowanego należy na nim umieścić również nazwisko osoby, która ma zapłacić (trasata). Aby trasat był zobowiązany do zapłaty weksla, musi się na nim podpisać.

Jakkolwiek wystawienie weksla znajduje zwykle podstawę prawną w stosunkach prawnych zachodzących między stronami, zobowiązanie wekslowe ma charakter abstrakcyjny. Na wekslu nie wskazuje się przyczyny jego wystawienia. Co do zasady, nie ma ona wpływu na ważność i realizację wierzytelności wekslowej.

Z punktu widzenia wierzyciela posiadanie weksla jest niezbędną przesłanką istnienia jego uprawnień wekslowych, a zarazem przesłanką legitymacji formalnej. Oznacza to, że sąd, któremu wierzyciel przedłoży weksel dla uzyskania nakazu zapłaty, nie będzie brał pod uwagę tego, dlaczego weksel był wystawiony ani czy roszczenie jest „słuszne”, ale po prostu sprawdzi poprawność formalną weksla i wyda nakaz zapłaty.

Prawa z weksli są przenoszone przez tzw. indos, czyli pisemne oświadczenie umieszczone na nich. Jednak weksel konsumenta wręczony kredytodawcy w celu wypełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki powinien zawierać klauzulę „nie na zlecenie” lub inną równoznaczną. Oznacza to, że takiego weksla nie można zbyć przez indos.

Weksel stanowi stosunkowo wygodną i tanią formę zabezpieczenia pożyczek lub kredytów. Wykorzystywany jest między innymi do zabezpieczenia wierzytelności oraz ewentualnych roszczeń o naprawienie szkody lub roszczeń o zwrot udzielonego kredytu. Najczęściej osoba, której jest udzielane zabezpieczenie, otrzymuje weksel

---

in blanco, z upoważnieniem do jego wypełnienia przez wpisanie w nim kwoty, na którą opiewa zabezpieczona wierzytelność, jako sumy wekslowej i dnia wymagalności zabezpieczonej wierzytelności jako terminu płatności weksla oraz innych postanowień. Upoważnienie do wypełnienia weksla stanowi element porozumienia między osobą wręczającą weksel *in blanco* i jego odbiorcą. Jeżeli oświadczenie osoby wręczającej weksel *in blanco* ma formę pisemną, wspomniane porozumienie nazywane jest zwyczajowo deklaracją wekslową. Porozumienie takie zawiera upoważnienie dla posiadacza weksla niezupełnego do jego uzupełnienia.

W następstwie wypełnienia weksla *in blanco*, zgodnie z porozumieniem co do jego uzupełnienia, powstaje zobowiązanie wekslowe osoby podpisanej na nim (wręczającej ten weksel bądź poręczycieli wekslowych) o treści określonej w tekście. Trzeba pamiętać, że podpis na tzw. froncie weksla jakiegokolwiek osoby poza jego wystawcą jest uważany za poręczenie. Poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo jak ten, za kogo poręczył.

Zobowiązanie poręczyciela jest ważne, chociażby nawet zobowiązanie, za które poręcza, było nieważne z jakiegokolwiek przyczyny, z wyjątkiem wady formalnej. Poręczyciele wekslowi nie mogą skutecznie odwołać poręczenia również wtedy, gdy dotyczy ono weksla niezupełnego, niezawierającego oznaczenia sumy wekslowej i daty płatności w chwili jego wystawienia.

Roszczenia z weksla przeciwko dłużnikowi głównemu (w przypadku weksla własnego jest to wystawca i jego poręczyciel) przedawniają się z upływem trzech lat od daty płatności. Roszczenie z weksla własnego przeciwko wystawcy oraz poręczycielom przedawnia się z upływem lat trzech także wtedy, gdy weksel jako niezupełny został wręczony dla zabezpieczenia określonego roszczenia. Bieg terminu przedawnienia ulega przerwaniu na zasadach ogólnych, tj. wynikających z kodeksu cywilnego. Bieg terminu przedawnienia przerywa między innymi każda czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, podjęta bezpośrednio w celu dochodzenia, ustalenia, zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. W razie przerwania przedawnienia przez czynność w postępowaniu przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju bądź przed sądem polubownym albo przez wszczęcie mediacji – przedawnienie nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie to nie zostanie zakończone.

Nakaz zapłaty jest to orzeczenie wydawane w postępowaniu nakazowym. Wydawane jest między innymi na podstawie weksla przedstawionego przez powoda i nie wymaga przeprowadzenia rozprawy. Środkiem odwoławczym od tego orzeczenia są zarzuty – można w nich wskazać okoliczności, z których wynika, że weksel *in blanco* został wypełniony niezgodnie z porozumieniem wekslowym.

Wi-Fi

Wireless Fidelity – to technologia umożliwiająca bezprzewodową komunikację komputera z innymi urządzeniami i urządzeń między sobą. Jest jednym ze standar-

---

dów krótkodystansowej komunikacji bezprzewodowej, bazującym na sieci radiowej i służącym do tworzenia bezprzewodowych sieci lokalnych.

WII

Technologie rozpoznawania ruchów ciała.

Wielozadaniowość

Systemy operacyjne sprawiają wrażenie, że komputer wykonuje kilka programów jednocześnie. Zdolność tę nazywa się wielozadaniowością lub wieloprogramowością. Możliwe jest to dzięki temu, że czas pracy procesora dzielony jest na realizację kilku zadań/procesów. Na przykład podczas ściągania z Internetu dużego zbioru można jednocześnie korzystać z edytora tekstu i słuchać radia internetowego.

Wikipedia

Projekt internetowej encyklopedii tworzonej przez użytkowników Internetu, z udziałem niewielkiej (formalnej) ingerencji moderatorów. Projekt realizowany jest w wielu narodowych wersjach językowych. Mimo powtarzających się prób wandalizmu niektórych autorów haseł, powszechnie uznawana jest za wartościowe źródło informacji encyklopedycznych.

WiMax – 802.16

Worldwide Interoperability for Microwave Access – to technologia bezprzewodowej transmisji o dużym zasięgu, do kilkudziesięciu kilometrów.

Windows

Najpopularniejszy system operacyjny.

Wirtualny świat

Pochodna pojęcia „wirtualna rzeczywistość”, które określa kreację grafiki komputerowej wzbogaconej o multimedia. Wirtualny świat, nazywany wymiennie „cyberprzestrzenią”, stwarza, za pomocą narzędzi teleinformatycznych, iluzję świata rzeczywistego ułatwiającego wymianę, gromadzenie i udostępnianie informacji za pośrednictwem komputerów oraz komunikację między człowiekiem i komputerem.

Wirtualizacja

Wirtualizacja zmierza do opracowania wspólnego interfejsu wszystkich komputerowych zasobów tak, by były widziane jako jeden system. Skraca czas konfiguracji i zmniejsza koszty. To także wykorzystanie oprogramowania do emulacji („symulacji”) fizycznych urządzeń.

Wirus komputerowy

Program komputerowy, który w sposób niekontrolowany niszczy zasoby informacyjne komputera.

Witryna

Jest to strona zazwyczaj prezentująca w Internecie firmę lub osobę.

Wortal

Oznacza portal monotematyczny, portal wertykalny dotyczący jednej tematyki.

Wycena aktywów finansowych

Wycena aktywów finansowych może być przeprowadzona:

- w wiarygodnie ustalonej wartości godziwej, bez jej pomniejszenia o koszty transakcji, jakie jednostka poniosłaby, zbywając te aktywa lub wyłączając je z ksiąg rachunkowych z innych przyczyn, chyba że wysokość tych kosztów byłaby znacząca;
- w wysokości skorygowanej ceny nabycia oszacowanej za pomocą efektywnej stopy procentowej;
- w kwocie wymaganej zapłaty;
- w cenie nabycia z dnia zawarcia kontraktu;
- w cenie zakupu, jeżeli koszty transakcji nie są istotne.

Wycena w wartości godziwej jest podstawową metodą następnej wyceny aktywów finansowych. Wartość godziwa to kwota, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej między zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, niepowiązanimi ze sobą stronami. Wartość godziwą instrumentów finansowych znajdujących się w obrocie na aktywnym rynku stanowi cena rynkowa pomniejszona o koszty związane z przeprowadzeniem transakcji, gdyby ich wysokość była znacząca, poniesionymi bezpośrednio w związku z przeniesieniem, nabyciem lub zbyciem aktywów lub zobowiązań finansowych. Koszty transakcji są wliczane tylko do początkowej wyceny, przy zbyciu nie są potrącane.

Cenę rynkową aktywów finansowych posiadanych przez jednostkę stanowi zgłoszona na rynku bieżąca oferta kupna. Natomiast cenę rynkową aktywów finansowych, które jednostka zamierza nabyć, stanowi zgłoszona na rynek bieżąca oferta sprzedaży. Za wiarygodną uznaje się wartość godziwą ustaloną przede wszystkim w drodze:

- wyceny po cenie ustalonej na aktywnym rynku regulowanym, na którym następuje publiczny obrót instrumentami finansowymi;
- oszacowania przez wyspecjalizowaną, niezależną jednostkę świadczącą tego rodzaju usługi;
- zastosowania właściwego modelu wyceny, a wprowadzone do niego dane wejściowe pochodzą z aktywnego regulowanego rynku;
- oszacowania ceny instrumentu, dla którego nie istnieje aktywny rynek, na pod-

stawie innego podobnego do niego;

- oszacowania ceny za pomocą metod estymacji powszechnie uznanych za poprawne.

Wycenę w wysokości skorygowanej ceny nabycia, oszacowanej za pomocą efektywnej stopy procentowej, stosuje się do:

- pożyczek i należności własnych, bez zaliczanych do obrotu w krótkim terminie, niezależnie od tego, czy jednostka zamierza utrzymać je do terminu wymagalności czy nie;
- aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności;
- aktywów finansowych, dla których nie można ustalić wartości godziwej ani w postaci ceny rynkowej, ani w inny wiarygodny sposób.

Skorygowana cena nabycia aktywów finansowych to cena nabycia, w której składnik aktywów finansowych został po raz pierwszy wprowadzony do ksiąg rachunkowych (wartość początkowa), pomniejszona o spłatę wartości nominalnej (kapitału podstawowego), odpowiednio skorygowana o skumulowaną kwotę zdyskontowanej różnicy między wartością początkową i jego wartością w terminie wymagalności, obliczona za pomocą efektywnej stopy procentowej, a także pomniejszona o odpisy aktualizujące wartość.

Wycena w kwocie wymaganej zapłaty może dotyczyć tylko należności o krótkim terminie wymagalności (do trzech miesięcy), dla których nie określono stopy procentowej. Jednak pod warunkiem, że ustalona za pomocą stopy procentowej przypisanej do tej należności wartość bieżąca przyszłych przepływów pieniężnych oczekiwanych przez jednostkę nie różni się istotnie od kwoty wymaganej zapłaty.

Aktywa finansowe, dla których nie ustalono terminu wymagalności, wycenia się w cenie nabycia ustalonej w wartości godziwej poniesionych wydatków lub przekazanych w zamian innych składników majątkowych na dzień zawarcia kontraktu.

Wycena przedsiębiorstwa

Do wyceny przedsiębiorstwa stosuje się metody dochodowe. Często są one określane mianem metod zdyskontowanego dochodu ekonomicznego. Dochód ekonomiczny na potrzeby wyceny może być zdefiniowany na kilka sposobów. Najczęściej spotykane to:

- dywidendy,
- przepływy pieniężne,
- zyski księgowe.

Dochodowe metody wyceny tworzą grupę metod wykorzystywanych do wyceny przedsiębiorstw w większości krajów świata. Najbardziej znaną jest metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych – **DCF**.

Interesującym i stosunkowo nowym sposobem wyznaczania wartości firmy na podstawie dyskontowania dochodu ekonomicznego jest zastosowanie metody ekonomicznej wartości dodanej. Metoda ta, znana w teorii pod nazwą **EVA**, prowadzi do uzyskania identycznych szacunków wartości jak metoda zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Odmienny jest jednak sposób przeprowadzania obliczeń.

Filozofię i technikę zastosowania koncepcji ekonomicznej wartości dodanej przedstawił G.B. Steward. Twierdzi on, że niezależnie od uzyskania identycznych wyników wyceny *EVA* ma jedną istotną przewagę nad metodą *DCF* – wskazuje źródła wartości w kolejnych okresach, czyli rozstęp między uzyskanym zwrotem z kapitału a jego kosztem oraz wartość zaangażowanego kapitału na początku okresu. *EVA* jest nie tylko miernikiem wartości, lecz także miernikiem wyników działalności. Jest to jedyna miara łącząca wycenę z procedurami oceny efektywności inwestycji w sposób, który umożliwia obiektywną ocenę wyników operacyjnych biznesu.

Wykluczenie informacyjne

Stan, w którym istnieje umowny podział globalnej społeczności na tych, którzy potrafią, mogą i chcą korzystać z potencjału IT, oraz na pozostałych, którzy mają zaledwie uświadomione potrzeby w tym zakresie lub nie mają ich wcale.

Wyszukiwarki

Search engines – to usługa sieciowa służąca do identyfikacji miejsc (adresów stron) w Internecie zawierających poszukiwane informacje. Korzystanie z wyszukiwarki polega na połączeniu komputera *via* Internet z innym komputerem, w którym jest zainstalowany system dysponujący odpowiednią bazą o zasobach Sieci – indeksem. Indeks jest zasobem informacyjnym (aktualizowanym co określony czas) o zawartości poszczególnych stron w całej lub wyróżnionej części Sieci. Korzystając z indeksu, wyszukiwarka udostępnia zainteresowanemu dane o adresach stron. Jest to możliwe dzięki temu, że w indeksie do poszczególnych słów kluczowych/hasł są dołączone adresy stron, w których hasła te występują (podobnie jak w książce telefonicznej do nazwisk są przyporządkowane numery telefonów). Proces uzyskania takiego spisu nazywa się indeksacją.

Wyszukiwarki desktopowe

Istota ich funkcjonowania polega na przeszukiwaniu zasobów informacyjnych prywatnego komputera, w tym każdego słowa i fraz, które stanowią treść poczty elektronicznej, załączników, folderów, kontaktów zapisanych, np. w Outlooku, oraz plików zapisanych w innych formatach, np. pdf. Operację tę wykonuje specjalistyczny program na przeszukiwanym komputerze.

Wyszukiwarki w czasie rzeczywistym

Strona internetowa SERP jest aktualizowana na bieżąco. Ustalanie pozycji na SERP odbywa się na podstawie zapisów z mikroblogów, feedów wiadomości i serwisów udostępniających fotografie, a także ocen użytkowników Internetu (Twitter, Facebook, Delicious). Istnieje ryzyko małej wiarygodności uzyskanych rezultatów.

Zarządzanie informacjami

Data Governance – to zapewnienie dostępu do danych i uzyskanie pełnej kontroli nad nimi w odniesieniu do sposobu, w jaki trafiają do systemów i kto z tych systemów potem korzysta.

Zasoby informacyjne

To część zasobów Sieci.

Zasoby Sieci

Są to zbiory informacji oraz usługi. Zbiory w zależności od formy są określane jako strony, bazy danych, serwery ftp, a w zależności od treści jako media, encyklopedie, informacje dostępne w Web 2.0 (blogi, fora itp.). Usługi dostępne w Sieci to m.in. banki internetowe, e-sklepy, także online'owe gry komputerowe oraz wiele funkcji dostępnych w Web 2.0.

Literatura

- Adamkiewicz-Drwiłło H.G.: *Uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstwa*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
- Aftyka W., Chmielewski A.: *Małe i średnie przedsiębiorstwa w Unii Europejskiej*. Wyższa Szkoła Mazowiecka, Warszawa – Pruszków 2005.
- Aho A.V., Hopcroft J.E., Ullman J.D.: *Algorytmy i struktury danych*. Helion, Gliwice 2003.
- Allen J.A.: *Scientific Innovation and Industrial Prosperity*. Longman, Londyn 1966.
- Amabile T.: *A model of creativity and innovation in organization*. „Research in Organizational Behavior”, [red.] Barry M. Staw and L.L. Cummings: J.A.I. Press, Greenwich 1988 (10).
- Audretsch D.B.: *Innovation and Industry Evolution*. The Massachusetts Institute of Technology Press, Cambridge, MA, 1995.
- Balcerowicz E. [red.]: *Mikroprzedsiębiorstwa. Sytuacja ekonomiczna, finansowanie, właściciele*. CASE, Warszawa 2002.
- Barcz J. [red.]: *Prawo Unii Europejskiej*. Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2003.
- Barta J., Markiewicz R.: *Internet a prawo*. TAIWPN, Universitas, Kraków 1998.
- Bartnicki M.: *Przedsiębiorczość i przedsiębiorcy współczesnych organizacji*. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2002.
- Baruk J.: *Organizacyjne uwarunkowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstwa*. [w:] M. Brzeziński M. [red.]: *Zarządzanie innowacjami technicznymi i organizacyjnymi*. Difin, Warszawa 2001.
- Benning S.Z., Sarig O.H.: *Finanse przedsiębiorstwa. Metody wyceny*. WIG-Press, Warszawa 2000.
- Black A., Wright P., Bachman J.E.: *W poszukiwaniu wartości dla akcjonariuszy*. Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2000.
- Błaszczuk A., Brdulak J.J., Guzik M., Pawluczuk A.: *Zarządzanie wiedzą w polskich przedsiębiorstwach*. Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2004.
- Bławat F. [red.]: *Przetrwanie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw*. Scientific Publishing Group, Gdańsk 2004.
- Bloom H., Calori R., de Woot P.: *Zarządzanie europejskie*. Poltext, Warszawa 1995.
- Borowiecki R., Kwieciński M. [red.]: *Informacja w zarządzaniu procesem zmian*. Kantor Wydawniczy Zakamycze, Zakamycze 2003.
- Brdulak J.J.: *Zarządzanie wiedzą a proces innowacji produktu. Budowanie przewagi konkurencyjnej firmy*. Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2005.
- Brigham E.F.: *Podstawy zarządzania finansami*. T. 1–3. PWE, Warszawa 2002.
- Brigham E.F., Gapenski L.C.: *Zarządzanie finansami*. PWE, Warszawa 2000.
- Brzeziński M. [red.]: *Zarządzanie innowacjami technicznymi i organizacyjnymi*. Difin, Warszawa 2001.
- Butryn W.: *Dźwięk cyfrowy*. Wydawnictwo Komunikacji Łączności, Warszawa 2004.

-
- Canepa A., Stoneman P.: *Financial Constraints to Innovation in the UK: Evidence from CIS2 and CIS 3*. T. 60(4). Oxford University Press. Oksford 2007.
- Carmen T.H., Leiserson Ch.E., Rivest R.L.: *Wprowadzenie do algorytmów*. WNT 2001.
- Cetera W.: *Skazani na wyobraźnię. Zachowania innowacyjne małych i średnich przedsiębiorstw poligraficznych w świetle badań empirycznych 2000–2010*. Ośrodek Badań i Analiz SIMP, Warszawa 2010.
- Chmiel J.: *Statystyka mikroprzedsiębiorstw w latach 1993–2000*. [w:] E. Balcero-wicz [red.]: *Mikroprzedsiębiorstwa – sytuacja ekonomiczna, finansowanie, właściciele*. CASE, Warszawa 2002.
- Cichocki L.: *Małe i średnie przedsiębiorstwa a innowacje*. [w:] T. Łuczka [red.]: *Małe i średnie przedsiębiorstwa – szkice o współczesnej przedsiębiorczości*. Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 2005.
- Clarke L.: *Zarządzanie zmianą*. Wydawnictwo Gebethner & S-ka, Warszawa 1997.
- Cohen W.M., Levinthal D.A.: *Innovation and learning: the two faces of R&D*. „The Economic Journal” 1999(397).
- Cwynar A., Cwynar W.: *Jak zmierzyć efekty kreacji wartości dla właścicieli przedsiębiorstwa – przekrój dostępnych możliwości*. „Controlling i Rachunkowość Zarządcza” 2000, 7.
- Cwynar A., Cwynar W.: *Rynkowa i ekonomiczna wartość dodana jako miernik wartości firmy*. SGH, Warszawa 2001.
- Cwynar A., Cwynar W.: *Zarządzanie wartością spółki kapitałowej. Koncepcje- systemy – narzędzia*. Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 2002.
- Cymerman R., Hopfer A.: *System, zasady i procedury wyceny nieruchomości*. Biblioteczka Rzeczoznawcy Majątkowego, Warszawa 2008.
- Czyżewski A.: *Dźwięk cyfrowy – wybrane zagadnienia teoretyczne, technologia, zastosowania*. Akademicka Oficyna Wydawnicza EXIT, Warszawa 2001.
- Damanpour F.: *Organizational innovation: a meta-analysis of effects of determinants and moderator*. „Academy of Management Journal” 1991, 34(3).
- Damanpour F.: *The adoption of technological, administrative and ancillary innovations*. „Journal of Management” 1987, 13.
- Danowski B.: *Windows XP. Naprawa i optymalizacja. Ćwiczenia praktyczne*. Wydawnictwo Helion, 2007.
- Danowski B.: *ABC laptopów*. Wydawnictwo Helion, Gliwice 2009.
- Daszkiewicz N.: *Internacjonalizacja małych i średnich przedsiębiorstw we współczesnej gospodarce*. Scientific Publishing Group, Gdańsk 2004.
- Debacker K., Verbeek A., Luwel M., Zimmermann E.: *Mesuring progress and evolution in science and technology. II: The multiple uses of technometric indicators*. „International Journal of Management Reviews” 2002, 4(3).
- Deszczyński B.: *CRM strategia. System zarządzanie zmianą*. Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, 2011.
- Dębski W.: *Rynek finansowy i jego mechanizmy*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.
-

-
- Digital Cinema System Specification V1.0*. Digital Cinema Initiatives, LLC. July 20, 2005.
- Długosz D., Szyszka R.: *Dane zawsze aktualne*. PC World, maj 2010.
- Dobiegała-Korona B.: *Zarządzanie wartością klienta*. [w] *Przedsiębiorstwo przy-
szłości*. Hejduk I.K., Grudzewski W.M.[red.], Difin, Warszawa 2000.
- Dobrzeńcki K.: *Prawo a etos cyberprzestrzeni*. Toruń, Wydaw. Adam Marszałek,
2004.
- Dougherty D., Bowman E.: *The effects of organizational downsizing of product in-
novation*. „Management Review”, California, 1995, 37(4).
- Drucker P.: *Innowacje i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*. Polskie Wydawnictwo
Ekonomiczne, Warszawa 1993.
- Edukacja matematyczna i techniczna*. MEN. T. 6. Dodany: 24 lutego 2011, uaktual-
niony: 24 lutego 2011.
- Evening M.: *Adobe Photoshop Lightroom 3. Podręcznik dla fotografów*. Wydawnic-
two Helion, Gliwice 2011.
- Findeisen W. [red.]: *Analiza systemowa – podstawy i metodologia*. Państwowe Wy-
dawnictwo Naukowe, Warszawa 1985.
- Francik A.: *Sterowanie procesami innowacyjnymi w organizacji*. Wydawnictwo
Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2003.
- Francis B., Stone M.: *CRM in Financial Services*. Kogan Page, London 2002.
- Freeman Ch., Soete L.: *The Economics of Industrial Innovation*. The Massachusetts
Institute of Technology Press, Cambridge, MA 1997.
- Fukuyama F.: *Zaufanie. Kapitał społeczny a droga do dobrobytu*. Wydawnictwo Na-
ukowe PWN, Warszawa – Wrocław 1997.
- Galbraith J.R.: *Projektowanie organizacji innowacyjnej*. [w:] Schlesinger P. F.:
Sathe V., Schlesinger L.A., Kotter J. [red.]: *Projektowanie organizacyjne*. Wydaw-
nictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
- Gantz J., Reinsel D.: *As the Economy Contracts, the Digital Universe Expands*. Spon-
sored by EMC Corporation IDC – MULTIMEDIA WHITE, PAPER. May 2009.
- Gładysz B., Mercik J.: *Modelowanie ekonometryczne Studium przypadku*. Oficyna
Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2007.
- Glinka B., Gudkova S.: *Małe przedsiębiorstwa w sytuacjach kryzysowych*. „Proble-
my Zarządzania” 2003(2).
- Gogołek W.: *Informatyka dla humanistów*. Wydawnictwo „Kropki trzy”, Warszawa
2012.
- Gogołek W.: *Technologie informacyjne mediów*. Wydawnictwo II zmienione,
ASPRA-JR, Warszawa 2006.
- Gogołek W.: *Komunikacja sieciowa. Uwarunkowania, Kategorie, Paradoksy*. Wy-
dawnictwo ASPRA, Warszawa 2010.
- Gos W., Hońko St., Szczypa P.: *ABC sprawozdań finansowych. Jak je czytać, inter-
pretować i analizować*. Wydanie II CeDeWu.pl, Warszawa 2013.
- Górzyński M., Woodward R., Jakubiak M.: *Innowacyjność polskiej gospodarki
w kontekście integracji z UE – możliwości i bariery wdrażania w Polsce gospo-
darki opartej na wiedzy*. CASE, Warszawa 2004.
-

-
- Harel D.: *Rzecz o istocie informatyki – algorytmika*. Wydawnictwo WNT, Warszawa 2000.
- Herman A.: *Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa w gospodarce opartej na wiedzy*. [w:] Urbańczyk E. [red.]: *Nowe tendencje w zarządzaniu wartością przedsiębiorstwa. Aktualny stan i perspektywa rozwoju*. Wyd. Kreos, Szczecin 2003.
- Holden G.: *Sieci domowe i bezprzewodowe*. Wydawnictwo NAKOM, 2009.
- How to make (almost) anything*. The Economist, June 11, 2005.
- <http://store.makerbot.com/makerbot-thing-o-matic.html>
- <http://www.boincatpoland.org/wiki/SETI@home>
- <http://setiathome.berkeley.edu/stats.php>.
- <http://www.cyfronet.pl/> [2011].
- <http://www.gnu.org.pl/text/licencja-gnu.html> [czerwiec 2011].
- <http://www.horizonfuelcell.com/electronics.htm> [2011].
- http://www.idg.pl/ftp/kategoria/pc_84/Dzwiek/Edytory.audio.html [czerwiec 2011].
- <http://www.is.umk.pl/~duch/Wyklady/kog-m/01.htm> [XII.2006].
- <http://www.top500.org/list/2010/11> [2011].
- Internet Explorer 9 kontra reszta świata, PC World, maj 2011.
- Jakubczyk K.: *Turbo Pascal i Borland C++*. Przykłady. Wydawnictwo Helion, Gliwice 2006.
- Janasz W. [red.]: *Innowacje w rozwoju przedsiębiorczości w procesie transformacji*. Difin, Warszawa 2004.
- Janasz W., Koziół K.: *Determinanty działalności innowacyjnej przedsiębiorstw*. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2006.
- Janasz W., Leśkiewicz I.: *Identyfikacja i realizacja procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwie*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 1995.
- Janikowski R.: *Zrównoważony rozwój a nauki techniczne*. Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. „Zrównoważony rozwój w teorii ekonomii i praktyce”, Wrocław 2006.
- Jankiewicz S.: *Wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw jako priorytet polityki gospodarczej*. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2004.
- Jaronicki A.: *ABC MS Office 2007 PL*. Wydawnictwo Helion, 2008.
- Jasiński A. H.: *Przedsiębiorstwo innowacyjne na rynku*. Książka i Wiedza, Warszawa 1992.
- Jasiński A.H.: *Przedsiębiorstwo na scenie innowacji. Aspekty teoretyczne*. „Problemy Zarządzania” 2004, 1(3).
- Kaczor T., Misiąg W., Niedzielski A.: *Udział małych i średnich przedsiębiorstw w tworzeniu dochodów publicznych*. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2001.
- Kierzkowski A.: *Turbo Pascal. Ćwiczenia praktyczne*. Wydawnictwo Helion, Gliwice 2000.
- Kingsley-Hughes A., Kingsley-Hughes K.: *Programowanie od podstaw*. Wydawnictwo Helion, 2005.
-

- Koch R.: *Słownik zarządzania i finansów*. Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1997.
- Kokocińska M.: *Małe i średnie przedsiębiorstwa w okresie transformacji gospodarki polskiej*. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, „Zeszyty Naukowe” 1993(2).
- Konecki K.: *Odporność na zmianę – główne czynniki zmian tożsamości organizacyjnej w polskich przedsiębiorstwach przemysłowych*. Katedra Socjologii Przemysłu UL. <http://kkonecki.fateback.com/publikacje/publikacja9.html>
- Kotler P.: *Marketing – analiza, planowanie, wdrażanie i kontrola*. Gebethner, Warszawa 1994.
- Kotler Ph.: *Marketing*. Wydawnictwo Gebethner, Warszawa 1994.
- Kozłowski J.: *Polityka naukowa – polityka innowacyjna. Nowe rozwiązania*. Streszczenie wybranych publikacji zachodnich. Biblioteka Komitetu Badań Naukowych, Warszawa 1995.
- Krawiec F.: *Zarządzanie projektem innowacyjnym produktu i usługi*. Difin, Warszawa 2000.
- Kucharska - Stasiak E.: *Nieruchomości a rynek*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
- Kwiatkowski S.: *Spółeczeństwo innowacyjne*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1990.
- Lee Jen-Fang, Hwa I.F.C.: *The Types of Technology and the Network Model of Knowledge Flows*. „Journal of Technology Management” 1997, 2(1).
- Licht G., Ebling G., Janz N., Niggemann H.: *Innovation in Service Sector – Selected Facts and Some Policy Conclusions*. ZEW Mannheim, December 1999.
- Lipsey R.G.: *Some implications of endogenous technological change for technology policies in developing countries*. „Economics of Innovation & New Technology” 2002, 11/4(5).
- Longenecker J.G., Moore C.W.: *Small Business Management. An Entrepreneurial Emphasis*. South Western Publishing Co., Cincinnati 1991.
- Macniak H., Makowicz Z.: *Standardy zawodowe rzeczoznawców majątkowych Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Mechaników Polskich*. SIMP 2001.
- Madaniec J.: *10 najważniejszych faktów o hasłach*. „Chip”, marzec 2011.
- Maliniak K.: *WLAN kontra PowerLine*. „Chip”, czerwiec 2011.
- Malinowska U.: *Wycena przedsiębiorstwa w warunkach polskich*. Difin, Warszawa 2001.
- Materiały z konferencji: *Bariery rozwoju przedsiębiorczości*. Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2006.
- Mendrala D., Szeliga M.: *Praktyczny kurs SQL*. Wydanie II, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2011.
- Mendrala D., Szeliga M.: *ABC systemu Windows 7 PL*. eBook. Pdf, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2011.
- Molski M., Opala S.: *Elementarz bezpieczeństwa systemów informatycznych*. Wydawnictwo MIKOM, Warszawa 2002.

- Muller J.: *Informacja w cybernetyce*. Wydawnictwo MON, Warszawa 1974.
- Musiał E.: *Dyskretyzacja treści nauczania na przykładzie wybranych zagadnień z podstaw informatyki*. Praca doktorska, Akademia Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2004.
- Napiórkowski J., Muzalewski A.: *Metodyka wyceny używanego sprzętu rolniczego refundowanego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich. 2004–2006”*.
- Napiórkowski J., Żróbek R.: *Metody wyceny maszyn i urządzeń*. Zachodnie Centrum Organizacji, Zielona Góra 2001.
- Oslo Manual. Proposed Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data*. 2005 [1997].
- Otto J.: *Marketing relacji – koncepcja i stosowanie*. C.H. Beck, Warszawa 2001.
- Pakulska T.: *Podatność innowacyjna Polski na napływ zagranicznego kapitału technologicznie intensywnego*. Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2005.
- Panek E.: *Program wzrostu innowacyjności firmy – WIF*. [w:] *Innowacyjność jako czynnik konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw w dobie integracji z Unią Europejską*. Warszawa 1998.
- Penc J.: *Zarządzanie w warunkach globalizacji*. Difin, Warszawa 2003.
- Piasecki B. [red.]: *Ekonomika i zarządzanie małą firmą*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa – Łódź 1999.
- Piasecki B.: *Małe i średnie przedsiębiorstwa w Polsce – paradygmaty rozwoju*. [w:] J. Tragalski [red.]: *Przedsiębiorczość i rozwój firmy*. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1999.
- Piasecki B.: *Sektor małych i średnich przedsiębiorstw w obecnej fazie transformacji gospodarczej*. [w:] B. Piasecki B. [red.]: *Przedsiębiorstwo w procesie transformacji rynkowej*. Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika, Toruń 1993.
- Poczobut J.: *Umowa leasingu w prawie krajowym i międzynarodowym*. Wydawnictwa Prawnicze PWN, wyd. II, Warszawa 1996.
- Polska Federacja Stowarzyszeń Rzecznawców Majątkowych: *Standard VI.1 – Wycena maszyn i urządzeń trwale związanych z nieruchomością*. 2004,
- Poznańska K.: *Przetrwanie małych i średnich przedsiębiorstw – koncepcje i ich weryfikacja empiryczna w gospodarce polskiej*. [w:] Łuczka T. [red.]: *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Szkice o współczesnej przedsiębiorczości*. Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, 2005.
- Glinka B. [red.]: *Problemy zarządzania*. Vol.7 nr 1 (23): *Efektywność i ryzyko inwestorów finansowych*. Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, 2009.
- Jasiński A.H. [red.]: *Innowacje małych i średnich przedsiębiorstw w świetle badań empirycznych*. Ośrodek Badań i Analiz SIMP. Wydanie I, Warszawa 2008.
- Szablewski A., Tuzimek R. [red.]: *Wycena i zarządzanie wartością firmy*. Poltext, Warszawa 2005.
- Prystupa M.: *Wycena mienia – poradnik menedżera*. CIM, Warszawa 2000.
- Prystupa M.: *Wycena nieruchomości przy zastosowaniu podejścia porównawczego*

- omówienie standardu wraz z przykładami zadań. Biblioteczka Rzeczoznawcy Majątkowego, Warszawa 2003.
- Rappaport A.: *Wartość dla akcjonariuszy. Poradnik menedżera i inwestora*. WIG – Press, Warszawa 1999.
- Reinholz M.: *10 największych porażek komputeryzacji*. „PC World”, maj 2011.
- Rębacz H.: *Rola małych i średnich przedsiębiorstw w przyspieszeniu wzrostu polskiej gospodarki*. IX Sympozjum naukowe AGH nt.: „Wpływ otoczenia na zarządzanie i finansowanie przedsiębiorstw”, cz. I,”. Akademia Górniczo-Hutnicza, Kraków 2002.
- Regulaminy związane z problematyką rzeczoznawstwa w SIMP*. SIMP 2000.
- Rogers E.M.: *The Diffusion of Innovations*. Free Press. Nowy Jork 1983.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 września 2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego* (Dz.U. z 2004 r. nr 196, poz.1628 ze zm.).
- Saviotti P.P., Metcalfe J.S.: *Theoretical Approach to the Construction of Technological Output Indicators*. „Research Policy” 1984 (13).
- Schumpeter J.A.: *Kapitalizm, socjalizm, demokracja*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.
- Schumpeter J.A.: *Teoria rozwoju gospodarczego*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1960.
- Sierpińska M., Jachna T.: *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1993.
- Sierpińska M., Wędzki D.: *Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
- Skiena S.S., Revilla M.A.: *Wyzwania programistyczne*. Wydawnictwo WSiP, Warszawa 2004.
- Skodlarski J.: *Zarys historii gospodarczej Polski*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa – Łódź 2000.
- Skowronek-Mielczarek A.: *Małe i średnie przedsiębiorstwa – źródła finansowania*. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2005.
- Skowroński S.: *Małe przedsiębiorstwo. Sposób na efektywność*. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1985.
- Sokół R.: *ABC Linux*. Wydanie II, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2010.
- Sosnowska A. [red.]: *Strategie sukcesu małych i średnich przedsiębiorstw w okresie akcesyjnym*. Instytut Funkcjonowania Gospodarki Narodowej, Warszawa 2005.
- Sosnowska A. [red.]: *Zarządzanie nowym produktem*. Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2000.
- Stachowski W.: *Leasing kapitał wysokiego ryzyka*. Ośrodek Badań i Analiz SIMP, wyd. I, Warszawa 2008.
- Standardy zawodowe rzeczoznawców majątkowych*. Wydawnictwo Polskiej Federacji Stowarzyszeń Rzeczoznawców Majątkowych.
- Stawasz E.: *Innowacje a mała firma*. Uniwersytet Łódzki, Łódź 1999.
- Sternberg R., Müller C.: *Return Migration in Regional Innovation Systems*. „Asian Journal of Technology Innovation” 2005, 13(2).

-
- Sternberg R.: *The Firm or the Region: What Determines the Innovation Behaviour of European Firms?* „Economic Geography“ 2001, 77(4).
- Syso M.M.: *Algorytmy*. Wydawnictwo WSiP 2002.
- Szablewski A., Tuzimek R.: *Wycena i zarządzanie wartością firmy*. Poltex, Warszawa 2005.
- Śnieżek E., Wiatr M.: *Interpretacja i analiza przepływów pieniężnych*. Oficyna Wolters Kluwer Business, Warszawa 2011.
- Świderk G., Madurski Ł.: *Obróbka dźwięku i filmów*. Wydawnictwo Helion, Gliwice 2004.
- Świechowski G.: *Cyfrowe wojny*. „PC World”, luty 2011.
- Tadeusiewicz R.: *Sieci neuronowe*. Akademicka Oficyna Wydawnicza, Warszawa 1993.
- The Global Information Technology Report 2010–2011*. © 2011 World Economic Forum.
- Todman C.: *Projektowanie hurtowni danych. Wspomaganie zarządzania relacjami z klientami*. Wydawnictwo Helion, 2011.
- Unsworth A.: *Access 2007 PL*. Seria praktyk, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2009.
- Urtawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami* (Dz.U. z 2004 r. nr 261, poz. 2603 ze zm.).
- Ustawa z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym*.
- Wawrzyniak B.: *Odnawianie przedsiębiorstwa. Na spotkanie XXI wieku*. PFPK -Poltext, Warszawa 1999.
- Węglarz J., Stroński M.: *Rozwój polskiej e-infrastruktury jako czynnik decydujący o pozycji polskich informatyków w międzynarodowym podziale pracy*. [w:] Tadeusiewicz R. [red.]: „Wczoraj, dziś i jutro polskiej Informatyki”. PTI, 2011
- Wolf R.A.: *Organizational innovation: review, critique and suggested research directions*. „Journal of Management Studies” 1994, 31(3).
- Woodward R. [red.]: *Otoczenie instytucjonalne małych i średnich przedsiębiorstw*. Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych, Warszawa 1999.
- Wróblewski P.: *Algorytmy, struktury danych i techniki programowania*. Wydanie IV, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2009.
- Zarzecki D.: *Wycena przedsiębiorstw przy zastosowaniu ekonomicznej wartości dodanej*. „Rachunkowość” 1999, 9.
- Zhou X., O’Riain S., O’Sullivan D., Cormican K.: *Innovation Management Processes*. July 2004. https://lion.deri.org/PDFdeliverables/D08.02_v0.2.
- Zollo M., Winte S.: *Deliberate learning and the evolution of dynamic capabilities*. „Organization Science” 2002, 13(10).